

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β', τεύχος 227, Παρασκευή 18 Μαρτίου 1983

Δρχ. 50

αμόλα
μαλούμπα
για τον
ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ...

- Ρούλα Κακλαμανάκη:
Κοινωνική Ασφάλιση
- ΥΓΕΙΑ: τίποτα το νέο...
- Εκκλησιαστική
περιουσία

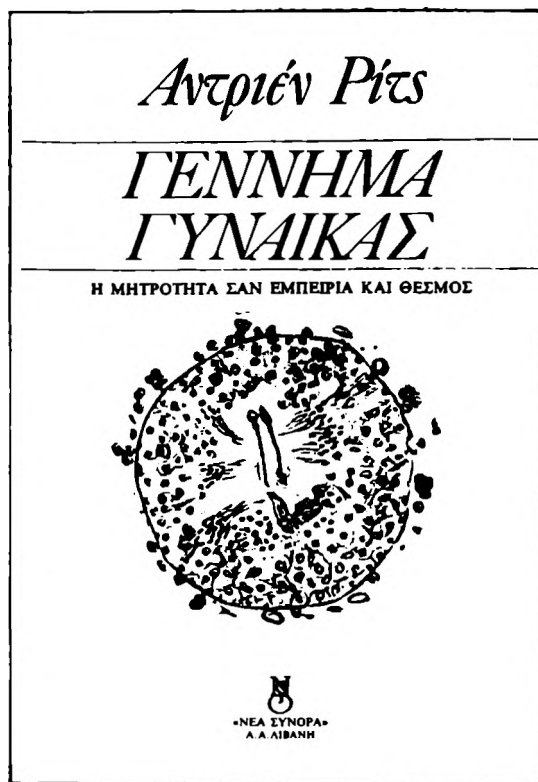

ΝΔ

Αφορά κάθε γυναίκα

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΑΝΤΡΙΕΝ ΡΙΤΣ ΓΕΝΝΗΜΑ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Η σημασία του πόνου, σαν μιά αρχέτυπη γυναικεία εμπειρία.
Μιά εμπειρία που καθορίζεται από ένα θεσμό που επιβάλλεται
σε όλες τις γυναίκες παντού, στο παρελθόν και στο παρόν.
Η σχέση μητέρας γιού και μητέρας κόρης.

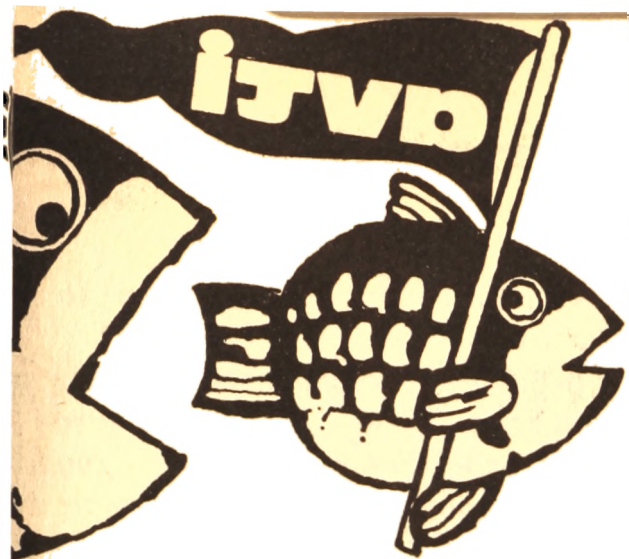
Ένα σημαντικό βιβλίο

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ - ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΕΣ

Α.Α. ΛΙΒΑΝΗ & ΣΙΑ Ε.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
«ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ»

Σόλωνος 94, Τηλ. 3600.398 - 3610.589

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Αθήνα 601
Τηλ: 7232.713 - 7232.819

Περίοδος Β' • Χρόνος 10ος • Τεύχος 227

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γιάννης Κούλογλου	
Η «Νέα Δημοκρατία» βρήκε το διέ-	12
οδο στα αδιέξοδά της; —	
Επώρυγες	
Κωστής Μητσοτάκης: Βίος και Πο-	14
ιτεία —	
Βούλα Κακλαμανάκη	
Κοινωνική Ασφάλιση: Αρχική προ-	20
έγγιση —	
Γιώργος Κλ. Λύκας	
Υγεία: τίποτα το νέο —	22
Σπύρος Καβουνίδης	
Κοινωνική Πολιτική από σπόντα	25
Επώρυγες	
Ποιος θα υψώσει το φραγγέλιο; —	26
Γιάννης Φλώρος	
Επιστημονική Έρευνα —	28
Δημ. Δημητράκος	
Η προοδευτική διανόηση στη μετα-	30
δικτατορική Ελλάδα —	
Γ. Παναγιώτου	
Η δραστηριότητα του υπουργείου	36
Πολιτισμού στο Κοινοβούλιο —	
Γάνου Θασίτης	
Οι «φιλόλογοι» ή τ' αλλαγμένο πρό-	40
σωπο της κριτικής —	
ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ	
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ	
Αντήνων	
Ποιανού η πλάτη θα φάει χώμα; —	4
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ —	6
ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΑΚΤΥΛΙΟΥ —	10
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ	
Γ. Καλαϊτζής	
Ακτήμονες και Τσιφλικάδες —	11
Γιάννης Ιωάννου	
Ο Ευρωπαίος —	19
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ —	34
ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ	
Λ. Ρικάκη	
Ανεξάρτητη πολιτική αφίσα από τη	
Δ. Γερμανία —	38
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ —	42
ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ	
Γ. Μπράμος	
Πόσο κρατάει αυτή η Άνοιξη —	44
ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ	
Α. Ζέρβας	
Το ανοητολόγιο του Φλωμπέρ στη	
δημοκρατία των μεταφράσεων —	45
ΔΙΑΛΟΓΟΣ —	49
ΕΞΩΦΥΛΛΟ: Νίκου Σιδέρη	

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΣΚΑΛΙ...

ΔΕΝ ΞΕΡΕΙ κανείς πραγματικά τι να επιλέξει ως ερμηνεία της στάσης της «ΝΔ» στο θέμα του κ. Ρουμόρ. Πρέπει να υποθέσει άραγε ότι το κόμμα αυτό έφτασε στο άκρο της διαλύσεως και της πολιτικής αποσυνθέσεως ή μήπως ότι βρίσκεται στο κατώφλι νέου τύπου πολιτικών πρακτικών που πρέπει να συνηθίσουμε πια σ' αυτές;

ΚΙ ΟΙ ΔΥΟ εκδοχές πάντως προβάλλουν ισχυρές και μάλιστα ίσως να αλληλοσυμπληρώνονται. Φαίνεται δηλαδή ότι για μια μερίδα στελεχών της παράταξης αυτής, η αποκοπή από την εξουσία συνεπέφερε και ένα είδος πολιτικής μωρίας. Πράγματι, πολλοί βουλευτές της «ΝΔ» συναγωνίζονται σε γελοίες επερωτήσεις για πράγματα που οι ίδιοι προκάλεσαν και γνωρίζουν καλά. Υποβαθμίζουν το κοινοβούλιο, αποπτωχεύουν τον έλεγχο, γελοιοποιούνται όμως, στον κρίσιμο ρόλο της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης. Αυτοί οι αποδιάρθρωμένοι άνθρωποι, χωρίς κριτήρια, χωρίς αρχές, χωρίς σύστημα αναφοράς, μπορεί και να μην κατάλαβαν τίποτα από το βάρος και τις επικίνδυνες πολιτικές διαστάσεις του θέματος Ρουμόρ. Έτσι, περίπου «χαζοχαρούμενα» επέχαιραν για το «ράπισμα» κατά του Ανδρέα...

ΟΙ ΑΛΛΟΙ βέβαια, που αυτοί έχουν σημασία, σκέφτηκαν και έπραξαν πολύ διαφορετικά και «εν πλήρει συνειδήσει». Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο κ. Ρουμόρ υπηρέτησε τους εν Ελλάδι ομόφρονες του άλλωστε δεν έκρυψαν ποτέ, αυτός και ο κ. Αβέρωφ, τις στενές προσωπικές, υπό ατλαντική αιγίδα, σχέσεις τους...

ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ λοιπόν να υπάρχει αμφιβολία ότι ο κ. Ρουμόρ δεν ήταν παρά ο εκτελεστής ενός σχεδιασμού που καταστρώθηκε στην Αθήνα από την ηγεσία της «ΝΔ». Βέβαια, ο κ. Ρουμόρ έχει μακρά πείρα από τέτοιες «εκδουλεύσεις» και υπόγειες επαφές. Ίσως μάλιστα να θεωρήσει το σχετικό διάβημά του «ψιλικατζίδικο», αν σκεφτεί κανείς το σκάνδαλο «Λόκχηντ», τη στοά Ρ2 και τόσες άλλες επιχειρήσεις με τις οποίες ο «φίλος της Ελλάδος» —κατά τον κ. Αβέρωφ— συνέδεσε το όνομά του.

ΕΤΣΙ ΛΟΙΠΟΝ, ξαναμπήκαμε χάρη στη «ΝΔ» πλησίιστοι στην εποχή της πιο ανοιχτής υποτέλειας και της πιο θλιβερής ταπείνωσης. Αλλ' ευτυχώς, το κόστος και το όνειδος αυτή τη φορά το επωμίζεται και μόνη η «Νέα Δημοκρατία», που της επιφυλάχθηκε μάλιστα η πιο άξια μοίρα του υποτελούντος: να εγκαταλειφθεί δηλαδή από τους ίδιους τους πατέρωνές του. Έτσι, κάτω από την πίεση όλων ουσιαστικά των παραγόντων του ευρωκοινοβουλίου ο κ. Ρουμόρ εξήτησε να θεωρηθεί το θέμα «λήξαν» προσωρινά, με τον κ. Μπουρνιά να διαρηγνύει τα ιμάτιά του για το δικαίωμα του πρώην πρωθυπουργού της Ιταλίας να ελέγχει τον ελληνικό λαό όταν προασπίζει τα συνταγματικά δικαιώματά του.

ΠΟΙΑ όμως συνταγματικά δικαιώματα τίνος λαού; Ο κ. Μπουρνιάς δήλωσε, μετά το επόμενο διάβημα του «φιλέλληνας» κ. Ρουμόρ ότι αισθάνεται μάλλον ευρωπαίος, παρά εθνικός...

ΤΗΝ ΜΩΡΙΑ, ως γνωστόν κανείς δεν μπορεί να θεραπεύσει. Την πονηρία και την υστεροβουλία όμως, μπορεί να την επισημάνει και να την αποκαλύψει. Και να τη στηλιτεύσει.

ΑΣ ΕΙΝΑΙ βέβαιη η ηγεσία της «ΝΔ» ότι αυτή είναι και η κρίση της συντριπτικότερης πλειοψηφίας του ελληνικού λαού...

του Γιάννη Ιωάννου

αντί

Ποιανού η πλάτη θα φάει χώμα;

ΚΑΙ, ΞΑΦΝΙΚΑ, ενώ όλα έδειχναν ότι η νέα συμφωνία για τις βάσεις είναι «επί θύραις», οι Αμερικανοί σκλήρυναν τη θέση τους: Δεν είμαι εξουσιοδοτημένος να συζητήσω —είπε ο διαπραγματευτής Ρ. Μπαρτόλομιου στον υφυπουργό Ι. Καψή— ούτε το θέμα των ανταλλαγμάτων, ούτε το «επτά προς δέκα», παρά μόνον με τὰ την υπογραφή της συμφωνίας... Προσέτι, η κυβέρνησή μου πιστεύει ότι, στη νέα συμφωνία, πρέπει να υπάρξει ρητή δήλωση της ελληνικής κυβερνητικής πλευράς, ότι οι βάσεις μας στην Ελλάδα εξυπηρετούν όχι μόνο τα αμερικανικά συμφέροντα (όπως διακηρύσσει ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου), αλλά και τα συμφέροντα του ΝΑΤΟ και τα συμφέροντα της Ελλάδας... Όσο για το χρονοδιάγραμμα, δεχόμαστε η νέα συμφωνία να είναι διάρκειας επτά ετών, υπό τον όρο ότι θα υπάρξει πρόβλεψη για την ανανέωση ή «αναθεώρησή» της.

ΑΥΤΑ ΕΙΠΕ ο Αμερικανός διαπραγματευτής, κατά τη συνάντησή του με τον Έλληνα υφυπουργό Εξωτερικών, την Πέμπτη 10 Μαρτίου. Και ο Ι. Καψής —που, συνήθως, «έσχιζε» τον Μπαρτόλομιου...— παρέμεινε, τη φορά αυτή, σιωπηλός. «Τι να συμβαίνει;» —αναρωτήθηκε: Πρόκειται για ένα σκληρό διαπραγματευτικό εκβιασμό των Αμερικανών ή για κάτι σοβαρότερο, που σχετίζεται με τη γενικότερη αμερικανική πολιτική απέναντι στην κυβέρνηση Παπανδρέου;

Α. Παπανδρέου: «Φροντίστε να μάθετε»...

Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ είναι γνωστή: Οι ελληνοαμερικανικές διαπραγματεύσεις για τις βάσεις «ανεστάλησαν» (προσωρινά —όπως πιστεύουν οι αισιόδοξοι), ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Δ. Μαρούδας προσέφυγε στα προσφιλή του «ήξεις-αφήξεις» και οι πρώτοι προβληματισμοί του Ι. Καψή, μεταφέρθηκαν, όπως ήταν φυσικό, σε πρωθυπουργικό επίπεδο: Quo Vadis; Ο πρωθυπουργός, στη συνέχεια, ενημέρωσε τον πρόεδρο της Δημοκρατίας και, αμέσως ύστερα, έστειλε κατεπείγον ΤΕΛΕΧ στον Έλληνα πρέσβη στην Ουάσιγκτον, Ν. Καρανδρέα: «Φροντίστε να μάθετε που το πάνε οι Αμερικανοί —αν απλώς εκβιάζουν ή αν κινούν μια διαδικασία αποσταθεροποίησης»...

ΚΑΙ ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ; Στην Ουάσιγκτον, οι αξιωματούχοι του Στάιτ Ντηπάρτμεντ, το έπαιξαν στο ζεστό-κρύο: «Δεν υπάρχει αδιέξοδος, ο διαπραγματευτής μας Μπαρτόλομιου βρίσκεται πάντοτε στην Αθήνα, όλα θα εξελιχθούν θαυμάσια», αλλά και: «Οι διαπραγματεύσεις της Αθήνας ουσιαστικά διακόπηκαν και δεν προβλέπεται άρση του αδιεξόδου στο άμεσο μέλλον, εκτός αν μεσολαβήσει παρέμβαση υψηλού επιπέδου». Και αυτή μεν ήταν η γραμμή του Στάιτ Ντηπάρτμεντ. Στην Αθήνα όμως, η γραμμή των αξιωματούχων της αμερικανικής πρεσβείας, ήταν η απόλυτη σιγή: «Δεν μπορούμε ν' ανακοινώσουμε τίποτε —δήλωναν— γιατί έτσι θα παραβιάζαμε το απόρρητο των διαπραγματεύσεων», κι ας είχαν, στο μεταξύ, διακοπεί! Κάποιοι σκληροπυρηνικοί, ωστόσο, έσπασαν τον κανόνα της σιωπής: «Θα φάει η πλάτη του χώμα» (bite the dust) —είπαν, αναφερόμενοι στον πρωθυπουργό Α. Παπανδρέου και θεωρώντας, προφανώς, τις ελληνοαμερικανικές διαπραγματεύσεις για τις βάσεις κάτι σαν ρινγκ πάλης!

ΑΠΟ ΤΗΝ πλευρά του, ο πρωθυπουργός δεν έδειξε να πτοείται από τους εκβιασμούς των Αμερικανών. Είχε, άλλωστε, τη στήριξη του ρυθμιστή του Πολιτεύματος που —πριν τρεις εβδομάδες περίπου και με τα τότε δεδομένα— του είχε πει: «Αν δεν σου δώσουν το επτά προς δέκα, τότε να τα σπάσεις». Τώρα, όμως, η Ουάσιγκτον είχε θέσει έναν νέο όρο: Την αξίωσή της για μια δήλωση υποταγής της ελληνικής πλευράς —δήλωση που έπρεπε να ενσωματωθεί στο κείμενο της συμφωνίας και

που θα έλεγε ότι τα εθνικά συμφέροντα ταυτίζονται με τα αμερικανικά! Πώς έπρεπε ν' αντιδράσει;

ΑΝΤΕΔΡΑΣΕ —μας βεβαιώνουν κυβερνητικά στελέχη από το άμεσο πρωθυπουργικό περιβάλλον— με πλήρη αίσθηση ευθυνών. Αντέδρασε —μας βεβαιώνουν τα «Νέα»— χρησιμοποιώντας τόνους αποφασιστικούς και με ακροατήριο τις ένοπλες δυνάμεις και το λαό. Την ευκαιρία έδωσε η επέτειος του Κιλελέρ. Και ακροατήριο ήταν αξιωματικοί της στρατιάς της Λάρισας και του 28ου Αρχηγείου Τακτικής Αεροπορικής Δύναμης (ΑΤΑΔ), καθώς και μέλη ή στελέχη της ΠΑΣΕΓΕΣ.

ΑΠΕΥΘΥΝΟΜΕΝΟΣ προς όλους αυτούς, ο πρωθυπουργός επανέλαβε, όπως είπε, τις «ανυποχώρητες θέσεις» της ελληνικής πλευράς και που συνοψίζονται στα παρακάτω σημεία: ΠΡΩΤΟ: Η όποια συμφωνία για τις βάσεις, θα έχει «συγκεκριμένη ημερομηνία λήξης». ΔΕΥΤΕΡΟ: Πεποίθηση του ΠΑΣΟΚ είναι ότι οι αμερικανικές βάσεις εξυπηρετούν μόνον τα συμφέροντα των ΗΠΑ και όχι τα συμφέροντα της Ελλάδας. Συνεπώς η παραμονή —προσωρινή, πάντοτε— των αμερικανικών βάσεων στο ελληνικό έδαφος, θα εξαρτηθεί από τον βαθμό που οι Αμερικανοί είναι διατεθειμένοι να ενισχύσουν την αμυντική ικανότητα της χώρας, που θα πει διατήρηση της ισορροπίας δυνάμεων στο Αιγαίο, με βάση την αναλογία επτά προς δέκα. ΤΡΙΤΟ: Για όσο διάστημα οι βάσεις θα παραμένουν στην Ελλάδα, η δραστηριότητά τους θα υπόκειται σε έλεγχο, ώστε να μη στραφούν εναντίον χωρών με τις οποίες η Ελλάδα διατηρεί στενούς φιλικούς δεσμούς.

Τρεις πιθανές εξελίξεις

ΚΑΙ ΑΥΤΑ ΜΕΝ, είπε ο πρωθυπουργός. Ωστόσο, το ερώτημα που φαίνεται ν' απασχολεί όλους (μαζί και τον Α. Παπανδρέου) είναι: Τι πρόκειται να γίνει τώρα; Και αν, μέσα στη σημερινή συγκυρία, με τις ευαίσθητες ισορροπίες που έχουν διαμορφωθεί στον διεθνή χώρο και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει η πορεία της Αλλαγής, συμφέρει στον λαό η παραπέρα όξυνση των σχέσεών μας με τους Αμερικανούς. Από την άλλη, δεν χωρεί αμφιβολία πως οι ίδιοι αυτοί Αμερικανοί, επιδιώκουν, τούτη την ώρα, να ταπεινώσουν όχι μόνο την κυβέρνηση της Αλλαγής, αλλά και όλο τον λαό, που γεμίζει πλατείες, ανεμίζει σημαίες (κόκκινες, πράσινες, γαλάζιες) και φωνάζει συνθήματα, όπως: «Εξω οι βάσεις του θανάτου» ή «Οι εκβιασμοί των ΗΠΑ δεν θα περάσουν»!

ΜΠΡΟΣ Σ' ΑΥΤΗ την κατάσταση, δεν είναι λίγοι οι αναλυτές εκείνοι που υποστηρίζουν ότι τα κυβερνητικά περιθώρια ελιγμών είναι τώρα πολύ περιορισμένα και ότι το ενδεχόμενο ενός αδιεξόδου «θα έχει, πιθανώς, και άμεσες επιπτώσεις στην εξέλιξη των εσωτερικών πολιτικών μας πραγμάτων». Μια τέτοια εξέλιξη, κατά την «Καθημερινή» λ.χ., θα ήταν η περίπτωση όπου η κυβέρνηση θα χρησιμοποιούσε το αδιέξοδο των ελληνοαμερικανικών συνομιλιών σαν «μοχλό, για την επίσπευση των προσεχών εκλογών». Επίσπευση του χρόνου των εκλογών όμως —προσθέτει η «Καθημερινή»— θα ήταν κάτι που δεν θα νομιμοποιούσε την κυβέρνηση, εφόσον η προσφυγή στη λαϊκή ετυμηγορία θα γινόταν μέσα σε «ατμόσφαιρα φορτισμένου και αποπροσανατολιστικού συναισθηματισμού»... Μια άλλη εξέλιξη —που την είχαν υπαινιχθεί ορισμένες αμερικανικές εφημερίδες, πριν λίγες εβδομάδες— θα ήταν η «παρέμβαση των στρατηγών», στρατηγών του ελληνικού στρατού, οι οποίοι δεν θα ανέχονταν ποτέ «είτε την έξοδο της χώρας από το ΝΑΤΟ, είτε την απομάκρυνση των αμερικανικών βάσεων από την Ελλάδα»... Τρίτη εξέλιξη, θα ήταν αυτό που γράφηκε ήδη στον ελληνικό Τύπο, ότι, δηλαδή, η κυβέρνηση ετοιμάζεται να προ-

βεί σε μια «εξαιρετικής σπουδαιότητας ανακοίνωση». Για το περιεχόμενο της ανακοίνωσης αυτής, δεν υπήρξε, από κυβερνητικής πλευράς, οποιαδήποτε νύξη. Ορισμένοι παρατηρητές όμως, υποστηρίζουν ότι η ανακοίνωση αυτή πιθανόν να εξαγγείλει το κλείσιμο όλων των αμερικανικών βάσεων, μέσα σε τακτή προθεσμία έξι ή δώδεκα, το πολύ, μηνών.

Προς μεσολάβηση υψηλού επιπέδου;

ΣΕ ΑΝΤΙΘΕΣΗ με τα ενδεχόμενα αυτά, η κυβέρνηση φαίνεται να εκτιμά τη δήλωση των αξιωματούχων εκείνων του Στάιητ Ντηπάρτμεντ, που άφησαν να νοηθεί ότι η άρση του αδιεξόδου είναι δυνατή «αν μεσολαβήσει παρέμβαση υψηλού επιπέδου». Ποια θα είναι η παρέμβαση αυτή, κανείς, μέχρι στιγμής, δεν γνωρίζει με σιγουριά. Μερικοί λένε ότι ο πρωθυπουργός θα επωφεληθεί από την επίσκεψή του, την ερχόμενη Κυριακή, στις Βρυξέλλες (όπου η διάσκεψη κορυφής της ΕΟΚ), για να ζητήσει τις «καλές υπηρεσίες» ορισμένων Ευρωπαίων εταίρων, χωρίς ν' αποκλείεται και άμεση επαφή του με τον Λουνς (παρά την αμοιβαία απέχθεια...) ή τον στρατηγό Ρότζερς.

ΑΛΛΟΙ ΠΑΛΙ, δεν αποκλείουν κάποιο ανεπίσημο «άλμα» του Α. Παπανδρέου στην Ουάσιγκτον, από τον Καναδά όπου θα βρίσκεται, τον Απρίλιο, για μια «τετ-α-τετ» συνάντηση και εξήγηση με τον Ρήγκαν. Όπως είναι γνωστό, το πρωθυπουργικό ταξίδι στον Καναδά είχε προγραμματισθεί, αρχικά, για ένα πενήντημερο (27-31 Μαρτίου), τελικά, όμως, παρατάθηκε, με το κάλυμμα της ανεπίσημης παραμονής, μέχρι τις 5 Απριλίου.

ΟΠΩΣ ΚΑΙ αν έχει το πράγμα, γεγονός παραμένει ότι οι ελληνοαμερικανικές σχέσεις βρίσκονται, σήμερα, σ' ένα εξαιρετικά κρίσιμο και επικίνδυνο σημείο, καθώς οι Αμερικανοί ζητούν, στην ουσία, μια ετεροβαρή συμφωνία που θα έπληττε καιρία την εθνική ανεξαρτησία και κυριαρχία. Την άποψη αυτή, ωστόσο, δεν φαίνεται να συμμερίζεται η Νέα Δημοκρατία, η οποία, ενώ συμπαρίσταται στην κυβέρνηση σε ό,τι αφορά τη διατήρηση της ισορροπίας δυνάμεων στο Αιγαίο, από την άλλη πιστεύει ότι οι αμερικανικές βάσεις εξυπηρετούν την εθνική άμυνα και ασφάλεια. «Θα ήταν τραγικό λάθος— δήλωσε, την περασμένη Κυριακή ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος της Νέας Δημοκρατίας, κ. Κ. Μητσοτάκης, μιλώντας στα Γιαννισά— η εμμονή στην άποψη ότι οι βάσεις δεν εξυπηρετούν τα ελληνικά αμυντικά συμφέροντα, ούτε τους σκοπούς του ΝΑΤΟ». Την ίδια, περίπου ώρα, ο πρωθυπουργός, μιλώντας στη Λάρισα, επέμενε ότι «οι βάσεις εξυπηρετούν τα συμφέροντα των ΗΠΑ και δεν έχουν καμιά σύνδεση με νατοϊκές λειτουργίες».

ΑΛΛΑ, ΑΚΡΙΒΩΣ, μέσα από αυτή την αντιπαράθεση θέσεων, ανάμεσα στην κυβέρνηση και τη Νέα Δημοκρατία, οι διάφοροι «Μπαρτόλομιου» θέτουν τα τελεσίγραφα τους, υπαινισσόμενοι τότε την απειλή της Άγκυρας (που θα καταστεί «θερμή» αν απομακρυνθούν οι αμερικανικές βάσεις...) και τότε την απειλή κάποιων «Ελλήνων» στρατηγών, που είναι πρόθυμοι ν' ανατρέψουν την κυβέρνηση, χάρη «των φίλων και συμμάχων τους Αμερικανών»... (ευφύστερος ο Κάσπαρ Ουάινμπεργκερ, υπουργός Άμυνας των ΗΠΑ, είχε χρησιμοποιήσει, παλαιότερα, έναν άλλο όρο: τη «λαϊκή κίνηση» που θ' αναπτυχθεί στην Ελλάδα, κατά του Α. Παπανδρέου, αν αποφασίσει ν' αποχωρήσει από το ΝΑΤΟ ή ν' απομακρύνει τις αμερικανικές βάσεις...).

ΑΝ ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ όμως κάνουν τη δουλειά τους, η κυβέρνηση έχει χρέος, τούτη την κρίσιμη ώρα, να προετοιμάσει το λαό, για όλα τα πιθανά ενδεχόμενα. Και είναι κοινός τόπος πως η λαϊκή ομοψυχία είναι μια ακατανίκητη ενεργητική δύναμη. Που προϋποθέτει όμως, σταθερότητα, νηφάλιους χειρισμούς.

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΘΕΡΑΠΕΥΕΤΕ ΧΩΡΙΣ ΦΑΡΜΑΚΑ

J. Russell Sneddon
N.D. M.B.N.C.A.

Υψηλή Πίεση

πρόληψη-θεραπεία

dioptra

P.E. Norris

ΔΙΑΒΗΤΗΣ

Ο διαβητικός και η διατροφή του

dioptra

ΠΩΣ ΝΑ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΕΤΕ ΤΟ ΑΓΧΟΣ ΧΩΡΙΣ ΦΑΡΜΑΚΑ

THEA LAWSON

dioptra

A.C. GORDON ROSS (MR. CHB. M.F.N.C.M.)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΟΜΟΙΟΠΑΘΗΤΙΚΗ

Τα ομοιοπαθητικά δα των αμοίων

dioptra

J. Russell Sneddon
N.D. M.B.N.C.A.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΜΑΛΛΙΩΝ

πρόληψη-θεραπεία
χωρίς φάρμακα

πτιρίδα, αλωπεκία, φαλάκρα, γκρίζα μαλλιά

dioptra

Harry Benjamin N.D.

ΟΔΗΓΟΣ ΦΥΣΙΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

Αυτός για ελκώδη, κοιλιακά, λευκά, και άλλα χρόνια αίματα, και οι διαταραχές και οι βλάβες του ήπατος, της χολής, της ουροδόχου κύστης.

dioptra

G. KYRIOTAKIS

ΤΕΛΕΙΑ ΟΡΑΣΗ ΧΩΡΙΣ ΓΥΑΛΙΑ

μυωπία - υπερμετρωπία - πρεσβυπία - καταρράκτης κ.α.

dioptra

Cyril Scott

ΚΑΡΚΙΝΟΣ

ΜΕΡΙΚΑ ΕΝΘΑΡΡΥΝΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΟΥ

dioptra

J. Russell Sneddon
N.D. M.B.N.C.A.

ΚΙΡΣΟΙ - ΦΛΕΒΙΤΙΔΑ ΑΙΜΟΡΡΟΪΔΕΣ

πρόληψη-θεραπεία
χωρίς φάρμακα

dioptra

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΙΑΤΡΙΚΗ - ΑΦΑΡΜΑΚΗ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ

- Σωστή Διατροφή	1. ΟΔΗΓΟΣ ΦΥΣΙΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ
- Διαιτες	2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΟΜΟΙΟΠΑΘΗΤΙΚΗ
- Υδροθεραπεία	3. ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΟΥ ΚΑΡΚΙΝΟΥ
- Μασάζ	4. ΔΙΑΒΗΤΗΣ
- Μάλαξη τής σπονδυλικής στήλης	5. ΚΙΡΣΟΙ - ΦΛΕΒΙΤΙΔΑ - ΑΙΜΟΡΡΟΪΔΕΣ
- Τεχνητό ήλιακό φώς	6. ΑΡΘΡΙΤΙΚΑ
- Θετική ψυχολογία κ.ά.	7. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΕΨΗΣ
	8. ΠΟΝΟΚΕΦΑΛΟΙ - ΗΜΙΚΡΑΝΙΕΣ
	9. ΥΨΗΛΗ ΠΙΕΣΗ
	10. ΤΕΛΕΙΑ ΟΡΑΣΗ ΧΩΡΙΣ ΓΥΑΛΙΑ
	11. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΜΑΛΛΙΩΝ
	12. ΓΥΝΑΙΚΕΙΕΣ ΑΔΙΑΘΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΠΑΘΗΣΕΙΣ
	13. ΠΩΣ ΝΑ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΕΤΕ ΤΟ ΑΓΧΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΙΟΠΤΡΑ - Χαρ. Τρικούπη 13 - ΤΗΛ 36 24 889

Πρός ΔΙΟΠΤΡΑ - Χαρ. Τρικούπη 13 - 2ος όροφος - ΑΘΗΝΑ - Τηλ. 36.24.889. Παρακαλώ στείλτε μου τα 13 βιβλία που χαρίζουν ύγεια και εύτυχια. Τήν αξία τους (Δρχ. 3.000) θα πληρώσω στο ταχυδρομείο κατά την παραλαβή τους.

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ.....
ΟΔΟΣ / ΑΡΙΘΜΟΣ.....
ΠΟΛΗ / ΝΟΜΟΣ.....
ΤΗΛΕΦΩΝΟ / ΥΠΟΓΡΑΦΗ.....

Προχωρώντας στον Τρίτο Δρόμο...

Ο έξοχος Ισπανός ποιητής Ματσάντο είχε γράψει το περίφημο: «Μη ρωτάς που είναι το μονοπάτι ταξιδιώτη. Το μονοπάτι το φτιάχνεις περπατώντας».

Και οι Ισπανοί σοσιαλιστές φρόντισαν στο συνέδριό τους που έληξε την περασμένη βδομάδα, ν' αφήσουν ανοιχτό το δρόμο για το δικό τους σοσιαλισμό, αυτόν που θα οικοδομήσουν όχι με συνταγές, αλλά προχωρώντας με το πρόγραμμά τους, την εμπειρία τους και τον πειραματισμό τους.

Φρόντισαν λοιπόν όπως διαβάζουμε ν' αφήσουν ανοιχτούς τους δρόμους γι' αυτό:

«Το Συνέδριο τέλειωσε με διακανονισμό της εκπροσώπησης των εσωκομματικών ομάδων μειοψηφίας.

Το Συνέδριο κατέληξε σε συμφωνία για τους νέους κανονισμούς, που παρέχουν, στις ομάδες μειοψηφίας το 25% των εδρών στα όργανα του κόμματος εκτός από την εκτελεστική επιτροπή που διαμορφώνει την πολιτική του. Επίσης θα επιτρέπεται στις μειοψηφίες να σχηματίζουν εσωκομματικές ομάδες, όμως η ελευθερία έκφρασης έξω από το κόμμα θα περιορίζεται σε θέματα για τα οποία τα επίσημα όργανα του κόμματος δεν έχουν προέλθει σε συμφωνία».

Είναι αμφίβολο βέβαια αν τα κόμματα της Αριστεράς στην Ελλάδα έχουν βαθύνει τον προβληματισμό τους στα θέματα συμμετοχής, δημοκρατίας και ευθύνης, όσο τα «αδελφά» κόμματα στη Γαλλία, την Ιταλία ή την Ισπανία.

Και μάλιστα, η φτωχή ιδεολογική ζωή της Αριστεράς και η ακόμα φτωχότερη θεωρητική της παραγωγή έχουν κάνει «κοινό τόπο» την βαθιά αντιδραστική παραδοχή ότι η δημοκρατία είναι «διαδικασία» ενώ η «ουσία» βρίσκεται αλλού, σε κάποια αφηρημένη «πολιτική βούληση και επιλογή».

Όσο μακραίνει ο καιρός όμως τόσο και πιο επώδυνα θα κατανοείται από όλους ότι «διαδικασία» και «ουσία» είναι μια αδιάσπαστη διαλεκτική ενότητα, που διαχωρίζοντάς την ακυρώνεις και τις δυο της πλευρές...

Η πρόκληση, λοιπόν, δεν έρχεται από τη Δύση. Είναι εδώ όπου και εμείς ανιχνεύουμε στις ίδιες κατευθύνσεις.

Ποιος φτιάχνει όμως σε μας το μονοπάτι;...

Για έναν οποιονδήποτε — σοσιαλισμό

Όταν ορισμένοι θεωρητικοί του σοσιαλισμού υποστήριζαν με θερμή την ομορφιά ενός «ανέκδοτου» κοινωνικού και πολιτικού συστήματος δεν θα μπορούσαν να φανταστούν ότι τόσα ανέκδοτα και αστεία θα χωρούσαν στα καμώματα των σοσιαλιστών ανθρώπων.

Η έννοια του σοσιαλισμού βέβαια τα τελευταία χρόνια φορτώθηκε με αλλεπάλληλα επίθετα: «επαναστατικός», «ρεφορμιστικός», «ανθρωπιστικός», «αυτοδιαχειριστικός», «δημιουργικός» και άλλα πολλά, ων ουκ έστι αριθμός...

Ορισμένες πάντως σοσιαλιστικές παρατάξεις ξεχώρισαν ακριβώς από την προσπάθειά τους να ξαναδώσουν στην λέξη και το πράγμα την ακρίβεια και το βάρος που τους αναλογεί.

Με έκπληξη είδαμε λοιπόν από το χώρο του ΚΚΕ εσ. να εκπορεύεται, με αφορμή την ΕΠΟΝ, μια αφίσα με τίτλο: «40 ΧΡΟΝΙΑ ΕΠΟΝ - ΓΙΑ ΕΝΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ».

Οι συνειρμοί και οι συλλογισμοί στους οποίους μας οδηγεί η προτροπή της αφίσας μας γεμίζουν ερωτηματικά. Δεν αναφέρεται προφανώς η αφίσα σε ένα «εθνικό δρόμο για το σοσιαλισμό», γιατί τότε θα αρκούσε η διατύπωση (που θα είχε άλλα προβλήματα βέβαια), «για έναν ελληνικό σοσιαλισμό».

Η διατύπωση όμως μας κάνει να υποθέσουμε ότι ο «νεοελληνικός» σοσιαλισμός διαφοροποιείται από κάποιον προηγούμενο, όπως η νεοελληνική γραμματεία, ας πούμε, από τη βυζαντινή...

Αλλά τότε και η ΕΠΟΝ ανήκει στη «βυζαντινή» περίοδο του ελληνικού σοσιαλισμού, άρα η αφίσα άκυρη προς αυτή την κατεύθυνση.

Να εννοεί άραγε ότι ο σοσιαλισμός πρέπει να είναι «σύγχρονος»; Μα αφενός ο σοσιαλισμός υποτίθεται ότι είναι πάντα «σύγχρονος» (αλλιώς δεν είναι σοσιαλισμός), αφετέρου ο «νεοελληνικός» ως όρος, δεν υποδηλώνει παρά ένα απίθανο αλλαλούμ αξιών και συμπεριφορών.

Προσοχή λοιπόν στον «αχταρμά» επί του σοσιαλισμού, εκτός αν, ως νεοέλληνες, μόνον γι' αυτόν αξίζουμε...

«Και άλλες δημοκρατικές δυνάμεις...»

Θα θυμάστε βέβαια το περίφημο εφεύρημα των συντακτών της ΕΡΤ στις δημοτικές εκλογές, ότι ο συνδυασμός τάδε υποστηρίχθηκε «κυρίως» απ' το ΠΑΣΟΚ και «άλλες δημοκρατικές δυνάμεις»...

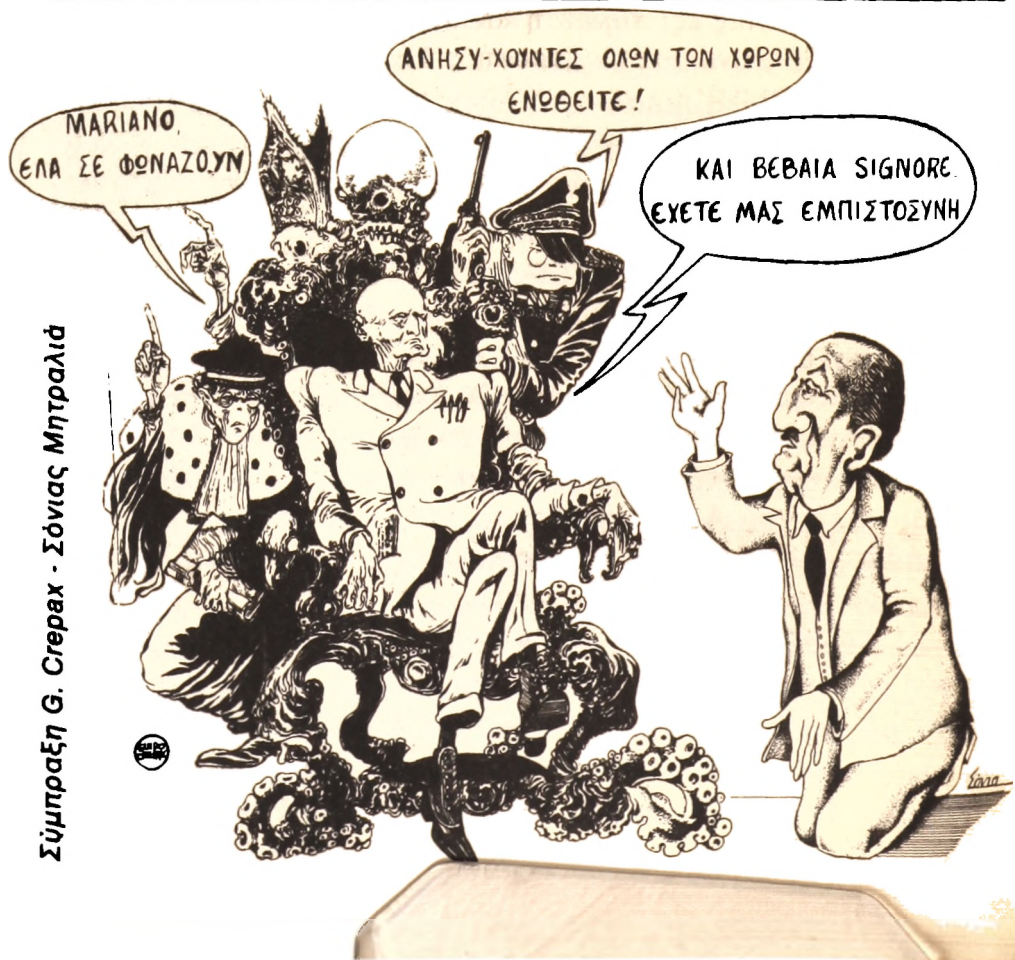
Κατά «δημοσιογραφικές» πάντοτε «πληροφορίες» στις γαλλικές δημοτικές εκλογές στον μεν πρώτο γύρο υποχώρησαν λίγο «οι άλλες δημοκρατικές δυνάμεις» στον δε δεύτερο επικράτησαν «κυρίως» οι αριστερές δυνάμεις.

Κατά τις δικές μας πληροφορίες, στην μεν πρώτη περίπτωση επικράτησαν στην ΕΡΤ «κυρίως» εσωτερικές πολιτικές σκοπιμότητες στην δε δεύτερη σοσιαλιστική αλληλεγγύη για «άλλες δημοκρατικές δυνάμεις».

Υποθέτουμε ότι ο ελληνικός λαός δικαιούται «κυρίως» να έχει αμερόληπτη και αντικειμενική πληροφόρηση. Αλλά «άλλες δημοκρατικές δυνάμεις» φρονούν ότι ο ελληνικός λαός υποχώρησε ελαφρώς από τα πάγια αιτήματά του όταν οι «δικές του» πολιτικές δυνάμεις ανέλαβαν την εξουσία και στον τομέα της πληροφόρησης. Πληροφορούμε λοιπόν την ΕΡΤ ότι κατά έγκυρες πληροφορίες μας «όλες οι δημοκρατικές δυνάμεις» είναι το ίδιο αγανακτισμένες από αυτό που «κυρίως» αισθάνονται ως συστηματική υποτίμηση και περιφρόνηση της νοημοσύνης και των δικαιωμάτων τους.

Και ότι αντίθετα απ' ό,τι νομίζουν οι κακοί προπαγανδιστές της ΕΡΤ απ' όλα αυτά κερδίζουν τελικά «οι άλλες δυνάμεις» — και μόνο...

Καιρός λοιπόν αν μη τι άλλο για σοβαρότητα...

Οι μαθητικές κοινότητες

Από τον υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Απ. Κακλαμάνη πήραμε την επιστολή που ακολουθεί.

Αναφέρεται σε καταγγελία μαθητών του 1ου ΚΕΤΕ Ζωγράφου, που δημοσιεύθηκε στο ΑΝΤΙ (τχ. 226) και διευκρινίζει τις απόψεις του Υπουργείου για τον κανονισμό των μαθητικών κοινοτήτων και την επιβολή ποινής στον πρόεδρο του μαθητικού συμβουλίου του παραπάνω σχολείου.

Κύριε Διευθυντή,
Με αφορμή καταγγελία μαθητών του 1ου ΚΕΤΕ Ζωγράφου και σχόλιο που δημοσιεύθηκαν στο περιοδικό σας στις 4-3-1983 με τίτλο «Οι μαθητικές κοινότητες» και αναφέρονται στον κανονισμό των μαθητικών κοινοτήτων και στην επιβολή ποινής σε μαθητή πρόεδρο μαθητικού συμβουλίου του άνω ΚΕΤΕ, σας πληροφορούμε τα εξής:

1. Ο κανονισμός των μαθητικών κοινοτήτων, που έστειλε το Υπουργείο στα σχολεία της Μ.Ε. (Γυμνάσια και Λύκεια), για πρώτη φορά έχει γίνει καθολικά αποδεκτός από τους μαθητές και τους καθηγητές για το αντιαυ-

ταρχικό του πνεύμα και τη δημοκρατικότητά του. Το πρώτο δικαίωμα των μαθητών που κατοχυρώνεται με τον κανονισμό αυτόν είναι το δικαίωμα της έκφρασης και της κριτικής.

2. Η επιβολή της ποινής για αλλαγή σχολικού περιβάλλοντος στον άνω μαθητή έγινε από τον Σύλλογο των διδασκόντων για συγκεκριμένα παραπτώματά του και σε καμιά περίπτωση για έκφραση διαφορετικής γνώμης. Παρέμβαση του Υπουργού σε απόφαση του Συλλόγου των καθηγητών δεν γίνεται.

Με εκτίμηση
Ο Υπουργός
ΑΠ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ

Παρ' όλα αυτά...

Σ.Σ. Πέρα όμως από το τυπικό θέμα της παρέμβασης ή όχι του Υπουργείου, υπάρχει η ουσία. Μία ακόμη χαρακτηριστική περίπτωση για τα ουσιαστικά προβλήματα είναι η τιμωρία του μαθητή Χρ. Ζευγίτη στο Γ' Επαγγελματικό Λύκειο, στο γνωστό σχολικό συγκρότημα της Γκράβας, με οριστική αποβολή. Ο μαθητής αυτός και ένας ακόμη κάνουν απεργία πείνας, ενώ συμμαθητές τους καταγγέλλουν ότι και αυτός ακόμη ο κανονισμός των μαθητικών κοινοτήτων δεν εφαρμόζεται.

Τι συμβαίνει; Ορισμένοι καθηγητές εφαρμόζουν με τη δική τους αντίληψη τις αντιαυταρχικές διατάξεις του κανονισμού και το Υπουργείο τηρεί τον τύπο; Το Υπουργείο σέβεται την ουσία της τυπικότητας του νόμου και δεν παρεμβαίνει; Και στην μια και στην άλλη περίπτωση όμως η ουδετερότητα του Υπουργείου, καλύπτει ουσιαστικά την απόφα-

ση των καθηγητών και δεν μπορεί να δικαιολογηθεί στην συγκεκριμένη περίπτωση με την επίκληση της τυπικότητας του νόμου. Γιατί έτσι συγκαλύπτονται και διαιωνίζονται ουσιαστικά προβλήματα της λειτουργίας των σχολείων για τα οποία δεν είναι ανεύθυνο, ούτε μπορεί να είναι ουδέτερο το Υπουργείο.

ΑΠΟ ΤΟ ΠΕΡΙΒΟΛΙ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

ΠΡΟΣ 20 ΔΡΧ;

Στην τιμή των 20 δρχ. ετοιμάζονται να ξαναγυρίσουν, η «Απογευματινή», η «Μεσημβρινή» και η «Βραδυνή». Η επιστροφή δεν οφείλεται τόσο στη μείωση της κυκλοφορίας —η οποία σιγά σιγά επανέρχεται στα προηγούμενα επίπεδα— όσο στην επικείμενη εμφάνιση της εφημερίδας του εκδότη κ. Βουδούρη, που θα διευθύνεται από τον κ. Πασαλάρη.

Η νέα εφημερίδα που θα διεκδικήσει το κοινό της, και από αυτές τις τρεις απογευματινές εφημερίδες, θα πωλείται προς 20 δρχ. και συνεπώς ο ανταγωνισμός αναγκάζει τις υπόλοιπες να πολεμήσουν με τα ίδια μέσα...

ΤΕΤΡΑΣΦΑΛΙΣΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ

Μία σειρά από ενδιαφέροντα θέματα σχετικά με τη δημοσιογραφία, θίγει έμμεσα ο αναγνώστης μας Ν. Κασνακίδης στο γράμμα που ακολουθεί:

Κύριε Κούλογλου,
Διάβασα το κομμάτι σας «Τύπος και τώρα, στο χρηματιστήριο...» και σας ρωτώ:
Τι είδους δημοσιογραφία κάνετε αν κρατάτε τετρασφάλιστα μυστικά;

Οι αναγνώστες του Αντί δεν είναι δημοσιογράφοι για να ξέρουν τα κουτσομπολιά του κυκλώματος.

Λόγου χάρη γιατί δεν δίδεται το όνομα του γεν. γραμματέα Υπουργείου και του ιδιοκτήτη... ολιγοσέλιδης απογευματινής; Θα πάμε σε καφετζού για να τα μάθουμε;

Σε προηγούμενο τεύχος μας είχε δοθεί το όνομα του εκδότη του «Ταχυδρόμου». Ευχαριστώ και αναμένω.

Με τιμή
Νίκος Κασνακίδης
Μαρούσι

Θέλουμε αρχικά να επισημάνουμε ότι τίποτα το διαβολικό ή τέλος πάντων το «κουτσομπολικό» δεν κρύβεται πίσω από το άρθρο στο οποίο αναφέρεται το γράμμα. Αυτό που γράψαμε ήταν ότι το ΠΑΣΟΚ προσπάθησε —επειδή δεν έχει εμπιστοσύνη ούτε στις δικές του εφημερίδες— να εκδόσει μία απογευματινή που να απηχεί με τον καλύτερο τρόπο τις απόψεις του. Επιπλέον, συμπεριλάβαμε αυτή την ενέργεια στο πλαίσιο μιας γενικότερης αντίληψης που διαπνέει τη σημερινή κυβέρνηση σε ό,τι αφορά τα μέσα ενημέρωσης. Και αναφέραμε μερικά παραδείγματα, μεταξύ των οποίων και την περίπτωση του γεν. γραμματέα ενός Υπουργείου και έμ-

πιστου του κ. Παπανδρέου, που ανέλαβε μια τέτοια προσπάθεια. Το ερώτημα λοιπόν είναι, ποιος είναι αυτός ο γεν. γραμματέας. (Γιατί βέβαια το ερώτημα ποια είναι η ολιγοσέλιδη απογευματινή ισοδυναμεί με αυτό «τι κάνει νιάου νιάου στα κεραμίδια»). Έχει μεγάλη άραγε σημασία; δεν νομίζουμε. Ίσως μάλιστα η αναγραφή του ονόματος να είναι τόσο κουτσομπολιό όσο και η παράλειψή του, που σε τίποτα δεν άλλαξε το πολιτικό νόημα του άρθρου. Παρ' όλα αυτά, αφού το θέλετε θα το έχετε: οι πληροφορίες μας λένε ότι πρόκειται για τον κ. Σαραντίδη, γεν. γραμματέα του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας. Τώρα γιατί λέμε οι «πληροφορίες μας»; Απλούστατα γιατί ελάχιστα πράγματα μπορεί να μάθει κανείς από επίσημα χείλη, με τον τρόπο που ασκείται η πολιτική στην Ελλάδα και με τη φιλοσοφία που διακατέχει τους εκάστοτε κοινωνούς της πολιτικής εξουσίας. Εκτός αν αρχίσουμε και πιστεύουμε τις επίσημες κυβερνητικές ανακοινώσεις, οπότε καλύτερα είναι να απευθυνθούμε στην... Χαλιμά.

Έτσι —δυστυχώς— απομένουν οι πληροφορίες. Οι οποίες —επίσης δυστυχώς— διο-

Διευκρινίσεις...

● Από τον βουλευτή Ευβοίας του ΠΑΣΟΚ κ. Βασίλη Κεδίκογλου πήραμε το γράμμα που ακολουθεί, με διευκρινίσεις για την ομιλία του στα πλαίσια της πρόσφατης καμπάνιας του ΠΑΣΟΚ.

Θα θέλαμε καταρχήν να διευκρινίσουμε πως τα αποσπάσματα που παραθέσαμε από όλους τους ομιλητές (κ. Αρσένη, Γεννηματά, Κεδίκογλου και Τσοχατζόπουλο) είναι από απομαγνητοφώνηση των ομιλιών τους, χωρίς αλλοιώσεις εκ μέρους μας προς οποιαδήποτε κατεύθυνση.

Οπωσδήποτε πάντως, ο κ. Κεδίκογλου έχει δικίο όταν επισημαίνει πως το κέντρο βάρους της ομιλίας του ήταν η εισοδηματική πολιτική της κυβέρνησης που την υπερασπίστηκε με σαφήνεια και όση πειθώ επιτρέπει αυτή η ίδια η πολιτική.

Κατά τα άλλα, η ευθυξία του κ. Κεδίκογλου και η ευαισθησία του στο διάλογο αποδειχνουν όσα και εμείς για τον ίδιο πιστεύουμε. Όπως αμοιβαία φανταζόμαστε είναι η εκτίμηση της αναγκαιότητας του ελέγχου και της κριτικής...

Αγαπητό Αντί,

Στο τεύχος 225/18-2-83 αναφέρεσαι στην ομιλία μου στον ΚΙΝ/ΦΟ «ΕΛΒΕΤΙΑ» και γράφεις, ότι μου «ξέφυγε» κάποιο σουτ άουτ.

Πιστεύω πως, αν συνέβαινε κάτι τέτοιο, οι θεατές, καθώς ήταν «ξένο γήπεδο» θα ξεσηκωνόνταν — πράγμα που δεν έγινε και που δείχνει ότι, ή πραγματικά μου ξέφυγε, ή δεν ειπώθηκε. Ανεξάρτητα όμως απ' αυτό νομίζω, ότι η ολιγόχρονη πολιτική μου πορεία δεν δικαιολογεί τα εισαγωγικά, την σκωπτικότητα.

Στα χρόνια που πέρασαν ασφαλώς έκανα λάθη, έστειλα και σουτ άουτ. Για τέτοιο όμως λάθος, δηλαδή οριοθέτηση του Λαϊκού Κινήματος, δεν σχολιάστηκε ποτέ.

Ειλικρινά, θα ήθελα να μάθω

πότε και σε ποια από τις τόσες ομιλίες μου ονόμασα το ΚΚΕ Αριστερά. Το ΚΚΕ είναι ένα άλλο δημοκρατικό Κόμμα της Αριστεράς με το πρόγραμμά του, βέβαια καθ' όλα σεβαστό.

Η αναφορά στη Σοβιετική Ένωση τη Μεγάλη Φιλειρηνική Χώρα έγινε ως παράδειγμα της σημασίας και των αποτελεσμάτων της διεθνούς οικονομικής αλληλεξάρτησης και τονίστηκε, ότι η κρίση εκεί είναι συνέπεια της αδυναμίας των καπιταλιστικών χωρών ν' αγοράσουν, της χαμηλής ζήτησής τους. Πράγματα άλλωστε που τονίστηκαν στην εισήγησή μου στον εφετεινό Κρατικό Προϋπολογισμό.

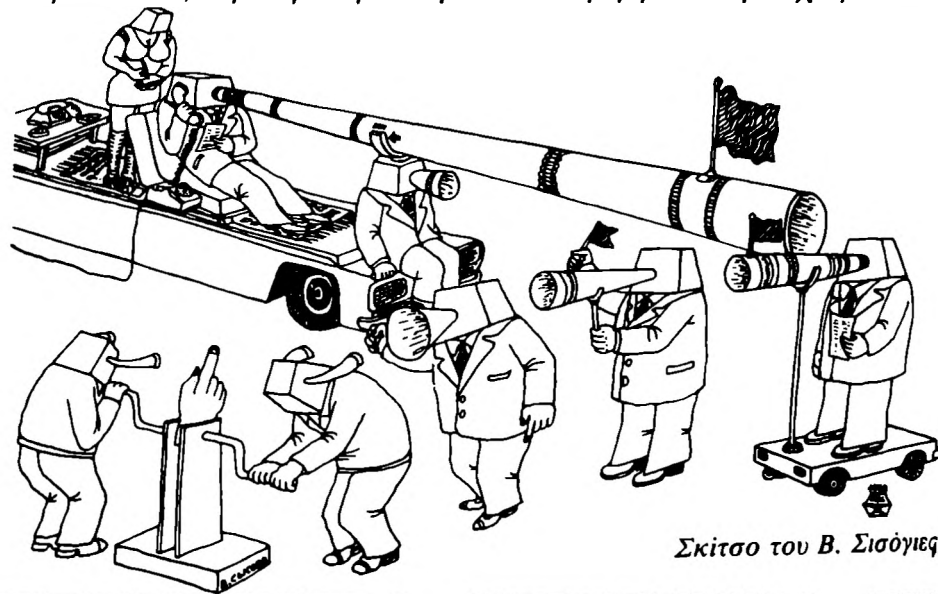
Όλα όμως τα παραπάνω ήταν το περιθώριο της ομιλίας μου: τα παραδείγματα. Το κέντρο βάρους

ΤΟ ΧΙΟΥΜΟΡ ΣΤΑ ΔΕΣΜΑ

Ο Σοβιετικός σκιτσογράφος Βιάτσεσλαβ Σισόιεφ συνελήφθη στις αρχές του Φλεβάρη στη Μόσχα, μετά από τέσσερα χρόνια υπόγειας δραστηριότητάς του στην παρανομία. Ο Σισόιεφ που είναι γνωστός και στην Ελλάδα (το ΑΝΤΙ έχει δημοσιεύσει επανειλημμένα σκίτσα του) για το καυστικό αντικομφορμιστικό και αντιγραφειοκρατικό χιούμορ του, κατηγορείται επίσημα για «παραβίαση του νόμου που καταστέλλει την πορνογραφία»!! Σε ένα είδος «διαθήκης» που πρόλαβε να γράψει τον περασμένο Γενάρη, ανέφερε ανάμεσα σε άλλα:

«Το καλοκαίρι του 1979 εξαιτίας διαρκών κατασταλτικών ενεργειών, αναγκάστηκα να εγκαταλείψω το σπίτι μου, για να μπορέσω να εργαστώ ελεύθερα. Από τότε πέρασαν σχεδόν τέσσερα χρόνια, χωρίς να υπάρξει η παραμικρή βελτίωση της κατάστασής μου. Η «υπόθεσή» μου παραμένει ανοικτή και μπορεί να συλληφθώ σε κάθε στιγμή.

... Σ' εκείνους που με θυμούνται και ανησυχούν για την τύχη μου... λέω: "Γνωρίζετε πως είμαι ένας τίμιος καλλιτέχνης και πως κάνω ό,τι μπορώ για την ελεύθερη ρώσικη τέχνη".

Σκίτσο του Β. Σισόιεφ.

ήταν η εισοδηματική πολιτική και το πέρασμα της Αλλαγής από το μικροοικονομικό επίπεδο, από τις θεσμικές αλλαγές, στις παραγωγικές σχέσεις.

Εδώ, θα μου επιτρέψετε να πα-

ρατηρήσω δεν στάθηκε ο σχολιαστής σας, η κριτική του «Αντί», κριτική που βαθιά εκτιμούμε και επιθυμούμε.

Φιλικά
Β. Κεδίκογλου
Αθήνα 9.3. '83

ΑΠΟ ΤΟ ΠΕΡΙΒΟΛΙ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

χετεύονται κατά βούληση, πολλές φορές με άλλες σκοπιμότητες. Από τη στιγμή που θα έρθει μία πληροφορία πρέπει να ελέγξεις: α) αν έχει ήδη δημοσιευθεί, β) αν είναι σωστή, γ) πόσο σωστή και πόσο όχι, δ) γιατί στη δίνουν αυτή τη στιγμή και τι σου κρύβουν, ε) ποιους εξυπηρετεί και εναντίον ποιων στρέφεται, στ) αν μπορείς να την αποδείξεις, αφού τη δημοσιεύσεις, γιατί αν θιγεί κάποιος μπορεί να σου κάνει μήνυση, ζ) και μετά απ' όλα αυτά τη γράφεις τόσο ώστε να μην αποκαλυφθεί ή να μην ξεπερασθούν οι προθέσεις του «πληροφοριοδότη», ο οποίος απειλεί ότι θα κόψει την... πληροφόρηση, οπότε απομένει η... καφετζού. Αυτός είναι ο κανόνας της δημοσιογραφίας στην Ελλάδα (κι όχι μόνο εδώ). Και από τις στήλες του ΑΝΤΙ προσπαθούμε πάντα να ξεπεράσουμε όσο το δυνατόν αυτές τις συμβάσεις και να κριτικάρουμε την εκάστοτε εξουσία, η οποία —να η πηγή του όλου προβλήματος— αισθάνεται αλλεργία μπροστά στην όποια από του Τύπου κριτική. Γιατί το πλέον δυστυχές απ' όλα, είναι ότι στη χώρα της φαιδράς πορτοκαλέας, καλείσαι ή να λιβανίζεις (οπότε είσαι «καλός») ή να βρίζεις (οπότε είσαι «κακός»). Ή μαύρος ή άσπρος. Ή Παναθηναϊκός ή Ολυμπιακός. Και από

τον κανόνα δεν έχει ξεφύγει —κάθε άλλο μάλιστα— η κυβέρνηση που επαγγέλθηκε την αλλαγή.

Η ΔΙΚΗ ΤΗΣ ΑΥΡΙΑΝΗΣ

Σε 5 μήνες φυλάκιση —κατά συγχώνευση— καταδικάστηκε ο εκδότης της «Α» κ. Κουρής, για τη γνωστή υπόθεση των απολύσεων και της απεργίας που έγινε πρόσφατα στην εφημερίδα. 4 μήνες για την παράβαση του ΑΝΤΙ-330 και 2 μήνες για εξύβριση («γράφω στα... το Σωματείο σας»). Για τις βρισιές εναντίον του Προέδρου της Δημοκρατίας, του πρωθυπουργού δεν ασκήθηκε δίωξη. Φαίνεται ότι το θέμα δεν κρίθηκε σημαντικό, σαν αυτούς που σχολίαζαν τον πρωθυπουργό στα καφενεία και τους πήγαν στον εισαγγελέα.

Την παράσταση έκλεψε στη δίκη, ο εκδότης Γ. Κουρής: Μάλιστα σε μια στιγμή, κατήγγειλε τους εργάτες ότι τον έβριζαν και βυρσοδομούσαν εναντίον του.

— Τι σημαίνει «βυρσοδομώ» ξέρετε; ρωτάει ο εισαγγελέας.

— Αδυνατεί ν' απαντήσει ο Κουρής.

— Τι μόρφωση έχετε, τον ξαναρωτάει.

— Έχω τελειώσει το Γυμνάσιο. Αλλά το θέμα κύριε πρόεδρε είναι ότι βυρσοδομούσαν, με έβριζαν χυδαία.

Είναι κάπως σαν το γνωστό ανέκδοτο όπου ο πρόεδρος ρωτάει τον μάρτυρα κατηγορίας σε μίαν υπόθεση μοιχείας:

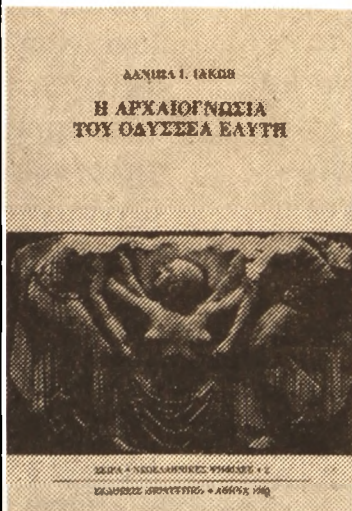
— Και δε μου λες μάρτυς, συνουσιάζοντο;

— Συνουσιάζοντο, συνουσιάζοντο κύριε πρόεδρε. Και στο τέλος της ρίχνει και...

ΤΡΟΜΑΡΕΣ

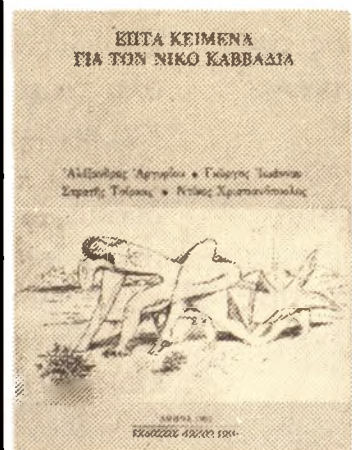
Σε αργία τέθηκαν δύο ανώτατοι υπάλληλοι του ΤΑΠ (Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων) από την προϊστάμενη αρχή του Υπουργείου Πολιτισμού. Σύμφωνα με το «Έθνος» κατηγορούνται για διακίνηση και εμπορευματοποίηση εκμαγείων αγαλμάτων και αρχαίων αντικειμένων, και οι ατασθαλίες φτάνουν στο βαθμό της απάτης. Τώρα τι σχέση έχουν αυτά με τον Τύπο; Η μία εκ των δύο υπαλλήλων είναι σύζυγος του μη εξαιρέτου Μάνου Χάρη, χουντικού και αρχισυντάκτη της Αυριανής, ο οποίος —λένε— τρέμει μήπως και μαθευτεί η σχέση. Γιατί τόση τρομάρα; Απλώς όλη η οικογένεια ρέπει προς τον... ελληνόχριστιανικό πολιτισμό.

Δανιήλ Ι. Ιακώβ
Η αρχαιογνωσία
του Οδυσσέα Ελύτη
σελ. 112, δρχ. 150

Μια ενδιαφέρουσα μελέτη για τις πηγές αρχαιογνωσίας του Οδυσσέα Ελύτη. Τεκμηριωμένη προσέγγιση του ποιητικού έργου, μέσα από την καταγραφή των αντλήσεων του από τα αρχαία ελληνικά κείμενα.

Επτά κείμενα για τον ΝΙΚΟ ΚΑΒΒΑΔΙΑ
Γράφουν οι
Αλέξανδρος Αργυρίου,
Γιώργος Ιωάννου,
Στρατής Τσίρκας, Ντ.
Χριστιανόπουλος.
σελ. 80 δρχ. 120

Αφηγήσεις και μελετήματα—συμβολές στη γνωριμία του ποιητή των μακρινών οριζόντων. Στην ίδια σειρά —«Νεοελληνικές ψηφίδες»— κυκλοφορούν προσεχώς επιτομές με δοκίμια για τον Οδ. Ελύτη, τον Γ. Σεφέρη, τον Γ. Ρίτσο, την Κυπριακή Λογοτεχνία.

Νίκου Πουλαντζά
Για τον
Γκράμσι—Μεταξύ
Σάρτρ και Αλτουσέρ
σελ. 158 δρχ. 250

Το τελευταίο βιβλίο του Νίκου Πουλαντζά που συνοψίζει τις αναζητήσεις του για τη σύγχρονη φιλοσοφία τη θεωρία του κράτους, την κρίση των πολιτικών κομμάτων.

Στην ίδια σειρά —«Σύγχρονη Πολιτική Σκέψη»— κυκλοφορούν προσεχώς:

- Ραλφ Μίλιμπαντ, Το κράτος στην καπιταλιστική κοινωνία
 - Πιέτρο Ινγκράο, Η κρίση και ο Τρίτος δρόμος
 - Λουί Αλτουσέρ, Αυτοκριτική
 - Ανιές Χέλλερ, Ριζοσπαστική Φιλοσοφία
 - Λουπορίνι, Μπαλιμπάρ, Τόζελ
- Η κριτική της πολιτικής στον Μαρξ

Γιάννη Ιωάννου
Η Άλλη Επταετία
σελ. 256 δρχ. 400

Γιάννη Ιωάννου
Ο Τρίτος Δρόμος
σελ. 224 δρχ. 400

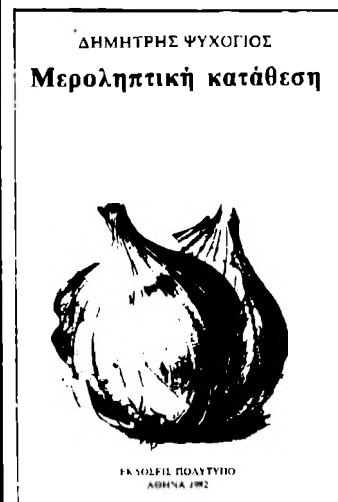
Δυο λευκώματα με καυστικά σχόλια-σκίτσα για την μεταπολιτευτική Ελλάδα από το 1974 ως το 1982

Πέτρου Μαρτινίδη
Συνηγορία της
Παραλογοτεχνίας
σελ. 240 δρχ. 350

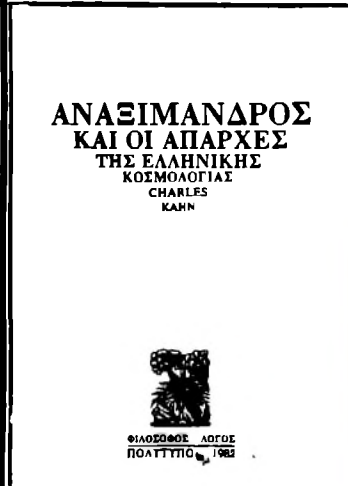
Τεκμηριωμένη ανάλυση για τον κόσμο του αστυνομικού και κατασκοπευτικού μυθιστορήματος, των κόμικς και της επιστημονικής φαντασίας.

Δημήτρη Ψυχογιού
Μεροληπτική κατάθεση
σελ. 112 δρχ. 180

Οδοιπορικό των πρόσδοκίων και απογοητεύσεων της μεταπολιτευτικής περιόδου.

CHARLES KAHN
Ο Αναξιμανδρος και οι
απαρχές της ελληνικής
κοσμολογίας
σελ. 384 δρχ. 480

Το πρώτο βιβλίο μιας σειράς που παρουσιάζει το φιλοσοφικό λόγο των Ελλήνων, από τους προσωκρατικούς ως τους νεοπλατωνικούς. Τα αρχαία κείμενα, με παράλληλη υπεύθυνη μετάφραση, σχόλια και εισαγωγές σε επιμελημένη και χρηστική έκδοση.

Κυκλοφορούν σε λίγο καιρό εκδόσεις για τον Πρόκλο, τον Ηράκλειτο, τον Διονύσιο Αρεοπαγίτη, τον Επίκουρο.

ΕΝΤΟΣ ΕΚΤΟΣ & ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΑΚΤΥΛΙΟΥ

ΦΟΡΕΙΣ. Φορέων νεώτερα. («Συνέχεια εκ του προηγούμενου»). Ενθαρρυντική ανταπόκριση της ΕΡΤ-1 —το προηγούμενο μεσοβδόμαδο— από τη «συμπρωτεύουσα»:

—«Όλα τα φανάρια τροχαίας σηματοδότησης της Θεσσαλονίκης θα υπάγονται του λοιπού στον «ίδιο φορέα».

ΕΚΛΟΓΕΣ. Βουλευτικές στη Δυτική Γερμανία. Δημοτικές στη Γαλλία. Τ' αποτελέσματα ενδιέφεραν την αριστερά. Τ' αποτελέσματα ενδιέφεραν την Ελλάδα.

Σχόλιο πικραμένου και αναστατωμένου αριστερού συνέλληνα —ο οποίος είχε, προ 17μήνου, ψηφίσει ΠΑΣΟΚ για τη Βουλή και ΚΚΕ εσωτερικού για την Ευρωβουλή —αργά την προπερασμένη Κυριακή— αμέσως μετά την οριστικοποίηση των αποτελεσμάτων: —«Όποιοι πηγαίνουν για θεοί πρέπει να φροντίζουν να μην κόβονται στα θαύματα».

25η ΜΑΡΤΙΟΥ. Μικρό αφιέρωμα —της σελίδας μας— εις μέρη δύο. Μέρος πρώτον. Για γέλια και για κλάμματα. Απόψεις περί ελευθερίας γραμμένες —προ ολίγων ετών— σε εισαγωγικές εξετάσεις για ανώτατες σχολές. Οι απόψεις αποτελούν προϊόν ανάλυσης των δύο πρώτων τετράστιχων του Εθνικού Ύμνου. Δημοσιεύτηκαν από τον καθηγητή Γιάννη Κακριδή. Αναδημοσιεύθηκαν στο «Λιβάνι με τους μαργαρίτες» και στις «Ιστορίες του κυρίου Κλαυσίου»:

—«Οι Έλληνες έκρυσαν την ελευθερία εις τα οστά των δια να μην την παρασύρουν μαζί των εις την αθανασία».

—«Η πυρίνη ρομφαία της ελευθερίας υπήρξε το κενοτάφιο όλων των αδηφάγων εχθρών».

—«Εμβαθυνόμενος εις την ανάλυσιν των δύο τετράστιχων, εσχμάτισα την αλάνθαστον γνώμην ότι η ελευθερία είναι δι' ημάς η ψυχή της ψυχής μας».

—«Η ελευθερία αποτελεί το οξυγόνον του έθνους το οποίον ολόκληρον καταρρέει και εξηφανίζεται».

—«Ελευθερία, λέξις η οποία εις το ακούσμά της φέρει εις τον καθένα μας μίαν ψυχικήν ανωμαλία»

—«Η ελευθερία μία γυνή ήτις έχει βλέμμα θλιμμένο και η οποία μετά κόπον διέρχεται τας ημέρας της ζωής της».

—«Η ελευθερία μετράει την γην, διότι προσέχει μήπως εκ παραδρομής προχωρήσει σε ξένα εδάφη».

—«Με την αστραποειδή κίνησιν της σπάθης γίνεται ο παταγμός των εκβιαστών».

25η ΜΑΡΤΙΟΥ. Μικρό αφιέρωμα —της σελίδας μας— εις μέρη δύο. Μέρος δεύτερον. Αποκλειστικώς για κλάμματα. Ντοκουμέντο —υποτιμημένο— νεοελληνικής ιστορίας. Λίγο μετά της 25η Μαρτίου του 1944 έφτασε στην έδρα της —νεοσύστασης τότε— Π.Ε.Ε.Α. η είδηση ότι το συγχαρητήριο τηλεγράφημα του, για την εθνική επέτειο της Ελλάδας, ο Στάλιν το απηύθυνε στην —οικότροφο των άγγλων— βασιλική κυβέρνηση του Καίρου, χωρίς καμιά —έστω και παράλληλη— χειρονομία του προς την κυβέρνηση των ελευθέρων ελληνικών βουνών, προς την κυβέρνηση του Ε.Α.Μ. Ο Στάλιν —6 1/2 μήνες πριν την απελευθέρωση της Αθήνας και 8 1/2 μήνες πριν τα Δεκεμβριανά —υποστασιοποιούσε —έτσι— από την πλευρά του τις αγγλόφιλες πολιτικές δυνάμεις πριν ακόμα εκείνες επανέλθουν στον τόπο μας. Η αναγνώριση —με το τηλεγράφημα—

της κυβέρνησης του Καίρου, πρόδρομο γεγονός των κατοπινών κατανομών δεν έχει —περιέργως—

πολυαπασχολήσει τους μελετητές της εποχής και τους ψυχαναλυτές των πρωταγωνιστών της. Για τους —τότε— ηγέτες του ΚΚΕ, τον Σιάντο και τον Ιωαννίδη το τηλεγράφημα ήταν φαίνεται αστροπελέκι. Σχόλια των φιλοσταλινικών ηγετών του ΚΚΕ για το τηλεγράφημα. Ντοκουμέντο από τις «Αναμνήσεις» του Γιάννη Ιωαννίδη —έκδοση «Θεμέλιο»— σελίδα 245: Σχόλιο Γιάννη Ιωαννίδη:

—«Τον κερατά τον βασιλιά να του στείλει ο Στάλιν χαιρετιστήριο τηλεγράφημα».

Σχόλιο Γιώργη Σιάντου:

—«Ξέρω γω τι να σου πω Γιάννη. Μου φαίνεται πως δεν ήταν πράξη που μας ενισχύει...»

ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΟΙ. Οι περιούσιοι της επίσημης ταξινόμησης. Οι «προνομιούχοι» εκ των «μη προνομιούχων». Τα όριά τους —αρχή και τέλος— άγνωστα. Οι μικρομεσαίοι έχουν —μ' άλλα λόγια— στην κοινωνία θέση ανάλογη μ' εκείνη των ιών στη βιολογία. Είναι οι απροσδιόριστοι.

Επιτροπή από δεσποτάδες επισκέφθηκε —πρόσφατα— τον υπουργό Οικονομικών κ. Κουλουριάνο. Η επιτροπή ζήτησε να ισχύσουν για την κοινωνική ομάδα που εκπροσωπούσε όλα τα φημολογούμενα πλεονεκτήματα και ωφελήματα των μικρομεσαίων. —Κύριε υπουργέ —είπαν οι δεσποτάδες— είμεθα εκπρόσωποι των μικρομεσαίων μητροπόλεων...

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ: Νίκο Λαμπάκη: Ελήφθη. Περιμένει την επικαιρότητα της Μεγαλοβδομάδας. Φίλ. Φιλίππου: Ωραιότατο. Ευχαριστώ. Θα αξιοποιηθεί.

ΚΑΤΑΣΚΟΠΙΚΑ...

ΜΟΣΧΑ. Ο Ντόναλντ Μάκ Λήν πέθανε από καρκίνο σε ηλικία 69 ετών. Ο Μάκ Λήν, Βρετανός διπλωμάτης καριέρας, προκάλεσε πολύ θόρυβο το 1951 όταν, μαζί με το συναδέλφό του Γκάυ Μπάρτζες, κατέφυγε στην ΕΣΣΔ.

ΜΟΣΧΑ. Η σοβιετική κυβέρνηση διέταξε την απέλαση από τη χώρα του Α' γραμματέα του οικονομικού τμήματος της αμερικανικής Πρεσβείας στη Μόσχα, Ρίτσαρντ Οσμπορν, που πιάστηκε επ' αυτοφώρω να μεταδίδει με το ραδιοασύρματο πληροφορίες τις οποίες είχε συλλέξει στη διάρκεια της κατασκοπευτικής δραστηριότητάς του.

Ο «Ριζοσπάστης» βέβαια δεν υπήρξε ποτέ ένα πρότυπο δημοσιογραφίας. Μια και έχουν περάσει 100 χρόνια από το θάνατο του Μαρξ και 50 από το θάνατο του Λένιν, οι υπεύθυνοι της εφημερίδας «ξέχασαν» την περίφημη διατύπωση ότι «η αλήθεια είναι πάντοτε επαναστατική».

Έτσι, στον «Ρ», αντέστρεψαν την κλασική φράση με την άποψη ότι το «επαναστατικό συμφέρον φτιάχνει την αλήθεια στα μέτρα του». Και ο κ. Φλωράκης προσδιόρισε στην Ένωση Συντακτών ότι «αλήθεια είναι ό,τι συμφέρει στο κόμμα». Με λυμένο, λοιπόν, ένα από τα βασικά προβλήματα της φιλοσοφίας, το έντυ-

πο του ΚΚΕ δικαιούται να κακοποιεί γεγονότα, να διαστρέφει πράξεις, να αποσιωπά συμβάντα και να παραποιεί κατά βούληση την ιστορία, εφόσον πάντα το Κόμμα εκφράζει την αλήθεια...

Υποθέτουμε, λοιπόν, ότι αυτές οι αρχές του «Ρ», προκάλεσαν και την είδηση που παραθέτουμε από το φύλλο του Σαββάτου, ως προς τον Άγγλο διπλωμάτη Μακλήν, που το 1951 «κατέφυγε» στην ΕΣΣΔ με τον συναδέλφό του Γκάυ Μπάρτζες.

Η διατύπωση της «είδησης» μας εισάγει αυτόματως στο χώρο της σχιζοφρένειας. Γιατί άραγε να «κατέφυγε» ο κ. Μακλήν στη Σοβιετική Ένωση το 1951; Μήπως δεν του δίναν διαβατήριο οι αρχές της χώρας του; Μήπως ήταν εκτός νόμου στην Αγγλία το 1951, ώστε κατα-

διωκόμενος να καταφύγει στην ΕΣΣΔ;

Αυτό που εμείς θυμόμαστε —εκτός αν πρόκειται για συνωνυμία, είναι πως το 1951 ξηλώθηκε ένα εκτεταμένο δίκτυο σοβιετικών κατασκοπών στην Αγγλία, που κορυφαία στελέχη του ήταν οι κύριοι Μπάρτζες-Μακλήν και κάπου στην άκρη του ο κ. Φίλμπε. Οι κύριοι, λοιπόν, αυτοί, απλώς το έσκασαν στην κατάλληλη στιγμή και «κατέφυγαν» εντελώς τυχαία προφανώς, στη Σοβιετική Ένωση.

Αλλά βέβαια δεν υπάρχει πρόβλημα ερμηνείας της «είδησης» του «Ρ». Όπως μας βεβαιώνει αμέσως μετά, κατασκοπεία σ' αυτό τον κόσμο ασκούν μόνο οι Αμερικάνοι. Άρα...

Ακτῆμονες και Τσιφλικάδες

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΚΑΛΑΤΤΖΗ

ΑΝΤΡΕΑ...
ΤΑ ΤΣΙΦΛΙΚΙΑ
ΘΑ ΔΙΑΝΕΜΗΘΟΥΝ
ΣΤΟΥΣ ΑΓΡΟΤΕΣ
ΝΑ ΚΙ Ο ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ!

ΔΙΝ ΜΑΣ
ΑΦΟΡΑ!
ΠΟΥΘΕΝΑ
ΔΕ ΛΕΕΙ ΠΩΣ
ΘΑ ΔΙΑΝΕΜΗΘΕΙ
ΚΑΙ Η ΕΞΟΥΣΙΑ

ΚΙ ΑΝ
ΕΓΙΝΕ
ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ;

ΜΑ ΘΑ ΠΡΕΠΕ ΝΑ ΓΡΑΦΕΙ
ΟΤΙ ΑΠΑΛΟΤΡΙΩΘΗΚΕ
Η ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ ΤΟΥ
ΚΑΠΑΚΑΠΑ

ΓΙΑΝΤΟΣ ΑΥΡΙΟ
ΕΧΘΕ ΤΗΝ ΕΤΗΣΙΑ
ΑΣΚΗΣΗ
ΤΟΥ ΚΙΛΕΛΕΡ

ΤΟΥΣ ΜΟΙΡΑΣΑΜΕ ΤΟ
ΜΟΝΟΤΟΝΙΚΟ, ΤΟΥΣ
ΑΠΑΛΟΤΡΙΩΣΑΜΕ ΤΗΝ
ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ, ΤΙ ΑΛΛΟ
ΘΑ ΜΟΥ ΖΗΤΗΣΟΥΝΕ
ΑΚΟΜΑ;

ΕΜΕΙΣ ΘΑ ΤΟΥΣ
ΖΗΤΗΣΟΥΜΕ ΑΝΤΡΕΑ
ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ
ΚΑΝΟΥΜΕ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ
ΧΩΡΙΣ ΑΙΤΗΜΑΤΑ

ΕΓΩ ΝΑ ΤΟΥΣ
ΖΗΤΗΣΩ ΤΙ; ΝΑ
ΠΑΡΑΜΕΙΝΟΥΝΕ
ΑΓΡΟΤΕΣ

ΣΦΥΣΤΑ! ΑΥΤΟΥΣ ΠΟΥ
ΕΙΧΑΜΕ ΤΟΥΣ ΜΟΙΡΑΣΑΜΕ
ΣΤΑ ΤΣΙΦΛΙΚΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΑΡΙΚΗ
ΤΟ ΔΡΟΣΟΓΙΑΝΝΗ...

ΕΜΕΝΑ
ΚΥΡΙΑ ΜΟΥ
ΔΕΝ ΜΟΥ
ΜΟΙΡΑΣΑΝΕ
ΤΙΠΟΤΑ
ΕΙΜΑΙ ΝΟΜΙΜΟΣ
ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΣ ΕΓΩ

ΣΦΠΑ
ΑΝΤΡΕΑ
ΚΑΙ ΜΑΣ ΑΚΩΝΕ
ΣΤΗ ΓΕΙΤΟΝΙΑ

ΡΕΖΙΛΙ
ΓΙΝΑΜΕ
ΚΑΙ ΜΑΣ ΕΧΘΕ
ΚΑΛΕΣΕΙ ΟΙ
ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΣΤΙΣ
ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ
ΤΟΥΣ... ΘΑ
ΠΑΜΕ;

ΘΑ ΠΑΜΕ!
ΝΑ ΜΗ ΜΑΣ ΛΕΝΕ
ΚΑΙ ΑΚΟΙΝΩΝΗΤΟΥΣ

ΗΘΕΛΑ
ΝΑΞΕΡΑ
ΑΝΘΑΡΘΕΙ
ΚΑΙ ΚΑΝΕΝΑΣ
ΑΚΤΗΜΟΝΑΣ
ΕΔΩ

ΘΑΡΘΕΙ
ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΑΜΕ
ΤΟΝ ΜΠΑΝΙΑ

ΓΙΑ ΝΑ
ΔΟΥΜΕ
ΒΑΣΕΙΣ
ΑΙΓΑΙΟ
ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ
ΣΠΟΥΔΕΣ

ΚΑΛΑ
ΕΙΝ'ΑΥΤΑ
ΑΛΛΑ ΠΡΕΠΕΙ
ΝΑ ΠΩ ΚΑΙ
ΚΑΤΙ ΠΟΥ
ΝΑ ΕΝΔΙΑ-
ΦΕΡΕΙ ΤΟΥΣ
ΑΓΡΟΤΕΣ

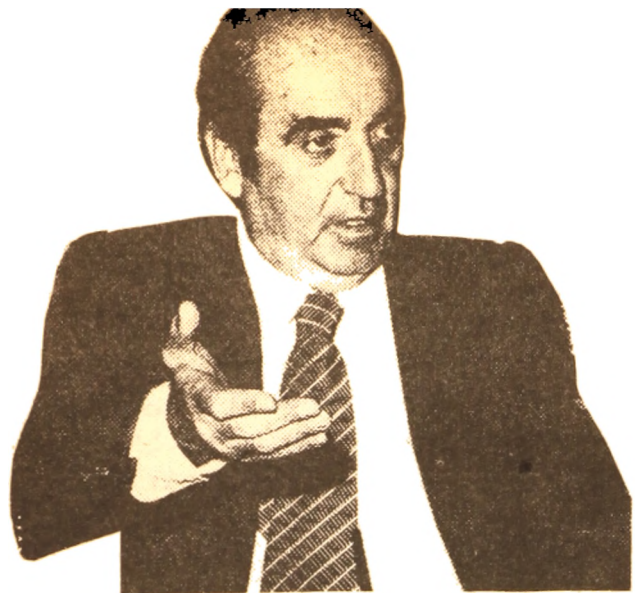

ΜΑ ΓΙΑΤΙ ΑΔΕΙΑΣΕ
ΞΑΦΝΙΚΑ Η
ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ;

ΤΙ Σ'ΕΠΙΑΣΕ
ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΕ
ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΕΙΠΕΣ
ΠΩΣ Η ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ
ΤΟΥ Ο.Γ.Α ΘΑ'ΝΑΙ
ΣΑΝ ΤΟΥ ΙΚΑ;

Η «Νέα Δημοκρατία» βρήκε το διέξοδο στα αδιέξοδά της;

του Στέλιου Κούλογλου

«Και πες στους κουμπάρους να μην ανησυχούνε», τηλεφώνουσε πριν από λίγες μέρες ο Κ. Μητσοτάκης σε έναν άνθρωπό του στα Χανιά. «Αυτή τη φορά την αρχηγία την έχουμε σίγουρη και μάλιστα μέσα στο Μάρτη».

ΟΣΟΙ ξέρουν τον εκ Κρήτης πολιτικό, λένε ότι δεν είναι η πρώτη φορά, που μοιράζει υποσχέσεις, σκορπάει φρούδες, ελπίδες και αυτο-εκθειάζεται σαν ουσιαστικός αρχηγός μέλλων πρωθυπουργός κτλ. Αυτή όμως τη φορά τα πράγματα φαίνεται ότι είναι σοβαρά. Πολλές και διασταυρωμένες πληροφορίες, εμφανίζουν τον «Κωστή», σαν σίγουρο αρχηγό της «Νέας Δημοκρατίας», το γκανιάν στο επερχόμενο ιπποδρομιακό «Σουηπστέικ» της αξιωματικής αντιπολίτευσης.

ΜΕΤΑ από μια μακρόχρονη «κούρσα αναμονής» ο κρητικός δελφίνος κατάφερε να υποσκελίσει τους εσωκομματικούς του αντιπάλους. Πολλοί βουλευτές, μεταξύ των οποίων και η ομάδα των «πεφωτισμένων νέων σε ηλικία» εγκατέλειψαν τον «παραδοσιακό δεξιό» κ. Στεφανόπουλο. Ο άλλος αντίπαλος, ο «εκαυγχρονιστής» Μπούτος δεν θεωρείται από τους περισσότερους ότι έχει τα κατάλληλα προσόντα για αρχηγός. Ο μόνος που απομένει είναι λοιπόν η «διέξοδος στα αδιέξοδα»;

ΟΙ ΠΛΕΟΝ σώφρονες μεταξύ τους και ο ιδρυτής της ΝΔ, απευθύνονται προς τον κ. Ράλλη και του ζητούν με φορτικό τρόπο ν' αναλάβει ξανά την αρχηγία. Εκείνος όμως αρνείται, ή ζητάει να υπογραφεί ένα μνημόνιο από την πλειοψηφία των βουλευτών, αίτημα που προσκρούει σε πολλά εμπόδια και φυσικά στις φιλοδοξίες των δελφίνων.

ΜΙΑ ΑΛΛΗ πρόταση που ακούστηκε τελευταία, είναι ν' αναλάβει για 6 μήνες ο Μητσοτάκης και μετά να μεταβιβάσει την αρχηγία στον Ράλλη. Όσοι ξέρουν τον «Κωστή» μόλις την ακούσουν γελάνε: «Αυτός δεν δίνει τις εξουσίες του, αλλά διαρκώς τις διευρύνει, όταν είναι από κάτω. Θα δώσει τώρα την αρχηγία, που θα είναι και από πάνω»;

ΤΑ ΙΔΙΑ ερωτηματικά εκφράζει κάθε τόσο και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και συγκρατεί με κάθε τρόπο τον κ. Αβέρωφ από την παραίτησή του και το συνακόλουθο άνοιγμα του δρόμου στον Μητσοτάκη. Η παραίτηση του Αβέρωφ και η ανακήρυξη νέου αρχηγού επρόκειτο να γίνει μέσα στο Μάρτιο και

ματαιώθηκε μετά από σχετικές άνωθεν παρεμβάσεις.

Η όξυνση του πολιτικού κλίματος

ΕΝΑ ΑΠΟ τα βασικότερα επιχειρήματα κατά της επιλογής του Κ.Μ. είναι η αναπόφευκτη όξυνση του πολιτικού κλίματος που θα επέλθει, αν ηγηθεί της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Είναι λίγο-πολύ γνωστό ότι ένα βαθύ χάσμα χωρίζει τον παλιό αποστάτη της «Ένωσης Κέντρου» και τον σημερινό πρωθυπουργό, που σχετίζεται προφανώς με τα γεγονότα του 1965. Πολλοί της ΝΔ, υποστηρικτές της υποψηφιότητας Μητσοτάκη, τονίζουν ότι μια τέτοια εξέλιξη είναι μέσα στο πολιτικό παιχνίδι. Το κακό όμως είναι ότι, αυτή η όξυνση δεν θα είναι τόσο το αποτέλεσμα κάποιων πραγματικών πολιτικών ή κοινωνικών αντιθέσεων και δεν θα αποτελέσει την αναγκαία διαδικασία τριβής για την πορεία προς την πρόοδο, αλλά προς την οπισθοδρόμηση της πολιτικής μας ζωής. Ορισμένοι άλλοι νεότεροι υποστηρικτές του ή δεν συνειδητοποιούν τα παραπάνω, ή θέλουν την όξυνση για το ξεπέρασμα των άλλων προβλημάτων που αντιμετωπίζει η «Νέα Δημοκρατία». Ορισμένοι κι όχι μόνο από τη μια πλευρά του λόφου, βλέπουν στην όξυνση και τους εκφραστές της, την «διέξοδο στα αδιέξοδα».

Επιβράβευση του πολιτικού αμοραλισμού

ΚΟΥΚΟΣ μονός σε δύο ταμπλώ. Το παιχνίδι αυτό της πόκας, αποδίδει την πολιτική φιλοσοφία του κ. Μητσοτάκη, όπως τουλάχιστον υποστηρίζουν εχθροί, πραγματικοί και άσπονδοι φίλοι αλλά και οι γνώστες της ιστορίας και των πεπραγμένων του Κρητικού πολιτικού. Είναι έτοιμος, συμπληρώνουν, να κάνει τις οποιεσδήποτε παραχωρήσεις να δώσει όρκους αιώνιας πίστης και υποταγής, προκειμένου να κερδίσει κάποιους πόντους ή κάποιες θέσεις στο πολιτικό παιχνίδι. Την ίδια στιγμή όμως, μιζάρει με μυστικότητα και σ' ένα άλλο ταμπλώ, ώστε να έχει περισσότερα ατού ή αν το πρώτο παιχνίδι αποτύχει, να διαθέτει εναλλαχτική λύση.

ΑΠΟ ΤΗ στιγμή που θα τα καταφέρει δεν θα διστάσει «να φτύσει εκεί που φιλούσε» ή αντίθετα αν βρεθεί — όπως συχνά στο παρελθόν — σε δύσκολη θέση να «πιεί νερό από κει που πριν λίγο έφτυνε». Άνθρωπος «υπερβολικά φιλόδοξος που δεν

Τι σημαίνει $E = MC^2$;

Στο πυρηνικό μας εργαστήριο της ομορφιάς, σημαίνει, τη μετατροπή λίγων από τα χρήματά σας σε κέφι και ζωντάνια, κομψότητα και άνεση.

Ελάτε λοιπόν:

Ειδικοί επιστήμονες της ποιότητας και της οικονομίας θα σας ξεναγήσουν στα θαύματα του σύγχρονου ντυσίματος, με ζεστό χαμόγελο και πολύ-πολύ μουσική.

Όταν μιλάμε για ρούχα, $E = MC^2$ σημαίνει:

FENA

ΑΦΟΙ ΣΑΡΑΦΙΔΗ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Θερμαϊκού και Αιγαίου (πριν το Υπουργείο Συγκοινωνιών) - ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗ
(Λεωφορείο Νο 27 — στάση ΑΦΩΝ ΣΑΡΑΦΙΔΗ): ΤΗΛ. 656.903
ΩΡΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ 8.30' πμ.-3.30' μμ. Σάββατο 8.30' πμ.-2 μμ.

διστάζει μπροστά σε τίποτα», δολοπλόκος σύμφωνα με τους εχθρούς του, με πολλές ικανότητες σύμφωνα με τους —λίγους— φίλους του, ο σημερινός βουλευτής Χανίων της «Νέας Δημοκρατίας» κατάφερε χρησιμοποιώντας τα μέσα που περιγράψαμε ν' αναδειχθεί από νωρίς στο πολιτικό στερέωμα και να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στις πολιτικές εξελίξεις, με αποκορύφωμα την αποστασία του Ιουλίου του '65 και την άμεση συνέπειά της τη δικτατορία των συνταγματαρχών του '67.

«ΜΕΤΑ το 1965, μας έλεγε ένας παλιός επιφανής πολιτικός του Κέντρου, ο Κωστής κατέβαινε στα Χανιά και ο κόσμος τον περίμενε με τις λεμονόκουπες». Η εφταετία μεταξύ των άλλων δεινών που επισυσσώρευσε στον τόπο, απέδωσε και ένα είδος πολιτικής αμνηστίας σε αρκετούς απ' αυτούς που ενέχονται άμεσα ή έμμεσα στη δημιουργία του κατάλληλου κλίματος για την επιβολή της. Ο κ. Μητσοτάκης απομονωμένος όσο ποτέ άλλοτε μετά τη μεταπολίτευση πέτυχε στις εκλογές του 1977 να εκλεγεί βουλευτής Χανίων, ως αρχηγός του λιλιπούτιου κόμματος των «Νεοφιλελευθέρων», αυτοπροβαλλόμενοι σαν «η διέξοδος, στα αδιέξοδα της Νέας Δημοκρατίας».

ΛΙΓΟ ΚΑΙΡΟ αργότερα προχωρεί σ' αυτήν, αναλαμβάνει υπουργός Συντονισμού και πλασσάρεται σαν υποψήφιος δελφίνος του κ. Καραμανλή. Μετά την αποχώρηση του τελευταίου από την ηγεσία της ΝΔ, την άνοδο και την πτώση Ράλλη, την ανάληψη της αρχηγίας από τον Ευ. Αβέρωφ και την επικείμενη παραίτησή του, ο κ. Μητσοτάκης βλέπει τις μετοχές του να ανεβαίνουν, με βάση τη λογική «το μη χείρον βέλτιστον».

ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΜΕ αν η κοινοβουλευτική ομάδα της ΝΔ, αποτελεί ένα σύνολο τυφλών, στους οποίους βασιλεύει ο έχων ρητορικές ικανότητες μονόφθαλμος. Το σίγουρο είναι ότι η πιθανή ανάδειξη του κ. Μητσοτάκη στην αρχηγία της αξιωματικής αντιπολίτευσης, θ' αποτελέσει ένα ακόμα σημαντικότερο στοιχείο του δυσμενούς πολιτικού κλίματος που διαμορφώνεται στον τόπο. Πρόκειται για την επιβράβευση πολιτικών προτύπων και ηθικής, που ακυρώνει όλες αυτές τις εντελώς απαραίτητες διαδικασίες εκσυγχρονισμού και ανανέωσης της «Νέας Δημοκρατίας» αλλά και της πολιτικής ζωής της χώρας γενικότερα. Γιατί ποια ανανέωση ή τέλος πάντων ένα κάποιο μικρό βήμα προς τα μπρος, μπορεί να επιτελέσει ο... νονός χιλίων και πλέον βρεφών εκ Κρήτης; Σε ποια αναγκαία κοινωνική μεταρύθμιση π.χ. του κρατικού μηχανισμού μπορεί να συναινέσει ο «ρουσφετοποιός», που αντλεί την δύναμή του ακριβώς, μέσα από το παρασιτικό παραγέμισμα της διοίκησης χιλιάδων «ημετέρων;»

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ αμφιβολία ότι για τη δημιουργία αυτού του κλίματος, σημαντικότερες —αν όχι και κύριες— ευθύνες ανήκουν στην σημερινή κυβέρνηση: το αυταρχικό ύφος διακυβέρνησης, η εξοργιστική υποτίμηση του λαϊκού παράγοντα, οι κομματικοί διορισμοί και η χρησιμοποίηση πολλών με σκοτεινό παρελθόν αφού «δηλώνουν» ΠΑΣΟΚ όπως γίνεται πάντα με τους διαθέτοντες χαμηλό ηθικό ανάστημα και τέλος η άσκηση ή η δικαιολόγηση της πολιτικής με βάση το αντίπαλο δέος δηλαδή τη Δεξιά, προκαλούν παράλληλες αντιδράσεις στο αντίπαλο στρατόπεδο και —φευ— θα στραφούν αναντίον αυτών που επαγγέλλονται την εξέλιξη και την πρόοδο της κοινωνίας.

ΒΕΒΑΙΑ —και θα ήταν παράλειψη αν δεν το σημειώναμε— ο «Κωστής» διαθέτει και ικανότητες. Ευφράδεια, επιμονή και πείσμα, ροπή προς την αρχηγία (αρχηγικά προσόντα δεν ξέρουμε, αφού ουσιαστικός αρχηγός δεν υπήρξε ποτέ) ικανότητα ελιγμών, έλλειψη ηθικών φραγμών, ότι δηλαδή χρειάζεται ένας «πολιτικός». Επιπλέον και ένα αναμφισβήτητο ατού: την πολιτική αμνησία του ελληνικού λαού. Έτσι μόνο εξηγείται πώς κατορθώνει και επιβιώνει πολιτικά, μετά τα τόσα κατορθώματά του, που εξιστορούμε στο αποκαλυπτικό πορτραίτο που ακολουθεί στις επόμενες σελίδες:

ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΝ ΣΥΝΤΟΜΙΑ!

Δέν υπάρχει λόγος νά κρατάτε ολόκληρες τίς έφημερίδες πού διαβάσετε, γιά νά φυλάξετε μιά είδηση πού σάς ένδιαφέρει. Κρατείστε μόνο τήν είδηση.

Ζητείστε μας τά άποκόμματα όλων τών έφημερίδων, γιά νά μή μπείτε έσεις στόν κόπο νά τά συγκεντρώσετε.

Δουλειά μας είναι νά ένημερωνόμαστε καί νά σάς ένημερώνουμε.

Διαβάζουμε όλες τίς έφημερίδες (έλληνικές καί ξένες) καί κρατάμε γιά λογαριασμό σας, τά άποκόμματα πού σάς άφορούν.

Δέν είμαστε «μερικοί άνθρωποι», αλλά ένα ολόκληρο δημοσιογραφικό έπιτελείο πού δουλεύει υπεύθυνα γιά τήν είδική - δική σας ένήμερωση.

Έπικοινωνείστε μαζί μας!

EXPRESS NEWS

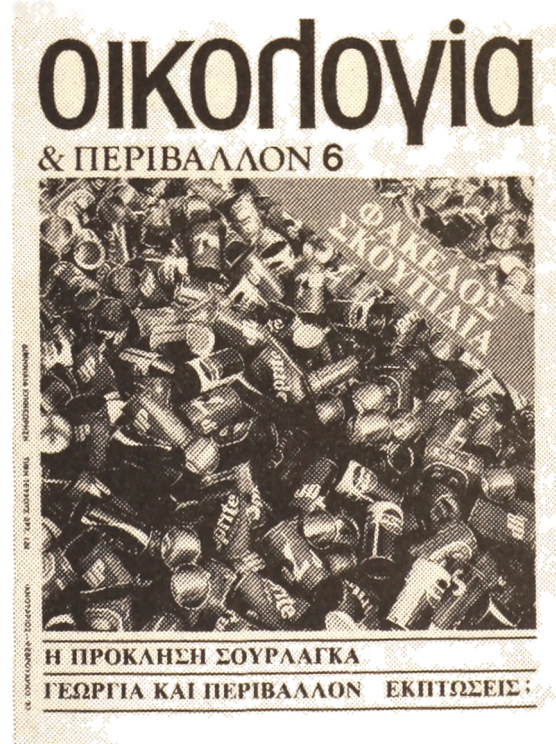
Τό προσωπικό σας 'Αρχείο.

ΣΤΡΑΤΟΣ ΜΟΥΒΑΣ

**ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΠΟΚΟΜΜΑΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ & ΞΕΝΟΥ ΤΥΠΟΥ**

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 6 ΤΗΛΕΦ. 3243.351 ΑΘΗΝΑΙ Τ. Τ. 122

Ένας χρόνος ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ και ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

κυκλοφορεί το 6ο τεύχος

Α.Α. ΛΙΒΑΝΗ & ΣΙΑ Ε.Ε. «ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ»
Σόλωνος 94, Τηλ. 3600398 - 3610589

Το παράξενο είναι να μην αποστατεί

του Ρεπόρτερ

ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ λένε ότι το «αίμα νερό δεν γίνεται». Και φαίνεται ότι το πολιτικό δαιμόνιο του κ. Μητσοτάκη έχει τις ρίζες του στον θείο του: ο Αριστομένης Μητσοτάκης, διορίζεται υπουργός της κυβέρνησης Παπαναστασίου το 1924 και παραιτείται μετά από ένα σκάνδαλο που σχετίζεται με τα φάρμακα. Τον θείο του Αριστομένη, ο Ελευθέριος Βενιζέλος, στον οποίο ώφειλε σε μεγάλο βαθμό την υπουργοποίησή του, θα τον αποκαλεί από τότε, «ο πονηρός ανηψιός μου».

ΒΕΒΑΙΑ το προπατορικό αμάρτημα δεν μεταβιβάζεται σώνει και καλά και στον ανηψιό αλλά θα τον κατατρέχει για πολύ καιρό, όπως θα δούμε στην συνέχεια. Ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης εμφανίζεται στα δημόσια πράγματα της Κρήτης μόλις το 1942.

ΤΙ ΕΚΑΝΕΣ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΚΩΣΤΑΚΗ;

ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ εκείνη στα Χανιά δρούσε η Αντιστασιακή Οργάνωση ΕΟΚ (Εθνική Οργάνωση Κρήτης). Λέγεται ότι ο κ. Μητσοτάκης όταν πρωτοζήτησε να γίνει μέλος, συνάντησε την άρνηση του αρχηγού της Νίκου Σκουλά, αλλά τελικά έγινε δεκτός. Την εποχή εκείνη, ο νέος δικηγόρος αυτοδιαφημίζεται μέσα από την επιταγμένη από τους Γερμανούς χανιώτικη εφημερίδα «ο Παρατηρητής», ασκεί το επάγγελμα στα δικαστήρια και τα στρατοδικεία των Χανίων, και όπως θα δηλώσει ο ίδιος αργότερα «οπλοφορούσε συνεχώς και εντός της πόλεως και εντός των Στρατοδικείων, των γερμανικών γραφείων και των γερμανικών υπηρεσιών».

ΠΑΡ' ΟΛΕΣ αυτές τις διαβεβαιώσεις η πολιτεία του κ. Μητσοτάκη κατά τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής, θα γίνει αντικείμενο πολλαπλών και αλληλοσυγκρουόμενων ερμηνειών που θα απασχολήσουν την ελληνική Βουλή και τα ποινικά δικαστήρια. Η μια πλευρά, αυτή των κατηγοριών, αφορά μεταξύ των άλλων τον πατέρα και την αδελφή του, τον πρώτο γιατί ανέγνωσε ψήφισμα των Γερμανών προς το λαό των Χανίων, τη δεύτερη γιατί προσφώνησε και πρόσφερε ανθοδέσμη στον Γερμανό διοικητή της Κρήτης, στρατηγό Αντρέ. Ο κ. Μητσοτάκης θα αντιτάξει ότι ήταν μέλος της αντιστασιακής ΕΟΚ, ότι καταδικάστηκε δύο φορές σε θάνατο και ότι υπήρξε αιχμάλωτος πολέμου και ανταλλάχθηκε πριν την απελευθέρωση με Γερμανούς αιχμαλώτους. Από τους αντιπάλους του οι καταδίκες σε θάνατο, για τις οποίες δεν υπάρχουν επίσημα στοιχεία, αμφισβητήθηκαν κατηγορηματικά. Η τελική απόφαση του δικαστηρίου που δίκασε την εφημερίδα των Χανίων ο «Παρατηρητής», «δεν αμφισβητεί την εθνική δράση του κ. Μητσοτάκη». Η δίκη όμως αυτή σύμφωνα με τους κατηγορούμενους αποτέλεσε συντριπτικό χτύπημα για τον μηνυτή. (Περισσότερα όμως, για τη δίκη και την δραστηριότητα του Κ.Μ. επί κατοχής σε διπλανές στήλες).

«ΕΝΑΣ ΟΠΑΔΟΣ ΘΑ ΣΟΥ ΜΕΙΝΕΙ ΣΟΦΟΚΛΗ»

ΜΕΤΑ την απελευθέρωση, ο βενιζελικός Μητσοτάκης φιλοδοξεί να γίνει βουλευτής και ζητάει να συμπεριληφθεί στον τοπικό συνδυασμό τον οποίον καταρτίζει ο Σοφοκλής Βενιζέλος. Ο τελευταίος επικαλούμενος τα καμώματα του «θείου Αριστομένη» —και βρισκόμενος ίσως σε στιγμές σπάνιας πολιτικής διορατικότητας— αρνείται. Ο Κ.Μ. σπυεύει να δώσει τον πρώτο όρκο τιμής που θα παραβεί με τον πιο κραυγαλέο τρόπο λίγα χρόνια μετά: «και ένας οπαδός να σου μείνει Σοφοκλή, αυτός θα είμαι εγώ». Τα «σόγια» της Κρήτης επεμβαίνουν και ο Σ. Βενιζέλος υποχωρεί. Μερικά χρόνια αργότερα, θα πει ότι αυτό ήταν ένα από τα σοβαρότερα σφάλματά του, «γιατί αυτός (εννοείται ο Κ.Μ.) δεν διστάζει να πουλήσει ακόμα και την Ακρόπολη». Έτσι, στις πρώτες εκλογές μετά την απελευθέρωση, στις 31 Μαρτίου του 1946 ο ανηψιός του «πονηρού Αριστομένη», όχι μόνο εκλέγεται βουλευτής, αλλά λίγο αργότερα διορίζεται από την κυβέρνηση Θ. Σοφούλη υφυπουργός οικονομικών, υπεύθυνος για τη λεία πολέμου. Με μια έξυπνη κίνηση καταφέρνει να πάρει σαν αποζημίωση για την Κρήτη όχι μια υψικάμινο, αλλά τους κυλινδρόμυλους της Σούδας, που θα λειτουργήσουν από τότε με την μορφή της Ανωρύμου Ε-

ταιρείας. Η πλειοψηφία των μετοχών ανήκει στον κ. Μητσοτάκη. Στις επόμενες εκλογές ο Μανούσος Μανουσάκης ένας από τους έμπιστους ανθρώπους του και διαχειριστής των οικονομικών του, θα γυρίσει στα χωριά με τα καμιόνια των κυλινδρόμυλων, μοιράζοντας δωρεάν αλεύρι... Λίγο καιρό αργότερα όταν πρωθυπουργός είναι ο Πλαστήρας, ο Μητσοτάκης θα μεσολαβήσει ώστε ένας άλλος φίλος του, ο Μاميδάκης, να αναλάβει την εμπορία και εισαγωγή πετρελαιοειδών από τη Σοβιετική Ένωση. Σε λίγο καιρό θα γίνει πάμπλουτος, αλλά δεν θα ξεχάσει τον «ευεργέτη» του. Σε κάθε επόμενη εκλογική αναμέτρηση, οι εκστρατείες του Μητσοτάκη θα συνοδεύονται με «τσουβάλια από λεφτά» που φτάνουν στα Χανιά πεσκέσι από τον Μاميδάκη.

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΦΙΛΟΔΟΞΙΕΣ...

ΗΔΗ ΑΠΟ τα τέλη του 1945, ο νεαρός πολιτευτής εκδίδει στα Χανιά μια δική του εφημερίδα, τον «Κήρυκα». Η εφημερίδα είχε ιδρυθεί από τον ίδιο τον Ελευθέριο Βενιζέλο και ο Μητσοτάκης προτείνει στο Σοφοκλή να αναλάβει την επανέκδοσή της, ώστε ο υιός Βενιζέλος να διαθέτει τοπικό φύλλο που να τον υποστηρίζει. Ο Σοφοκλής όχι μόνο πείθεται, αλλά βάζει σε υποθήκη και το πετρικό του σπίτι στην Χαλέπα, για να πάρει δάνειο ο Μητσοτάκης και να στεγάσει την εφημερίδα.

Ο «ΚΗΡΥΚΑΣ» αρχίζει να παίζει σε δύο ταμπλώ. Είναι εφημερίδα όχι του κόμματος των Φιλελευθέρων (δηλαδή του Σ. Βενιζέλου) αλλά του «Δημοκρατικού Κέντρου», το οποίον δεν είναι κόμμα αλλά το «πλαίσιον μέσα από το οποίον θα εκπηγάσει η νέα πολιτική ζωή».

ΤΟ ΠΑΡΑΠΑΝΩ απόσπασμα από ένα κύριο άρθρο του «Κ», συνεχίζει με εμφανείς τις προθέσεις του αρθρογράφου:

«Ημπορεί οι άνδρες και τα Κόμματα που το αποτελούν να κρίνονται, από πολλούς αποτυχημένα και ανίκανα. Εις τον βωμόν όμως της Εκκλησίας που στεγάζει τους Γέροντας αυτούς πολιτικούς και εις άσβεστη η φλόγα μιας πίστεως της αληθινής δημοκρατικής πίστεως. Και από την φλόγα αυτήν θα πρέπει ν' ανάψουν την δάδα των οι νέοι δρομείς της πολιτικής μας ζωής...».

ΚΑΤΑ ΤΟΥ Σ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ, ΥΠΕΡ ΤΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ περνούν και η εξουσία παραδίδεται από τα κόμματα του κέντρου (που μπαίνουν σε μια φάση παρατεταμένης εσωτερικής κρίσης) στην υπό τον στρατηγό Παπάγον, δεξιά. Ο Κ.Μ. δεν διστάζει να μιζάρει και σ' αυτό το ταμπλώ. Φανατικός «πολέμιος» του υπουργού Παπαληγούρα, τον οποίο κατακεραυνώνει με επερωτήσεις στη Βουλή και, συγχρόνως, «δικός του». Το 1952 ο

Παπαληγούρας ετοιμάζεται να κατέβει στα Χανία για επίσκεψη. Πριν από το δικό του αεροπλάνο, φθάνει ένα άλλο που μεταφέρει τις κυρίες Παπαληγούρα και Μητσοτάκη.

ΔΕΝ ΕΧΕΙ φτάσει όμως ο καιρός για να ενταχθεί στη Δεξιά. Το αλληλοσπαρασσόμενο Κέντρο δίνει μεγαλύτερα περιθώρια ανόδου. Τα «ταμπλώ» είναι και εκεί δύο (κυρίως): του Γ. Παπανδρέου και του Σ. Βενιζέλου. Θα πάει τότε με τον ένα και τότε με τον άλλο.

ΤΟΝ ΑΠΡΙΛΙΟ του 1954, ο Σ. Βενιζέλος αποχωρεί από την ηγεσία του Κόμματος των Φιλελευθέρων, του οποίου ήταν συναρχηγός μαζί με τον Γ. Παπανδρέου. Ο «Κήρυκας» σπεύδει να πανηγυρίσει αφού ένα από τα εμπόδια φαίνεται να βγαίνει από τη μέση; και υποστηρίζει την αμφισβητούμενη τότε αρχηγία Γ. Παπανδρέου:

«Η απόφασις του κ. Βενιζέλου... θα τονώση την ηγεσίαν του Κόμματος εις τας περαιτέρω ενεργείας της... Το Κόμμα των Φιλελευθέρων αποδεικνύει (μετά την αποχώρησιν, εννοείται, του Σοφοκλή Βενιζέλου) την ενότητα της Ηγεσίας, την στιγμὴν καθ' ἣν ἔχει ἐπέλθει ρήξις εις τον Συναγεμὸν...».

ΚΑΙ ΤΩΡΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΚΑΙ ΥΠΕΡ ΤΟΥ Σ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

ΠΡΙΝ ΑΛΕΚΤΩΡ λαλήσει, θα επιτεθεί με την ευκαιρία των Δημοτικών εκλογών (Νοέμβριος του 1954), κατά του Γ. Παπανδρέου, τον οποίο αποκαλεί «φυγομαχούντα» «καλύπτοντα τον Συναγεμόν», και υποστηρικτή της «αυτοκτονίας του Κέντρου».

ΜΕΤΑ ΤΙΣ εκλογές, θα προδικάσει την απομάκρυνσή του και θα υποστηρίξει ξανά τον Σοφ. Βενιζέλο:

«Μετά την επιστροφήν του Σοφοκλή Βενιζέλου ἐξ Ευρώπης —έγραφε ο «Κήρυξ» της 25 Νοεμβρίου 1954— αναμένεται η εκδήλωσις αποφασιστικῶν ἐξελίξεων εις τους κόλπους της Αντιπολιτεύσεως. Αἱ ἐξελίξεις αὐταὶ συνίστανται ἀφ' ἐνός εις την ἀνάληψιν ὑπὸ του κ. Βενιζέλου ἐνεργοῦ πρωτοβουλίας δια την ἑνωσιν της Αντιπολιτεύσεως και εις την οικειοθελὴ ἀπομάκρυνσιν του Γ. Παπανδρέου ἀπὸ την ηγεσίαν του Κόμματος των Φιλελευθέρων. Εἰς την ἀπόφασιν αὐτὴν θεωρεῖται πιθανόν ὅτι θα καταλήξῃ ο κ. Παπανδρέου λόγω του ἀδιεξόδου εις το ὁποῖον περιήλθε κατόπιν της διαπιστωθείσης πλήρους ἀντιθέσεως αὐτοῦ πρὸς τα λοιπὰ Κόμματα της Αντιπολιτεύσεως, πρὸς την πλειονότητα των στελεχῶν του Κόμματος των Φιλελευθέρων και πρὸς τας λαϊκὰς μάζας του Κέντρου».

Ο ΚΩΣΤΗΣ «ΑΝΤΑΡΤΗΣ» Η ΠΡΩΤΗ ΑΠΟΣΤΑΣΙΑ

ΣΤΙΣ 30 ΜΑΡΤΙΟΥ του 1955, θα αποστατήσσει για πρώτη φορά —αλλά όχι και τελευταία— κατά του «Γέρου». Μαζί με άλλους 11 βουλευτές αποχωρούν από το κόμμα, καταθέτουν στη Βουλή δήλωση ανεξαρτησίας και ζητούν τη δημιουργία ενός νέου πολιτικού οργανισμού, του «Δημοκρατικού Κέντρου», υπό την ηγεσίαν του Σοφοκλή: Ο «Κήρυξ» προωθεί πια ανοιχτά τη διάσπαση του Κέντρου, υποκινώντας σε αποστασία:

«Τὴν χαραχθεῖσαν γραμμὴν θα υιοθετήσουν οἱ περισσότεροι των βουλευτῶν Φιλελευθέρων, ΕΠΕΚ και Δημοκρατικῶν και οἱ τρεῖς, Ἀνεξάρτητοι του Κέντρου» και ὅτι «Ἀρχηγὸς της Αντιπολιτεύσεως θα καταστή ὁ κ. Σ. Βενιζέλος... οἱ μὴ υπογράψαντες την κατατεθείσαν εις την Βουλὴν δήλωσιν (των 12) θα προβοῦν αὐρίον εις διάβημα πρὸς τον κ. Παπανδρέου ὅπως δεχθῇ το σχέδιον Βενιζέλου δια την ἐνοποίησιν της Αντιπολιτεύσεως».

ΣΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ἔχει μπει ἐν τῷ μεταξύ και ὁ ἄλλος μέγας φίλος του Μητσοτάκη, ὁ κ. Π. Κόκκας ἐκδότης της «Ελευθερίας», της ὁποίας ὁ «Κήρυκας» θα ἀποτελεῖ πια ἓνα κρητικὸ παράρτημα. Σε ἓνα ἄρθρο της «Ε», τὴν ἴδια ἐποχὴ, προδικάζεται τὸ οριστικὸ τέλος του Γ. Παπανδρέου:

«Ἡ ἐκδήλωσις αὐτὴ (ἐννοεῖ τὴν ἀποστασία των 12 —Σ.Σ.) ὑπῆρξε μοιραία συνέπεια της κρίσεως, ἡ ὁποία, σοβούσα ἀπὸ μακροῦ ἐντὸς των κόλπων της Αντιπολιτεύσεως, ἐξεδηλώθη κατὰ τρόπον ἐντονον και συγκλονιστικόν ἐξ ἀφορμῆς των δημοτικῶν ἐκλογῶν, Ποιοὶ εἶχαν δίκαιον τότε ἀπεδείχθη περιτράνω ἐν τῇ πράξει ἀπὸ τὴν λαϊκὴν ἐτυμολογίαν. Ὁ κ. Παπανδρέου (Ἀρχηγὸς τότε των Φιλελευθέρων)... ἔχασε τὴν πρώτην και τελευταίαν ευκαιρίαν της ζωῆς του ὅπως γίνῃ Ἀρχηγὸς της προοδευτικῆς παρατάξεως του Ἑθνους... Ἡ ἀνταρσία των 12 ἦλθεν ὡς λίθος εις τὸ τέλμα...».

Τι ἔκανες στὸν Πόλεμο Κωστή;

Μετά ἀπὸ μήνυση του κ. Μητσοτάκη κατὰ της ἐφημερίδας «Παρατηρητής» για δημοσιεύματα που ἀφορούσαν τὴν στάση του στὴ διάρκεια της Γερμανικῆς κατοχῆς, ἀρχίζει, τὴν Τετάρτη 14 Μαρτίου του 1967, ἡ δίκη στὸ πλημμελειοδικεῖο των Χανίων. Πρῶτος μάρτυρας κατηγορίας ὁ ἴδιος ὁ μὴνυτής, που καταθέτει μεταξύ των ἄλλων: (αντιγράφουμε ἀπὸ τα πρακτικά):

«... Ὡς ἐπληροφορήθην τὸ Ψήφισμα πρὸς τὸν Λαὸν των Χανίων τὸ ἀνέγνωσεν ἀπλῶς (ὁ πατὴρ μου), δὲν γνωρίζω ἐὰν τὸ ἀνέγνωσεν ὁ πατὴρ μου, ἡ ἀδελφὴ μου ὑπῆρξεν ὑπᾶλληλος εἰς τὴν Γεν. Διοίκησιν και ἐπειδὴ ἐγνώριζε τὴ Γερμανικὴν ἐχρησιμοποιοῖτο ὡς διερμηνεὺς... Δὲν γνωρίζω ἐὰν προσέφερεν ἀνθοδέσμην και προσεφώνησε τὸν Γερμανὸν Διοικητὴν Στρατηγὸν Ἀντρέ ἡ ἀδελφὴ μου».

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο οἱ συνήγοροι των κατηγορουμένων κατέθεσαν εἰς τὸ Δικαστήριον φωτοτυπία τῆς ἐφημερίδος «ΒΗΜΑ» σχετικῶς με τα ἀνωτέρω.

«Ἀνελάμβανα δικηγορικὰς υποθέσεις και ἐνώπιον των Γερμανικῶν Στρατοδικείων και κυρίως ποινικὰς υποθέσεις...»

Ὀπλοφοροῦσα συνεχῶς και ἐντὸς της πόλεως και ἐντὸς των Στρατοδικείων, των Γερμανικῶν Γραφείων και των Γερμανικῶν ὑπηρεσιῶν. Ὅτε συνελήφθην δὲν ἔφερα τὸ πιστόλι μαζί μου, διότι συνέβη νὰ μὴν τὸ ἔχω... Οὐδέποτε ἤμην και εἶπα ὅτι ἤμην Ἀρχηγὸς της Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως.

... Συνεχίζων τὴν κατάθεσίν του ὁ μάρτυς κατέθεσεν ὅτι:

«(Οἱ Γερμανοὶ) με συνέλαβον και με καταδίκασαν εἰς θάνατον και κατεδικάσθην εἰς θάνατον δύο φορές. Τὴν πρώτη φοράν που κατεδικάσθην ἦτο τὸν Φεβρουάριον και τότε κατεδικάσθην δια συνοπτικῆς διαδικασίας. Δια της λέξεως «ἀνευ διαδικασίας» ἢ «συνοπτικῆς διαδικασίας» ἐννοῶ ἀπόφασιν της Γκεστάπο ἢ ἐγκρίσιν του Γερμανοῦ Διοικητοῦ, διότι οὗτοι τότε ἠδύναντο νὰ ἐκδίδουν καταδικαστικὰς ἀποφάσεις και νὰ ἐκτελοῦν ἄτομα ἀνευ διαδικασίας».

Οἱ κατηγορούμενοι θα ἀμφισβητήσουν κατηγορηματικὰ τα παραπάνω: Σε μία πρώτη περίοδο —θα πουν— ἀμέσως μετὰ τὴν μάχη και τὴν κατάληψη της Κρήτης, οἱ Γερμανοὶ σε κατεδίκαζαν σε θάνατον ὅπως περπατούσες στὸ δρόμο και σε ἐκτελοῦσαν ἐπὶ τόπου. Ἀργότερα, οἱ ἀποφάσεις των Στρατοδικείων γίνονταν γνωστὲς και ὑπάρχουν ὅλες. Σε ποία κατηγορία ἀνήκει ὁ Μητσοτάκης; Στὴν πρώτη, ὁπότε πως τὴν γλίτωσε ἢ στὴ δεύτερη ὁπότε γιατί δὲν ὑπάρχει στα πρακτικά των δικαστηρίων;

Τὴν μαρτυρία για τὶς καταδίκες δὲν θα μπορέσουν νὰ ἐπιβεβαιώσουν οὔτε, και δύο μάρτυρες κατηγορίας. Ὁ πρῶτος θα πει:

«... Τὸ πως κατεδικάσθην ὁ Μητσοτάκης εἰς θάνατον δὲν ἔχω ὑπ' ὄψιν μου, ἤκουσα ὅμως ὅτι κατεδικάσθην ὑπὸ του Γερμανοῦ Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ... Κατεδίκαζον δὲ εἰς θάνατον ὁχι μόνον οἱ Στρατηγοὶ ἀλλὰ και οἱ λοχίαι ἀκόμη και ἔχω τὸ παράδειγμα ὅτι ἐξῶ ἀπὸ τὸ Γραφεῖόν μου ἓνας Γερμανὸς Λοχίας ἔβγαλε τὸ πιστόλι του και ἐξετέλεσε δύο ἄτομα...»

Ὁ δεύτερος:

«Ἀπόφασιν δικαστηρίου δὲν ὑπῆρξε δια τὴν καταδίκη του Μητσοτάκη»

Τὸ κείμενο της ἀπόφασης του Δικαστηρίου, ἀναφέρει μεταξύ των ἄλλων:

«Δὲν ἀμφισβητεῖται ἡ ἐθνικὴ δράσις του κ. Μητσοτάκη ὅστις δις συνελήφθη ὑπὸ των Γερμανῶν, δις διέφυγε τὸ ἐκτελεστικὸν ἀπόσπασμα, ἀνταλλαγείς τελικῶς ὁμοῦ μετ' ἄλλων ἑκαστος ἀντὶ τριῶν Γερμανῶν αἰχμαλώτων προσαχθέντων ἐδικῶς ὑπὸ των Ἀγγλων και συμμετέσχεν εἰς Ὁμάδα Δολιοφθορῶν και Πληροφοριῶν...»

Και μία λεπτομέρεια: Ἡ γυναῖκα του προέδρου της δίκης ἦταν τότε ὑπᾶλληλος του Υπουργείου Συντονισμοῦ, τὸ ὁποῖο εἶχε κατ' ἐπανάληψη ἀναλάβει ὁ κ. Μητσοτάκης...

ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΥΟ

Ο Σ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ ιδρύει τον Απρίλιο του 1956 τη «Φιλελεύθερη Δημοκρατική Ένωση», την οποία χειροκροτούν «Κήρυκας» και «Ελευθερία». Στην ιδρυτική Συνέλευση του Κόμματος, τον Ιούνιο του ίδιου χρόνου, ο Μητσοτάκης εμφανίζεται βασιλικότερος του βασιλέως, φανατικός πολέμιος του Γέρου και εναντίον κάθε σκέψης για ενότητα του Κέντρου. Ο διχασμός φαίνεται ότι τον συμφέρει. Όσο η διάσπαση διατηρείται, η παράταξη φθερίεται, παρουσιάζεται αναποτελεσματική και δύο χρόνια μετά ο Κ.Μ. θέτει ξανά θέμα αρχηγού, αυτοπροβαλλόμενος σαν η «διέξοδος στα αδιέξοδα», αυτή τη φορά του Κέντρου:

«Ο λαός δεν επείσθη εις τας υποσχέσεις των σημερινών Αρχηγών (δηλαδή των Βενιζέλου και Παπανδρέου) και δεν τους περιέβαλε με την εμπιστοσύνην του...».

ΜΕΤΑ τους κατηγορεί —αυτός— ότι ετοιμάζονται να αποστατήσουν προς τον Καραμανλή:

«Και έπρεπε να πάρουν με αυταπάρνησιν τας αποφάσεις των (δηλαδή να παραιτηθούν —Σ.Σ.). Δεν το έπραξαν όμως και δεν φαίνεται ότι σκέπτονται να το πράξουν. Αντί τούτου ή περιορίζονται εις μίαν τυπικήν Αντιπολίτευσιν (!) ή караδοκούν την ευκαιρίαν να μπουν και αυτοί εις την Κυβέρνησιν (του Καραμανλή!!!)».

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ είναι αδιέξοδος. Και να η διέξοδος:

«...Το τι θα γίνη, αν συνεχισθή η σημερινή κατάσταση, το βλέπουν όλοι... Αν χρειασθή επομένως να παραμερίσουν, ας παραμερίσουν (Σημ. δηλ. ο Βενιζέλος και ο Παπανδρέου). Αν πρέπει να θυσιασθούν ας θυσιασθούν... Ασφαλώς θα ευρεθούν εκείνοι οι οποίοι θα αποτελέσουν την διάδοχον κατάστασιν δια να μη φθάσωμεν ή εις τον Κομμουνισμόν ή εις την Δικτατορίαν».

ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ αυτές λέξεις, έχουν σημασία... Κάθε φορά που ο Μητσοτάκης θα αποστατεί, θα επικαλείται τους ίδιους κινδύνους. Τα ίδια το '65 ή το '78... Από αυτήν την άποψη μπορεί να θεωρηθεί ως ο πατέρας της φράσης «ή εγώ ή το χάος».

ΓΙΑ ΛΙΓΟ ΜΕ ΤΟΝ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΥ Σ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

ΛΙΓΕΣ ΜΕΡΕΣ αργότερα, ξεσπάει ανοιχτή κρίση στους κόλπους του κόμματος των Φιλελευθέρων, που είχε εντωμεταξύ επανενωθεί. Ο Σ. Βενιζέλος παραιτείται ξανά από τη συναρχηγία με τον Γ. Παπανδρέου και φεύγει στο εξωτερικό. Ο Κ. Μητσοτάκης που έχει διαγραφεί από το Κόμμα, προδικάζει τη διάλυσή του πληροφορεί μέσα από τις στήλες του «Κήρυκος» για «ευρεία κίνηση ανεξαρτοποίησεως των Βουλευτών», εκτιμά ότι «εδικαιώθη απολύτως ο κ. Κων. Μητσοτάκης, ο μετά τόσης προχειρότητας

και τοσαύτης σπουδής διαγραφείς από το κόμμα» αξιώνει την παραίτηση και του Γ. Παπανδρέου γιατί «όλοι οι βουλευτές και τα στελέχη ζητούν την απομάκρυνσή του» και την ίδια στιγμή δεν διστάζει να κάνει πολιτικό άνοιγμα στον τελευταίο:

ΣΕ ΑΡΘΡΟ του «Κ» (2/11/1958) προειδοποιεί τον εναπομείναντα αρχηγό ότι ο «Σ. Βενιζέλος τηρεί στάση αναμονής και τι άλλο αναμένει παρά να πλήξει εν δεδομένη στιγμή εκ των έσω τον εναπομείναντα αρχηγό κ. Παπανδρέου».

ΤΗΝ ΙΔΙΑ μέρα ο τελευταίος παραιτείται και ο Μητσοτάκης προετοιμάζεται για το «έκτακτο Συνέδριο, στο οποίο με βάση το καταστατικό μπορεί να πάρει μέρος παρ' ό,τι διαγραφμένος. Η αρθρογραφία του «Κ» αποκλείει την επανεκλογή κάποιων από τους παλιούς αρχηγούς, τονίζει ότι το Συνέδριο πρέπει «να εκλέξη νέαν ηγεσίαν από νέους» και για να μην υπάρξει αμφιβολία, διατυπώνει την πρόβλεψη ότι «Αρχηγός θα εκλεγεί ο κ. Μαύρος ή ο κ. Μητσοτάκης». Στο ίδιο μοτίβο παίζει και η «Ελευθερία».

«Το Συνέδριον της 23ης Νοεμβρίου... οφείλει να παραμερίση οριστικώς και αμετακλήτως τους δύο πρώην Αρχηγούς του Κόμματος των Φιλελευθέρων... Τώρα πλέον του είναι όχι μόνον άχρηστοι, αλλά και επιβλαβείς. Το Κόμμα Φιλελευθέρων χρειάζεται νέαν και άφθαρτον ηγεσίαν...».

ΣΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ, ο απουσιάζων Σ. Βενιζέλος, παίρνει —στην πρώτη ψηφοφορία για τον αρχηγό— 147 ψήφους, ο Γεώργιος Μαύρος 42, Μητσοτάκης και Γαρουφαλιάς από 17, ενώ οι φίλοι του Γ. Παπανδρέου ρίχνουν λευκό (77) Στη δεύτερη ψηφοφορία καταφέρνει να πάρει τους ψήφους του "Γέρου" και ψηφίζεται από 81, ενώ ο Σ. Βενιζέλος από 156. «Ελευθερία» και «Κήρυκας» πανηγυρίζουν τη νίκη Μητσοτάκη.

ΓΙΑ ΛΙΓΟ ΚΑΤΑ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΥΟ ΑΝΟΙΓΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΥΣ — ΠΑΛΑΤΙ

ΤΕΛΙΚΩΣ ο Σ. Βενιζέλος αναλαμβάνει αρχηγός. Ο Κ. Μητσοτάκης, παρά τους 81 ψήφους, δεν μπορεί να περιμένει. Καθίσταται πάλι ανεξάρτητος - φιλελεύθερος επαγγέλεται την ανανέωση της πολιτικής ζωής προσχωρώντας στην «Νέα Πολιτική Κίνηση» (Ράλλης, Παπαληγούρας, Νόβας κτλ.) και εξακολουθεί να ευλογάει τα γένια του, ξορκίζοντας τους Βενιζέλο-Παπανδρέου:

«Ιδιαιτέρως τα προ και μετά την 5 Απριλίου (εννοεί μετά τις δημοτικές εκλογές της 5 Απριλίου 1959) γεγονότα ενεφάνισαν και πάλιν εις το προσκήνιον των πολιτικών πραγμάτων την συνεχώς ανερχομένην προσωπικότητα του Βουλευτού κ. Μητσοτάκη, όστις ουδ' επί στιγμήν εσταμάτησε τους αγώνας του εναντίον της χρεωκοπησάσης ηγεσίας του Κόμματος των Φιλελευθέρων και απότοτος κινείται νυχθημερόν και προετοιμάζει την μοιραίαν αλλαγήν»(!!!).

Ο ΑΠΟΛΗΤΟΣ ΟΜΩΣ συνωμότης, διαβλέποντας ίσως κάποιο αδιέξοδο για την άνοδό του στην ηγεσία του Κέντρου, ο «ανανεωτής» (που ρουσφετολογεί αγρίως σε κάθε εκλογές) αποφασίζει να «μιζάρει» και σε άλλα ταμπλώ: Για ένα διάστημα φλερτάρει με την τότε «Καθημερινή» και αργότερα κάνει «ανοίγματα» προς τους Αμερικάνους και το Παλάτι: Γίνεται ένας από τους πολέμιους του ταξιδιού του Σ. Βενιζέλου στη Σοβιετική Ένωση και με την ευκαιρία της επίσκεψης του Ουϊνστον Τσώρτσιλ στη Σούδα, στήνει μέσω του «Κήρυκος» μια προβοκάτσια: Γράφει ότι στον Σοφοκλή Βενιζέλο που έρχεται στα Χανιά για να υποδεχθεί τον Τσώρτσιλ, ετοιμάζεται συλλαλητήριο υποδοχής από την ΕΔΑ, με περιεχόμενο κατά των Αμερικάνων και των βάσεων, με προφανή σκοπό να ενοχληθούν οι Δυτικοί ξένοι επισκέπτες. Ορισμένοι εξηγούν αυτήν την ενέργεια (η οποία αποδείχθηκε ότι ήταν κατασκευασμένο ψέμα) αλλά και την καταγγελία του ταξιδιού του Βενιζέλου στην ΕΣΣΔ, σαν τις πρώτες κινήσεις του Μητσοτάκη προς την πλευρά του Παλατιού, οι οποίες θα ολοκληρωθούν λίγα χρόνια αργότερα.

ΞΑΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

ΘΑ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΟΥΝ και άλλες ίντριγκες, μιζαρίσματα, υπονομεύσεις, απειλές δημιουργίας νέου κόμματος που θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν στον ιστορικό —ή τον ψυχαναλυτή— σαν υλικό εκπόνησης διδακτορικής διατριβής. Τελικά τον Φεβρουάριο του 1961, η «Νέα Πολιτική Κίνηση» αυτοδιαλύεται: Παπαληγούρας και Ράλλης ξαναγυρνούν στην ΕΡΕ, και ο Μητσοτάκης αποφασίζει να παίξει το χαρτί του Παπανδρέου. Από τη στιγμή που το αποφάσισε δεν θα διστάσει μπροστά σε τίποτα. Ο «χρεωκοπημένος, γερασμένος, ανάξιος» κτλ. πολιτικός θα μεταμορφωθεί σύμφωνα με την «Ελευθερία»:

«Δια την κοινή γνώμη των Ελλήνων ο κ. Παπανδρέου είναι μεταξύ των καθιερωμένων Πολιτικών Ηγετών ο κατ' εξοχήν φέρων έκδηλα τα ίχνη ΤΗΣ ΣΦΡΑΓΙΔΟΣ ΤΗΣ ΔΩΡΕΑΣ. Ουδείς αμφισβητεί την ΠΡΩΤΟΚΑΘΕΔΡΙΑΝ που του εξησφάλισεν η κοινοβουλευτική του ορθοδοξία και λαμπρότης, η διαύγεια και η ενέργεια της σκέψεως».

Και ο «Κήρυκας» του Μητσοτάκη, θα πλειοδοτήσει:

«Επί κεφαλής (του Κόμματος της «Αγροτικής Φιλελευθέρων Ενώσεως») ευρίσκεται μία ΕΞΕΧΟΥΣΑ πολιτική προσωπικότης ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΕΩΣ. Ο κ. Παπανδρέου είναι αναμφισβητήτως αυτήν την στιγμήν των διεθνών πολιτικών ανακατατάξεων ο μόνος προς τον οποίον θα ήτο δυνατόν να στραφή με εμπιστοσύνην ο Ελληνικός Λαός. Η βαθειά δημοκρατική του συνείδησις, το ανώτερον πολιτικόν του ήθος, η απέραντος μόρφωσις και η αναμφισβήτητος κοινοβουλευτική του πείρα τον τοποθετούν αυτοδικαίως εις την κορυφήν των πολιτικών ανδρών της χώρας».

ΕΤΣΙ, ΓΛΥΦΟΝΤΑΣ εκεί που ήρ'ιν λίγο έφτυνε, ο Μητσοτάκης εκμεταλλευόμενος τις αδυναμίες του Γ. Παπανδρέου, θα εισχωρήσει στη νεοσύστατη «Ένωση Κέντρου», προετοιμάζοντας την ίδια στιγμή το έδαφος για τη διάσπαση, την ανατροπή της ή οτιδήποτε άλλο θα μπορούσε να τον προωθήσει στην αρχηγία.

Η ΑΝΕΞΙΤΗΛΗ ΑΠΟΣΤΑΣΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟΝ θρίαμβο της «Ένωσης Κέντρου» στις εκλογές του 1964, και το σχηματισμό της νέας κυβέρνησης, ο Μητσοτάκης τοποθετείται από τον Γ. Παπανδρέου υπουργός των Οικονομικών. Απ' αυτή τη θέση δεν θα διστάσει ούτε στιγμή να συνεχίσει τις συνωμοσίες σε βάρος του πρωθυπουργού και τώρα από καλύτερες θέσεις. Διηγούνται μάλιστα, ότι η Ομάδα Μητσοτάκη συνεδρίαζε μέσα στο γραφείο του Υπουργείου του και συνελήφθη μια φορά επ' αυτοφώρω από τον τότε υφυπουργό Οικονομικών —και σήμερα αντιπρόεδρο της Βουλής Μ. Στεφανίδη. Γεγονός είναι πάντως ότι χρησιμοποιώντας τις εξουσίες του υπουργού των Οικονομικών, ο Μητσοτάκης κατάφερε να ελέγχει ή να προσελκύσει με τη μέθοδο της παροχής κονδυλίων κατά βούληση, αρκετούς υπουργούς και βουλευτές της ΕΚ. Και ορισμένοι υποστηρίζουν ότι αυτοί που τον ακολούθησαν στην αποστασία του '65 ήταν πολύ λιγότεροι απ' όσους είχε συσπειρώσει. Οι υπόλοιποι φοβήθηκαν την κατακραυγή...

Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ είναι λίγο πολύ γνωστή. Ο Μητσοτάκης θα ορκισθεί, αυτός ο βενιζελικός, με τη βοήθεια του παλατιού, Υπουργός

Η πρώτη κυβέρνηση των αποστατών, υπό τον Νόβα. Στο άκρο αριστερά, ο Μητσοτάκης χαμογελαστός: «Τα κατάφερα...»

Συντονισμού στις κυβερνήσεις των αποστατών βρίζοντας τον παλιό αρχηγό του. Αιτιολογία; για να αποφευχθούν ο κομμουνισμός ή η δικτατορία. Ο Π. Κανελλόπουλος που σήμερα πιστεύει ότι η αποστασία (και η στήριξη της από την ΕΡΕ) ήταν από τους βασικούς λόγους που οδήγησαν στη δικτατορία, έδωσε μια άλλη εξήγηση για την υπουργοποίηση:

Είναι πρωτοφανές αυτό που έγινε εδώ, δηλαδή να εγκαταλείπουν το κόμμα των και τον αρχηγόν των κορυφαία στελέχη μόνον και μόνον την ώρα που τους καλεί ο Ανώτατος Αρχων δια να τους κάμει πρωθυπουργούς ή υπουργούς.

ΤΟ ΚΑΘΑΡΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΧΟΥΝΤΑΣ

ΜΕ ΤΗΝ επιβολή της δικτατορίας, ο Κων/νος Μητσοτάκης τίθεται σε απομόνωση, όπως και οι άλλοι πολιτικοί. Κάποιος γνωστός επιχειρηματίας, φίλος του Μητσοτάκη και του Παττακού, προσπαθεί να πείσει τον τελευταίο ν' αφήσει ελεύθερο τον «Κωστή». Η επωδός: «αυτός σας βοήθησε να έρθετε στην εξουσία, με την αποστασία μπροστά στον κομμουνιστικό κίνδυνο. Και σεις τον κρατάτε μέσα;» Ο «Στέλιος» πληροφορεί τον συνομιλητή του, ότι «πρόκειται να τους αφήσουν πριν το Πάσχα του 1967 και δεν υπάρχει ανησυχία». Ο Μητσοτάκης υπογράφει δήλωση ότι δεν θα ασχοληθεί με τα πολιτικά, αφήνεται ελεύθερος και φεύγει στο εξωτερικό για να διοργανώσει την... αντίστασή του.

Η ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ του Μητσοτάκη, συνίσταται στην προσπάθεια του να προσεταιριστεί ή να μπει στον κύκλο του Κ. Καραμανλή. Ο αυτοεξόριστος πρώην αρχηγός της ΕΡΕ, είχε πολλές φορές αρνηθεί να συναντήσει τον Μητσοτάκη επειδή τον θεωρούσε υπεύθυνο της αποστασίας και της επιβολής της δικτατορίας, και άνθρωπο μωροφιλόδοξο.

ΛΕΓΕΤΑΙ μάλιστα ότι ένας φίλος του Μητσοτάκη, στην Ελβετία, μετά από υπόδειξή του, διοργάνωσε μία δεξίωση, στην οποία κάλεσε τον Κ. Καραμανλή. Ο τελευταίος έφτασε στο σπίτι του συνοδευόμενος από έναν άλλο Έλληνα πολιτικό. Μόλις έφτασαν στη σάλα και ο σημερινός Πρόεδρος της Δημοκρατίας είδε τον Μητσοτάκη μεταξύ των καλεσμένων, αρνήθηκε να μπει μέσα, κάλεσε τον οικοδεσπότη τον οποίο κατσάδιασε αλά... Ελληνικά και αποχώρησε.

ΠΑΡΟΛΑ ΑΥΤΑ ο Κωστής δεν χάνει το θάρρος του. Κατορθώνει να πιάσει κάποια ισχυρή επαφή στην Ελληνική εκπομπή της «Ντώτσε Βέλλε», και από τη θέση αυτή εξυμνεί τον Κ. Καραμανλή. Παράλληλα, παίζει και σε άλλο ταμπλώ. Κάθε τόσο στέλνει μηνύματα στους «δικούς του» στην Κρήτη, ότι οι Αμερικάνοι είναι έτοιμοι να ρίξουν την Χούντα και ότι ο ίδιος επιστρέφει σύντομα και μάλιστα σαν πρωθυπουργός.

ΤΟΝ ΚΑΙΡΟ της μεταπολίτευσης, πιστεύει ή διαδίδει ότι ετοιμάζεται να ορκισθεί υπουργός. Τέσσερις μήνες μετά, κάνει προσπάθειες να συμπεριληφθεί στο συνδυασμό της «Νέας Δημοκρατίας» και να συναντήσει τον Κ. Καραμανλή. Με τη μεσολάβηση δύο φίλων του στελεχών της ΝΔ (ενός από την «Νέα Πολιτική Κίνηση» και άλλου πολιτευτή της ΕΚ στην Κρήτη) καταφέρνει να συναντήσει τον αρχηγό της ΝΔ και ζητά να μπει στον συνδυασμό. Ο Κ. Καραμανλής απαντάει ότι θα το σκεφθεί, και αργότερα καλεί τους μεσολαβήσαντες και τους τα ψέλνει κανονικά.

ΕΤΣΙ «εν πολλαίς αμαρτίαις» παραμένει απελπιστικά μόνος και το κλίμα —παρ' ό,τι αλλαγμένο σε σύγκριση με τις λεμονόκουπες του '65-'67— δεν φαίνεται πολύ πρόσφορο. Ο άλλος αρχισυνωμότης Πέτρος Γαρουφαλιάς ξεφτιλίζεται στα μπαλκόνια. Έτσι ο

Μητσοτάκης περιορίζεται στα Χανιά, όπου με έναν ανεξάρτητο συνδυασμό δεν εκλέγεται, και αποφασίζει να περιμένει τη λήθη του χρόνου, το ξεφούσκωμα των αντιχουντικών αισθημάτων του λαού. Και α-priori, όπως λένε στη Γαλλία που έζησε, επαναδραστηριοποιείται στην τέλεση των πολιτικοθησκευτικών μυστηρίων που λέγονται κουμπαριές, προωθώντας με τον τρόπο του την εξυγίανση της πολιτικής ζωής. Τα βαφτίσια είναι άλλωστε και το μόνο ταμπλώ που του έχει, προς το παρόν, απομείνει.

ΚΑΤΑ ΤΗΣ Ν.Δ. ΚΑΙ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΡΧΗΓΟΥ ΤΗΣ ΥΠΕΡ ΤΗΣ Ε.Κ. — ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΑΡΧΗΓΟΥ ΤΗΣ!

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ κάπως ομαλοποιούνται στην περίοδο '74 - '77. Ο Μητσοτάκης οσφρίζεται εκλογές και έχουμε την αποθέωση των δύο ταμπλώ: της ΝΔ και του Κέντρου, αλλά και των δύο ταμπλώ μέσα σε κάθε μία από τις δύο παρατάξεις.

ΓΙΑ ΤΗΝ διακυβέρνηση της ΝΔ, διαπιστώνει πολλαπλά αδιέξοδα και ότι βάζει σε κίνδυνο τη δημοκρατία. Διαπιστώνει επίσης

«ραγδαία φθορά», αλλά όμως —κι εδώ είναι το ζουμί— αυτή η φθορά «δεν βαδίζει παράλληλα με την φθορά του αρχηγού της. Ο οποίος κριτικάρεται —γιατί άλλο;— επειδή δεν δημιούργησε ένα νέο πολιτικό οργανισμό που να καλύψει όλο τον πολιτικό χώρο από τη δημοκρατική συντηρητική παράταξη μέχρι την μαρξιστική αριστερά». Δηλαδή δεν συμπεριέλαβε και τον Μητσοτάκη.

ΤΑ ΑΝΟΙΓΜΑΤΑ στρέφονται όμως και προς το Κέντρο. Ο αρχηγός της ΕΔΗΚ κ. Μαύρος κατηγορείται ότι είναι ο «αιμοδότης της Δεξιάς», ο δε Ανδρέας Παπανδρέου σαν διασπαστής της «δημοκρατικής παράταξης». «Όσο για την κεντρώα παράταξη μας (προσέξτε αυτό το «ΜΑΣ») —προσθέτει— δεν ανήκει σε κανέναν από μας. Ανήκει στους οπαδούς της και αυτοί θα όριζαν (σε κάποιο ενωτικό Συνέδριο ποιος θα ηγείται και ποιος θα έπεται)».

ΔΥΟ ΜΗΝΕΣ πριν τις εκλογές του 1977, να η διέξοδος στα αδιέξοδα: Το κόμμα των «Νεοφιλελευθέρων», που κερδίζει δύο βουλευτικές έδρες. Και ο κατηγορών τους άλλους για αιμοδότες της δεξιάς, προσχωρεί στα αδιέξοδα, και τον Μάιο του 1978, ορκίζεται Υπουργός Συντονισμού! Το σκεπτικό είναι απλό: ο τότε δελφίνος Παπαληγούρας κουρασμένος, ο Ράλλης μόλις που βγήκε βουλευτής, ο Αβέρωφ ακροδεξιός, αλλά ικανός αντίπαλος και με ερείσματα. Και αν αποτύχει υπάρχει και το άλλο ταμπλώ: τα γραφεία των «Νεοφιλελευθέρων» στην Κάνιγγος διατηρούνται μέχρι τα τέλη του 1978! Το μόνο αδιευκρίνιστο σημείο είναι πως ο τότε αρχηγός της ΝΔ δέχθηκε να διευρύνει το Κόμμα του με τον Μητσοτάκη. Η εκδοχή που υποστηρίζουν ορισμένοι, ότι κάτι τέτοιο υπαγορεύθηκε «έξωθεν» απορρίπτεται κατηγορηματικά από τους γνωρίζοντες καλά τον Κ. Καραμανλή. Ποτέ δεν θα δεχότανε, λένε, να του πουν οι ξένοι, και να του επιβάλλουν τι θα κάνει. Ήθελε άραγε τότε —αποφασισμένος ο ίδιος να περάσει στην Προεδρία— να διασπάσει την «Νέα Δημοκρατία» σε δύο κόμματα και προσέλαβε τον κατάλληλο άνθρωπο;

ΑΠΟ ΑΙΜΟΔΟΤΗΣ, ΔΕΛΦΙΝΟΣ

ΙΣΩΣ με την πάροδο του χρόνου, οι ιστορικοί δώσουν απαντήσεις στο ερώτημα. Το γεγονός είναι, ότι ο αιμοδότης εμφανίζεται αποδυναμωμένος, τον πρώτο καιρό της εισδοχής του στη «Νέα Δημοκρατία». Από τους περισσότερους θεωρείται «ξένο σώμα». Το πρώτο διάστημα αποφασίζει να παίξει το χαρτί Ράλλη, ο οποίος χρειάζεται με τη σειρά του τον Μητσοτάκη σαν πιόνι της εσωκομματικής ντάμας που παίζει με τον κ. Αβέρωφ. Ανταμείβεται με την θέση του Υπουργού Εξωτερικών, στην κυβέρνηση Γ. Ράλλη.

ΜΕΤΑ την ήττα της «Νέας Δημοκρατίας» στις εκλογές του 1981, φαίνεται να υποστηρίζει τον τέως πρωθυπουργό, αλλά «κρατάει και την πισινή»: δηλώνει πειθαρχία στο νέο αρχηγό Αβέρωφ και προσπαθεί να κερδίσει θέσεις μάχης, για την πρώτη εσωκομματική αναμέτρηση. Μία απ' αυτές είναι η εξαγορά της «Μεσημβρινής» από τον όμιλο Βαρδινογιάννη. Μια άλλη, η δυναμική παρουσία στην Βουλή, όπου κερδίζει πόντους σε σύγκριση με τον υποτονικό και άχρωμο κ. Αβέρωφ.

ΟΙ ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ και οι διεργασίες μέσα στην ΝΔ δίνουν και παίρνουν, η ηγεσία Αβέρωφ αμφισβητείται. Δεν υπάρχει άλλος με τέτοια πείρα γύρω από τα «θέματα» αυτά. Είναι σαν το ψάρι στο νερό. Η ευκαιρία δίνεται αναπάντεχα με την ξαφνική ασθένεια Αβέρωφ και την αναχώρησή του στο εξωτερικό.

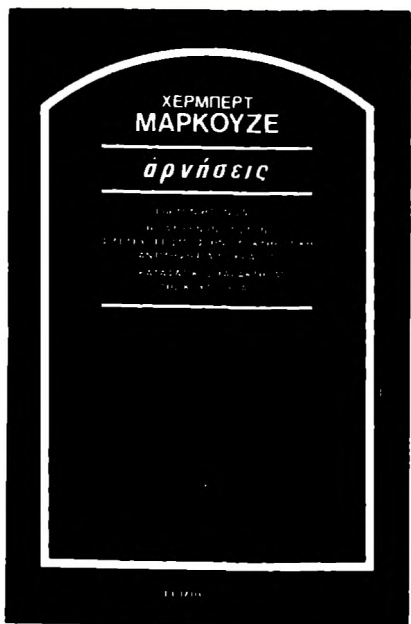
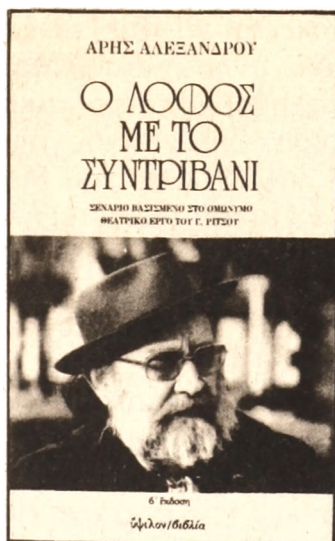
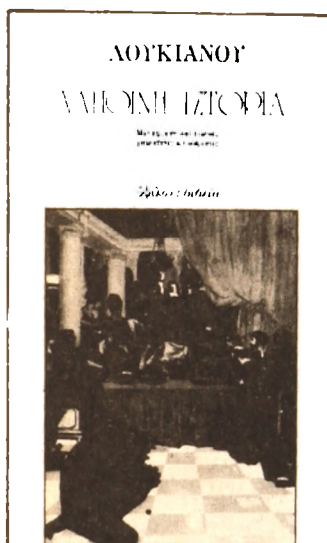
Ο ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ παρουσιάζεται ξαφνικά σαν δελφίνος. Μερικοί τον θεωρούν ακόμα ξένο σώμα. Αποφασίζει να τους «σουπείρωσει». Εμφανίζεται αδιάλλαχτος αντι-ΠΑΣΟΚ. Τι ανάγκη έχει; Τους περισσότερους κεντροδεξιούς ψήφους τους παίρνει, του λείπουν οι συντηρητικοί δεξιοί βουλευτές.

Ο ΑΒΕΡΩΦ επιστρέφει, θέτει θέμα αρχηγίας και μετά από... θεία παρέμβαση την αναιρεί. Η «Μεσημβρινή» —παρ' όλα αυτά— επιμένει: «Τα σύγχρονα δημοκρατικά ευρωπαϊκά κόμματα αλλάζουν αρχηγούς. Η ΝΔ έχει δώσει δύο φορές το παράδειγμα. Αυτό που έχει σημασία είναι η ενότητα του κόμματος. Κι αυτή εξασφαλίζεται μόνο αν τηρούνται οι δημοκρατικές διαδικασίες».

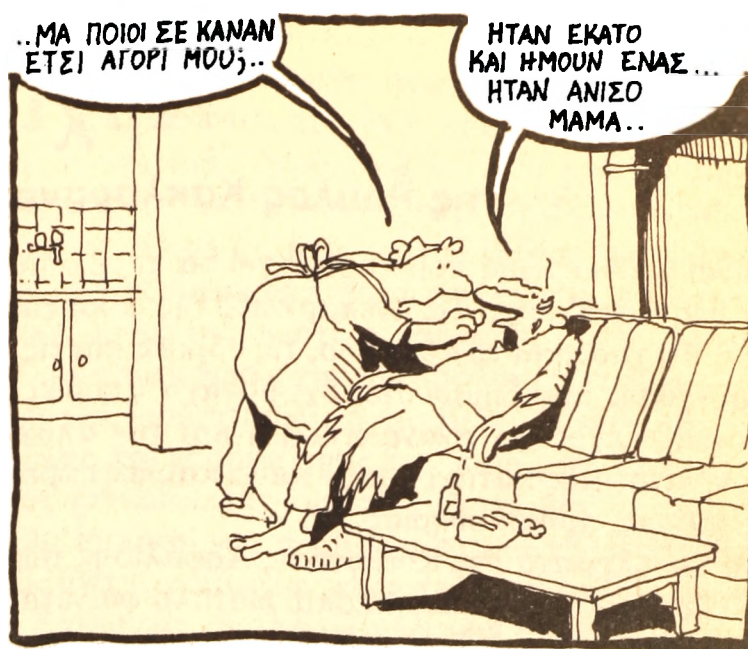
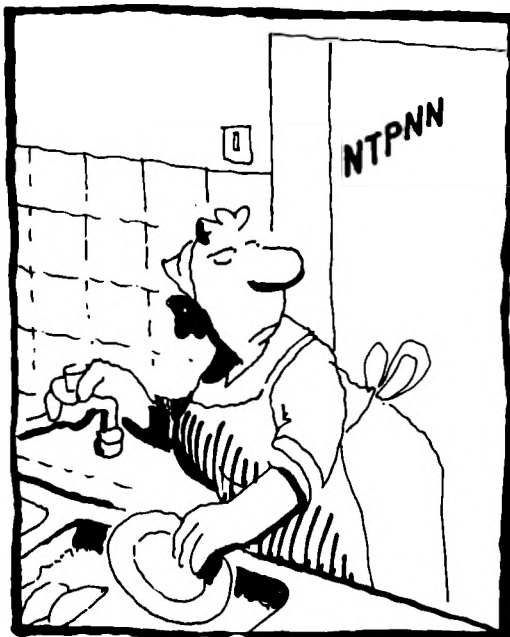
ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ είναι φανερά: «Τα δικά μου δικά μου, και τα δικά σου δικά μου». Αν όμως «παραβιασθούν» οι δημοκρατικές διαδικασίες —η προσήλωσή του σ' αυτές είναι παραδειγματική— δεν εξασφαλίζεται η ενότητα. Μήπως μαντεύετε σε ποια «ταμπλώ» παίζει σήμερα ο Μητσοτάκης;

Ύψιλον / βιβλία

Σολωμού 16, 'Αθήνα 148, τηλ. 3638257

ΜΑΡΤΙΟΣ '83

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ

Αρχική Προσέγγιση

της Ρούλας Κακλαμανάκη υφυπουργού Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Είναι χρόνια τώρα που ακούμε για τα προβλήματα της Κοινωνικής Ασφάλισης. Τις ανεπάρκειές της' ποσοτικές και ποιοτικές. Το χάος και το αδιέξοδο, τις αδικίες και τις ανισότητες, τη σύγχυση, που δημιουργεί όχι μονάχα απορίες και δυσλειτουργίες, μέχρι την αγανάκτηση ή και την απόγνωση, αλλά και δυνατότητες καταχρήσεων και ευκαιρίες εκμετάλλευσης ή ιδιωφέλειας, χρησιμοθηρίας.

Τα προβλήματα της Κοινωνικής Ασφάλισης τώρα πια, είναι τόσο καφτά και τόσο περίπλοκα, ώστε να φαίνεται φυσική κάθε αδράνεια και κάθε δυσφορία για την αντιμετώπισή τους, ενώ παράλληλα κυκλοφορούν σαν άλλοθι, ορισμένοι γενικοί και αόριστοι αμφιβολής αποτελεσματικότητας αφορισμοί (ενοποίηση, αποδέσμευση αποθεματικών κτλ.) ικανοί για να μεταβιβάσουν ευθύνες από τον έναν στον άλλον, έτσι που να παρουσιάζουμε μια εικόνα, με πολλά «χέρια υψωμένα» πολλές «ήσυχες συνειδήσεις» και πολλά «λερωμένα κολλάρια», κάτω από διαφόρων ειδών πανωφόρια.

Η σημερινή υφή της κοινωνικής ασφάλισης είναι το προϊόν μιας ελαττωματικής αφετηρίας και μιας παραμορφωτικής εξέλιξης στα πλαίσια των αντινομιών του καθεστώτος που «σύρθηκε» στην αναγνώριση της αναγκαιότητάς της.

Η μέχρι τώρα πολιτική του κράτους για την Κοινωνική Ασφάλιση υπήρξε εμπειρική και περιπτωσιακή. Διαμορφώθηκε χωρίς συγκεκριμένο πρόγραμμα και χωρίς αρχές, με τις πιέσεις των οργανωμένων κοινωνικών ομάδων, ως έκβαση μιας σκληρής αντιδικίας με την κρατική εξουσία.

Η μάχη άρχισε από το 1861 (ΝΑΤ-μεταλλωρύχοι) και δόθηκε μέχρι σήμερα, κυρίως τα τελευταία 40-50 χρόνια, σε εναλλασσόμενα επίπεδα υποχωρήσεων ή παραχωρήσεων στη βάση μιας κοινωνικής ισορροπίας χωρίς ίχνο κοινωνικού προγραμματισμού κι όχι πάντα χωρίς υστεροβουλία. Μέσα σ' αυτή την έλλειψη προγραμματισμού και αρχών λειτούργησε τόσο η παγίδευση της μεγάλης μάζας των εργαζόμενων και η ευνοϊκή μεταχείριση μικρότερων κοινωνικών ομάδων, χρήσιμων στην αναπαραγωγή και διαίωνιση του συστήματος με την άμεση ή έμμεση εξουδετέρωσή τους (αν και όχι πάντα με επιτυχία), όσο και ο γενικός αποπροσανατολισμός της φυσικής ροής των κοινωνικών εξελίξεων.

Δεν υπάρχει κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα για να γίνει κριτική αρχών. Υπάρχουν ρυθμίσεις περιστασιακές με συμπωματική δυνατότητα υπαγωγής σε ετερόκλητα συστήματα, για τους πολυπληθείς ετερόκλητους ασφαλιστικούς οργανισμούς με τα διαφορετικά οργανωτικά-διοικητικά τους σχήματα και τη διαφορετική πλοκή ή τους μηχανισμούς στα έσοδα, τις παροχές και την αναλογία τους με τις εισφορές ή τους κοινωνικούς πόρους. Ένας λαβύρινθος που τρέφει Μινώταυρους (υπερτροφική διοίκηση-γραφειοκρατία) και που μέσα τους χάνονται οι πολλοί και επωφελούνται οι λίγοι.

Κύρια χαρακτηριστικά: Τεράστιες και άδικες διοικητικές δαπάνες. Υπερβολική απώλεια εσόδων από πολλές αιτίες. Αναξιοποίητη περιουσία. Χωριστή νομοθεσία, αντινομίες, ανισότητες. Όγκος άχρηστης δουλειάς, αδυναμία ελέγχου. Αδυναμία σύνδεσης του πλέγματος Κοινωνική Ασφάλιση με τις διαγραφόμενες προοπτικές οργάνωσης της Δημόσιας Διοίκησης

και της εισοδηματικής πολιτικής της Κυβέρνησης.

Άλλη διάσταση και η έλλειψη και στοιχειώδους (σε πολλές περιπτώσεις) οργανωτικής υποδομής για προγραμματισμό και μεθοδεύσεις σε νέους στόχους κοινωνικής πολιτικής (έλλειψη πληροφόρησης, στατιστικών στοιχείων για προβλέψεις και προγραμματισμό).

Αποτέλεσμα: Προκλητική διαφοροποίηση (όχι τόσο κατά κλάδους εργαζόμενων όσο κατά πρόσωπα ή κατηγορίες προσώπων (οι κατακτήσεις των κλάδων δεν πρέπει να παίρνονται ως ευνοία), υπερασφάλιση, υπερπαροχές, προσωπικές διατάξεις (παραασφαλιστικό καθεστώς) και παράλληλα ένα πλήθος ασφαλισμένοι και συνταξιούχοι με βοηθήματα πείνας, βαριές προϋποθέσεις συνταξιοδότησης και άλλων ασφαλιστικών παροχών και αφάνταστες ταλαιπωρίες στη γραφειοκρατική διαδικασία. Επίσης υπάρχουν εργαζόμενοι έξω από το κύκλωμα της κοινωνικής ασφάλισης κυρίως λόγω ανεπάρκειας των μηχανισμών. Το σπουδαιότερο είναι ότι το μέλλον της κοινωνικής ασφάλισης μας φαίνεται άγνωστο μέσα στην ακαταστασία του διοικητικού συστήματος και το χάος των αντινομιών. Έχει αρχίσει να δουλεύει ο χρόνος της ασφαλιστικής ωρίμανσης και οι δημογραφικές προοπτικές δεν ευνοούν. Τα αποθεματικά εξανέμιζονται ή δεν αξιοποιούνται, οι ασφαλιστικές αρχές έχουν εγκαταληφθεί πριν ακόμα διαμορφωθούν.

Μα τι θα κάνουμε τώρα; Θα σηκώσουμε τάχα τα χέρια ψηλότερα και θα δείξουμε την αγνή μας καρδιά και τις αγαθές μας προθέσεις; Θα περιφέρουμε ναρκισσεύμενοι τις σοφές μας διαπιστώσεις ανά τις στήλες του φιλόξενου Τύπου ανά τις αίθουσες των διαλέξεων και ανά τους τόμους των μελετών;

Ας μην φιλοδοξήσουμε μια λαμπρή σταδιοδρομία ως Γραμματείς και Φαρισαίοι αγαπητοί μου φίλοι και συνεργάτες.

Ας ξεκινήσουμε έναν καινούριο δρόμο. Δύσκολο κι ανηφορικό μα που ωστόσο θα μας ανταμείψει με την ψυχική ευφορία της δικαίωσης. Η κοινωνική ασφάλιση έχει δύο μεγάλες δέσμες προβλημάτων. Τα οικονομικά και τα διοικητικοοργανωτικά. Ως διοικητική υπηρεσία θα πρέπει ν' αρχίσουμε από τα δεύτερα. Κι όχι μονάχα γιατί αυτά ανήκουν στη δική μας αποκλειστική ευθύνη και πρωτοβουλία, αλλά και γιατί μέσα από την τακτοποίησή τους θα λύσουμε σ' ένα μεγάλο μέρος και τα οικονομικά προβλήματα, αφού όπως ξέρετε, υπάρχει ευτυχώς ένα τέτοιο περιθώριο τόσο με τη σύλληψη της ασφαλιστέας ύλης και των νομοθετημένων πόρων που διαφεύγουν, όσο και με την περιστολή αλόγιστων δαπανών και διαφόρων ειδών καταχρήσεων που υποθάλλει το σημερινό διοικητικοοργανωτικό χάος και η ασάφεια του νομικού καθεστώτος της κοινωνικής ασφάλισης.

Ο μοχλός που θα βάλει μπροστά το μηχανισμό για την παραγωγή του έργου που πρέπει να γίνει στον τομέα των κοινωνικών ασφαλίσεων, δεν είναι φυσικά κανένα μαγικό ραβδί. Είναι η θέληση και συμβολή όλων μας. Η θέληση της Πολιτείας. Η άγρυπνη και δημιουργική μας συνειδηση, η σωστή μέθοδος στη δουλειά, η αξιοποίηση της δυνατότητάς μας όχι μόνο σε όλη τους την κλίμακα, αλλά και παραπέρα στην ανακάλυψη των νέων πτυχών της.

Στη διάρκεια του χρόνου που πέρασε, έκανα μια καλή γνω-

Το κείμενο αποτελεί εισήγηση που ακούστηκε σε σεμινάριο που οργάνωσε το υπουργείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων πάνω σε θέματα που αφορούν την κοινωνική ασφάλιση.

μία, με τις υπηρεσίες του Υπουργείου και τα πρόσωπα που τις στελεχώνουν. Πήρα γραπτά σημειώματα για τα ιδιαίτερα προβλήματα του κάθε τομέα, τα αιτήματα που εκκρεμούν και τις απόψεις όλων των υπαλλήλων της κάθε διεύθυνσης.

Η πολυπλοκότητα των θεμάτων και η δυσκολία αντιμετώπισης των προβλημάτων, λόγω της μέχρι τώρα έλλειψης υπολογισμένων και συντονισμένων αρχών στα πλαίσια μιας γενικότερης κοινωνικοοικονομικής πολιτικής είναι δεδομένη.

Είναι αναντίρρητο το γεγονός ότι χρειάζεται η διαμόρφωση μιας νέας πολιτικής και βασικά η σύνδεση και η συνεργασία μας με το όλο πλέγμα του διοικητικού μηχανισμού και τα κέντρα διαμόρφωσης της γενικότερης οικονομικής και εισοδηματικής πολιτικής.

Το πρόβλημα της Κοινωνικής Ασφάλισης είναι πολυδιάστατο. Βρίσκεται σε σχέση αλληλοεπηρεασμού με το όλο οικονομικό και κοινωνικό πλαίσιο, παίζοντας έτσι σοβαρό ρόλο στις επιλογές για την ανακατανομή του εθνικού εισοδήματος την αναπτυξιακή πολιτική, την αντιμετώπιση της ανεργίας και πληθωρισμού.

Οι χώρες της Ευρώπης που επωφελήθηκαν από την οικονομική ευφορία της περιόδου που προηγήθηκε της σημερινής κρίσης (η οποία επηρεάζει πολύπλευρα τα ασφαλιστικά συστήματα), ανέπτυξαν συστήματα κοινωνικής ασφάλισης κάποιου επιπέδου που για λόγους όμως ιστορικής εξέλιξης παρουσιάζονται σήμερα με ανεπαρκή δομή, προβληματίζοντας έτσι σοβαρά τις επιμέρους κυβερνήσεις.

Στην κοινωνική έκθεση της ΕΟΚ του 1981, μετά την παράθεση των προβλημάτων κυρίως γραφειοκρατικών και ανισοτήτων όπως επιτείνονται με τη συνεχιζόμενη οικονομική κρίση και την αναποτελεσματικότητα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης ως μέσου ανακατανομής των εισοδημάτων, αναφέρεται καταληκτικά ότι:

Η κοινωνική ασφάλιση αποτελεί ένα από τα σημαίνοντα στοιχεία της ευρωπαϊκής ταυτότητας: υπό την έννοια αυτή οι σοβαρές δυσχέρειες που αντιμετωπίζει σήμερα μπορούν να θεωρηθούν σαν κοινή πρόκληση. Για το λόγο αυτό η επιτροπή σκοπεύει να προβεί αμέσως, στο πλαίσιο των κοινοτικών οργάνων, σε ευρεία κλίμακα συλλογισμών επί των προβλημάτων που προδιαγράφουν το μέλλον της κοινωνικής ασφάλισης στην Ευρώπη.

Η κρίση που διέρχεται το σύστημα της κοινωνικής ασφαλείας στο δυτικό κόσμο σήμερα, στα εκατό χρόνια περίπου ζωής της, οφείλεται τόσο στις περιστασιακές δυσχέρειες με κυρίαρχη τη διττή επίπτωση της ανεργίας (αντισταθμιστικές παροχές, διαφυγές εσόδων), αλλά και τα λοιπά οικονομικά προβλήματα και τις δημογραφικές εξελίξεις, όσο και στα εγγενή προβλήματα, αφετηρίας και εξέλιξης.

Το αίσθημα της ανάγκης για εξασφάλιση που ενυπάρχει στην ψυχολογία του ατόμου, ως στοιχείο του ενστίκτου της επιβίωσης, έχει εξελιχθεί σ' ένα από τα πιο καθολικά αιτήματα και η ένταση της προβολής του κλιμακώνεται, παράλληλα με τις τεχνικοοικονομικές εξελίξεις που διευρύνουν τις δυνατότητες, αλλά και τους κινδύνους. Λύνουν προβλήματα, αλλά και δημιουργούν νέα. Ανεβάζουν το επίπεδο ασφάλειας, αλλά παράλληλα υπερτονίζουν το αίσθημα ανασφάλειας με τη συνειδητοποίηση τόσο των κινδύνων, όσο και των δικαιωμάτων για συμμετοχή στην απόλαυση των κοινωνικών αγαθών.

Η πίεση επομένως για κοινωνική ασφάλεια είναι αναπόφευκτη. Είναι αδιανόητη οποιαδήποτε πολιτική ανακοπής της σχεδόν φυσικής πορείας εξέλιξής της.

Το πρόβλημα ωστόσο παραμένει και είναι επιτακτικό.

Εδώ στην Ελλάδα η συνειδητοποίησή του είναι αόριστη, περιστασιακή, μετέωρη στα προβλήματα της συγκυρίας.

Είναι λοιπόν ανάγκη για μελέτη και προώθηση δομικών αλλαγών και παράλληλα για λύση άμεσων επιτακτικών προβλη-

μάτων, δικαιοσύνης και ανακούφισης των ασθενέστερων τάξεων.

Μετά τα πρώτα μέτρα βελτίωσης των χαμηλών συντάξεων που πήρε η κυβέρνηση, αντιμετωπίζουμε και προγραμματίζουμε την καθολικευση της κοινωνικής ασφάλισης, κύριας και επικουρικής, με την επέκταση του ΙΚΑ και του ΤΕΑΜ. Είναι κιόλας έτοιμα τα σχετικά νομοθετικά κείμενα (σχέδιο νόμου για το ΙΚΑ, Προεδρικό Διάταγμα για το ΤΕΑΜ), αυτά ήδη έχουν ολοκληρωθεί. Αλλά ας μην επαναλάβουμε τα τραγικά παλιά λάθη. Ας δουλέψουμε με ένταση και μεράκι για να εξασφαλίσουμε τους όρους της σωστής εφαρμογής αυτής της επέκτασης. Γιατί επέκταση χωρίς την εξασφάλιση των πόρων και της λειτουργίας των διοικητικών μηχανισμών για σύλληψη της ασφαλιστέας ύλης και εξασφάλισης των παροχών, σ' ένα επίπεδο επαρκούς επικοινωνίας ασφαλισμένων και ασφαλιστικών φορέων, θα σημάνει νέα προβλήματα και νέα αδιέξοδα.

Μέσα απ' αυτήν την ποιότητα, μέσα απ' αυτή τη δουλειά και τη διοικητική διαφάνεια, θα προχωρήσουμε στον ουσιαστικό διάλογο ασφαλισμένων και Πολιτείας για την όποια ομαδοποίηση, ή ενοποίηση ή συντονισμό και ενιαίες αρχές, καθώς και τη μορφή αυτοδιοίκησης που θα προκύψει με βάση το γενικό στόχο και τις ειδικότερες επιδιώξεις στον τομέα της Κοινωνικής Ασφάλισης.

Είναι λοιπόν αυτονόητο πως ένα τέτοιο έργο, χρειάζεται διοικητικά στελέχη, ικανά, άρτια σε γνώσεις, σε ήθος και υπευθυνότητα, οπλισμένα με δημιουργική φαντασία και πρωτοβουλία, εργατικότητα και σύνεση, με φιλοδοξίες δημόσιων λειτουργιών απαλλαγμένων από τους κλασικούς χαρακτηρισμούς του παραδοσιακού τύπου δημόσιων υπαλλήλων.

Χρειάζεται βέβαια και η συμμετοχή ενός νέου δημιουργικού συνδικαλιστικού κινήματος. Αλλά γι' αυτό θα μιλήσουμε άλλη φορά.

τα νέα βιβλία
της «γνώσης»

ΤΑΣΟΥ ΛΙΓΝΑΔΗ
ΔΙΠΛΗ ΕΠΙΣΚΕΨΗ
ΣΕ ΜΙΑ ΗΛΙΚΙΑ
ΚΑΙ Σ' ΕΝΑΝ ΠΟΙΗΤΗ

ΤΑΣΟΣ ΛΙΓΝΑΔΗΣ

ΔΙΠΛΗ ΕΠΙΣΚΕΨΗ
ΣΕ ΜΙΑ ΗΛΙΚΙΑ
ΚΑΙ Σ' ΕΝΑΝ ΠΟΙΗΤΗ
ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟΝ
ΝΙΚΟ ΓΚΑΤΣΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΛΛΑΣ

ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟΝ
ΝΙΚΟ ΓΚΑΤΣΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
«γνώση»

Κλείτου 8 - Ιλίσια - Αθήνα 621
Τηλ.: 77.94.879 - 77.54.963 - 77.57.228

ΥΓΕΙΑ; Τίποτα το νέο...

Η «ΑΛΛΑΓΗ στην Υγεία» θα είναι μία από τις «μεγάλες αλλαγές» μέσα στο 1983. Αυτή η δήλωση ακούστηκε αρκετές φορές από υπεύθυνους κυβερνητικούς παράγοντες. Ωστόσο σήμερα ελάχιστοι φαίνεται να γνωρίζουν την τύχη του νομοσχεδίου για «το Εθνικό Σύστημα Υγείας», μιας και μετά την πολυδιαφημιζόμενη εμφάνισή του, «το νομοσχέδιο επειδή αφορά τεράστια θέματα υγείας του λαού και θέτει την ουσιαστική υποδομή και έχει και τεράστια σημασία για το μέλλον μελετάται σε κάθε του πτυχή».

ΟΙ ΠΑΝΤΕΣ βέβαια και φυσικά και η κυβέρνηση γνωρίζουν τις τεράστιες συνέπειες μιας «μεγάλης» απόφασης. Και ακόμη γιατί η αλλαγή στην υγειονομική περίθαλψη είναι κυρίως θέμα περιεχόμενου και κοινωνικών διαδικασιών και όχι απλή τροποποίηση και βελτίωση των όσων υπάρχουν. Αλλά όμως, και οι ανησυχίες για την τύχη μιας κοινωνικής τομής στον τομέα της υγείας είναι εξίσου δικαιολογημένες. Επιπλέον είναι αυξημένες στη συγκεκριμένη περίπτωση, επειδή δυστυχώς και τα προγράμματα των κομμάτων και ο διάλογος

για την υγειονομική περίθαλψη κάθε άλλο παρά μπορούν να χαρακτηρισθούν ικανοποιητικά.

ΣΥΜΦΩΝΑ, λοιπόν, με την ειδησεογραφία και τις δηλώσεις του κυβερνητικού εκπροσώπου το τελικό περιεχόμενο της «μεγάλης» αλλαγής στην Υγεία είναι άγνωστο. Όπως άγνωστα είναι και τα συμπεράσματα στα οποία πρέπει να έχει καταλήξει η κυβέρνηση από τη σχετική συζήτηση, που έγινε πριν και μετά τη δημοσίευση του νομοσχεδίου. Και σ' αυτή τη συζήτηση αντιδράσεις υπήρξαν από διάφορες, αντίθετες ή και συμπληρωματικές κατευθύνσεις.

ΤΟ ΑΝΤΙ δημοσιεύει σήμερα στα πλαίσια αυτού του διάλογου και της κριτικής ένα ακόμη άρθρο, μετά το άρθρο του Γιάννη Τούντα «Πολιτική και Υγεία» (τχ. 225), για το νομοσχέδιο της κυβέρνησης για το «Εθνικό Σύστημα Υγείας». Ο συνεργάτης μας Γιώργος Κλ. Λύκας θίγει από μια άλλη σκοπιά τα επίμαχα σημεία του νομοσχεδίου και προβάλλει μία διαφορετική αντιμετώπιση του προβλήματος η οποία στηρίζεται στον «Εθνικό Φορέα Υγείας».

Ε.Σ.Υ. ΔΕΝ ΣΗΜΑΙΝΕΙ Ε.Φ.Υ.

του Γιώργου Κλ. Λύκα

Για την ΥΓΕΙΑ; Τίποτα το νέο κάτω από τον πασοκικό ήλιο. Η φράση έμβλημα δεν εμπνέεται από κάποια διάθεση πολεμικής, τόσο εύκολης άλλωστε, απλά επιδιώκει να γίνει ερέθισμα για νέες σκέψεις στις Κομματικές, Συνδικαλιστικές και Υγειονομικές οργανώσεις.

Χρόνια τώρα, οι πάντες διαπιστώνουν τη δραματική ανεπάρκεια δομών και προσωπικού των υγειονομικών υπηρεσιών. Χρόνια τώρα, διαπιστώνουν πως πίσω από τους υγειονομικούς μας τοίχους παράγεται μια τεράστια ποσότητα ανθρώπινου πόνου, που μεταφράζεται σε αναμονές, νόμιμες διακαείς επιθυμίες, που είναι ανάγκη να τους δοθεί συγκεκριμένη απάντηση.

Κι όμως, το κυβερνητικό σχέδιο νόμου (σ.ν.) «Εθνικό Σύστημα Υγείας» (ΕΣΥ), όπως και το σ.ν. του κ. Δοξιάδη «Μέτρα Προστασίας και Υγείας»¹ (κάποιες διαφορές βέβαια έχουν), διατηρεί το υπαρκτό Υγειονομικό Σύστημα (π.χ. Ταμείο Υγείας, Ιατρικές Σχολές με νοσοκομεία και όχι, κτλ.) που έχει το βλέμμα του στραμμένο στην εκμετάλλευση της αρρώστιας.

Δεν είναι καθόλου δύσκολη η πρόβλεψη της αύξησης των Δημοσίων και ασφαλιστικών εξόδων, δίχως μείωση των ιδιωτικών, τη στιγμή της ανάγκης.

Είναι κοινή διαπίστωση ότι η φωτογράφιση των κακών δεν αποτελεί σήμερα πρόβλημα ούτε για τα μικρά παιδιά. Πρόβλημα είναι η μελέτη ενός συστήματος και κυρίως η πρόταση λύσεων.

Σε ποιούς λοιπόν διαφεύγει, πως πίσω από το φαινομενικό υγειονομικό χάος υπάρχουν πραγματικά *προνόμια* για *μειοψηφίες* προνομιούχων που δεν επιτρέπουν πραγματική αλλαγή;

Σε ποιούς διαφεύγει, πως ο τίτλος «ΕΣΥ» του κυβερνητικού σ.ν., είναι τελείως άσχετος με τον τίτλο «Ενιαίος ή Εθνικός Φορέας Υγείας (ΕΦΥ)»;

Σε ποιούς διαφεύγει, πως οι Δηλώσεις, οι συνεντεύξεις, η δημοσιογραφική αβάντα δεν μπορούν να δώσουν στον ΕΣΥ το περιεχόμενο που του αρνούνται τα άρθρα του κυβερνητικού σ. νόμου;

Διεθνώς, ΕΦΥ σημαίνει Κεντρική, Ενιαία οργάνωση Υγείας που τείνει να προσφέρει σε όλους τους πολίτες του έθνους (από τον πρώτο μέχρι τον τελευταίο) μια πλήρη και σχεδιασμένη υγειονομική φροντίδα, από την κούνια μέχρι τον τάφο, δωρεάν τη στιγμή της ανάγκης. Τέτοιο σύστημα στο δυτικό κόσμο είναι το αγγλικό και τελευταία το ιταλικό, που τώρα δέχεται μετωπική επίθεση από τα κυβερνητικά κόμματα, Χριστιανοδημοκρατικό, Σοσιαλιστικό, Σοσιαλδημοκρατικό κτλ. Μέσα στο χάος, τις προτάσεις νόμων, την κριτική και τις αντιπροτάσεις, διακρίνονται τρεις βασι-

κές θεωρητικές και πρακτικές τάσεις. Η μία είναι η «φιλελεύθερη», διάβαζε σωστότερα «ελευθεριστική». Επιμένει στην *ελεύθερη* εκλογή γιατρού, υπογραμμίζει τις υλικοτεχνικές ελλείψεις με στόχο την ακινησία. Δέχεται την ταξινόμηση νοσοκομείων, την περιφερειοποίηση δίχως ή με περιφέρειες, τη δημιουργία Κέντρων Υγείας στην επαρχία με Π.Δ. κτλ. Σαν τάση είναι ισχυρή στην ΕΟΚ αλλά και εδώ, ξεπερασμένη όμως επιστημονικά. Ποιός διαλέγει σήμερα τον πιλότο του αεροπλάνου που τον μεταφέρει; Κάπως αλλιώς γίνεται σήμερα το διάλεγμα. Πολιτικά στηρίζεται στη Δεξιά (τμήμα της ΝΔ). Η άλλη είναι μια «μερική», μια «τομεακή μεταρρύθμιση». Επιδιώκει π.χ. το θεσμό του νοσοκομειακού γιατρού πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης (Ν.Γ.Π. και α.α.) με διαφορές στην έκτασή του, την ταξινόμηση των νοσοκομείων, την περιφερειοποίηση με ή δίχως περιφέρειες, τη δημιουργία κέντρων Υγείας με Π. Δ/τα κτλ. Η πολιτική αυτή εφαρμόστηκε *ανεπιτυχώς* από τα *συντηρητικά και σοσιαλδημοκρατικά κόμματα* σε άλλα κράτη (π.χ. Ιταλία το 1973).

Στον τόπο μας η τάση αυτή προσφέρει και τον ΕΦΥ, *μόνο ως όραμα*. Πολιτικά στηρίζεται, μερικώς στη ΝΔ (βλέπε σ.ν. Δοξιάδη) κυρίως στο ΠΑΣΟΚ (βλέπε ΕΣΥ), και εντελώς παράδοξα στο ΚΚΕ. Παράδοξα, γιατί τα αδελφά του ΚΚ όπου ανέβηκαν στην εξουσία (π.χ. σοσιαλιστικά κράτη) ή μπόρεσαν να την επηρεάσουν (π.χ. Ιταλία 1977), ίδρυσαν το δικό τους ΕΦΥ ή πάλεψαν και ψήφισαν τον ΕΦΥ. Συνδικαλιστικά στηρίζεται στην ΕΙΝΑΠ, ΣΕΥΠΙΚΑ, ΙΣΑ κτλ. που *διαφώνησαν* με το σ.ν. Δοξιάδη όχι γιατί ΔΕΝ ίδρυε και τον ΕΦΥ, αλλά *μόνο* γιατί «... μονιμοποιούσε την αβεβαιότητα και την ανασφάλεια των κατώτερων βαθμίδων των Νοσοκομειακών γιατρών όπως και τη μισθολογική τους καθήλωση αφού δεν προέβλεπε ικανοποιητικές αμοιβές και έδινε μόνο στους διευθυντές μονιμότητα». (Από την εισήγηση του ΔΣ της ΕΙΝΑΠ, Δελτίο ΙΣΑ τ. 15, σελ. 21, Μάης-Ιούνης '82). Η τάση είναι ισχυρή εδώ και στην ΕΟΚ, αλλά ξεπερασμένη. Τους διαφεύγει ότι η *απουσία* του ΕΦΥ είναι *ανυπέρβλητο* εμπόδιο για την οποιαδήποτε αλλαγή που σημαίνει *πρόοδο*. Προσέξτε π.χ. το περιεχόμενο, που τείνει να πάρει ο όρος Ν.Γ. Π. και α.α. Δεν νομίζω πως Ν.Γ. και α.α. είναι αυτός που θα κάνει 40 ή 35 ώρες τη βδομάδα στο νοσοκομείο, ούτε αυτός, που επειδή δεν θα μπορεί ν' ασκήσει ελεύθερο επάγγελμα, θα *παρτείνει* με διάφορα προσχήματα, τις ώρες εργασίας στο νοσοκομείο για να «στρογγυλέψει» το μισθό του.

Νοσοκομειακός γιατρός Π και α.α., νομίζω πως σημαίνει *απαλλαγή* του από κάθε άλλη δραστηριότητα στις 40 ώρες, ώστε ακριβώς να έχει όλο τον καιρό να ενώνει στην καθημερινή ιατρική δουλειά του, τη μελέτη για επαγγελματική του ενημέρωση και διδασκαλία των νέων γιατρών και των άλλων νοσηλευτικών. Σημαίνει *νέες* αντιλήψεις για τις ειδικότητες και το ιατρικό επάγγελμα. Σημαίνει πρώτιστα *καλό μισθό* για τον *καλό* γιατρό. Νομίζω, πως

(1) Οι δημοσιευμένες κριτικές μου για το σ.ν. Δοξιάδη στο ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ (19-10-1980), ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ (15-4-1981) ΕΞΟΡΜΗΣΗ (18-4-81 και 25/26-4-81), ΑΝΤΙ (τχ. 187 και 192). Ισχύουν και για το τωρινό σχέδιο νόμου της κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ.

ο μισθός Δ/τη Τομέα Περιφερειακού Γενικού Νοσοκομείου δεν μπορεί να ισοδυναμεί περίπου με την αμοιβή του οποιουδήποτε χειρουργού για δύο-τρεις συνηθισμένες εγχειρήσεις κήλης, σε μια καλή ιδιωτική κλινική. Σε Δύση και Ανατολή τα υγειονομικά συστήματα *στηρίζονται* στον καλό γιατρό. Τις περισσότερες φορές όμως ο καλός γιατρός στον τόπο μας δεν ταυτίζεται με τον κ. καθηγητή.

Η τρίτη τάση προτείνει την ΕΔΩ και ΤΩΡΑ ίδρυση του ΕΦΥ, και τη λειτουργία του μετά από τρία περίπου χρόνια. Ο αγγλικός ΕΦΥ, αποφασίστηκε το 1944, έγινε νόμος το 1946 και λειτούργησε τον Ιούλιο του 1948, παρά τη μεγάλη αντίθεση μεγάλου μέρους των γιατρών. Η τάση αυτή προτείνει την *ίδρυση* του ΕΦΥ όχι με βαθμιαία ή απότομη ένωση των Ταμείων Υγείας, γιατί το άθροισμά τους θα αντιπροσωπεύει μόνο μεγαλύτερα μεγέθη, όχι όμως και άλλη ποιότητα. Η τάση αυτή είναι επιστημονικώς *σύγχρονη*. Τώρα τον ΕΦΥ τον απαιτούν και οι «νέες» αρρώστιες που είναι «*προλήψιμες*», «*αθεράπευτες*» και δεκτικές *πανάκριβων* αγωγών. Πανάκριβη είναι επίσης η *έγκαιρη* διάγνωσή τους. Ο ΕΦΥ συμφέρει στους *γιατρούς*, *νοσηλευτικούς* και *όλους* τους Έλληνες. Στην Αγγλία το 1911 ο φιλελεύθερος Lloyd George εισήγαγε το Εθνικό Πρόγραμμα Υγειονομικής Ασφάλειας: ο γενικός γιατρός εδέχετο μια ετήσια αμοιβή για κάθε άρρωστο στον οποίο παρείχε ιατρική φροντίδα ανοιχτής περίθαλψης. Το 1919 ίδρυσαν το υπουργείο Υγείας. Το 1920 η επιτροπή DAWSON υποστήριξε την ιδέα ίδρυσης ενός ΕΦΥ. Στην Ελλάδα του 1983, η ΝΔ κόμμα με φιλελεύθερες ρίζες, το ΠΑΣΟΚ με φιλελεύθερες και σοσιαλιστικές και το ΚΚΕ με σοσιαλιστικές, δεν κατορθώνουν να κάνουν θέση τους τον ΕΦΥ και να συμφωνήσουν για την ίδρυσή του.

Ο ΕΦΥ, πρέπει να είναι *μεικτής* χρηματοδότησης και να διατηρήσει για όσα χρόνια χρειαστεί, τα *κεκτημένα* δικαιώματα των ασφαλισμένων τώρα, στα λεγόμενα «καλά ταμεία». Εκτός των άλλων, ΕΦΥ σημαίνει *προληπτική* ιατρική στους τόπους δουλειάς, κατοικίας και διασκέδασης, κοινωνικο-υγειονομικές δομές, χωρίς να παραμελείται η *ουσιαστική* λειτουργία του νοσοκομείου ως *κέντρο θεραπείας* και επαγγελματικής εξειδίκευσης.

Μήπως τα υπαρκτά Ταμεία Υγείας, δεν αντιπροσωπεύουν ένα βαθμό κοινωνικοποίησης; Τι προβλήματα θα δημιουργήσει στους γιατρούς η υγειονομική υπαγωγή όλων των Ελλήνων στον ΕΦΥ; Σε τι θα ενοχλήσει τους ασφαλισμένους τώρα, στα λεγόμενα «καλά ταμεία», η ίδρυση του ΕΦΥ που θα τους διατηρήσει τα κεκτημένα δικαιώματά τους όσα χρόνια χρειαστεί; Μέσα στην τωρινή οικονομική κρίση ένα είναι βέβαιο. Να χάσουν τα κεκτημένα προνόμιά τους αν παραμείνουν ασφαλισμένοι στα τωρινά Ταμεία Υγείας. Στην τωρινή καπιταλιστική κοινωνία δεν εκδηλώνεται ανάγλυφα πια, μια γενική τάση αναζήτησης λύσεων εξισωτικών προς τα κάτω;

Το Κυβερνητικό σ.ν. είναι σε έκδηλη αντίθεση όχι μόνο με τις υγειονομικές εμπειρίες του υπαρκτού σοσιαλισμού (τις τόσο επιτυχείς άλλωστε) αλλά και με τον επίσης επιτυχή «Δυτικό ή αγγλικό υγειονομικό μεταρρυθμισμό». Είναι ένα σ.ν. συντηρητικό ή αν θέλετε σοσιαλδημοκρατικό, που νοιάζεται περισσότερο για την Υγεία του καπιταλισμού και λιγότερο για την Υγεία των Ελλήνων. Είναι γνωστό πως η αύξηση κρεβατιών προϋποθέτει ένα κόστος που πρέπει να εξυπηρετηθεί από αρρώστους και «αρρώστους» Πώς οι εργαζόμενοι θα ξαπλώσουν αρρώστους και «αρρώστους» για να δικαιολογήσουν το μισθό τους αν όχι και για να τον «στρογγυλέψουν»;

Επίσης είναι γνωστό, πως η πολυφαρμακία δεν υπηρετεί την υγεία όπως και οι πολλές αδικαιολόγητες εξετάσεις. Το Κυβερνητικό σ.ν. *διατηρεί* το σύστημα:

- Που μπορεί να λέγεται *θεραπευτικό* ή *ιατρικό* όχι όμως και υγειονομικό.
- Που έχει ως *θεμέλιο* και *περίγυρο* τους νόμους της αγοράς και του κέρδους.
- Που πριν από τον πληθωρισμό επινόησε επιτυχώς τρόπους *ανακατανομής* του εισοδήματος (π.χ. φακελάκι, σπατάλη φαρμάκων ή δήθεν, ατέλειωτες επαναλήψεις εξετάσεων κτλ).
- Που *σπαταλάει* την Υγεία και το Δημόσιο, ασφαλιστικό και προσωπικό *πορτοφόλι* των Ελλήνων.
- Που η ελληνική ελίτ το βρίσκει ακατάλληλο για τον εαυτό της —εξαιρούνται βέβαια τα χρήματά του— και καταλληλότερο για τους μη προνομιούχους.

- *Διατηρεί* το σύστημα που σημαίνει:
- Μεγάλη «ευκολία» ατυχήματος στους τόπους δουλειάς, κατοικίας και διασκέδασης.
- Παραγωγή αναπήρων και νεκρών.
- Υποβαθμισμένο *περιβάλλον*, εχθρό της Υγείας.
- Τάση χρησιμοποίησης των πλεονεκτημάτων της τεχνολογίας για «*συμφέρουσες*» λύσεις που ανοίγουν σίγουρα το δρόμο του ατομικού καταναλωτισμού, σε βάρος μιας ισορροπημένης υγειονομικής ανάπτυξης στο σύνολο της χώρας μας και μιας υπεύθυνης διαχείρισης των πόρων μας.

Διατηρεί το σύστημα που κάνει *ιδέα* την Υγεία, ώστε διαρκώς να καταναλώνεται, πολύμρφα να ξαναπροτείνεται, συνεχώς να κυνηγιέται, δίχως ποτέ να «πιάνεται». Αλήθεια, γιατί το ΠΑΣΟΚ —φορέας νέων ιδεών— δεν ενθάρρυνε τον κ. Δοξιάδη να κάνει από τότε νόμο του κράτους το σ.ν. του, μια και το δικό του ακολουθεί βασικά τις ίδιες αρχές και αντιλήψεις; Γιατί ως κυβέρνηση δεν έκανε τις απαραίτητες κατά τη γνώμη της διορθώσεις στο σ.ν. Δοξιάδη και έχασε τόσο χρόνο για τη σύνταξη παρόμοιου σ. νόμου;

Είναι πραγματικά *σχιζοφρενική* η διάσταση ανάμεσα στον *πασοκικό υγειονομικό* λόγο και πράξη. Σχιζοφρενική είναι και η διάσταση ανάμεσα στο πρώτο άρθρο του σ.ν. και τα άλλα άρθρα του. Η υγειονομική *συντροφιά* του ΠΑΣΟΚ μιλάει π.χ.

- Για υγειονομική *αποκέντρωση* ενώ ενισχύει τον *υδροκεφαλισμό*. Παράδειγμα, νοσοκομεία, ανάμεσά τους και μεγάλο, δυνάμεως 1.100 και πλέον κρεβατιών (= μέγεθος δυσελεγχόμενο σύμφωνα με τη βιβλιογραφία), αγόρασαν αθηναϊκές ιδιωτικές κλινικές για να φύγουν τα ράντζα. Αγορές παρόμοιες έγιναν και στις μέρες της ΝΔ, αλλά το πρόβλημα δεν λύθηκε. Είναι γνωστό πως για την εξαφάνιση των ράντζων χρειάζονται:

1. Βασική ιατρική που να στέλνει στα νοσοκομεία μόνο όποιον έχει πραγματική ανάγκη. Και,

2. Κρεβάτια χαμηλού κόστους για τους μακρόχρονης κατάκλισης ασθενείς. Είναι γνωστό πως πολλές οικογένειες «φορτώνουν» τα γερόντια τους στα νοσοκομεία μας. Είναι επίσης γνωστό πως το χειμώνα αρρωσταίνουν περισσότεροι.

Αποκέντρωση πραγματική θα σημάνουν π.χ. τα Πανεπιστημικά νοσοκομεία Πατρών και Ιωαννίνων. Θα σημάνει επίσης η *κατάργηση των αγροτικών ιατρείων στο υδροκέφαλο υγειονομικώς αθηναϊκό λεκανοπέδιο*.

Ναι, τα ράντζα μπορούν να φύγουν και να γίνει σωστή νοσοκομειακή μεταρρύθμιση μόνο όταν αναδομηθεί η βασική ιατρική, θεμέλιο ακριβώς ενός σύγχρονου υγειονομικού συστήματος.

Η υγειονομική συντροφιά του ΠΑΣΟΚ μιλάει π.χ.:

- Για *οικονομίες* στο *φάρμακο*, ενώ εξακολουθεί να επιτρέπει την κυκλοφορία του σε μικρή συσκευασία, που την πληρώνει ο κόσμος της «στενωπού».

- Για *Εθνικό Συνταγολόγιο*, ενώ διατηρεί στην αγορά και τα *δήθεν φάρμακα*. «... *βέβαια στα μακροπρόθεσμα σχέδια του ΕΟΦ είναι ο περιορισμός της πολυφαρμακίας*» Γ. Καββαδίας, πρόεδρος της ΕΟΦ, εφημερίδα «ΝΕΑ» (17.2.1983). *Οποιοδήποτε κι αν είναι το περιεχόμενο της πολυφαρμακίας, σημαίνει ιατρογενείς αρρώστιες. Σημαίνει επίσης απόφαση που έβαλε σε δεύτερη μοίρα την υγεία μας και σε πρώτη τα οικονομικά συμφέροντα μειοψηφίας.*

Μιλάει, για εξυγίανση του κυκλώματος φάρμακο, ενώ διατηρεί τον *προπαγανδιστή*, που διαφημίζει με *εντολή της εταιρείας* το φάρμακο με ανεξέλεγκτους τρόπους π.χ. *προφορικά* και *ιδιαίτερα*.

Αν η *υγειονομική αλλαγή* είναι ασφαλώς ένας στόχος, μια πραγματικότητα που πρέπει να δομηθεί, είναι και κάτι που πρέπει να *δείχνεται* και να εφαρμόζεται από τώρα. Με άλλα λόγια, υπάρχουν «*συμπεριφορές αλλαγής*», που μπορούν και πρέπει να γίνονται όλο και πιο ευδιάκριτες.

Εξόρμηση
ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Σήμερα, σε Δύση και Ανατολή οι ασχολούμενοι με την *προστασία και διατήρηση* της υγείας γνωρίζουν ή πρέπει να γνωρίζουν, πως η αποτελεσματικότητα ενός υγειονομικού συστήματος εξαρτάται:

1. Από τη γενική «υγειονομική συνείδηση» του Gianni Berlinguer, και

2. Από το «ασφαλές περιβάλλον» του Sir George Godber.

Τι έκανε η υγειονομική συντροφιά του ΠΑΣΟΚ στο διάστημα που πέρασε; Πώς χρησιμοποίησε τα μαζικά μέσα επικοινωνίας; Το σχολείο; π.χ. για τις πρώτες βοήθειες, τη συλλογική και ατομική ασφάλεια; Την υγιεινή διατροφή; Τα ναρκωτικά κτλ.;

Το πρώτο άρθρο του κυβερνητικού σ.ν. θα παραμένει απροσέγγιστο, όσο δεν ιδρύεται ο ΕΦΥ, *ας το επαναλάβουμε, ΕΣΥ δεν σημαίνει ΕΦΥ.*

Ο ΕΣΥ, θα εξακολουθεί να προσφέρει άνιση, ιατρική μέριμνα και περιθαλψη. Θα διατηρεί μπροστά στην Υγεία, στη ζωή το θάνατο την ανισότητα. Το κυβερνητικό σ.ν. δεν έχει σχέση με μια πραγματική καλυτέρευση του υγειονομικού συστήματος. Αντίθετα θ' αυξήσει τους αντικειμενικούς λόγους, που θα οξύνουν ακόμη περισσότερο την κρίση του. Σαφείς είναι οι άξονες αντίθεσής μας.

Η διατήρηση πολλών ταμείων υγείας, τραυματίζει το αίσθημα της δικαιοσύνης, δημιουργεί διάχυτη συνείδηση μιας ασυνέπειας, μιας ασήκωτης επιβάρυνσης παλιών και νέων ισορροπιών. Η κυβέρνηση, ενώ υπόσχεται υγειονομική *ισότητα*, αποκλείει την ασφάλιση όλων των Ελλήνων σε Ενιαίο Εθνικό Φορέα Υγείας.

Ο ΕΦΥ, δεν είναι *ιδεολογική* απαίτηση αλλά επιστημονική. Αποτελεί πραγματικότητα σε άλλες χώρες. Δεν είναι επιθυμία, είναι μια πολιτική εμπνευσμένη από τις αρχές της κοινωνικής αλληλεγγύης. Είναι *σχολείο συνοχής* γεννημένης μέσα στη γνώση. Είναι μια πολιτική υπεράσπισης της «ποιότητας της ζωής», ενάντια στην έφοδο της αλλοτρίωσης της βιομηχανικής και μεταβιομηχανικής κοινωνίας και της βάρβαρης καταστροφής του περιβάλλοντος. ΕΦΥ σημαίνει *αλλαγή*. Αλλαγή σημαίνει *πρόοδο*. Και πρόοδος σημαίνει *μια νέα ποιότητα ζωής*.

ΕΦΥ σημαίνει:

- κυρίαρχη τάση καθημερινής επέκτασης και ανύψωσης της υγειονομικής *ισότητας* των Ελλήνων
- καθημερινή επέκταση δικαιωμάτων ελέγχου και συμμετοχή πολιτών, ασθενών και υγειονομικών
- υγειονομικό σχεδιασμό και προγραμματισμό
- *προληπτική* ιατρική
- πραγματική Υγεία, που κατακτιέται με την *κοινή* πάλη για την τροποποίηση του περιβάλλοντος
- σύγχρονη υγειονομική συνείδηση
- αρχή γνώριμίας των εξόδων για την Υγεία, που τώρα είναι εξ ολοκλήρου σκοτεινά και συνεπώς ανεξέλεγκτα και απρογραμματίστα
- διακυβέρνηση των φαρμακευτικών εξόδων σε σχέση με την Υγεία και όχι με το κέρδος
- έξοδα πιο παραγωγικά για την υγεία
- κατανόηση και λύση των δίκαιων ιατρικών και νοσηλευτικών αιτημάτων.

ΕΦΥ σημαίνει, *αναδιοργάνωση* των υπαρκτών νοσοκομείων για να γίνουν παραγωγικά και αποτελεσματικά, πειραματιζόμενοι νέους δρόμους π.χ. την αυτοδιαχείριση των υγειονομικών από τους ίδιους τους υγειονομικούς.

- νοσοκομεία συνδεδεμένα με τις ιατρικές σχολές και πανεπιστημιακές κλινικές στην υπηρεσία του ΕΦΥ, δίχως να εμποδίζεται η έρευνα
- *κοινή* δόμηση συμφερόντων και συναινέσεων
- *συμμετοχή* = διαρκή αναζήτηση εγγυήσεων για την καθημερινή ζωή, που οδηγεί ευκολότερα στη συλλογική θέληση, για την εξαφάνιση όχι μόνο των καθημερινών κινδύνων, αλλά και των μεγάλων, π.χ. πυρηνικοί εξοπλισμοί
- μεγάλο περιορισμό ατυχημάτων στους τόπους ζωής
- ανάπτυξη και διάδοση οικολογικής κουλτούρας που πρέπει να αρχίζει από το σχολείο.

ΕΦΥ σημαίνει:

- διαδομένη γνώση του ρόλου της επιστήμης και της υπευθυνότητάς της, στις επιλογές ζωής μιας σύγχρονης κοινωνίας
- υγειονομικές δομές, που θα 'ναι «γυάλινα σπίτια» για τους πο-

λίτες, ώστε να γνωρίζουν τα πάντα και να έχουν τη δυνατότητα ελέγχου και διαμαρτυρίας

- μεταρρύθμιση της «υπευθυνοποίησης», δηλαδή τάση να προσφέρει κίνητρα απτά, για πιο παραγωγική ιατρική και νοσηλευτική εργασία

- προληπτική και θεραπευτική προστασία στο *σχολείο*, τα *σπορ* και στη μη αγωνιστική αθλητική δραστηριότητα

- εξισορρόπηση των διάφορων υγειονομικών μεταχειρίσεων, ώστε να λείψουν σίγουρα στο ορατό μέλλον οι *αδικαιολόγητες* ανισότητες

- επανεκτίμηση των διάφορων υγειονομικών επαγγελμάτων, σε σχέση με μια μεγαλύτερη αποδοτικότητα υπηρεσιών.

Στο συνέδριο της Αλμά-Ατά, 1978, διατυπώθηκε το συμπέρασμα πως για την επίτευξη ενός υγειονομικού επιπέδου, που θα επιτρέπει στους λαούς να κάνουν μια ζωή κοινωνικά και οικονομικά παραγωγική, η «πρωτοβάθμια υγειονομική φροντίδα, είναι το κλειδί για την προσέγγιση αυτού του στόχου στα πλαίσια μιας ανάπτυξης εμπνευσμένης από την κοινωνική δικαιοσύνη».

Πολλοί μελετητές συμφωνούν, πως αυτός ο στόχος δεν προσεγγίζεται δίχως την *πρωτοβάθμια* και *δευτεροβάθμια* πρόληψη και την υγειονομική μόρφωση των πολιτών.

Για να *συμμετέχει* όμως κάποιος, πρέπει και να *καταλαβαίνει*. Ναι, από τη λειτουργία των «χαμηλών κλαδιών» του υγειονομικού συστήματος εξαρτώνται στο μεγαλύτερο μέρος οι συνθήκες της καθημερινής Υγείας της τεράστιας πλειοψηφίας των πολιτών και οπωσδήποτε των μη προνομιούχων.

Η σημερινή Υγειονομική Υπηρεσία πρέπει στέρα να βασίζεται στις ανάγκες και τα αιτήματα του πληθυσμού και όχι *αποκλειστικά* στις ανάγκες γιατρών ή στις εισαγόμενες μόδες από άλλες χώρες.

Όπως η Λευτεριά και η Δημοκρατία δεν δωρίζονται έτσι και η Υγειονομική Δημοκρατία και *ισότητα* δεν δωρίζονται.

Η πραγματικότητα ορθώνεται *ενώπιόν* μας για να μας το υπενθυμίζει.

Για μια σίγουρη προσέγγιση της υγειονομικής δημοκρατίας και ισότητας η *ιδρυση* του ΕΦΥ είναι απαραίτητη προϋπόθεση.

Το υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας, βυθισμένο στην παλιά υγειονομική κουλτούρα και τις παλιές συμπεριφορές και να θέλει, δεν μπορεί μόνο του να εκφράσει το νέο.

Κοινωνική πολιτική από σπόντα

του Σπύρου Καβουνίδη

Ο «οικογενειακός» συντελεστής δομήσεως είναι το τελευταίο κρούσμα μιας χρόνιας ελληνικής ασθένειας που θέλει η απ' ευθείας άσκηση κοινωνικής πολιτικής να 'ναι καθηλωμένη σε χαμηλά, για τη στάθμη της ανάπτυξής μας, επίπεδα αλλά, αντίθετα, να 'ναι πλουσιοπάροχη η άσκησή της από σπόντα στην κοινή λογική και εις βάρος της ίδιας της πολιτικής.

Σύμφωνα, λοιπόν, με το συντελεστή δομήσεως, την επιτρεπόμενη κάλυψη, το πλάτος του δρόμου κτλ., ο Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός σου προσδιορίζει το ύψος της οικοδομής που μπορείς να κτίσεις. Γι' αυτό υπάρχει μια σχετική ομοιομορφία στο ύψος των πολυκατοικιών σ' ένα δρόμο (οι μικροδιαφορές που βλέπετε οφείλονται σε μικροκλεψίματα των εργολάβων). Τώρα όμως το ύψος του κτιρίου θα είναι άμεση συνάρτηση της οικογενειακής κατάστασης του οικοπεδούχου. Η κατ' ευθείαν άσκηση της κοινωνικής πολιτικής δεν θ' αλλοιώνε την πολεοδομική πολιτική θα συνεπαγόταν όμως στεγαστικά δάνεια, δημόσιες κατοικίες χαμηλού κόστους ή ότι άλλο σκεφθείτε. Η από σπόντα κοινωνική πολιτική σου δίνει ένα πριμ στο συντελεστή δόμησης ανάλογα με την οικογενειακή σου κατάσταση και ανάγκη. Έτσι θα μπορεί κανείς εύκολα, περπατώντας σ' ένα δρόμο να λέει: Ψηλό σπίτι άρα πολύτεκνος, χαμηλό: άτεκνος ή εργένης. Εκτός πια κι αν οι ψηλοσπίτες έχουν βάλει τους γονείς στο, ελέω οικογενειακού συντελεστή, πανοσήκωμα. Σίγουρα, λοιπόν, είναι μέτρο που συσφίγγει τις οικογενειακές σχέσεις, τουλάχιστον στο επίπεδο της συμβίωσης. Την πολεοδομία όμως τι την κάνει;

Άλλο μέτρο τέτοιας πολιτικής είναι

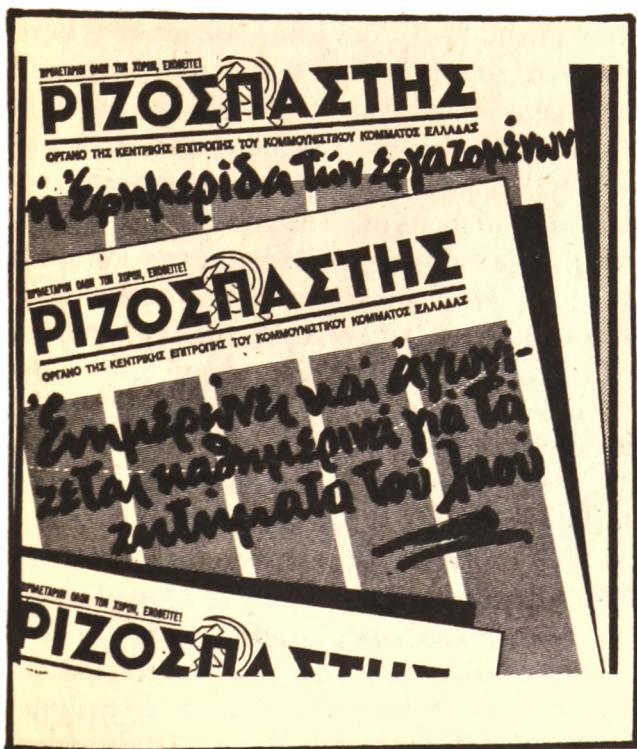
αυτο που από πολλούς χαιρετίστηκε σαν προοδευτικό μέτρο, δηλαδή η κλιμάκωση του ποσοστού εισφοράς σε γη των οικοπέδων που εντάσσονται στο σχέδιο πόλης ανάλογα με το μέγεθός τους. Σωστό και προοδευτικό το μέτρο της εισφοράς σε γη για να δημιουργηθούν κοινόχρηστοι χώροι. Αν και βέβαια με την απαλλαγή των μικρών οικοπέδων από την εισφορά είναι αμφίβολο αν θα υπάρξει κοινόχρηστη γη στους οικισμούς που θα ενταχθούν άμεσα. Έστω όμως ότι έχεις δύο στρέμματα σε περιοχή που θα μπει στο σχέδιο. Θα δώσεις εισφορά π.χ. 40% δηλαδή 800 τ. μέτρα μακάρι αυτά τα δύο στρέμματα να 'ναι ότι έχεις και δεν έχεις. Ο δε διπλανός σου με τα 200 τ. μ. δεν θα δώσει τίποτα, δεν πάει να 'χει δέκα τέτοια οικόπεδα και είκοσι πλοία, θα έχει δε επιπλέον στη διάθεσή του, όπως και όλοι, και τα 800 τ. μ. της δικής σου εισφοράς. Ποια είναι η πρόθεση του νομοθέτη; Η άσκηση κοινωνικής πολιτικής, από σπόντα. Ποιο είναι το κριτήριο; Η (τυχαία) κατανομή της ιδιοκτησίας στη συγκεκριμένη περιοχή. Αποτέλεσμα: η τυχαία κι όχι αναγκαστικά δικαιότερη, ανακατανομή του πλούτου. Ηθικό διδάγμα: η επιβράβευση της κατάκτησης της γης. Σύσταση για το μέλλον: αγοράζετε πολλά μικρά οικόπεδα αντί για ένα μεγάλο. Κάλλιο μικροϊδιοκτητήτων πολλών οικοπέδων παρά μεγαλοϊδιοκτητήτων ενός οικοπέδου. Άλλωστε πού ξέρετε; Ο νομοθέτης μπορεί να ξανακτυπήσει και να 'ναι και πιο προοδευτικός.

Η χαρακτηριστικότερη όμως περίπτωση άσκησης κοινωνικής πολιτικής από σπόντα είναι η παλιά και καταξιωμένη πρακτική των αθρόων προσλήψεων στο δημόσιο. Ανέκαθεν αυτές οι

προσλήψεις ήταν, μετά τη μετανάστευση, ο αποτελεσματικότερος τρόπος μείωσης της ανεργίας. Τώρα η άσκηση κοινωνικής πολιτικής μέσα από τις προσλήψεις στο δημόσιο κατοχυρώθηκε νομοθετικά και ηλεκτρονικά. Το ζητούμενο από τον εργοδότη —δημόσιο— δεν είναι να βρει τον καλύτερο που θα του κάνει τη δουλειά του. Είναι να βρει τον πιο «αναξιοπαθούντα» συμπατριώτη μας. Σ' αυτήν δε την προσπάθεια επιβάλλονται έμμεσα και προτιμήσεις ηθικού χαρακτήρα. Αν είσαι επίσημα παντρεμένος μαζεύεις ορισμένους ρούμπους (ή μόρια σύμφωνα με τη διάλεκτο του νόμου). Αν απλώς συζεις, μόριο δεν πιάνεις. Πάλι καλά που δεν καθιερώθηκε και το να σου κόβουν μόρια για παλλακεία. Θα πείτε: και η περίφημη προσπάθεια για αποτελεσματικότερη λειτουργία της κρατικής μηχανής; Ε, τι ψυχή έχει η αποτελεσματικότητα μπροστά στο δράμα ενός πολύτεκνου. Έτσι, λοιπόν, το κράτος, αντί να πάρει μέτρα, να δώσει επιδόματα, να θεσπίσει φοροαπαλλαγές ή και να επιβάλει αρνητική φορολογία σ' εκείνες τις κατηγορίες των πολιτών που κρίνει κοινωνικά δίκαια τους προσλαμβάνει. Πρακτικό συμπέρασμα: για θέση π.χ. στη Θήβα προτιμάται Βοιωτός, πολύτεκνος βλαξ, παρά Κορινθιος, έξυπνος εργένης.

Ασφαλώς θα υπάρχουν κι άλλα τέτοια παραδείγματα. Γιατί έχει διαποτισθεί ολόκληρη η κρατική νοοτροπία απ' αυτή την έμμεση άσκηση κοινωνικής πολιτικής. Μήπως όμως τελικά αυτό αποβαίνει σε βάρος και της ίδιας της κοινωνικής πολιτικής και όλων των άλλων πολιτικών επιλογών που νοθεύονται με αυτή την πρακτική;

□

Ποιος θα υψώσει το φραγγέλιο;

του Ρεπόρτερ

Η είδηση για την κατάρτιση «ιστορικού νόμου», που θα περάσει σύντομα στη Βουλή, («Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία» 6-3-83), και θα δώσει λύση στο θέμα ό λ ω ν των τσιφλικιών, (εκκλησιαστικά, «βασιλικά» και ιδιωτικά), τελικά ούτε επιβεβαιώθηκε, ούτε διαψεύστηκε. Οι σχετικές δηλώσεις του υφυπουργού Γεωργίας κ. Μόσχου Γικόνου, επανάληψη των προεκλογικών διακηρύξεων του ΠΑΣΟΚ, δείχνουν ότι η κυβέρνηση δεν είναι έτοιμη να αντιμετωπίσει ριζικά αυτά τα προβλήματα και ότι δεν έχει διαμορφώσει ακόμη κάποια συγκεκριμένη πολιτική. Βέβαια τα συσσωρευμένα προβλήματα, που υπάρχουν όχι μόνο με τα ιδιωτικά τσιφλίκια —τα οποία είναι άλλωστε ελάχιστα— αλλά κυρίως με την εκκλησιαστική περιουσία και την διαχείρισή της, προβάλλονται σαν ένας από τους λόγους, που καθυστερούν την εκπόνηση κάποιας πολιτι-

κής και τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων. Αυτό όμως δεν μπορεί να δικαιολογεί τη μέχρι τώρα στάση της Πολιτείας.

Ένα στοιχείο επιπλέον, που πρέπει να επισημανθεί —και συμβάλλει σ' αυτό και η στάση του Κράτους— είναι ότι το θέμα έχει πάρει, αρκετές φορές και από διάφορες πλευρές, διαστάσεις που ξεπερνούν κατά πολύ τις πραγματικές και ουσιαστικές πλευρές του. Η αντίθετα σε πολλές περιπτώσεις έχουν υποτιμηθεί τα σοβαρά και ουσιαστικά ζητήματα με αποτέλεσμα να μην έχουν τεθεί τα προβλήματα, να μην καταγράφονται οι ουσιαστικές περιπτώσεις και να μην υπάρχει ακόμη κάποια συγκεκριμένη πολιτική, παρά μόνο διακηρύξεις, οι οποίες μάλιστα, πολλές φορές, δεν στηρίζονται στη σημερινή κατάσταση, αλλά στο παρελθόν.

Διαχειριστικές ατασθαλίες με οικόπεδα στην Αθήνα

Τα όσα ακολουθούν στη συνέχεια αναφέρονται σε ένα από τα προβλήματα του θέματος τσιφλίκια και μόνο σε μία πλευρά του, τη διαχείριση της εκκλησιαστικής περιουσίας. Η περίπτωση, που δημοσιεύει σήμερα το ΑΝΤΙ, αφορά τη διαχείριση της περιουσίας του Μητροπολιτικού Ναού ο «Ευαγγελισμός της Θεοτόκου» της Λαμίας. Μέσα από αυτήν την περίπτωση διακρίνονται τόσο οι κερδοσκοπικές παρεμβάσεις ιδιωτών στην περιουσία της εκκλησίας, όσο και ο τρόπος και οι μέθοδοι με τις οποίες εκκλησιαστικοί παράγοντες «διαχειρίζονται», στην συγκεκριμένη περίπτωση, τεράστια οικονομικά συμφέροντα.

Μια μεγάλη περιοχή μεταξύ Περιστερίου και Πετρούπολης καταπατείται από ιδιώτες εμπόρους οικοπέδων, ενώ υπάρχουν δικαστικές αποφάσεις, που κατοχυρώνουν τις εκτάσεις στην εκκλησία. Ήδη έχει υποβληθεί μία μήνυση για την περίπτωση αυτή και αναμένονται τα πορίσματα της δικαστικής έρευνας.

Μια δωρεά, περίεργες συναλλαγές και εκατοντάδες οικόπεδα...

Ο Μητροπολιτικός Ναός Λαμίας «Ευαγγελισμός της Θεοτόκου» το 1919 με μια δημόσια διαθήκη, γίνεται κύριος ενός μεγάλου κτήματος, του γνωστού «Πεύκα Βέρδη» που βρίσκεται μεταξύ Πετρούπολης και Περιστερίου. Η έκταση του κτήματος υπολογίζεται ότι είναι πάνω από 5.000 στρέμματα. Μέχρι το 1960 η διαχείριση της περιουσίας του Μητροπολιτικού Ναού Λαμίας, ήταν στη δικαιοδοσία της αρμόδιας εκκλησιαστικής αρχής. Ήδη, όμως, πριν από το 1960 σ' εκείνη την περιοχή, όπως και σε πολλές άλλες περιφερειακές περιοχές της Αθήνας, αρχίζει να παρατηρείται η διαδικασία της οικοπεδοποίησης. Είναι η εποχή κατά την οποία οι σημερινοί δήμοι Πετρούπολης και Περιστερίου αρχίζουν να οικοπεδοποιούνται με γρήγορους ρυθμούς. Επειδή διάφοροι έμποροι οικοπέδων (Δέγλερης, Παπασταμάτης, Λιόσης κτλ.) είχαν αρχίσει να καταπατούν το

κτήμα. Βέβαια, τα οικόπεδα δεν ήταν «παραθαλάσσια», όπως αυτά που προπαγανδίζουν τώρα διάφοροι ερασιτέχνες, αλλά «κάλυπταν» ανάγκες κατοικίας, παρά το γεγονός ότι ήταν εκτός σχεδίου. Ένας μάλιστα από τους όρους για την αγορά ενός οικοπέδου που έβαζαν οι έμποροι ήταν η ανέγερση από τον αγοραστή ενός δωματίου, δηλαδή ενός μικρού αυθαίρετου, μέσα στο πωλούμενο εκκλησιαστικό οικόπεδο.

Σ' αυτή την περίοδο οι διαχειριστές της περιουσίας του ναού δημοπράτησαν το κτήμα που καταλαμβάνει τμήματα των προηγούμενων δήμων και την περιοχή Χρυσούπολη, με στόχο να πραγματοποιηθεί κάποια εκκαθάριση και να αξιοποιηθεί σε οικόπεδα. Η σχετική δημοπρασία ανέδειξε τον Ε. Πλατή από τη Λαμία, ως ανάδοχο, ο οποίος όμως μη μπορώντας να φέρει σε πέρας το έργο, κηρύχτηκε επανειλημμένα έκπτωτος. Παρόλα αυτά, όμως, και κατά περιεργο τρόπο, επανακτούσε πάντα την ανάθεση. Η αιτία δεν ήταν άλλη, παρά οι δεσμοί που διατηρούσε με τον περιβόητο πρώην υπουργό Δημοσίας Τάξεως της ΕΡΕ Ευάγγελο Καλατζή, που και αυτός κατά σύμπτωση (;) ήταν από τη Λαμία. Ο Πλατής αποκαταστάθηκε έτσι για μια ακόμα φορά και αφού στο μεταξύ είχαν πουληθεί εκατοντάδες οικόπεδα, με τον όρο όμως, να βρει φερέγγυους συνεργάτες. Ο ίδιος ιδρύει μαζί με άλλους την «ΕΤΕΚ» ΟΕ η οποία ως ανάδοχος του έργου, αρχίζει αγώνα κατά των καταπατητών και καταθέτει τις σχετικές αγωγές. Αποτέλεσμα ήταν ότι, για μια ολόκληρη δεκαετία, οι καταπατητές δεν μπόρεσαν να κερδίσουν ούτε μια δίκη, έστω προσωρινών μέτρων. Πράγμα που σημαίνει ότι η εκκλησία είχε δίκιο στις διαφορές με τους αντιδίκους της.

Το 1976 και ενώ ο Πλατής είχε ήδη εκχωρήσει τα δικαιώματά του στην ΕΤΕΚ ΟΕ και είχε αποχωρήσει από αυτή, άγνωστες δυνάμεις κηρύσσουν έκπτωτη την εταιρεία. Τότε ο Πλατής επανεμφανίζεται στο προσκήνιο, παρά το γεγονός ότι δεν είχε κανένα σχετικό δικαίωμα. Δημιουργείται, έτσι, ξανά κενό, χωρίς κανείς να γνωρίζει τι δικαιούται και τι όχι η εκκλησία και το 1980 ο Γ. Δέγλερης,

έμπορος οικοπέδων, ζητά διαπραγματεύσεις! Οι διαπραγματεύσεις αρχίζουν και διακόπτονται μετά από σύντομο χρόνο, γιατί ο δικηγόρος της εκκλησίας κ. Β. Μπαζός αρνείται να δεχθεί όρους που μειώνουν τη νομική θέση της εκκλησίας και αντίκεινται στα ιδιοκτησιακά της δικαιώματα, τα οποία αποδεικνύονται με δικαστικές αποφάσεις, αλλά και με ομολογίες των ιδίων των αντιδίκων, μεταξύ των οποίων και του Γ. Δέγλερη. Ο τελευταίος όμως δεν απογοητεύεται. Αρχίζει διαπραγματεύσεις μέσω του νομικού του συμβούλου κ. Π. Πανταζόπουλου κατ' ευθείαν με τον Ε. Πλατή και το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο, παραγκωνίζοντας το δικηγόρο που διεφώνισε. Στην πορεία των διαπραγματεύσεων ο Π. Πανταζόπουλος μετατρέπεται από νομικός σύμβουλος του Δέγλερη σε νομικό σύμβουλο της εκκλησίας, πράγμα που ανάγκασε τον μέχρι τότε νομικό σύμβουλο της εκκλησίας, δικηγόρο της Εθνικής Τράπεζας, κ. Γ. Γραμματικά να παραιτηθεί.

Συμβιβασμοί με ερωτηματικά και μια μήνυση

Αποτέλεσμα όλων αυτών ήταν η σκανδαλώδης εκποίηση της εκκλησιαστικής περιουσίας υπέρ του καταπατητή Γ. Δέγλερη τον Ιούλιο του 1981, που απασχόλησε τότε εκτεταμένα τον Τύπο. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με πληροφορίες από τη μήνυση που κατέθεσε ο δικηγόρος κ. Β. Μπαζός στις 19-3-82 προκύπτει ότι περιουσία ύψους 600 περίπου εκατομμυρίων δραχμών παραδόθηκε στον Δέγλερη έναντι οκτώ (8) στρεμμάτων και πέντε (5) εκατομμυρίων μετρητών, τα οποία πήρε η εκκλησία. Η ζημιά δηλαδή της εκκλησιαστικής περιουσίας είναι προφανής.

Περίεργως, όμως, και προφανώς για να συγκαληφθεί το σκάνδαλο, το οποίο τιμωρείται από τον ειδικό νόμο 1608/50, ο Μητροπολίτης Φθιώτιδας κ. Δαμασκηνός Παπαχρήστου, καταγόμενος συμπτωματικά απ' το Περίστει και προεδρεύων του ΟΔΕΠ, αντί να απολύσει το εκκλησιαστικό συμβούλιο, να παραμερίσει τους δικηγόρους του και τον —χωρίς δικαίωμα— αναμειγνυόμενο στην εκκλησιαστική περιουσία Ευαγ. Πλατή συνα-

νει για νέο συμπληρωματικό συμβόλαιο των κατηγορουμένων τώρα εκκλησιαστικών συμβούλων και ιερέα με τον επίσης κατηγορούμενο Γ. Δέγλερη. Υποτίθεται ότι το νέο συμβόλαιο έρχεται για να διευκρινίσει όλα τα προηγούμενα. Ουσιαστικά, όμως, γίνεται για να χρησιμοποιηθεί ως «ατού» στην ανακριτική διαδικασία και να φανεί ότι δεν υπάρχει καμία ζημιά στην εκκλησιαστική περιουσία και ότι τα συμφωνηθέντα αφορούν έκταση μόνο είκοσι πέντε (25) στρεμμάτων του εκκλησιαστικού κτήματος, που διανεμήθηκε σε ίσες μερίδες, με συμβιβασμό.

Η υπόθεση, βέβαια, είναι στην ανάκριση και δεν γνωρίζουμε σε τι συμπεράσματα θα καταλήξει ο αρμόδιος ανακριτής. Σύμφωνα, όμως, με τα παραπάνω και με άλλα στοιχεία, που έχουμε στη διάθεσή μας, η υπόθεση δεν είναι τίποτε άλλο παρά, μια κλασική περίπτωση σειράς από «μικρό» και «μεγαλοκομπίνες» με αποτέλεσμα να αυθαιρετούν ορισμένοι και να καρπούνται —με διάφορους τρόπους— δημόσια περιουσία αξίας εκατομμυρίων, που δεν τους ανήκει. Πέρα, όμως, από το ουσιαστικό μέρος ποιοι και πότε —καταπάτησαν και καταχράστηκαν— που η αρμόδια Δικαστική Αρχή θα αποκαλύψει, αφού έχει γίνει ήδη η σχετική μήνυση, προκύπτουν μια σειρά από καίρια ζητήματα για τη διαχείριση της εκκλησιαστικής περιουσίας.

Ερωτήματα, όμως, και μάλιστα σοβαρά προκύπτουν και για τον Μητροπολίτη κ. Δαμασκηνό, ο οποίος είναι εποπτεύουσα αρχή του εκκλησιαστικού συμβουλίου που διαχειρίζεται την περιουσία της εκκλησίας.

Σιωπή και απραξία

Ο «Άγιος» Λαμίας δεν φρόντισε να πάρει συγκεκριμένα και πρακτικά μέτρα ως πρόεδρος του Μητροπολιτικού Συμβουλίου, ώστε να αποτρέψει πιθανό αποτέλεσμα να χαθεί η εκκλησιαστική περιουσία, προς όφελος καταπατητών. Μπορεί να μην αντιλήφθηκε ή να μην γνώριζε τις ενέργειες του Εκκλησιαστικού Συμβουλίου. Γιατί, όμως, από τη στιγμή που του έγινε γνωστό —αφού κατατέθηκε μήνυση— ότι το Ε.Σ. κατηγορείται για παράνομες ενέργειες και διεξάγεται ανάκριση δεν το αντικατέστησε; Με ποιο σκεπτικό το διατηρεί μέχρι σήμερα στη θέση του; Και τελικά γιατί το νομιμοποιεί και συναλλάσσεται για δεύτερη φορά με τους συγκατηγορούμενους του; Προφανώς ο κ. Δαμασκηνός δεν διαθέτει κάποιες προφητικές ικανότητες, που να του επιτρέπουν να γνωρίζει τα συμπεράσματα της ανάκρισης, γιατί τότε θα έπρεπε να ενημερώσει τη Δικαιοσύνη για να μην υποστεί και την ταλαιπωρία ο αρμόδιος ανακριτής. Ο «Άγιος» Δαμασκηνός, όμως δεν είναι μόνο ένας απλός μητροπολίτης. Τυχαίνει να είναι και προεδρεύων του ΟΔΕΠ. Συνεπώς μετά τα δημοσιεύματα στο Τύπο έπρεπε να είναι περισσότερο ευαίσθητος. Όμως, αντί οποιασδήποτε άλλης αντίδρασης, προτίμησε τη σιωπή και την απραξία. Το γεγονός, τέλος, ότι σε τέσσερις μήνες συμπληρώνεται ο χρόνος παραγραφής του δικαιώματος να γίνει αγωγή για την ακύρωση των συμβολαίων λόγω πλάνης, (γιατί ήδη συμπληρώνονται δύο χρόνια από την υπογραφή τους,) δημιουργεί επιπλέον ερωτήματα. Για ποιούς λό-

γους και ο Μητροπολίτης και ο αρμόδιος πρωτοδίκης, μέλος του Μητροπολιτικού Συμβουλίου αδρανούν;

Ανάγκη χάραξης πολιτικής

Συμπεράσματα ουσιαστικά, πριν ολοκληρωθούν οι διαδικασίες της ανάκρισης, δεν μπορούμε να διατυπώσουμε. Ωστόσο η περίπτωση που πριν περιγράψαμε είναι χαρακτηριστική καταστάσεων σε ό,τι αφορά τη διαχείριση και την τύχη, πολλές φορές, της εκκλησιαστικής περιουσίας. Εκείνο που πρέπει να επισημανθεί, είναι ότι οι αρμόδιοι φορείς θα πρέπει να καταγράψουν τα προβλήματα, να δώσουν λύσεις σε περιπτώσεις οι οποίες είναι κραυγαλέες και να διαμορφώσουν συγκεκριμένες απόψεις για την αντιμετώπιση των προβλημάτων, τα οποία είναι και αρκετά και πολύμορφα.

Επιπλέον όμως, απ' όσα κατά καιρούς έχουν έλθει στη δημοσιότητα σχετικά με την διαχείριση της εκκλησιαστικής περιουσίας, γίνεται φανερό ότι το θέμα δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται μόνο ως σκάνδαλο. Γιατί έτσι ή καλλιεργείται μια λαϊκίστικη αντίληψη ή «λύνεται» το πρόβλημα, που δημιουργήσε το σκάνδαλο και μένουν όλα τα άλλα. Αποτέλεσμα είναι να διαιωνίζεται η ίδια κατάσταση με ευρύτερες, σχεδόν πάντα, διαστάσεις, να μην εκπονείται κάποιο πλαίσιο, που να οδηγεί και στην εφαρμογή μιας συγκεκριμένης πολιτικής για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων και κυρίως να δημιουργεί μια άλλη λειτουργία και υποδομή στη διαχείριση της εκκλησιαστικής περιουσίας. □

τήν
Πρωταπριλιά

Μπορεί
ένα περιοδικό της 'Αριστεράς
νά είναι αδέσμευτο από κομματικές επιλογές
καί νά μήν έπιζητεί τήν κρατική εϋνοια;

Μπορεί
ένα περιοδικό νά αναφέρεται ισότιμα
στήν πολιτική, κοινωνική καί πολιτιστική επικαιρότητα;

Μπορεί
ένα περιοδικό χωρίς νά καταλήγει στόν κιτρινισμό
νά διαβάζεται ευχάριστα;

Μπορεί
ή ποιότητα της εμφάνισης νά προκύπτει
απ' τό μεράκι κι ὄχι απ' τά πλούσια οικονομικά;

σχολιαστής

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Έξω πάμε καλά, μέσα τι γίνεται;

του Γιάννη Φλώρου

«Η επιστημονική έρευνα στη χώρα μας είναι σχεδόν ανύπαρκτη» Μια ακόμη διαπίστωση που ακούγεται σταθερά τα τελευταία χρόνια και κατέληξε ήδη να αποτελεί μία από τις πολλές κοινοτυπίες.

Μετά τις εκλογές και το σχηματισμό κυβέρνησης από το ΠΑΣΟΚ ήταν φυσικό, να αναμένονται από πολλές πλευρές ορισμένες αλλαγές στον τομέα της έρευνας. Κυρίως όμως να αναμένεται η χάραξη μιας συγκεκριμένης πολιτικής η οποία θα δημιουργούσε την υποδομή σ' αυτό τον τομέα και θα είχε συγκεκριμένους στόχους για το άμεσο μέλλον, αλλά και μακροπρόθεσμους.

Διαπιστώσεις του πενταετούς και αντιφάσεις της κυβέρνησης

Σύμφωνα με πληροφορίες το σχέδιο του κειμένου για το πενταετές πρόγραμμα ανάπτυξης έρευνας και τεχνολογίας, που συντάχθηκε από το Υπουργείο Έρευνας και Τεχνολογίας προσδιορίζει ως κύριες αιτίες για το χαμηλό επίπεδο της έρευνας στη χώρα μας τους παρακάτω λόγους:

α) Η έρευνα δεν θεωρήθηκε στην πράξη ως βασική πολιτική επιλογή για την εθνική ανάπτυξη μέχρι τις πρόσφατες εκλογές, με ευθύνη των προηγούμενων κυβερνήσεων.

β) Η χαμηλή χρηματοδότηση. Το ποσοστό του ΑΕΠ (0,2%) που διατίθεται για την έρευνα είναι εξαιρετικά χαμηλό σε σύγκριση με άλλες χώρες. Ο δείκτης αυτός είναι αντίστοιχα π.χ. για το Βέλγιο 1,3%, τη Βουλγαρία 1,4%, την Ολλανδία 2%, τις ΗΠΑ 2,4%, τη Σοβ. Ένωση 2,9%, τη Γαλλία 1,8% (πριν την άνοδο του Μιττεράν).

γ) Τον σημαντικά μικρό αριθμό των απασχολούμενων με την έρευνα (ερευνητές, τεχνικοί, διοικητικοί κτλ.) που αποτελεί το 0,12% του ενεργού πληθυσμού της χώρας, ενώ για άλλες χώρες με τις ίδιες ανάγκες είναι 1,5-2%.

δ) Οι ακατάλληλες διοικητικές δομές και ο

τρόπος χρηματοδότησης.

ε) Οι ακατάλληλες δομές των ερευνητών φορέων.

Μέχρι τώρα η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ προχώρησε σε πολλές εξαγγελίες και περισσότερες υποσχέσεις και διακηρύξεις. Υποσχέθηκε την αύξηση των κονδυλίων για έρευνα έτσι ώστε να φθάσουν το 1,5% του ΑΕΠ το 1992 και την αύξηση του ποσοστού των απασχολούμενων με την έρευνα σε 0,25% του ενεργού πληθυσμού μέχρι το 1987. Τα πράγματα όμως έχουν μείνει στάσιμα και η αιτία που προβάλλεται είναι η γενικότερη οικονομική κρίση.

Διακήρυξε την ανάγκη προγραμματισμού έτσι ώστε η έρευνα να συμβάλλει στην επίλυση προβλημάτων σε συγκεκριμένους τομείς δραστηριοτήτων, που σύμφωνα με το αρμόδιο υπουργείο, έχουν σχέση με τις «βασικές προκλήσεις» της εποχής μας. Από όσα έχουν γίνει γνωστά όμως, οι κατευθύνσεις για την ερευνητική πολιτική ετοιμάζονται από μία κλειστή επιτροπή ερήμην όσων εργάζονται στην έρευνα που... αναμένουν το «νόμο-πλαίσιο» για την έρευνα.

Εξηγγελε αλλαγές στην εσωτερική λειτουργία των ερευνητικών ιδρυμάτων επισημαίνοντας την ανυπαρξία κανονισμών λειτουργίας με συνέπεια την κακή διοίκηση και τις αυθαιρεσίες. Αν λάβουμε υπόψη τον τρόπο, που αντιμετώπισε ο υπουργός Έρευνας και Τεχνολογίας κ. Λιάνης τις προτάσεις των ερευνητών στο ΕΙΕ, και τις αλλαγές που προτείναν και σταμάτησε, με το αιτιολογικό ότι θα αποτελούσαν προηγούμενο και θα δέσμευαν τον νόμο για την έρευνα, φαίνεται ότι ελάχιστα ή τίποτε δεν θα αλλάξουν στην οργάνωση και λειτουργία των ερευνητικών Ιδρυμάτων. Το ίδιο ισχύει και για το, με προεδρικό Διάταγμα (αρ. 716), νεοϊδρυμένο Ερευνητικό Κέντρο Κρήτης, που στηρίζεται, περισσότερο στα ίδια σχήματα του παρελθόν-

τος, παρά σε ορισμένα νέα στοιχεία που να δείχνουν ότι θα υπάρξει ή υπάρχει συγκεκριμένη πολιτική, που θα τροποποιήσει ουσιαστικά τη σημερινή κατάσταση.

Η κατάσταση στο ΕΙΕ μια χαρακτηριστική περίπτωση

Το νέο ΔΣ του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών (ΕΙΕ), που διόρισε η κυβέρνηση το Μάρτιο του 1982, συζήτησε με το ερευνητικό προσωπικό τα προβλήματα που δημιουργούσε το καθεστώς της αυθαιρεσίας και της καταπίεσης, που είχαν επιβάλλει οι διευθυντές με την ανοχή και τη βοήθεια των προηγούμενων διοικήσεων. Οι προσπάθειές του συγκεντρώθηκαν σε δύο κατευθύνσεις. Τη συμμετοχή με προτάσεις στη διαμόρφωση του νομοσχεδίου για την ίδρυση του υπουργείου Έρευνας και Τεχνολογίας και τη διατύπωση κανονισμού λειτουργίας του ΕΙΕ. Παρ' όλο που ο κανονισμός περιόριζε τις εξουσίες των Διευθυντών και διατύπωνε την πρόθεση εκδημοκρατισμού, δεν ικανοποιούσε τις βασικές θέσεις του προσωπικού του ΕΙΕ και κυρίως την πρόταση να έχουν τα Επιστημονικά Συμβούλια του Κέντρου (ΕΣΚ) ουσιαστικές αρμοδιότητες. Τελικά οι συζητήσεις μεταξύ του ΔΣ και του προσωπικού, παρά το γεγονός ότι η πλειοψηφία του ΔΣ του Ιδρύματος είχε ταχθεί υπέρ της συλλογικής διοίκησης —εξαιρεση αποτέλεσε ένα μέλος που ήταν και μέλος της προηγούμενης διοίκησης και έχει καταγγελλεί για τη στάση του στον Τύπο («Ελευθεροτυπία» 23/2/78 - «Αυγή» 19/2/82)— ανεστάλησαν με εγκύκλιο του κ. Λιάνη που ζητούσε «να μην εφαρμοσθεί κανένας νέος κανονισμός» (1-10-82). Το ΔΣ αποφάσισε στην επόμενη συνεδρίασή του την αναστολή της απόφασης της 19/7/82 και την επαναφορά της διευθυντικής διοίκησης. Ο Σύλλογος προσωπικού δεν αναγνώρισε την αναστολή της απόφασης και ενώ ΔΣ και υπουργείο αναγνωρίζουν τις αποφάσεις των διευθυντών το προσωπικό υπακούει στις αποφάσεις των ΕΣΚ που εκλέχτηκαν και λειτουργούν με βάση την απόφαση της 19/7/82.

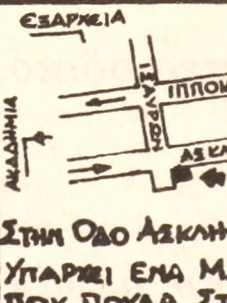
ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ....

ΣΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ ΕΛΙΑΔΑ

ΣΤΗΝ ΚΕΝΟΠΟΛΗ ΑΔΙΝΑ

ΕΣΑΡΧΕΙΑ
ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ
ΑΣ ΚΑΝΤΗΚ
ΕΛΛΑ

ΣΤΗΝ ΟΔΟ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 76
ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΝΑ ΜΑΓΑΖΙ
ΠΟΥ ΠΟΥΛΑ ΣΤΕΡΕΟ-
ΦΩΝΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ

Ι ΣΑΥ
ΑΝΙΧΤΕ
ΤΗΝ ΠΟΡΤΑ

ΚΑΙ ΠΟΥ ΠΑΡ' ΟΛΟ ΠΟΥ ΠΟΛΙΟΡΚΗΘΗΚΕ
ΑΠΟ ΕΥΡΩΠΑΙΟΥΣ ΑΠ' ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΜΕΡΑ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΑΣΗΣ ΚΡΑΤΗΣΕ ΚΛΕΙΣΤΗ ΤΗΝ
ΠΟΡΤΑ.....

...ώστε να
εφαρμοσθούν
για εξυπηρέτη
τους ιδιοκτήτες
μέ την ίδια
δυνάμεια και
φυσική διάθεση
όπως και παλιά

Ένας Φυσικός-Ηλεκτρονικός και
Ένας Ηλεκτρολόγος-Ηλεκτρονικός
εάν περιμένουν για να διαλέξετε
μαζί το καλύτερο Stereo και τα
λεφτά σας να πιάσουν τόπο

STUDIO HI FI ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 76
ΑΘΗΝΑ 706
ΤΗΛ 3602697 - 3627858

ΟΛΑ ΟΣΑ ΘΕΛΑΤΕ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΓΙΑ ΤΑ STEREO ΚΑΙ ΚΑΝΕΙΣ ΔΕΝ ΣΑΣ ΤΑ ΕΛΕΓΕ -

Το προσωπικό διαμαρτυρήθηκε για αυτή την κατάσταση με στάσεις εργασίας και καταγγελίες στον Τύπο. Σε συνάντηση μάλιστα που είχε ο Σύλλογος με τον κ. Λιάνη ακούστηκαν απόψεις από τον υπουργό του τύπου, «η έννοια της δημοκρατίας δεν επεκτείνεται παντού» και «συλλογική διοίκηση δεν μπορούμε να έχουμε στην έρευνα όπως ακριβώς δεν έχουμε στο στρατό». Τα γεγονότα αυτά στάθηκαν αφορμή να ζητήσει ο Σύλλογος παρέμβαση του ίδιου του πρωθυπουργού, γιατί στο μεταξύ είχε αρχίσει μια προσπάθεια τρομοκρατήσης του προσωπικού από διευθυντές που είχαν ζητήσει την μη ανανέωση της σύμβασης 4 εργαζομένων, εκ των οποίων οι δύο είναι μέλη του ΔΣ του Συλλόγου προσωπικού.

Αυτό που πρέπει να επισημανθεί ακόμη είναι ότι, ορισμένες δηλώσεις του κ. Λιάνη, όπως στα ΝΕΑ (11/10/82) για «τακτοποίηση επιστημόνων που υπάκουαν στις επιταγές και τις ανάγκες του συστήματος της Δεξιάς» αν και ο ίδιος αργότερα (ΕΠΙΚΑΙΡΑ 14/10/82) ομολογεί ότι δεν έχει γίνει καταγραφή του δυναμικού, έχουν προκαλέσει τις αντιδράσεις των εργαζομένων στην έρευνα, που θεωρούν ότι στοχεύουν στη μείωση των ερευνητών.

Υπάρχει πολιτική για την έρευνα;

Η προηγούμενη κατάσταση, όπως και η μέχρι τώρα αντιφατική στάση του αρμόδιου

υπουργείου, δημιουργούν μια σειρά ερωτημάτων για το αν υπάρχει συγκεκριμένη πολιτική στον τομέα της έρευνας ή θα στηρηχθεί η κυβέρνηση, όπως και οι προηγούμενες, στην κλασική συνταγή της μεταφοράς «εγκεφάλων» από το εξωτερικό. Αν κρίνουμε πάντως, από την πρακτική μέχρι τώρα, η πολιτική στην οποία φαίνεται να προσανατολίζονται οι αρμόδιοι κυβερνητικοί παράγοντες στηρίζεται περισσότερο στο διοικητικό έλεγχο των ερευνητικών κέντρων, την προώθηση τεχνοκρατών και την συγκεντρωτική εσωτερική λειτουργία των ιδρυμάτων, παρά σε μια κατεύθυνση δημιουργίας ενός θεσμικού πλαισίου, που να επιτρέπει την αποκέντρωση, τη δημοκρατική λειτουργία των ερευνητικών ιδρυμάτων και την ύπαρξη και λειτουργία μιας επιστημονικής κοινότητας στην Ελλάδα, που να καλύπτει βασικές ανάγκες, και να εντάσσεται σε μία συγκεκριμένη πολιτική.

Η πρακτική που ακολουθήθηκε μέχρι τώρα στο ΕΙΕ από το αρμόδιο υπουργείο δείχνει ότι ο κ. Λιάνης δεν επιθυμεί να μετέχει το ερευνητικό προσωπικό στις διαδικασίες ενός ζωντανού ερευνητικού κέντρου, αλλά προτιμά να είναι εκτελεστής εντολών και αποδέκτης αποφάσεων. Φαίνεται, μάλιστα, ότι ένας από τους στόχους του πολυδιαφημιζόμενου νόμου - πλαισίου για την έρευνα είναι ο διοικητικός έλεγχος των κέντρων έρευνας. Όλη αυτή η αντιφατική πολιτική και επειδή

ως γνωστόν έξω πάμε καλά, θα έχει αποτέλεσμα να έχουμε, όπως υποστηρίζεται και από τους εργαζόμενους στην έρευνα, ορισμένους νέους τεχνοκράτες, χωρίς όμως να λύνονται ουσιαστικά και κρίσιμα προβλήματα υποδομής και πολιτικών επιλογών στην έρευνα. Επειδή επιπλέον κανείς σήμερα δεν αρνείται να έρθουν και να δουλέψουν επιστήμονες από το εξωτερικό στη χώρα μας —το γιατί δεν έχουν έλθει με τις εκκλήσεις των προηγούμενων δεν το έθιξε κανείς— η διαμόρφωση πολιτικής για την έρευνα που να δημιουργεί συνθήκες και προϋποθέσεις να υπάρξει, κρίνεται από τους ίδιους ότι αποτελεί το κύριο πρόβλημα, σ' αυτόν τον τομέα.

Είναι βέβαια νωρίς ακόμη να διατυπωθούν οριστικά συμπεράσματα για τις επιλογές και την πολιτική της κυβέρνησης στον τομέα της έρευνας, θέμα το οποίο, πολλές φορές, ο ίδιος ο πρωθυπουργός το χαρακτήρισε σημαντικό για την ανάπτυξη της χώρας. Όμως, η μέχρι τώρα στάση των αρμοδίων κυβερνητικών παραγόντων ελάχιστα πείθει ότι οι, πολλά υποσχόμενες, διακηρύξεις συνοδεύονται και με μια συγκεκριμένη και συγκροτημένη πολιτική υλοποίησής τους. Γιατί «νόμο-πλαίσιο» για την έρευνα μπορεί να αποκτήσουμε, αλλά να χάσουμε την έρευνα. Και τότε μία ακόμη πρόσκληση στους «έλληνες επιστήμονες του εξωτερικού» καθ' όλα άξιους, δεν θα πείθει ούτε τους ίδιους, ούτε τον ελληνικό λαό.

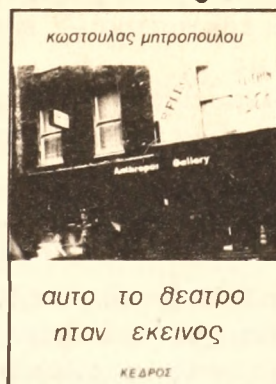
τα βιβλία του μήνα

ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΕΛΟΥΔΗΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΜΕΛΕΤΗΣ
ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ

ΑΝΤΩΝΗΣ ΔΕΛΩΝΗΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΙΔΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

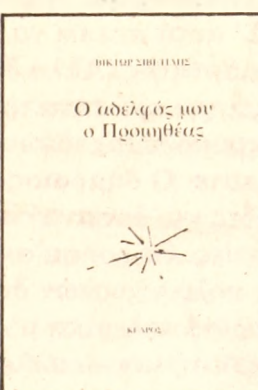
ΚΩΣΤΟΥΛΑ ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΑΥΤΟ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΗΤΑΝ ΕΚΕΙΝΟΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΝΤΟΣ
ΤΑ ΟΣΤΑ
Ποιήματα (β' έκδοση)

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΒΟΡΝΙΓΚ
ΟΥΤΕ ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΟΥΤΕ ΕΛΕΝΗ
Πεζογραφήματα

ΒΙΚΤΩΡ ΣΙΒΕΤΙΔΗΣ
Ο ΑΔΕΛΦΟΣ ΜΟΥ
Ο ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΣ
ΣΑΓΕΠΑΣ
Ποιήματα

ΑΝΝΑ ΜΠΟΥΡΑΤΖΗ - ΘΩΔΑ
ΒΡΟΝΤΗ ΣΤΟ ΦΩΣ
Ποιήματα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γεωργίου Γενναδίου 6 (πάροδος 'Ακαδημίας) - Τηλ.: 36.15.783

Η προοδευτική διανόηση στη μεταδικτατορική Ελλάδα

Του Δημήτρη Δημητράκου

Ας αρχίσουμε με την εξής βασική διαπίστωση: από το 1974 κι έπειτα παρουσιάζεται το φαινόμενο της ηγεμονίας της αριστερής διανόησης στην Ελλάδα.

Η δικαίωση της πολιτικής στάσης των προοδευτικών δυνάμεων κατά την διάρκεια της δικτατορίας, καθιέρωσε, ως ένα σημείο, την ηγεμονία τους μεταδικτατορικά. Αυτή η ηγεμονία όμως, εξελίχθηκε σε πνευματικό συρμό. Μέσα στο ιδεολογικό σουπερ-μάρκετ ο καταναλωτής ωθείται στο να αγοράσει το πνευματικό προϊόν που φέρει την μαρξιστική ή την προοδευτική σφραγίδα.

Το φαινόμενο αυτό είχε μια επίδραση και στους ίδιους τους διανοούμενους που συνδέθηκαν με τέτοιους συρμούς: συρμούς που συχνά κρυσταλλώνονται σε ιδεολογικές ορθοδοξίες, οι οποίες αποτελούν κάποια προνομιακή, τάχα, πρόσβαση στην απόλυτη αλήθεια.

Το αποτέλεσμα είναι μια υπεροψία και μια αυταρέσκεια που γεννούν την προχειρότητα, την επιτήδευση και την ιδεολογική μισαλλοδοξία. Οι τάσεις αυτές μπορούν να σημάνουν το τέλος της ηγεμονίας της αριστερής διανόησης.

Σ' αυτά πρέπει να προστεθούν και οι αδυναμίες της περιρρέουσας πολιτιστικής ατμόσφαιρας, δηλαδή η πνευματική φυγοπονία (πόσα βιβλία διαβάζονται πραγματικά από αυτά που αγοράζονται;), η πολιτιστική αμνησία (πόσοι θιασώτες ενός παρωχημένου ρεύματος παραδέχονται ή θυμούνται ότι υπήρξαν κάποτε ενθουσιώδεις υποστηρικτές του;) και η έλλειψη κριτικής ενατένισης στην αντιμετώπιση ιδεών, με αποτέλεσμα είτε να γίνονται αποδεκτές ορισμένες έννοιες χωρίς κριτική επεξεργασία —άρα χωρίς να αφομοιωθούν πραγματικά—, είτε να απορρίπτονται ανεξέταστα λόγω μισαλλοδοξίας.

Το πρόβλημα εντοπίζεται στο κοινωνικο-πολιτιστικό φαινόμενο της *μόδας* με όλα τα παρακαμιακά και ολοκληρωτικά για τη διανόηση συναισθήματα της.

Η μόδα καλλιεργεί τα διανοητικά κυκλώματα, καταπολεμά την κριτική σκέψη, και ενθαρρύνει την αδράνεια και τον ναρκισσισμό.

Στις καταναλωτικές κοινωνίες, η μόδα είναι βασικός μοχλός διακίνησης του εμπορίου, κάθε είδους εμπορίου, ακόμη και των ιδεών. Η εξήγηση για αυτό είναι απλή. Το καταναλωτικό κοινό κολακεύεται με την πρόσβαση που μπορεί να έχει σε κυκλώματα της κοσμικο-διανοητικής ελίτ. Του δίνεται η εντύπωση ότι έχει αυτήν την πρόσβαση, όταν ακολουθεί ένα συρμό. Αισθάνεται έτσι ότι μετέχει, έστω και σαν τριτογενής ή τεταρτογενής φορέας, στην κοινωνική διήθηση μέσω της οποίας «τζιράρει» η κουλτούρα. Γι' αυτό και το βολεύει η ερμητικότητα της οποίας καταναλίσκει τα προϊόντα: όσο πιο δυσνόητες είναι οι έννοιες που μισοκαταλαβαίνει, τόσο νομίζει ότι είναι πιο ελκυστική η κουλτούρα της οποίας προβάλλεται σαν φορέας, και εκλεκτότερα τα προϊόντα της.

Έτσι λειτουργεί το καταναλωτικό κοινό. Την ευθύνη όμως για τη λειτουργία των ιδεών μέσα στην κοινωνία δεν την φέρει το κοινό, αλλά ο διανοούμενος.

Ο διανοούμενος είναι λειτουργός στο «δημόσιο χώρο του πνεύματος» (για να χρησιμοποιήσω την πετυχημένη έκφραση του Κ. Καστοριάδη) και έχει, επομένως, ορισμένα καθήκοντα που προκύπτουν από τη λειτουργία του αυτή. Δεν είναι «ελεύθερα αιωρούμενος στοχαστής» που παρακολουθεί με ολύμπια αταραξία τις εξελίξεις στην κοινωνία μέσα στην οποία ζει και δρα. Είναι καθήκον του να επεμβαίνει ενεργά στο περιβάλλον του εφόσον μπορεί να το ατενίζει *κριτικά*.

Αυτό δεν σημαίνει ότι ο διανοούμενος ωφείλει να είναι Κήνσορας ή κομισσάριος. Ωφείλει να ασκήσει κριτική σε όποια ιδέα του φαίνεται λανθασμένη, ή ότι χρειάζεται περισσότερη επεξεργασία, ή ακόμη ότι δεν διατυπώνεται με επαρκή σαφήνεια.

Η «προδοσία των λειτουργών»

Η παραίτηση από αυτά τα καθήκοντα, είτε από πνευματική αδράνεια, είτε από κακώς νοούμενο πνεύμα αλληλεγγύης προς συναδέλφους του, αποτελεί *προδοσία* του διανοούμενου σαν λειτουργού στο δημόσιο χώρο του πνεύματος: αυτό είναι το νόημα του πολύκροτου βιβλίου του Julien Benda που κυκλοφόρησε το 1927 με τίτλο «Η προδοσία των λειτουργών» (*La Trahison Des Clercs*) δηλαδή των γάλλων διανοούμενων σαν λειτουργών της κουλτούρας.

Η καταβύθιση αυτή του ρόλου του διανοούμενου έχει ιδιαίτερη σημασία στην περίπτωση της ηγεμονίας της προοδευτικής διανόησης. Διότι αντίθετα από τη συντηρητική σκέψη που είναι συνυφασμένη με την πνευματική αδράνεια, η προοδευτική σκέψη χρειάζεται να βρίσκεται σε διαρκή κριτική επαγρύπνηση. Η παραίτηση του διανοούμενου από το κριτικό του καθήκον, παραίτηση που συνδέεται με τα φαινόμενα που περιγράψαμε, οδηγεί άφευκτα στην ανατροπή της ηγεμονίας της προοδευτικής σκέψης.

Αν δεχθεί κανείς αυτήν τη διάγνωση θα πρέπει να εντοπιστούν ορισμένα συγκεκριμένα συμπτώματα της έρπουσας γάγγραινας. Αυτά που μπορούν ευδιάκριτα να εντοπιστούν και να συνδεθούν άμεσα με τις διαπιστώσεις που κάναμε είναι η προχειρότητα στην επεξεργασία του ερευνητικού υλικού, η ιμπρεσιονιστική γραφή (που είναι το πιο διαδεδομένο φαινόμενο) και τέλος ο δογματισμός. Σ' αυτό που ακολουθεί θα δώσω παραδείγματα τέτοιων τάσεων.

Δεν θα αναφερθώ σε συγκεκριμένα ονόματα, ωστόσο. Πρέπει να μας απασχολούν οι ιδέες και όχι τόσο οι ατομικοί τους φορείς. Και αν είναι καθήκον του διανοούμενου να ασκεί κριτική, δεν σημαίνει αυτό ότι πρέπει να μεταβληθεί σε δημόσιο κατήγορο.

Στο σημείο αυτό είναι αναγκαίο να δώσω μία εξήγηση. Έχω επίγνωση του γεγονότος ότι αυτό που γράφω μπορεί να δώσει λαβή σε παρερμηνείες παρά τη μη πολεμική μου πρόθεση. Πολλοί είναι στην Ελλάδα που δεν ξέρουν να κάνουν το διαχωρισμό ανάμεσα στην κριτική έργων και την επίθεση εναντίον προσώπων. Αυτό είναι δείγμα ανωριμότητας συνυφασμένης με όλες τις αδυναμίες του πολιτιστικού περιγύρου στις οποίες ήδη αναφέρθηκα. Είναι όμως καθήκον του σκεπτόμενου ανθρώπου να εκφράζει δημόσια τη γνώμη του χωρίς υποκρισία και χωρίς εμπάθεια και να ασκεί κριτική σε ιδέες χωρίς να φοβάται μήπως θίξει πρόσωπα. Αρκεί η στάση του αυτή να είναι αποσαφηνισμένη.

Σ' αυτά πρέπει να προστεθεί και κάτι άλλο. Κανείς μας δεν είναι αναμάρτητος. Αλλά δεν πρέπει να περιμένουμε τον αναμάρτητο που θα ρίξει την πρώτη πέτρα. Η ασκούμενη κριτική δεν πρέπει να νοηθεί σαν πετροπόλεμος ιδεών. Ούτε πρέπει να εξαιρείται της κριτικής οποιοσδήποτε. Ο δημόσιος χώρος του πνεύματος δεν έχει θέση για ιερές αγελάδες και δεν αναγνωρίζει διακρίσεις ανάμεσα σε αυθεντίες και μη αυθεντίες. Θεώρησα σκόπιμο να παραθέσω δείγματα γραφής γνωστών έως πολύ γνωστών διανοούμενων του προοδευτικού χώρου, όχι για να μπω σε πολεμική μ' αυτούς —εφόσον, επαναλαμβάνω, δεν είναι αυτό πρόθεσή μου— αλλά για να συγκεκριμενοποιήσω το αντικείμενο της κριτικής μου και για να φανούν ανάγλυφες οι διαπιστώσεις που ανέφερα.

Ίσως με ψέξει κανείς για το ότι ο ένας από αυτούς έχει πεθάνει. Δηλώνω εξ αρχής ότι η κριτική που νομίζω ότι οφείλω να ασκήσω στο έργο οποιουδήποτε, δεν σημαίνει ότι δεν εκτιμώ το έργο αυτό, κι ακόμη λιγότερο ότι δεν σέβομαι την ατομική υπόληψη ή τη μνήμη του δημιουργού αυτού του έργου. Η μεγαλύτερη τιμή που μπορεί να γίνει σ' ένα διανοούμενο είναι να κρίνει κανείς το έργο του (όχι το άτομό του) κατά απαράλλακτο τρόπο είτε ζει ο συγγραφέας του είτε όχι.

Μόνον οι εξαγγελίες των εκκλησιαστικών αρχόντων δεν υπόκεινται σε κριτική: είτε διότι για τους πιστούς οι εξαγγελίες αυτές είναι νόμος, είτε διότι για τους υπόλοιπους δεν είναι τίποτε. Ας μην προεκτείνουμε λοιπόν το προνόμιο αυτό της «πνευματικής ασυλίας» που έχουν κατ' αποκλειστικότητα οι ιεράρχες μας, στο χώρο της προοδευτικής διάνοησης, όσο στιλπνό και αν παραμένει το φωτοστέφανο ορισμένων φορέων της.

Μετά απ' αυτήν την αναγκαία εξήγηση, παραθέτονται, δείγματα πρόχειρης, ιμπρεσιονιστικής και δογματικής γραφής.

Η προχειρότητα

Συχνά ο συγγραφέας μιας μελέτης, βιαστικός λόγω πιέσεως εργασίας, συνηθέστερα όμως λόγω διανοητικής ανυπομονησίας επεξεργάζεται εντελώς πρόχειρα ορισμένες έννοιες που τις θεωρεί παρασιτικές στον κύριο όγκο της έρευνάς του, ή ερμηνεύει απρόσεκτα ορισμένα γεγονότα που τα θεωρεί απλές λεπτομέρειες στην επιχειρηματολογία του.

Μερικοί θα ισχυριστούν ότι αυτό δεν έχει τόσο μεγάλη σημασία, στηριζόμενοι στο τετριμμένο και λανθασμένο επιχείρημα σύμφωνα με το οποίο οφείλει να κοιτάζει κανείς την ουσία και όχι τη λεπτομέρεια. Ιδίως στην Ελλάδα όπου η ενδελεχής εξέταση ενός θέματος θεωρείται από πολλούς σαν έλλειψη «πνοής», όπου ο προσεκτικός αναγνώστης αποκαλείται «ψείρας» και ο προσεκτικός δάσκαλος καθώς και ο επιμελής μελετητής θεωρούνται «σχολαστικοί», η αποκάλυψη τέτοιων λαθών, παρανοήσεων ή εσφαλμένων αναφορών, καταδικάζεται συχνά σαν «στείρα κριτική» ή σαν «χυδαίος εμπειρισμός».

Καθήκον, όμως, του διανοούμενου είναι να αποφεύγει την προχειρότητα και να εντοπίζει δείγματά της στο δημόσιο χώρο του πνεύματος. Όχι διότι η επιμέλεια είναι αυτοσκοπός, αλλά διότι η προχειρότητα έχει συχνά *απροσδόκητα αποτελέσματα* που ανατρέπουν την ουσία της επιχειρηματολογίας.

Μπορεί κανείς να βρει πολλά τέτοια παραδείγματα. Θα περιοριστώ σε ένα που είναι αρκετά χαρακτηριστικό. Ο συγγραφέας, γνώστης του μαρξισμού, και μάλιστα γνώστης και ερμηνευτής του Γκράμσι, ζητά να θεμελιώσει τον «αντι-ιστορικιστικό» χαρακτήρα της έννοιας της ηγεμονίας τοποθετώντας τη γένεσή της στην «περίοδο της ωριμότητας» του Ιταλού στοχαστή.

Ο συγγραφέας, προσπαθώντας να εντάξει τα γραπτά του Γκράμσι στο πλαίσιο που προδιέγραψε *προτού ελέγξει* πως έχουν τα πράγματα γράφει τα εξής:

«...είναι δυνατόν να εντοπιστεί μια πολύ σαφής τομή στον Γκράμσι ανάμεσα στα έργα της νεότητάς του μεταξύ των οποίων είναι και τα άρθρα του στο «Ordine Nuovo» μέχρι και περιλαμβανομένου του «Il materialismo storico e la filosofia di Benedetto Croce» — γραπτά χαρακτηριστικά ιστορικιστικής έμπνευσης, και στα έργα της ωριμότητάς του, έργα πολιτικής θεωρίας, τα Quaderni di carcere (sic) μεταξύ των οποίων είναι και ο «Μακιαβέλλι» κτλ. Ο ακριβής τίτλος των «τετραδίων της φυλακής» είναι «Quaderni del carcere» — στα οποία εξειδικεύεται ακριβώς η έννοια της ηγεμονίας».

Η πρόταση αυτή αποτελεί σειρά εμπειρικών σφαλμάτων που αν είχαν ελεγχθεί θα είχαν οδηγήσει τον συγγραφέα στο να αναθεωρήσει την επιχειρηματολογία του.

Ας δούμε πως έχουν τα πράγματα.

Ο Γκράμσι γράφει στο Ordine Nuovo από το 1919 ως το 1924. Τα «Τετράδια της Φυλακής» γράφονται από το 1928 ως το 1935 και περιλαμβάνουν τον «Ιστορικό υλισμό και τη φιλοσοφία του Μπενεντέττο Κρότσε». Επί πλέον στα γραπτά αυτά — της ωριμότητάς — ο Γκράμσι κηρύσσεται επανειλημμένα ιστορικιστής και όλο το έργο του μέσα στη φυλακή φέρει το αποτύπωμα του ιστορικισμού. Σαν να μην έφτανε αυτό, η έννοια της ηγεμονίας απαντάται όχι μόνο στις «Σημειώσεις στο Μακιαβέλλι», αλλά σε όλα τα «Τετράδια της Φυλακής» δηλαδή και στον «Ιστορικό υλισμό και τη φιλοσοφία του Μπενεντέττο Κρότσε, το «Ιταλικό Ρισορτζιμέντο» κτλ. Ας σημειωθεί ότι η έννοια της ηγεμονίας εμφανίζεται στο γκραμισιανό έργο πολύ νωρίτερα: στα γραμμάτα του από τη Βιέννη προς τα μέλη της ιθύνουσας ομάδας του ΙΚΚ ανάμεσα στο 1923 και 1924, καθώς και στο χειρόγραφο του πάνω στον Ιταλικό Νότο το 1926, και, ακόμα νωρίτερα, αν και σε εμβρυακή μορφή, σε άρθρα του στο «Ordine Nuovo», μεταξύ 1920 και 1922: τότε λοιπόν αρχίζει η «ωριμότητα» και που τελειώνει η «νεανική περίοδος»;

Η προχειρότητα εδώ δεν οδηγεί μόνο σε μια *σχηματική* εξήγηση των διαφόρων στοιχείων της γκραμισιανής σκέψης. Οδηγεί σε καθαρά *λανθασμένη* εξήγηση. Λανθασμένη εξήγηση που θα μπορούσε να είχε α-

ποφευχθεί αν γινόταν προσεκτικός έλεγχος των εμπειρικών στοιχείων. Το καθαρό αποτέλεσμα είναι ότι σ' αυτήν και σε ανάλογες περιπτώσεις ο διανοούμενος δεν επιτελεί το χρέος του: πλανάται και πλανά.

Ο διαφορούμενος ή ιμπρεσιονιστικός λόγος

Φτάνω τώρα στο κυριότερο, στο πιο επικίνδυνο χαρακτηριστικό των περισσότερων διανοουμένων της αριστεράς. Με τον όρο «ιμπρεσιονιστικός λόγος», εννοώ τη ρευστή ορολογία, το βερμπαλισμό, τη δυσνόητη διατύπωση, και όλα όσα εμποδίζουν τον σκεπτόμενο άνθρωπο να κρίνει με ευδιακρίσια, να χειρίζεται και να ενθαρρύνει τον ξάστερο στοχασμό.

Η σημασία του τελευταίου δεν είναι δυνατόν ποτέ να τονιστεί αρκετά. Το πρόβλημα δεν είναι απλώς ούτε κυρίως *γλωσσικό*. Ο ξάστερος στοχασμός είναι καθήκον αυτού που έχει πραγματικά κάτι να πει. Έστω και αν ο λόγος του δεν διαπρέπει «επί λυρική εμπνεύσει», αυτό που έχει να πει οφείλει να το πει με σαφήνεια.

Οι γλωσσικές αραμπέσκες επιστρατεύονται συνήθως είτε για να συγκαλύψουν την κενότητα νοήματος, είτε για να μπολιάσουν τα συμπεράσματα του συγγραφέα κατά οποιασδήποτε κριτικής. Ο συγγραφέας μπορεί να οδηγηθεί από τη μοριακή έρευνα στη μακροσκοπική γενίκευση και η τελευταία τον φοβίζει. Η γενίκευση μπορεί πιο εύκολα να αποτελέσει αντικείμενο κριτικής.

Έτσι γεννιούνται οι προτάσεις-σιδηρόδρομοι, η εισαγωγή απείρων εξαιρέσεων και επικυκλών, η κατάχρησή των «*στο μέτρο που...*» και «*στο βαθμό που...*» καθώς και σειρά άλλων υδραργυρικών υπεκφυγών που σχετικοποιούν το μήνυμα και το καθιστούν απρόσβλητο στην κριτική. Η προκύπτουσα αοριστία και σχετικοποίηση του νοήματος εκλαμβάνεται μάλιστα συχνά σαν δείγμα βαθύτητας και εντιμότητας του συγγραφέα.

Δεν θέλω να πω μ' αυτά ότι όποιος διανοούμενος καταφεύγει στις μεθόδους αυτές δεν είναι ακέραιος ή βαθύς. Όλοι μας, άλλοτε συνειδητά άλλοτε ασυνειδητά, συναμαρτάνουμε ως προς την εκφορά του ορθού λόγου. Είναι όμως απαράδεκτο να προτάσσεται το αμάρτημα αυτό σαν μέτρο διανοητικής ακεραιότητας ή βαθύτητας.

Όσο κι αν φαίνεται σκανδαλώδες και πρωτοφανές, είναι γεγονός που λίγοι θα αρνηθούν σήμερα, ότι η αμφιλογία τιμάται σαν αρθρωμένος και βαθύς στοχασμός, ότι η ιμπρεσιονιστική γραφή κατακυρώνει «επιχειρήματα» που δεν είναι παρά κενά νοήματος κελύφη, και ότι πολλά κείμενα αντλούν το κύρος τους αποκλειστικά από τον γλωσσικό όλβο που παραθέτουν.

Και πίσω απ' αυτό το καραβανσεράι των βαρύγδουπων προτάσεων, των ερεβδών διατυπώσεων και των ακατανόητων φιλοσοφημάτων υποβόσκει μια σιωπηρή παραδοχή: ότι ο καθарός στοχασμός είναι φενάκη της αλλοτριωμένης κοινωνίας μας και ότι είναι, καθήκον του προοδευτικού διανοούμενου να πολεμήσει την αλλοτρίωση γράφοντας όσο γίνεται πιο ακαταλαβίστικα.

Τι έχουμε σαν αποτέλεσμα; Έχουμε την επικυριαρχία της ρευστής ορολογίας και την αστάθεια των νοημάτων που την συνοδεύουν. Έχουμε φραστικές τζιριτζάντζουλες που όταν τις ξεδιαλύνει κανείς αποδεικνύονται κοινοτυπίες ή ταυτολογίες. Έχουμε φράσεις με τυπολογική συμμετρία ή ετυμολογικο-ποιητικά ευρήματα που χρησιμεύουν για να γίνονται βιρτουόζικες μεταφορές του Λόγου που συγκαλύπτουν την έλλειψη πρωτοτυπίας ή πληροφοριακού περιεχομένου.

Κάθε όμως δυσνόητη ή μακαρονική διατύπωση μπορεί να μεταγλωτισθεί έτσι ώστε να αναδίδει το πραγματικό της περιεχόμενο. Γι' αυτό και η μεταγλώττιση μπορεί να παίξει *απομυθοποιητικό* ρόλο απογυμνώνοντας το πραγματικό — και πολλές φορές φτωχό — νόημα από τους γλωσσικούς φραμπαλάδες.

Θα παραθέσω μερικά παραδείγματα σχετικά δυσνόητων διατυπώσεων. Λέω, «σχετικά», διότι υπάρχουν άλλες περιπτώσεις πολύ πιο αξιοκατάκριτες. Επί πλέον, οι συγγραφείς στους οποίους αναφέρομαι είναι γνώστες των θεμάτων που πραγματεύονται. Σε άλλες περιπτώσεις δεν είναι.

Προσπάθησα να μεταγλωττίσω τα παραθέματα που ακολουθούν χωρίς να προδώσω το νόημά τους. Η προσπάθειά μου θα έχει αναπόφευκτες ατέλειες. Άλλος θα μπορούσε να κάνει καλύτερη δουλειά. Εκείνο που θέλω να τονίσω είναι ότι υπάρχει ανάγκη αλλά και δυνατότητα καθαρότερης γραφής.

Τα παραθέματα που ακολουθούν αφορούν μια κοινή θεματική: την ιδεολογία σε σχέση με την κοινωνία και την πολιτική. Η επιλογή αυτής της κοινής θεματικής έγινε για να ενταχθούν τα κείμενα σε μια ενιαία προοπτική. Το θέμα της ιδεολογίας εγγίζει τόσο τον κοινωνιολόγο όσο

και τον ιστορικό, τόσο τον οικονομολόγο όσο και τον πολιτειολόγο. Συγχρόνως αποτελεί ένα από τα κύρια θέματα όπου ανθεί η ιμπρεσιονιστική γραφή.

ΠΡΩΤΟ ΠΑΡΑΘΕΜΑ

Αρχικό κείμενο

Αυτό σημαίνει ότι οι ιδεολογίες αναφέρονται, σε τελική ανάλυση, στο ανθρώπινο βίωμα χωρίς γι' αυτό το λόγο ν' ανάγονται σε μια γενετική προβληματική για το υποκείμενο - συνείδηση: συνίστανται σε «πραγματικές» δομές, οι οποίες όμως, στο βαθμό που αναφέρονται στη σχέση των ανθρώπων προς τις συνθήκες ύπαρξής τους, δεν αποτελούν την απλή έκφραση — του τύπου σημαίνον - σημαινόμενο, σύμβολο - πραγματικότητα — αυτής της σχέσης, αλλά τη φαντασιακή της επένδυση. Έτσι, αυτό το κοινωνικό φαντασιακό, με πραγματικές πρακτικο-κοινωνικές λειτουργίες, δε μπορεί με κανέναν τρόπο να αναχθεί σε κάποια προβληματική περί του υποκειμένου, άρα ούτε στην αντίστοιχη περί της αλλοτρίωσης: οι ιδεολογίες είναι πάντα απαραίτητες στον οποιονδήποτε κοινωνικό σχηματισμό. Στο βαθμό που είναι συστατικά ενταγμένες μέσα σ' αυτή τη λειτουργία του φαντασιακού, συνιστούν κατ' ανάγκη μια σχέση αντιστοιχίας / μη αντιστοιχίας προς τις αντικειμενικές κοινωνικές σχέσεις: ωστόσο, αυτή η ιδιαίτερη σχέση της ιδεολογίας και των εν λόγω σχέσεων του πραγματικού δεν είναι δοσμένη μονόπλευρα και για όλους τους κοινωνικούς σχηματισμούς. *Η λειτουργία, η δραστηριότητα κι ο ιδιαίτερος πολιτικός ρόλος των ιδεολογιών εξαρτάται απ' την ειδική σχέση μεταξύ ιδεολογίας και πραγματικού, μέσα στον καπιταλιστικό σχηματισμό.*

Δεν έχει σημασία αν συμφωνεί κανείς ή όχι με τον συγγραφέα αλλά να καταστεί σαφές ότι αυτό που έχει να πει μπορεί να ειπωθεί κατά τρόπο απλό και απέριτο. Και το νόημα που αναδίδεται είναι εξαιρετικά απλό, σχεδόν τετριμμένο. Η τελευταία πρόταση είναι πιο αμφισβητήσιμη, επομένως η πιο ενδιαφέρουσα. Θα έπρεπε, κατά συνέπεια, να είχε διατυπωθεί με μεγαλύτερη σαφήνεια και προκλητικότητα.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΑΡΑΘΕΜΑ

Αρχικό κείμενο

Η κατασκευή της «ιδιωτικής» και της «δημόσιας» σφαίρας σαν ξεχωριστών κοινωνικών μορφών δεν απορρέει από την a priori διαφορετική φύση τους, αλλά είναι το προϊόν μιας μακρόχρονης ιστορικής διαδικασίας, που κατατείνει προς τη θεσμική κρυστάλλωση τους σαν θεσμικά αλληλοπροσδιοριζόμενων και αλληλοαποκλειόμενων δομών που ορίζονται από την ίδια τους την αντίθεση.

Ωστόσο η κοινωνική σημασιολόγηση της πολιτικής αυτής κρυστάλλωσης δεν είναι ούτε αυτονόητη ούτε δεδομένη.

Και το ζητούμενο είναι ακριβώς να εντοπισθούν οι πραγματικές πολιτικές και ιδεολογικές προεκτάσεις μιας κοινωνικής «κατασκευής» που η θεσμική της πραγμάτωση δεν αποτελεί παρά ένα τυπικό πλαίσιο που δεν σηματοδοτεί πάντοτε κατανάγκη αντιστοίχα «πολιτικές» κοινωνικές πρακτικές. Έτσι η διάκριση δημοσίων και ιδιωτικών μορφών ιδιοποίησης προϋποθέτει τη διερεύνηση των ιδιαίτερων και ιστορικά προσδιορισμένων τρόπων που, στη συγκεκριμένη κοινωνία, η δημόσια σφαίρα «γεννιέται», σημασιολογείται και αντιπαράκειται σαν τέτοια προς τις ιδιωτικές μορφές.

Το πρόβλημα που εξετάζεται εδώ είναι πολύ σημαντικό. Εξετάζεται μια διάκριση μεταξύ δύο σφαιρών κοινωνικής δραστηριότητας, της δημόσιας και της ιδιωτικής, διάκρισης που δεν είναι αυτονόητη αλλά ιστορικά προσδιορισμένη — ακριβώς όπως είναι η αντιπαράθεση δεξιάς και αριστεράς. Ωστόσο, η διάκριση αυτή μας έχει γίνει βίωμα:

Απόδοση

Οι ιδεολογίες έχουν ένα αντικειμενικό στάτους: ούτε χρειάζεται ούτε πρέπει να αναχθούν σε υποκειμενικές παραστάσεις — ή παραμορφώσεις — της πραγματικότητας. Είναι μέρος της πραγματικότητας και απαντώνται σε όλες τις κοινωνίες. Το αν αντιστοιχούν ή όχι στην πραγματικότητα είναι ένα άλλο πρόβλημα που δεν λύνεται με γενικές λύσεις για όλες τις κοινωνίες. Είναι χαρακτηριστικό της καπιταλιστικής κοινωνίας ότι η επίδραση της ιδεολογίας καθορίζεται από τη σχέση της προς την πραγματικότητα.

Απόδοση

Μέσα σε μια κοινωνία η λειτουργία δυο ξεχωριστών πεδίων, ιδιωτικού και δημοσίου, είναι προϊόν της ιστορίας, όχι αυτόματη συνέπεια μιας αντίθεσης μεταξύ δύο αρχών ή κατηγοριών.

Δεν υπάρχει τίποτε που να ορίζει εκ των προτέρων ότι τα δυο αυτά πεδία αλληλοαποκλείονται.

Η αντιπαράθεση της δημόσιας προς την ιδιωτική σφαίρα είναι ένα φαινόμενο ιστορικό και κοινωνικό. Πρέπει να εξεταστεί πως αυτή η αντιπαράθεση έγινε ιδεολογία και πως βιώθηκε και πραγματώθηκε μέσα σε μια συγκεκριμένη κοινωνία. Η εξέταση αυτή είναι αναγκαία διότι η θεσμική κρυστάλλωση αυτής της διάκρισης δεν βιώνεται πάντα σαν τέτοια από το κοινωνικό σύνολο.

διαχωρίζουμε τις δύο σφαίρες αυτές και τις αντιπαράθετουμε σαν να υπήρχε μια πολιτική αντίθεση από την ίδια τη φύση των κατηγοριών αυτών. Οι σφαίρες αυτές όμως συχνά αλληλοδιαπλέκονται και αλληλοεπικαλύπτονται. Η συγκεκριμένη εξέτασή τους σ' ένα κοινωνικό σύνολο απαιτεί την συγκεκριμένη εξέταση των αλληλοεπικαλύψεων και αλληλοδιαπλοκών. Η ουσία, όμως, του προβλήματος χάνεται όταν δεν διατυπώνεται με σαφήνεια. Αποπροσανατολίζεται ο αναγνώστης από την κύρια επιχειρηματολογία και απλώς εντυπωσιασμένος από τη μακρηγορία, υποψιάζεται ότι κάτι σπουδαίο «σημασιολογείται». Πώς θα μπορέσει μετά απ' αυτό να ασκήσει την κρίση του;

ΤΡΙΤΟ ΠΑΡΑΘΕΜΑ

Αρχικό κείμενο

Η ιδεολογία ντύνει και εξαγνίζει το πραγματικό είναι. Με αυτή την έννοια εξακολουθεί να είναι ψεύτικη συνείδηση. Αυτό το «ντύσιμο» όμως δεν είναι απλό μασκάρεμα. Πρώτον δεν είναι αυθαίρετο, αλλά λειτουργεί με την νομοτέλειά του, την «μόδα» του, τις αισθητικές και λογικές αντιστοιχίες του.

Διατηρεί επί πλέον την εσωτερική του συνοχή. Δεύτερον, δεν είναι απάτη ή αγυρτεία, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι η εμφάνισή της δεν είναι πλανερή. Διότι ο εξαγνιστικός χαρακτήρας της ιδεολογίας, σε συνδυασμό με τον γενικευτικό - λογικευτικό της ρόλο, της δίνει μια αναγκαία καθολικότητα, την ανεβάζει δηλαδή σ' ένα επίπεδο σοβαρότητας και κύρους που αλλιώς δεν θα είχε. Το ντύσιμο αυτό της πραγματικότητας που πραγματοποιεί η ιδεολογία είναι αναγκαίο όσο το ντύσιμο σ' έναν άνθρωπο — πέρα από την καθαρή φυσική απαίτηση να προστατευθεί από τον καιρό.

Στο τελευταίο αυτό παράθεμα εξετάζεται ένα ψευδοπρόβλημα.

Το ψευδοπρόβλημα συνιστάται στο να δώσουμε μια «σωστή» ερμηνεία ή ένα ορισμό της ιδεολογίας. Είναι ψευδοπρόβλημα διότι οι δυσκολίες που συναντά ο μελετητής κοινωνικών φαινομένων που σχετίζονται με την ιδεολογία δεν προέρχονται από την άγνοια ή την ασυμφωνία μεταξύ των ανθρώπων ως προς την «πραγματική» έννοια της ιδεολογίας. Σχετίζονται, ως ένα σημείο, με τον δυϊκό της χαρακτήρα, σαν αναγκαίο πλαίσιο αναφοράς, και σαν στοιχείο πλάνης. Αν το τοποθετήσει κανείς έτσι, τότε μια ολόκληρη σειρά υποπροβλημάτων προκύπτει: ως ποιο σημείο το πλαίσιο αναφοράς είναι καθοριστικό στη συμπεριφορά των ανθρώπων; Ποια είναι η σχέση αιτίου και αιτιατού ανάμεσα στο πλαίσιο αυτό και στο περιεχόμενό του; Πόσο σημαντικό είναι το στοιχείο παραμόρφωσης της πραγματικότητας σε ορισμένες κοινωνίες και πόσο σε άλλες; κτλ.

Ο τρόπος όμως με τον οποίο τοποθετείται το πρόβλημα, και η ασάφεια της διατύπωσης εμποδίζουν τον παραπέρα προβληματισμό. Και αυτά ακόμη που λέει δεν έχουν σχεδόν κανένα πληροφοριακό περιεχόμενο: αποτελούν εντελώς τετριμμένες αλήθειες, όπως γίνεται φανερό με τη σαφέστερη διατύπωση τους στη δεξιά στήλη. Αν ο συγγραφέας ήταν επιμελέστερος, θα είχε παρατηρήσει ότι οι σχεδόν ακαταλαβίστικες εκφράσεις που χρησιμοποιεί, τελικά ανάγονται σε απλές κοινοτυπίες. Θα ξανάγραφε το κείμενο του και θα αναγκαζόταν να επανακαθορίσει την προβληματική του. Αλλά επανακαθορίζοντας την προβληματική ενός κειμένου σημαίνει συγγραφή άλλου, τελειώς διαφορετικού κειμένου. Αν ο συγγραφέας ενός κειμένου λάβει τον κόπο να ξεπεράσει την —κατανοητή, ως ένα βαθμό— βιασύνη ή την ικανοποίηση από την εντυπωσιακότητα της διατύπωσής του και δει ποιες είναι οι βασικές συνιστάμενες της επιχειρηματολογίας του, εξετάσει αν ασχολείται με πραγματικό πρόβλημα, ελέγξει αν υπάρχουν φανερά ή κρυμμένα σφάλματα στην επιχειρηματολογία του και κυρίως, αν τα νοήματά του είναι τόσο «υψιβάθη» ώστε να αποπροσανατολίζουν τον αναγνώστη, τότε το διορθωμένο κείμενο, δεν θα είναι απλώς φραστικά διορθωμένο, αλλά και ουσιαστικά. Η αποσαφήνιση της επιχειρηματολογίας περνάει μέσα από την εμβάθυνσή της, όχι τογ εκχυδαϊσμό της. Και όταν γίνει και αυτό τότε μπορούμε να δούμε καθαρά αν πράγματι λέει το κείμενο κάτι καινούριο, κάτι σημαντικό, και που να ανταποκρίνεται στα πράγματα. Τότε και μόνο τότε μπορούμε να υποθέσουμε ότι «φιλοσοφούμεν άνευ μαλακίας».

Ο δογματισμός

Φτάνω στο τελευταίο κεφάλαιο του θέματος που αφορά το δογματισμό —την αποκρουστικότερη, δηλαδή, συνέπεια της κατοχύρωσης ενός συστήματος ιδεών σε κυρίαρχο ρεύμα.

Τα χαρακτηριστικά που εντόπισα δεν είναι αλληλοαποκλειόμενα: ένα κείμενο μπορεί να είναι ταυτόχρονα γριφώδες ή δογματικό και συγχρόνως προχειρογραμμένο, αλλά συνήθως η δογματική γραφή είναι απαλλαγμένη από διφορούμενα (όχι όμως πάντοτε). Η άλλη όψη του νομίσματος είναι ότι ο διανοούμενος που ενδίδει στον ιμπρεσιονισμό του λόγου, νομίζει ότι ξεφεύγει από το δογματισμό μέσω της αμφιλογίας. Και τα δύο όμως αυτά φαινόμενα, του δογματικού και του διφορούμενου λόγου είναι απόρροιας πνευματικής ραθυμίας και διανοητικής αγοραφοβίας που συνδέονται με μια έλλειψη κριτικής εγρήγορσης και δραστηριοποίησης.

Υπάρχει όμως μια σημαντική διαφορά που αφορά το δογματικό. Ο τελευταίος δεν είναι απλώς θύμα της περιρρέουσας ατμόσφαιρας που δημιουργεί ρεύματα και επιβάλλει συρμούς. Ο δογματικός έχει ανάγκη από τη μονολιθικότητα είτε του πολιτικού συστήματος είτε του συρμού που επικρατεί και την οποία επικαλείται.

Εφησυχασμένος από τη σιγουριά που του δίνει το οπλισμένο χέρι του πρώτου ή το φκιασιδωμένο πρόσωπο της δεύτερης, βλέπει τον εαυτό του σαν ακαδημαϊκό ποντίφηκα ή πνευματικό ανθύπατο που μπορεί να μιλάει με σιγουριά περί παντός πράγματος γνωστού ή μη.

Το ακόλουθο παράθεμα είναι ενδεικτικό μιας χαρακτηριστικής τέτοιας περίπτωσης.

Το κείμενο απαντά σε άρθρο που εξέθετε ορισμένα προβλήματα που αντιμετωπίζει η μαρξιστική θεωρία σήμερα. Για τον συγγραφέα της απάντησης τα προβλήματα αυτά δεν υπάρχουν.

Το επιχείρημα, με λίγα λόγια, αναφέρεται στην αιτιοκρατική εξάρτηση της «υπερδομής» από την «υποδομή», που πότε με τρόπο μηχανιστικό και πότε «σε τελευταία ανάλυση», έρχεται σε σύγκρουση με την πραγματική ζωή, που δεν επιδέχεται τέτοιου είδους απόλυτες μονοαιτιακές ερμηνείες.

Κριτική κι επιχειρήματα αυτού του είδους δεν είναι κάτι καινούργιο. Εμφανίζονται κατά περιόδους από την εποχή ακόμη του Μαρξ και φτάνουν έντονα μέχρι της μέρες μας (στα θεωρητικά συστήματα του Πόππερ, του Χέουεκ, του Σίδνεϋ Κούκ, κ.α.),

Δεν μας απασχολεί εδώ αν ο Μαρξ έκανε σωστά τη δουλειά του σαν επιστήμονας ούτε αν τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η μαρξιστική θεωρία είναι δυσυπέρβλητα ή όχι. Μας απασχολεί ο δογματικός τρόπος αντιμετώπισής τους. Και ο τρόπος αντιμετώπισής τους από το δογματιστή είναι να τα παραμερίζει σαν ανυπόστατα.

Προτού συνεχίσουμε ας σημειώσουμε ότι η εντυπωσιακή αυτή παράθεση ονομάτων φανερώνει κακή πληροφόρηση —ο αρθρογράφος αναφέρεται σε συγγραφείς που προφανώς δεν διάβασε— εφόσον αγνοεί ότι οι Πόππερ, Χέουεκ και Σ. Χουκ δεν έφτιαξαν "συστήματα" στο οποίο πρέπει να προστεθεί ότι ο S. Hook, αντίθετα από τον K. Popper και τον F. Hayek είναι περισσότερο ερμηνευτής και υποστηρικτής του Μαρξ παρά οτιδήποτε άλλο.

Ο συγγραφέας του άρθρου συνεχίζει:

«Δεν θα πέφταμε μάλιστα έξω, αν λέγαμε ότι η ιστορία του Μαρξισμού είναι η ιστορία των ηθελημένων διαστρεβλώσεων ή των αθέλητων παρανοήσεων του ιστορικού υλισμού και ιδιαίτερα της σχέσης «υποδομής-υπερδομής».

Είναι πάγια τακτική του φύλακα της δογματικής κιβωτού όχι μόνο να ανατρέχει στις γραφές αλλά να βλέπει οποιαδήποτε κριτική του δόγματος σαν επεισόδιο σε μια σειρά συνεχών επιβουλών κατά της ορθής πίστης: είναι εκ προοιμίου βέβαιο ότι μόνον πολέμοι και πληροφόρητοι είναι δυνατόν να διανοηθούν να ασκήσουν κριτική απέναντι στην ορθοδοξία.

Στην προκειμένη περίπτωση δεν γίνεται ούτε καν προσπάθεια απάντησης στην κριτική αυτή. Παραθέτονται εδάφια μαρξιστικών γραφών ad terrorem χωρίς να γίνεται έστω και η ελάχιστη μνεία στα προβλήματα που αντιμετωπίζει η μαρξιστική θεωρία, προβλήματα που έχει επισημάνει η σύγχρονη επιστημολογία, η σύγχρονη μαρξιστική ανθρωπολογία, και που είχε τονίσει ακόμα νωρίτερα ο ίδιος ο Γκράμσι που τον «τσιτάρει» ο συγγραφέας.

Ο συγγραφέας του άρθρου, που δηλώνει «καθηγητής κοινωνιολογίας», διαβεβαιώνει με τις ρήσεις που παραθέτει ότι καμιά σχέση δεν έχει ο Μαρξ με τον ντετερμινισμό, αγνοώντας προφανώς το «Κεφάλαιο» και ιδίως τη θεωρία του για την ιστορική τάση συσσώρευσης του κεφαλαίου, στο τέλος του 1ου τόμου (κεφ. 32), με τις επανειλημμένες

αναφορές σε άφευκτες αναγκαιότητες, σιδερένιες νομοτέλειες, κλπ.

Η παράθεση των εδαφίων από τις ιερές γραφές έχει το καλό ότι μπορεί να γίνει προς οποιαδήποτε κατεύθυνση, παραδείγματος χάρη για να αποδειχθεί ότι ο μαρξισμός είναι ντετερμινιστικός. Η τεχνική αυτή χρησιμοποιείται με τόσο μεγαλύτερο και αξιόγαστο ζήλο όσο πιο πρόσφατη είναι η μεταπήδηση του φύλακα της δογματικής κιβωτού στη νέα πίστη.

Το άρθρο καταλήγει με την απόφαση ότι την ευθύνη για τις δυσκολίες που συναντά η θεωρία την έχουν οι άνθρωποι και όχι η θεωρία:

«Η αξία της θεωρίας βρίσκεται στην ικανότητα της να συμβάλει στην εντόπιση, καταγραφή και έλεγχο αυτών των παραγόντων. Από κει και πέρα η ευθύνη για τους συνδυασμούς και τις συνθέσεις είναι δική μας, όχι της θεωρίας».

Με την αφοριστική αυτή διατύπωση —χαρακτηριστική της δογματικής γραφής— ο δογματιστής «σώζει» τη θεωρία του αν η τελευταία δεν μπορεί να «σώσει τα φαινόμενα».

Το γεγονός ότι δεν λύνει κανένα απολύτως πρόβλημα δεν τον απασχολεί καθόλου. Ούτε τον απασχολεί η αναντιστοιχία ανάμεσα στη θεωρία και την πράξη. Και γιατί να τον απασχολεί, άλλωστε, εφόσον και να υπάρχει τέτοια αναντιστοιχία φταίει η πράξη —δηλαδή οι άνθρωποι— και όχι η θεωρία;

Ο χαρακτήρας, η μέθοδος και τα πολιτικά συνακόλουθα του δογματισμού είναι γνωστά. Ο δογματισμός είναι η ακραία και η πιο αντιπαθητική μορφή που μπορεί να πάρει η κρυστάλλωση ενός διανοητικού ρεύματος σε κυρίαρχο συρμό. Αλλά δεν είναι παρά ένα από τα πολλά συμπτώματα της υπεροπτικής λειτουργίας μιας ιδεολογίας —συμπτώματα που μπορούν στην προκειμένη περίπτωση να σημάνουν την καθίζηση της ηγεμονίας της προοδευτικής διάνοησης. Όσοι το βλέπουν αυτό, καταλαβαίνουν για ποιον χτυπά η καμπάνα.

ΓΙΑΝΝΗ Μ. ΚΑΛΙΟΡΗ

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

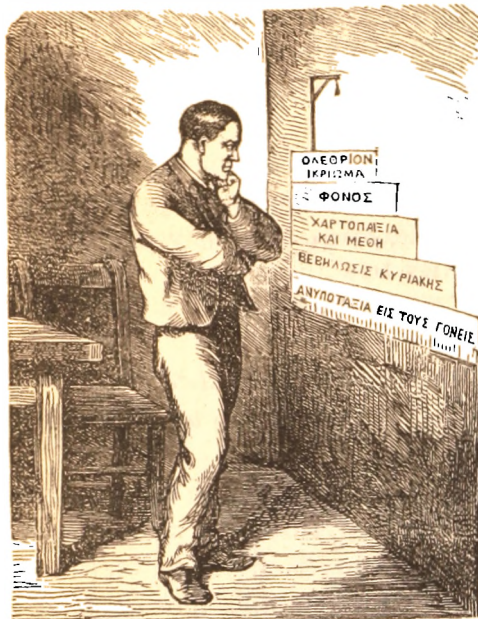
*Έντεκα δοκίμια λογοτεχνίας
καί γενικότερου προβληματισμού (1964-1981).*

**Μέ εξώφυλλο καί 20 σχέδια
του ΣΩΤΗΡΗ ΣΟΡΟΓΚΑ**

1. **Εισαγωγή:** α) κριτική καί δοκίμιο· β) τά πλήρη συστήματα ιδεών· γ) ήθική τής λογοτεχνίας καί ήθική τής πολιτικής· δ) τό τέλος τής άθωότητος· ε) ή διπλή έκδοχή τών πραγμάτων.
2. **Μυστικοποίηση καί προβληματισμός:** Άπάντηση στόν Μ. Αύγερη γιά τίς «Άκυβέρνητες πολιτείες» τού Σ. Τσίρκα.
3. **Πικρή νηφαλιότητα καί άνέξοδος προβληματισμός:** Σχετικά μέ δύο πολιτικά μυθιστορήματα.
4. **Η Δίκη τής Μόσχας** (Ντάνιελ-Σινιάφσκι, 1966): 'Η έλληνική Άριστερά μπροστά στην πρώτη μεγάλη δίκη διανοουμένων τής μετασταλινικής περιόδου.
5. **Γιά μερικά συντακτικά φαινόμενα τής δημοτικής:** μιά πρώτη προσέγγιση υπό τό πρίσμα τής αισθητικής.
6. **Εισαγωγή στό φαινόμενο Τζέιμς Μποντ:** 'Η λειτουργία τών ταυτίσεων καί τό πρόβλημα τής ψευδούς συνειδήσεως.
7. **Τό άδιέξοδο τών μεταιχμίων:** Συνείδηση μετεωρισμού καί μετεωριζόμενη συνείδηση (μέ άφορμή τό «Διπλό βιβλίο» τού Δ. Χατζή).
8. **Μιά ένδιαφέρουσα άποτυχία:** Τά όρια τών συστηματικών συλλήψεων καί τού «ένιαίου θεμελίου». (Προβλήματα έπιστημολογίας).
9. **'Η ισότητα τής διαφοράς:** Σκέψεις γιά τήν ισότητα τών φύλων.
10. **'Υστερόγραφο:** Αύτονομία καί άμοιβαιότητα.
11. **Διδάγματα τού άδιεξόδου:** Γιά μιά έπιστημολογική καί αισθητική προσέγγιση τού γλωσσικού μας προβλήματος (μέ τήν εύκαιρία τριών βιβλίων γιά τή νεοελληνική γλώσσα).

Σελ. 454, δρχ. 500.

ΚΕΔΡΟΣ, 1981

Εικονογράφηση από την «Εφημερίδα των Παιδών» (Μάρτιος 1876). Πού οδηγεί η «ανυποταξία εις τους γονείς».

• Τὰ ἐξωτερικὰ τοῦ Γιαννάκη προέβλεπε τὴν ἀνωμαλίαν τοῦ χαρακτῆρός του. (Σελ. 169)
Εικονογράφηση από την «Διάπλαση των παιδών» του 1894.

Το παιδικό περιοδικό

Η Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας είχε την πρωτοβουλία της διοργάνωσης μιας έκθεσης με θέμα «Ελληνικά περιοδικά για παιδιά και έφηβους» (1836-1944). Ιστορικό και παιδευτικό το εκθεσιακό υλικό σηματοδοτεί, στη διάρκεια ενός και πλέον αιώνα, τη σταδιακή εξέλιξη στην αντίληψη για το παιδί, στη νεότερη Ελλάδα. Η έκθεση αυτή αποκτά τη σημασία της και μόνο απ' το γεγονός ότι συστηματικές μελέτες του ελληνικού περιοδικού Τύπου έχουν μόνον επιμέρους πραγματοποιηθεί. Και την πρόσθετη σημασία της, ότι ανοίγει το δρόμο για εξειδικευμένες, θεματολογικές, προσεγγίσεις.

Αλλά και κάτι που μας αφορά σήμερα και που δεν το θυμόμαστε συχνά. Ποιος είναι ο περιοδικός Τύπος που απευθύνεται στα παιδιά και στους έφηβους σήμερα; *Μανίνα, Κατερίνα και τώρα Σούπερ Κατερίνα* — *Το αγόρι* και άλλα συναφή. Οι κάποιες απόπειρες που έχουν γίνει ως τώρα είχαν θλιβερή τύχη. Μια παλιότερη προσπάθεια εκδοτικού οργανισμού που φαινόταν να έχει τη δυνατότητα —οικονομική και διανομής— για τη δημιουργία και στήριξη συμπαθητικού παιδικού περιοδικού ευρείας κατανάλωσης, απέτυχε, γιατί δεν... έβγαине. Μια άλλη πάλι προσπάθεια που απευθυνόταν σε μικρότερο αριθμητικά κοινό, και στόχευε μόνο στην υποτυπώδη κάλυψη του κόστους, λύγισε και το «Ρόδι» έκλεισε κι αυτό πρόσφατα. Παρά τις όποιες επιφυλάξεις θα μπορούσε να έχει κανείς γι' αυτό το περιοδικό —κυρίως για τη δυνατότητα παρέμβασής του στο ιδεολογικό μπαράζ που δέχονται τα νέα παιδιά, από όλους τους υπόλοιπους, έντυπους και μη, πομπούς πληροφόρησης— κατάφερνε με την παρουσία του να καλύπτει, έστω περιορισμένα, ένα κενό.

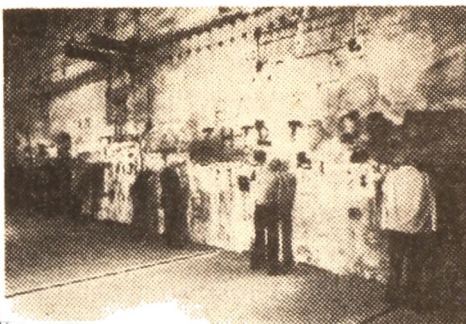
Κοιτώντας την έκθεση αυτή, νιώθει κανείς, άμεσα και επιτακτικά, ότι η σημερινή πραγματικότητα στο χώρο του περιοδικού Τύπου για παιδιά και για έφηβους είναι όχι μόνο αποκαρδιωτική, αλλά και οδυνηρή. Σε χρόνους, μάλιστα, που τα πάντα τυπώνονται, που η ζωή μας κυριολεκτικά είναι διπλωμένη σε μια κόλλα χαρτί, πάντα τυπωμένο —είτε εφημερίδα, είτε περιοδικό, είτε βιβλίο— το κενό ή μάλλον η «Κατερίνα» γίνεται η πρόταση ζωής — αν βέβαια μια «Κατερίνα» έχει κάτι να προτείνει...

Κατά τα άλλα, τα σημερινά παιδιά εισχωρούν όλο και βαθύτερα στο «λάκκο» των ενηλίκων, με την τηλεόραση και την «εικόνα» στο χαρτί ή το σκίτσο που τα λέει όλα, χωρίς προσπάθεια και κυρίως χωρίς συμμετοχή. Παθητική, όλο και πιο παθητική, η προδιαγραφή του μέλλοντός τους.

Εμείς, βέβαια, περιοδικό είμαστε, ανεξάρτητο από κόμματα και μηχανισμούς κρατικούς, λύση στο ζήτημα δεν μπορούμε να δώσουμε —εκτός κι αν βέβαια αποφασίσουμε από πολιτικό να γίνουμε παιδικό «ΑΝΤΙ», πράγμα που βέβαια ποτέ δεν αποκλείεται— αλλά, ίσως, αρμοδιότεροι θα μπορούσαν να ενισχύσουν μια προσπάθεια προς αυτή την κατεύθυνση.

● «Νήσος» μουσική και ποίηση: μία κασέτα με μουσική που δεν ακούμε παρά σπάνια και ποίηση που σχεδόν ποτέ δεν ακούμε. Θα κυκλοφορήσει σύντομα η πρώτη κασέτα με συνοδευτικό φυλλάδιο και θα περιέχει: *μουσική των Θ. Αντωνίου, Χ. Σ. Βρόντου, Γ. Α. Παπαϊωάννου και Άλκη Παναγιωτόπουλου και ποίηση των Μ. Γκανά, Ν. Καρούζου, Βάσκο Πόπα, Κ. Σοφιανού, Αργ. Χιόνη. Πληροφορίες και προεγγραφές: Γ. Γενναδίου 7, Αθήνα 142.*

● Στις 13 Μαρτίου άνοιξε στη Γερμανία στο Μουσείο «AM OSTWALL DORTMUND» έκθεση του γνωστού Έλληνα καλλιτέχνη **Βλάχη Κανιάρη**. Η έκθεση είναι βασισμένη στην έκθεση «HELLAS-HELLAS» που

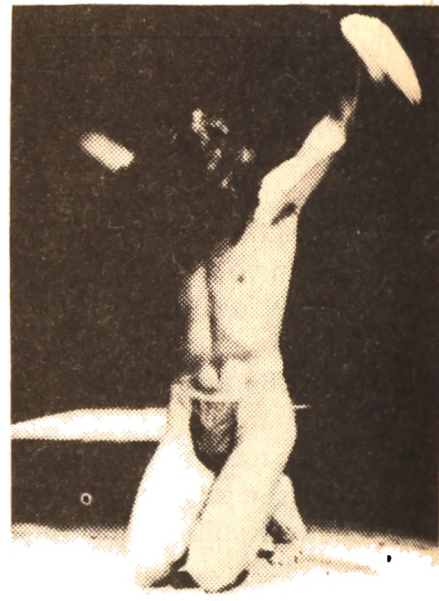

παρουσίασε ο Κανιάρης στον «ΤΕΧΝΟΧΩΡΟ» το 1980. Ορισμένα από τα έργα στην τελευταία έκθεση είχαν εκτεθεί στη συνέχεια στα πλαίσια των «Ευρωπαϊκών» στις Βρυξέλλες.

● Το «Χανιώτικο θεατρικό εργαστήριο» μετά από πρωτοβουλία του Δήμου θα παρουσιάσει στις γειτονιές της πόλης σε ανοιχτές παραστάσεις το παιδικό έργο του Εμίλ Εσπούα «Τ' άσπρο πουλί». Τη διασκευή του έργου και το συντονισμό της παράστασης έκανε η Ελπίδα Μπραουδάκη. Τα σκηνικά και τα κοστούμια ο Αντώνης Τσουπάκης, τη μουσική ο Αχιλλέας Περισίδης

και τις χορογραφίες η Ήβη Χαϊδεμενάκη.

● Άρχισαν ήδη σειρά από εκδηλώσεις στο *Γαλλικό Ινστιτούτο*. Με θέμα «Προοπτικές του γαλλικού κινηματογράφου» μπορούμε να δούμε τα έργα: «Lettres d' amour en Somalie» (Παρασκευή 18), «Transit» (Σάββατο 19), «Les lieux d' une fugue» (Τρίτη 22), «La drôlesse» (Πέμπτη 24), σε προβολές στις 6 μ.μ. και 8.30 μ.μ. Παντομίμα από τον μίμο

Βασίλη Λάγκο μπορούμε να δούμε στις 28.4, (8.30 μ.μ.) —αναδρομή στην κλασική παντομίμα και στην εξέλιξή της.

Η **Μελίνα Τανάγρη** τραγουδά Μπρεχτ, Βρελ, Σαββόπουλο, Αραγον, Θεοδωράκη, κ.ά., στις 30.4 (8.30 μ.μ.).

● Το ΥΠΠΕ, τιμώντας τη μνήμη της λαογράφου **Αγγελικής Χατζημυχάλη** προκήρυξε διαγωνισμό συγγραφής σεναρίου για τη ζωή και το έργο της που θα χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή ταινίας. Η προθεσμία για την υποβολή σεναρίων λήγει στις 31 Μαΐου.

Πληροφορίες: 32.23.319.

«Ο ΛΑΟΣ

ΚΑΙ ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ»

Μια σειρά από ενδιαφέροντα προβλήματα των σχέσεων κομμάτων - λαού, ζητήματα που αναφέρονται στις πελατειακές σχέσεις βουλευτών - ψηφοφόρων και πλευρές σχέσεων και δεσμών, που καλλιέργησαν τα κόμματα στις εκλογικές αναμετρήσεις του 1974 και 1981 με τους πολίτες έθιξαν οι ταινίες της Μαρίας Κομνηνού και η συζήτηση που διοργάνωσε το ΑΝΤΙ και η ΤΑΙΝΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ με θέμα «Ο λαός και οι πολιτικές αποφάσεις», την Τετάρτη 9 Μαρτίου στον κινηματογράφο ΕΜ-ΠΑΣΣΥ.

Η πρώτη ταινία «ΚΑΒΑΛΑ '74», ένα κινηματογραφικό ντοκουμέντο για τις πρώτες εκλογές μετά τη δικτατορία, σ' ένα νομό όπως η Καβάλα, ήταν χαρακτηριστική, τόσο για τα διλήμματα που κυριάρχησαν στους ψηφοφόρους, όσο και για τις θέσεις που

πρόβαλλαν τότε τα κόμματα. Η δεύτερη, «Η ΩΡΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ» γυρισμένη σε χωριά της Αιτωλο-ακαρνανίας είναι χαρακτηριστική για ορισμένα φαινόμενα πελατειακών σχέσεων, την οργάνωση τις μεθόδους και τη συνθηματολογία των κομμάτων, αλλά και τις τάσεις και τα διαφορετικά διλήμματα, που αντιμετώπισαν οι πολίτες - ψηφοφόροι στις τελευταίες εκλογές.

Σ' αυτά κυρίως τα προβλήματα, αλλά και σ' ορισμένα ζητήματα των σχέσεων, που διαμόρφωσαν στη μεταπολιτευτική περίοδο το κόμμα της ΝΔ και τα δημοκρατικά κόμματα με τους ψηφοφόρους, τη σημασία των παραδοσιακών πελατειακών σχέσεων (ρουσφέτι, βαφτίσια, κουμπιές), το ρόλο των συνθημάτων, τους δρόμους μέσα από τους οποίους «προσελκύεται» ο ψηφοφόρος - οπαδός και στις

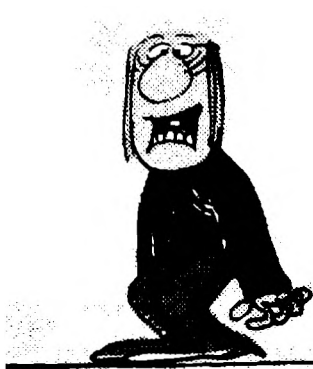
● «Με ενδιαφέρει ο άνθρωπος. Και προσπαθώ να τον μάθω με τα δικά μου μάτια» οι εξηγήσεις του ιστορικού υλισμού, της Καινής Διαθήκης και της λήμπιντο, μ' αφήνουν αδιάφορο. Και βέβαια καθόλου δεν ισχυρίζομαι πως η ζωγραφική περιπέτεια είναι ο καλύτερος τρόπος προσέγγισης αυτού του τόσο πολύπλοκου φαινομένου. Δεν ισχυρίζομαι πως η όποια προβληματική μου, αν υπάρχει τέτοια στους πίνακές μου, έχει κάποια χρησιμότητα για τους συνανθρώπους μου. Μ' άλλα λόγια, θεωρώ τους δάσκαλους και σωτήρες άτομα ύποπτα και επικίνδυνα. Και όσο είμαι σε θέση να γνωρίζω, υποστηρίζω με πάθος πως δεν ανήκω σε τούτη τη συνομοταξία», γράφει ο ζωγράφος **Τάσος Σουγιούλ**, εξηγώντας με λέξεις, αυτό που στη ουσία βγαίνει από τα έργα του. Η έκθεσή του στην

«Αίθουσα Σκουφά» θα διαρκέσει ως τις 12 Απριλίου και λειτουργεί καθημερινά 10-12 το πρωί και 6-9 το βράδυ, εκτός από το απόγευμα του Σαββάτου και την Κυριακή.

λειτουργίες των θεσμών της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας αναφέρθηκαν οι ομιλητές. Μια σειρά ακόμη ερωτήματα τέθηκαν στη διάρκεια της συζήτησης από το ακροατήριο και επισημάνθηκαν θέματα τόσο γενικότερου, όσο και ειδικότερου ενδιαφέροντος για τη μελέτη της εκλογικής συμπεριφοράς και της λειτουργίας των κομμάτων.

Την εκδήλωση άνοιξε από το ΑΝΤΙ ο Πέτρος Ευθυμίου και στη συζήτηση έλαβα μέρος ο καθηγητής Γιώργος Κριμπάς, ο οικονομολόγος Σπήλιος Παπασπηλιόπουλος, ο πολιτειολόγος Γεράσιμος Νοταράς, ο συγγραφέας Γιάννης Νεγρεπόντης και ο ερευνητής στο ΕΚΚΕ Ηλίας Νικολακόπουλος. Η συμμετοχή του κοινού στάθηκε ενεργητική και οι παρατηρήσεις που ακολούθησαν ήταν ουσιαστικές· τέλος μια σειρά θέματα από την πλευρά του και μ' αφορμή την ταινία για την Αιτολοακαρνανία έθιξε ο βουλευτής της ΝΔ Διον. Λιβανός.

Μαριώ Ραπανάκη

Υπουργείο Χόρτων 7.30 π.μ.- 3 μ.μ.

Ανεβαίνω τους ορόφους, κατεβαίνω τους ορόφους, αρμόδιο γραφείο 201 παραπέμπει στο αρμόδιο γραφείο 809, όπου θα μάθω πότε θα πληρωθώ. Αρμόδιο γραφείο 809 παραπέμπει στο 822, γιατί λείπει ο διευθυντής. Το 822 παραπέμπει στο 410 και πίσω 201 να τους πω να ετοιμάσουν τα χαρτιά. Και όλ' αυτά για όταν θα πληρωθώ, που μετά από διάφορους υπολογισμούς βγαίνει ότι θα είναι μ' ένα περίπου μήνα καθυστέρηση, γιατί είναι αρχή του χρόνου και το Δημόσιο δεν έχει κονδύλια για όσους είναι με Σύμβαση Έργου.

Αρώματα μυρίζουν καθώς κούκλες με στενή φουστίτσα, γόβα της μόδας ή μποτούλα, κόκκινο κραγιόν και νύχι, λικνίζονται κουνώντας έντονα τους γοφούς στους διαδρόμους του Υπουργείου των Χόρτων. Γραμματείς οι περισσότερες και νέες, κυκλοφορούν χαμογελαστές μ' έγγραφα στο χέρι, καθώς τα πάνε στον προορισμό τους. Χαρούμενες ή χαζοχαρούμενες, σταματάνε στη μέση του διαδρόμου, βρίσκουν τη φίλη τους και αρχίζουν... «χθές βγήκα με τον Γιώργο, πού να στα λέω»... «σαν να 'χασες κανένα κιλό»..., βαθιά φιλία συνδέει τις κούκλες.

Οι κούκλοι σκυθρωποί, γεματοί σοβαροφάνεια, κάθονται σκυμμένοι πάνω από κάποιο χαρτί. Μετά από τρεις ώρες πάνω από το ίδιο χαρτί θα 'ναι σκυμμένοι. Μελετάνε άραγε; Αν τους ζητήσεις κάτι, όλο καιρό δεν έχουν. Οι πρώτες πρωινές ώρες και οι τελευταίες μεσημεριανές είναι οι ώρες των εφημερίδων. Οι περισσότεροι διαβάζουν ή πάντως την έχουν απλωμένη μπροστά τους. Πόσο βλαστημούν μέσα τους όποιον τους φέρνει δουλειά τέτοια ώρα...

Κλινγκ-κλανγκ ανεβοκατεβαίνει τ' ασανσέρ, ανεβοκατεβαίνει το χαρτί ανεμίζοντας στα χέρια κάποιου υπαλλήλου. Να γραφεί το χαρτί, να δακτυλογραφηθεί το χαρτί, να υπογραφεί το χαρτί, να πρωτοκολληθεί το χαρτί, να διαβαστεί το χαρτί, να εγκριθεί το χαρτί, να ξαναδιαβαστεί το χαρτί, να συζητηθεί το χαρτί, να σταλεί το χαρτί, να επιστραφεί το χαρτί, να σφραγιστεί το χαρτί,

να μπει στο φάκελο το χαρτί, να μπει στο συρτάρι το χαρτί. Έτσι μ' όλα τα χαρτιά. Πότε θα ξαναβγεί απ' το συρτάρι, άγνωστο. Ακόμα κι αν το ζητήσουν μπορεί να μην εμφανιστεί ποτέ. Ίσως βγει για να μπει κατευθείαν στο καλάθι των αχρήστων.

Αντιθέσεις ενδοϋπαλληλικές. Μέσο δεν πρέπει να 'χεις μόνο για να μπει, πρέπει να 'χεις και για ν' ανεβείς. Κάποιοι μπήκαν μαζί σου και όμως αναρριχήθηκαν πανηγυρικά στην κλίμακα της ιεραρχίας, παίρνοντας από τον 52ο βαθμό ξαφνικά τον 3ο, τόσο ξαφνικά που τα χάνεις. Αντιθέσεις μεταξύ προϊσταμένων-υφισταμένων, μεταξύ υπηρεσιών, μεταξύ Υπουργείων. Υπουργοί και υφυπουργοί φιλονικούν ποιανού τσιφλίκι θα γίνει το τμήμα. Καλύτερα αυτός παρά ο άλλος σκεφτόμαστε, που θα μας βάζει να γράφουμε τις ομιλίες του. Διευθυντάδες-υποδιευθυντάδες τσακώνονται για θέσεις και οφίτσια, δεν τσακώνονται βέβαια, ανοιχτά, αλλά καμουφλαρισμένα, εκλεπτισμένα, και μπροστά πάντα το χαμόγελο και οι φιλοφρονήσεις. Πίσω καρφιά και θάψιμο.

Έτσι και ο Υπουργός των Ραδικιών Καμπάνης έβγαλε φιρμάκι. Οι Μαρία Σαμπάνη, Ελένη Κοτσάνη, Κατερίνα Αρσάνη, Νότα Κοττάνη, Μάνια Χαρισάνη, Αθηνά Αλφασάνη, Ματίνα Μυράνη και Μαρία Βερσάνη —όλες καταγόμενες από το χωριό του κυρίου Υπουργού— ν' αποσπαστούν από το έρημο το Υπουργείο των Χόρτων στο Υπουργείο των Ραδικιών. Και φύγανε. Όμως μετά από δύο μέρες, με νεότερη διαταγή, οι παραπάνω επέστρεψαν στο Υπουργείο των Χόρτων. Γιατί αυτή η ξαφνική μετακίνηση, άγνωστο...

Τρίτη επιχείρηση να πληρωθώ. «Να πάτε στο 201». Πάω στο 201, «να πάτε στο 193». Πάω στο 193, δεν έχει έρθει από τον πάκο των βεβαιώσεων η δική μου η βεβαίωση. «Πηγαίνετε πίσω στο 201 μήπως την έχουν αλλοιώς στο Πρωτόκολλο». Πάω στο 201, δεν την έχουν, πάω στο Πρωτόκολλο, ούτε. Γυρίζω στο γραφείο μου, παίρνοντας αντίγραφο της από-

φασης για πρόσληψή μου και της βεβαίωσης. Πάω στο 193, «πήγαινε στον κύριο Σέλινο», πάω στον κύριο Σέλινο, «θα με σκάσετε», του λέω, «κάποιος πρέπει να έχει ευθύνη εδώ μέσα». Λέει «δεν είναι τρόπος αυτός», λέω «είναι τρόπος», λέει «το χαρτί δεν έχει περάσει απ' το Πρωτόκολλο, γιατί θα 'χε ειδική ένδειξη επάνω», γίναμε θέαμα στο διάδρομο, τελικά «πάρε τα πρωτότυπα χαρτιά» μου λέει «και πήγαινε τα όπως είναι στο 201 να ρυθμιστεί το θέμα». Γυρίζω στο γραφείο μου, λέει η κυρία Μαϊντανού. «όχι, τα πρωτότυπα τα κρατάμε εμείς, να τους πας αντίγραφα», λέω «αν θέλεις ανάλαβέ τα εσύ, καταθέτω τα όπλα». Αυτά στις 26 του Γενάρη, όταν έπρεπε να 'χω πληρωθεί στις 10, όπου χρήματα δεν υπήρχαν, αλλά και δεν θα υπάρχουν ακόμα, ως το τέλος της βδομάδας (λένε).

Τα νούμερα. Τα μισώ τα νούμερα, γιατί μας παραπλανάνε τα νούμερα; Ανοίγω τη σιδερένια ντουλάπα, βγάζω δύο-τρία ντοσιέ, γυρίζω μια-μια τις σελίδες, ψάχνω νούμερα, ψάχνω, ψάχνω, κάτι βρίσκω. Γράφω, γράφω, γεμίζω χαρτάκια με νούμερα, αλλοιώτικα του Υπουργείου των Βλύτων, αλλοιώτικα της Σπανακικής Υπηρεσίας, αλλοιώτικα του Υπουργείου των Βρούβων, αλλοιώτικα της Επώδυνης Οργάνωσης Κολοκυθίων, ένα πράγμα τέσσερα νούμερα, τι να τα κάνω αυτά τα παράξενα καλικαντζαράκια που χοροπηδάνε μπροστά μου ασυνείδητα; Πώς να τα χειριστώ; Να βγάλω μέσο όρο;;

Κλινγκ-κλανγκ το ασανσέρ, κλινγκ - κλανγκ. Βρίσκομαι εγκλωβισμένη. Λέγομαι τάδε, χαιρώ πολύ, λέγομαι τάδε, α εϊστε η κόρη του τάδε, ναι, χαιρώ πολύ, συστάσεις - κόντρα συστάσεις, βαρέθηκα. Τρεις παρά πέντε. Μπουλούκι ο κόσμος μπροστά στις καρτέλλες. Αμάν να φύγουμε, να γλιτώσουμε, ν' αρχίσουμε να ζούμε. Οι λίγοι τυχεροί έχουν ήδη φύγει. Οι υπόλοιποι έρχονται 7.30 κάθε πρωί, χρονομετρώντας να πάει 3 το μεσημέρι, να γίνουν ρέγγες παστές στα λεωφορεία, για να φτάσουν κάποια ώρα στα σπίτια τους. Οικογένεια, τηλεόραση, χαρά και ευτυχία...

Η δραστηριότητα του υπουργείου Πολιτισμού στο κοινοβούλιο

του Γιώργου Α. Παναγιώτου

Ελάχιστη υπήρξε η παρουσία του υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών στο Κοινοβούλιο που προέκυψε από τις εκλογές της 18.10.1981. Μηδενική η παρουσία του στον τομέα του κοινοβουλευτικού ελέγχου, περιορίζεται για φέτος μόνο στον τομέα των «εύκολων» γραπτών απαντήσεων, που συντάσσονται από τους αρμόδιους υπαλλήλους και υπογράφονται από τον πολιτικό προϊστάμενο του υπουργείου.

Η Μελίνα Μερκούρη, άλλωστε, υπήρξε ένα από τα δύο μέλη του υπουργικού συμβουλίου (το άλλο είναι ο υπουργός Βορείου Ελλάδος Βασίλης Ιντζές) που δεν πήραν σε καμιά περίπτωση και για οποιοδήποτε θέμα το λόγο στη Βουλή. Η ελεγκτική παρουσία από τα έδρανα της αντιπολίτευσης φαίνεται πως είναι περισσότερο εύκολη υπόθεση, με τους προετοιμασμένους λόγους και τις προμελετημένες

αντιδράσεις, από τη μάχη με τους βουλευτές «απέναντι», που κατευθύνουν εκείνοι το παιχνίδι και που οι εντυπώσεις είναι με το μέρος τους και με την πιο ελάχιστη στραβοτιμονιά.

Έχοντας, πάντως, δημιουργήσει «παράδοση» με την παρουσίαση της δραστηριότητας του υπουργείου Πολιτισμού στο Κοινοβούλιο, αντιγράφουμε εδώ από τη μηνιαία τεκμηριωτική έκδοση «Κοινοβουλευτικά Χρονικά», που κυκλοφορεί υπό τη διεύθυνσή μας, ό,τι ανήκει στη δικαιοδοσία του υπουργείου Πολιτισμού φέτος, δηλαδή μόνο τις γραπτές απαντήσεις που απευθύνθηκαν σε αντίστοιχες ερωτήσεις και αναφορές βουλευτών, και ένα νομοσχέδιο που ψηφίστηκε «επιτροχάδην» ελπίζοντας η συγκομιδή να είναι πλουσιότερη στο μέλλον.

Νόμοι

Νομιμοποίηση δαπάνης στο Υπουργείο Πολιτισμού και Επιστημών, Θερινό Τμήμα Θ/27.7.82 (χωρίς συζήτηση)

Γραπτές απαντήσεις

1. Βραυρώνα και Αιγόςθενα (ΝΔ), ΙΕ/14.12.81,271
2. Εκπρόσωποι ΣΕΗ και ΕΣΕΚΤ στο Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου (ΚΚΕ), ΙΖ/16.12.81,332
3. Εκπρόσωποι ΣΕΗ και ΕΣΕΚΤ στο Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου (ΝΔ), ΙΖ/16.12.81,333
4. Ο μορφωτικός σύλλογος Τσαριτσάνης (ΚΚΕ), ΙΘ/18.12.81, 398
5. Ελεύθερο Πανεπιστήμιο στα Τρίκαλα (ΝΔ), ΙΘ/18.12.81, 398
6. Μουσείο στα Τρίκαλα (ΝΔ), Κ/11.1.82,413
7. Η παλιά πόλη της Ρόδου (ΚΚΕ), Κ/11.1.82,413
8. Η συνεδρίαση της Ακαδημίας (ΝΔ), ΛΒ/27.1.82,943
9. ΚΟΑ και ΕΛΣ (ΚΚΕ), ΛΕ/1.2.82,1101
10. Η παραδοσιακή μας μουσική (ΚΚΕ), ΛΣΤ/2.2.82,1149
11. Το Α΄ Νεκροταφείο (ΝΔ), ΛΘ/5.2.82,1298
12. Το Σούλι (ΝΔ), ΛΘ/5.2.82,1298
13. Το σχολείο του Ρήγα στη Ζαγορά (ΝΔ), ΜΒ/ 10.2.82, 1430
14. Η αξιοποίηση του Έβρου (ΝΔ), ΜΒ/10.2.82,1431
15. Τα μοναστήρια του Άθω (ΝΔ), ΜΒ/10.2.82,1431
16. Η υπουργική επίσκεψη στην Άρτα (ΝΔ), ΜΗ/ 18.2.82, 1660
17. Το Άρμα Θέσπιδος (ΝΔ), ΜΘ/19.2.82,1702
18. Η αρχαιολογική υπηρεσία (ΚΚΕ), ΜΘ/19.2.82,1702
19. Το γεφύρι της Άρτας (ΝΔ), Ν/22.2.82,1731
20. Οι ειδικοί συνεργάτες του υπουργείου (ΝΔ), Ν/ 22.2.82, 1732
21. Το μουσείο στην Αμφίπολη (ΝΔ), ΝΒ/24.2.82,1802
22. Τα παραδοσιακά σπίτια του Πειραιά (ΚΚΕ), ΝΔ/ 2.3.82, 1878
23. Το θέατρο στο Άργος (ΝΔ), ΝΕ/3.3.82,1907
24. Μουσείο στη Βεργίνα (ΝΔ), ΝΗ/8.3.82,2035
25. Η εκκλησία Αγίου Δημητρίου στο Μενίδι (ΝΔ), ΝΘ/9.3.82,2107
26. Η κασετοπειρατεία (ΚΚΕ), ΞΒ/12.3.82,2035
27. Η αποστολή αρχαιοτήτων στο εξωτερικό (ΝΔ), ΞΒ/12.3.82,2236
28. Τα ιστορικά μνημεία στις Μηλιές (ΝΔ), Ο/29.3.82,2579
29. Οι φυλακές στην Αίγινα (ΚΚΕ), ΟΖ/7.3.82,2993
30. Το αρχείο στην Ύδρα (ΝΔ), ΟΘ/9.4.82,3088
31. Το κρανίο των Πετραλώνων (ΝΔ), ΟΘ/9.4.82,3089
32. Το πνευματικό κέντρο στην Κοζάνη (ΝΔ), ΠΒ/ 28.4.82, 3229
33. Έργα στο Βελεστίνο (ΝΔ), ΠΕ/3.5.82,3322

34. Οι πολιτιστικοί σύλλογοι στη Θεσπρωτία (ΝΔ), ΠΕ/ 3.5.82, 3323
35. Η αρχαία Τιτάνη Θεσπρωτίας (ΝΔ), ΠΖ/5.5.82,3447
36. Οι πολιτιστικοί σύλλογοι στη Θεσπρωτία (ΝΔ), ΠΘ/ 7.5.82, 3550
37. Οικονομικός έλεγχος στα αρχαιολογικά μουσεία (ΚΚΕ), ΠΘ/7.5.82,3551
38. Το σχολείο του Ρήγα στη Ζαγορά (ΚΚΕ), 7Α/ 11.5.82, 3650
39. Το σπήλαιο στο Καπαρέλι της Αργολίδας (ΝΔ), 7Α/ 11.5.82, 3650
40. Τα μνημεία της Ακρόπολης (ΝΔ), 7Β/12.5.82,3682
41. Η Κυνόσουρα (ΚΚΕ), 7Δ/14.5.82,3773
42. Πνευματικό Κέντρο Γιαννιτσών (ΝΔ), 7Ζ/19.5.82,3875
43. Το θέατρο στην Ερμούπολη Σύρας (ΝΔ), Ρ/ 24.5.82, 4013
44. Πολιτιστικά θέματα Σάμου (ΝΔ), ΡΑ/25.5.82,4013
45. Ο Μάλαμας (ΚΚΕ), ΡΕ/31.5.82,4227
46. Μουσείο στην Καστοριά (ΝΔ), ΡΕ/31.5.82,4227
47. Μουσείο στο Λιδωρίκι (ΝΔ), ΡΣΤ/1.6.82,4287
48. Το σχολείο καλών τεχνών Τήνου (ΚΚΕ), ΡΣΤ/1.6.82, 4287
49. Οι ώρες λειτουργίας των μουσείων (ΝΔ), ΡΖ/ 2.6.82, 4327
50. Η πνευματική ιδιοκτησία (ΚΚΕ), ΡΗ/3.6.82,4370
51. Τα ιστορικά μνημεία της Αθήνας (ΝΔ), ΡΙΑ/9.6.82,4476
52. Ο ναός του Επικούρειου Απόλλωνα (ΝΔ), ΡΙΑ/ 9.6.82, 4477
53. Το Γραμματικό Αττικής (ΝΔ), ΡΙΓ/11.6.82,4593
54. Προαγωγές αρχαιολόγων (ΝΔ), ΡΙΓ/11.6.82,4594
55. Πνευματικό κέντρο στην Κοζάνη (ΝΔ), ΡΙΕ/ 15.6.82, 4692
56. Η Άνω Πόλη Θεσσαλονίκης (ΝΔ), ΡΚΖ/1.7.82,5333

Όπως γίνεται ευθύς αντιληπτό η καταγραφή αφορά τη δραστηριότητα στο χρονικό διάστημα που λειτούργησε η Ολομέλεια στην Α΄ Σύνοδο της Γ΄ Περιόδου (16.11.1982 - 1.7.1982) και ακολουθεί χρονολογική σειρά ανάλογη με την εμφάνιση των απαντήσεων. Μετά τον αύξοντα αριθμό αναγράφεται το θέμα που προκάλεσε την απάντηση κι ακολουθούν το κόμμα που κατέθεσε τη σχετική ερώτηση ή αναφορά, η αρίθμηση της συνεδρίασης της Βουλής (με ελληνικό αριθμοδείκτη), η ημερομηνία της και - τέλος - η σελίδα των Επίσημων Πρακτικών όπου βρίσκεται καταχωρημένη η γραπτή απάντηση του υπουργείου.

Βέβαια η υπουργός Πολιτισμού στη φετινή Σύνοδο πήρε το λόγο και υπερασπίστηκε τα πεπραγμένα του υπουργείου της, σε επερώτηση της Ν.Δ., το Νοέμβρη.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΓΡΑΜΜΗ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Α-Ω

ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 57
ΣΤΟΑ ΟΠΕΡΑ

ΤΗΛ. 36.38.435

Κάθε μέρα εγκαινία

Κάθε μέρα. Από τό 1841.

Πάντα κάτι εγκαινιάζουμε: καταστήματα, οργανωτικά συστήματα, τρόπους επικοινωνίας, αυτοματισμούς, μηχανογραφικές εξελίξεις,

διαδικασίες απλούστερες και έπωφελέστερες γιά τό κοινό.

Γι' αυτό ό μισός ένεργός πληθυσμός τής χώρας μας

συνεργάζεται μέ τήν Έθνική Τράπεζα,

γι' αυτό κάθε δυναμική μορφή συναλλαγής

φέρει τήν ύπογραφή μας.

Μέ τήν παράδοση οίκοδομούμε τό μέλλον.

**ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

ΕΡΝΣΤ ΦΟΛΛΑΝΤ Ανεξάρτητη πολιτική αφίσα από τη Δυτική Γερμανία

**Der Geschmack
von Freiheit und Abenteuer.**

«Είμαι 36 χρονών, φοράω παπούτσια νούμερο 43 και παίζω μπάσο· επειδή είναι βαρετό ν' ακούει κανείς μόνο μπάσο, όταν βλέπει μια έκθεση, συνήθως προσκαλώ στις εκθέσεις μου μια μουσική μπάντα. Άρχισα με τοιχογραφίες και εδώ και 12 χρόνια ασχολούμαι με τις γραφικές τέχνες. Φτιάχνω αφίσες και κάρτες και έτσι απευθύνομαι σ' ένα μεγάλο κοινό. Το περιεχόμενο της δουλειάς μου δεν είναι ανώδυνο και συχνά ο αγοραστής αυτολογοκρίνεται. "Είναι σωστό άραγε να στείλω μια τέτοια κάρτα;"».

Συναντήσαμε τον Ερνστ Φόλλαντ, έναν από τους σημαντικότερους Γερμανούς πολιτικούς γραφίστες στα εγκαίνια της έκθεσης αφίσας και γελοιογραφίας που οργάνωσε το Ινστιτούτο Γκαίτε. Η έκθεση περιλάμβανε σκίτσα του Έλληνα γραφίστα Ανδρέα Λαζάνη και αφίσες και σκίτσα του Ερνστ Φόλλαντ.

ΕΡ: Η Δυτική Γερμανία είναι ίσως η μόνη χώρα στην οποία έχει αναπτυχθεί τόσο σημαντικά η ανεξάρτητη πολιτική αφίσα.

Πώς εξηγείτε αυτό το φαινόμενο;

ΑΠ: Δεν ξέρω αν μπορώ να δώσω μια εξήγηση. Ίσως είναι επειδή έχουμε μια παράδοση καλλιτεχνών που κάνουν κριτική τέχνη, όπως ο Γκρος και ο Χάρτφιελντ. Ένας ακόμη λόγος είναι ότι το κύκλωμα διάθεσης αυτής της τέχνης είναι πολύ οργανωμένο. Υπάρχει, δηλαδή, ένα εναλλακτικό δίκτυο που ανταγωνίζεται το εμπορικό κύκλωμα και καλύπτει όλη τη Δυτική Γερμανία.

ΕΡ: Η επικαιρότητα είναι, απ' ό,τι φαίνεται, η κύρια πηγή έμπνευσής σας.

ΑΠ: Διαβάζω πέντε εφημερίδες την ημέρα. Μ' ενδιαφέρει πολύ η τέχνη και η πολιτική. Συζητώ με πολλούς ανθρώπους. Απ' όλα αυτά παίρνω τις ιδέες μου.

NSDAP-Mitglied als Bundespräsident!?

Μέλος φασιστικής οργάνωσης - πρόεδρος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας. Πρόκειται για τον Κάρστενς.

Η γεύση της ελευθερίας και της περιπέτειας.

ΕΡ: Ποιοι αντιδρούν έντονα στο είδος της δουλειάς σας;

ΑΠ: Δέχτηκα, κατά καιρούς, πολλές πιέσεις από διάσημους πολιτικούς, όπως ο Κάρστενς, αλλά και από πολλούς άσημους πολίτες. Αυτοί είναι συντηρητικοί, φιλήσυχοι μικροαστοί που βλέπουν ότι συμβαίνει κάτι ανησυχητικό στη γειτονιά τους και τηλεφωνούν αμέσως στην αστυνομία. Πολύ φοβάμαι ότι τέτοιοι άνθρωποι συνεχώς πληθαίνουν.

Τις περισσότερες δυσκολίες όμως αντιμετωπίζω από την αστυνομία, γιατί, όπως παντού, είναι το εκτελεστικό όργανο του κράτους και έτσι μπορεί και παρεμβαίνει κατασταλτικά σε κάθε εκδήλωση αμφισβήτησης. Εδώ αξίζει ν' αναφέρω μια χαρακτηριστική περίπτωση «αξιέπαινης» δράσης της αστυνομίας.

Το 1981 έκανα μια έκθεση στο Βερολίνο, σε εξωτερικό χώρο. Τον ίδιο καιρό σε μια αίθουσα τέχνης της ίδιας πόλης λειτουργούσε μια έκθεση ενός αγαπημένου καλλιτέχνη του Χίτλερ. Πολλά άτομα έκαναν διαδήλωση διαμαρτυρίας έξω από την αίθουσα τέχνης και η αστυνομία έσπευσε να προστατεύσει τον «ευνοούμενο» καλλιτέχνη, διαλύοντας τη διαδήλωση.

Η δική μου έκθεση δεν έτυχε παρόμοιας

ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΗ ΣΗΜΑΙΑ

εφημερίδα

του Κ.Ο. του Κ.Κ.Ε.(μ-λ)

ΑΘΗΝΑ Σολωμού 5 - τηλ. 3815597

ΓΡΑΦΕΙΑ :

ΘΕΣ/ΚΗ Εγνατίας 126 - τηλ. 278978

κυκλοφορεί

Κάθε δεύτερη Παρασκευή

στον ΠΕΙΡΑΙΑ...

βιβλία - περιοδικά - αφίσες

πρισμα

εκπαιδευτικά παιχνίδια

μπουμπουλίνας 48 και υψηλάντου - τηλ. 4172366

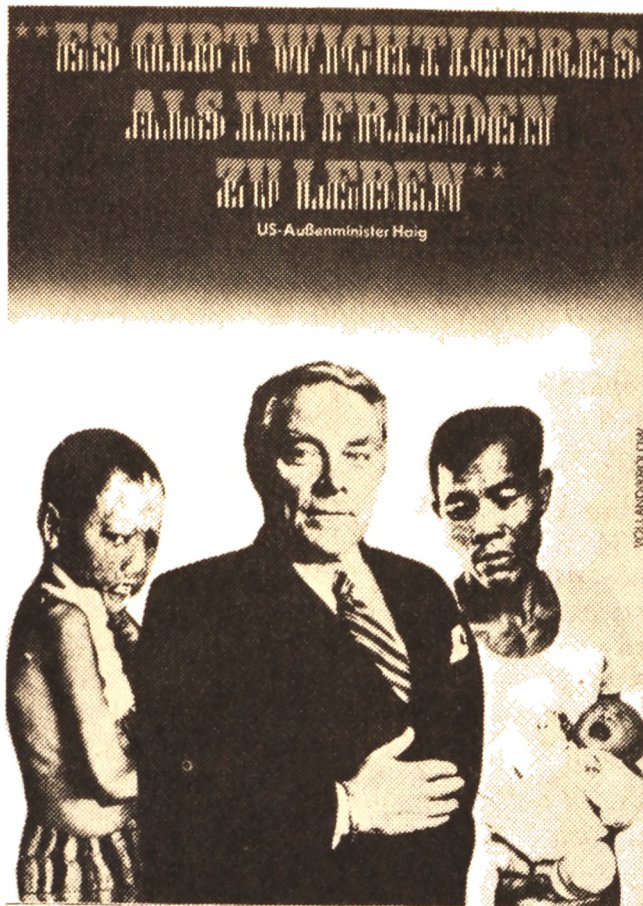
προστατευτικής μεταχείρισης. Οι αστυνομικοί έβαψαν άσπρες όλες τις αφίσες της έκθεσης και συνέχισαν να τις βάφουν και τις επόμενες μέρες, ενώ εγώ τις αντικαθιστούσα.

ΕΡ: Είχατε ποτέ πρόβλημα με τις αίθουσες τέχνης;

ΑΠ: Συνήθως δεν εκθέτω σε αίθουσες τέχνης εκτός από πολύ λίγες «προοδευτικές», ας πούμε. Δεν μ' ενδιαφέρει η γκαλερί σαν χώρος έκθεσης, προτιμώ τους ανοιχτούς χώρους, εκεί που συχνάζει ο κόσμος. Εκθέτω στο δρόμο, στον κινηματογράφο, σε σχολεία, σε εστιατόρια κτλ. Το υλικό της έκθεσης είναι εύκολο στο στήσιμο. Στέλνω, ας πούμε 30 αφίσες και η έκθεση είναι έτοιμη.

ΕΡ: Σε ποιές χώρες έχετε κάνει εκθέσεις;

ΑΠ: Έρχομαι για πρώτη φορά στην Ελλάδα, ενώ έχω εκθέσει σε όλες σχεδόν τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης, στην Αμερική και στην Κούβα. Είναι πολύ ενδιαφέρον και πα-

«Υπάρχουν πιο σημαντικά πράγματα στη ζωή, από την ειρήνη», δήλωση του Αμερικανού Υπουργού Εξωτερικών, Χαϊγκ.

ράξανο το ότι εδώ εκθέτω στο Ινστιτούτο Γκαίτε, που με έχει προσκαλέσει ήδη άλλη φορά στην Ολλανδία. Δεν ξέρω πολλά πράγματα για τους Έλληνες, έχετε όμως μια προοδευτική κυβέρνηση και ίσως είναι αυτός ο λόγος που μπορώ και κάνω μια τέτοια έκθεση στο Γκαίτε.

ΕΡ: Σε ποιά χώρα είχατε τις πιο ενδιαφέρουσες αντιδράσεις;

ΑΠ: Δυστυχώς δεν πήγα στην Αμερική, έστειλα απλώς την έκθεση. Και έτσι δεν παρακολούθησα τις αντιδράσεις εκεί. Στην Πορτογαλία, όμως, επισκέφθηκαν την έκθεση 20.000 άτομα. Ήταν αμέσως μετά την πτώση του φασιστικού καθεστώτος και πιστεύω ότι αυτό έπαιξε σημαντικό ρόλο.

ΕΡ: Ποιά αφίσα έχει πουλήσει τα περισσότερα κομμάτια;

ΑΠ: «Και οι δυο είναι γλύκες». Είναι η αφίσα με τους δύο πολιτικούς, Κάρστενς και Σμιτ. Ανάμεσά τους βρίσκεται μια κοπέλλα στην οποία αρέσουν και οι δύο.

22.9.81

Φωτογραφικό μοντάζ. Ο δήμαρχος του Δυτικού Βερολίνου που διέταξε την εισβολή της αστυνομίας στα κτίρια που είχαν καταλάβει άστεγοι κάτοικοι της πόλης.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΣΕΙΡΑ «ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΨΗΦΙΔΕΣ»

ΔΑΝΙΗΛ Ι. ΙΑΚΩΒ Η ΑΡΧΑΙΟΓΝΩΣΙΑ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ ΕΛΥΤΗ

Μια ενδιαφέρουσα μελέτη για τις πηγές αρχαιογνωσίας του Οδυσσέα Ελύτη. Τεκμηριωμένη προσέγγιση του ποιητικού έργου μέσα από την καταγραφή των αντλήσεών του από τα αρχαία ελληνικά κείμενα.

Κεντρική διάθεση:

Δεινοκράτους 131 - τηλ: 72.29.237

● Στην ίδια σειρά κυκλοφορούν τα:

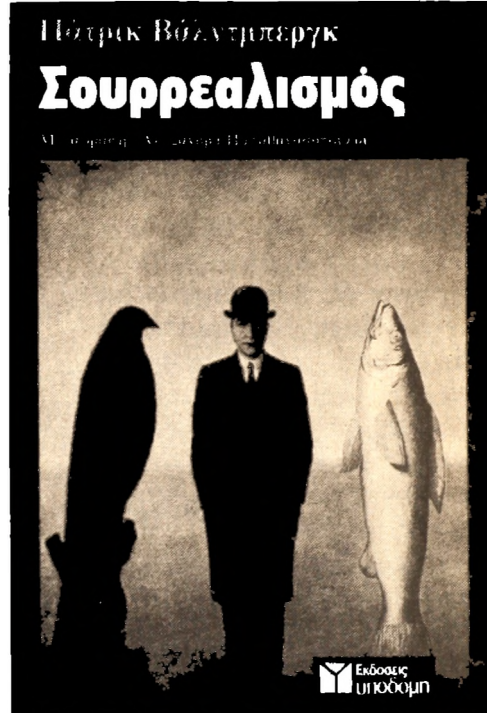
«ΕΠΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΟ ΝΙΚΟ ΚΑΒΒΑΔΙΑ»

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ
Μ.Γ. ΜΕΡΑΚΛΗΣ
Ρομαντικοί -
Εποχή Παλαμά
Μεταπαλαμικοί
ποιητές
από τη σειρά
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΟΚΟΛΗ
Γραβιάς 10 - 12 τηλ. 36.05.520

κυκλοφορεί

Εκδόσεις «Υποδομή»,

ΦΙΛΙΠΠΟΣ Φ.ΦΙΛΙΠΠΟΥ

οι Κνίτες

τέκνα της ανάγκης
ή ώριμα τέκνα της όργης.

ΑΘΗΝΑ 1983

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
«ΝΕΦΕΛΗ» - Μαυρομιχάλη 9
τηλ. 36.04.793

Οι «φιλόλογοι» ή τ' αλλαγμένο πρόσωπο της κριτικής

του Πάνου Θασίτη

Απ' τα μέσα, περίπου, της δεκαετίας του '60 σημειώνεται μια προοδευτική υποχώρηση της παραδοσιακής λογοτεχνικής κριτικής: τη θέση της, παίρνει η φιλολογική κριτική έρευνα. Υποκειμενικά, η εξέλιξη αυτή υλοποιείται με το πέρασμα της κριτικής της λογοτεχνίας μας στα χέρια των πανεπιστημιακών — κύρια — φιλόλογων.

Ο περιεργός ή δύσπιστος αναγνώστης, δεν έχει παρά ν' αναδιφγήσει λογοτεχνικά περιοδικά, περιοδικές εκδόσεις πολιτικής ή γενικής ύλης με λογοτεχνικά παραρτήματα, καθώς και τις λογοτεχνικές επιφυλλίδες των εφημερίδων, από το 1945 και, στη συνέχεια, μέχρι σήμερα, για να διαπιστώσει την παραπάνω μεταβολή.

Ποιά τα αίτια και ποιές οι συνέπειες αυτής της μεταβολής; Για τα πρώτα, περιορίζομαι εδώ να υποδείξω πολύ γενικά την ανάπτυξη των σπουδών της νεοελληνικής λογοτεχνίας που παρατηρείται γύρω στο 65 και μετά στις φιλοσοφικές σχολές των Πανεπιστημίων μας — ιδιαίτερα στην Θεσσαλονίκη και στα Γιάννενα. Ποσοτικά, η ανάπτυξη αυτή εκφράστηκε με τον προσανατολισμό ευαρίθμων σπουδαστών φιλολογίας στα νεοελληνικά γράμματα. Πολλοί απ' αυτούς, αποτέλεσαν αργότερα το διδακτικό προσωπικό που πλαισίωσε τις πανεπιστημιακές έδρες της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Με την εξέλιξη και διεύρυνση της επιστημονικής δράσης αλλά και επαγγελματικής ανέλιξης αυτού του προσωπικού, όπου την προτεραιότητα είχαν φυσικά οι καθηγητές, η κριτική της λογοτεχνίας πέρασε στην δικαιοδοσία τους, στο σημαντικό βαθμό που αυτή η δραστηριότητα, ξεπερνώντας τα πανεπιστημιακά πλαίσια, απλώθηκε και στους χώρους δημοσιότητας της παραδοσιακής λογοτεχνικής κριτικής, (λογοτεχνικά κι άλλα περιοδικά, εφημερίδες, ραδιόφωνο κτλ.).

Στα αίτια ή έστω στα κίνητρα αυτής της στροφής, πρέπει να συνυπολογιστεί η δημοσιότητα κι η ευρύτερη προβολή που εξασφαλίζεται στην κριτική και την έρευνα της νεοελληνικής λογοτεχνίας, από τις εφημερίδες αλλά έντυπα πλατιάς κυκλοφορίας κι απ' τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Δέλεαρ, που εξηγεί κάποτε και το φαινόμενο: πανεπιστημιακοί δάσκαλοι της κλασικής φιλολογίας να εγκαταλείπουν όλο και πιο συχνά τα «άδοξα» και μακριά από την τύρβη του παραλογοτεχνικού παζαριού εργαστήρια της «κατά φύση» επιστήμης τους και ν' ασκούν με συστηματική εννοχήστρωση των μέσων δημο-

σιότητας, τ' αλλότρια έργα του κριτικού της νεοελληνικής λογοτεχνίας...

Στην προοδευτική άσκηση της κριτικής της ν. λογοτεχνίας από τους πανεπιστημιακούς φιλόλογους, νεοελληνιστές και όχι, έχει συμβάλλει αποφασιστικά κι από αντίθετη κατεύθυνση η βαθμιαία εγκατάλειψη του κριτικού προσκήνιου από τους εξωπανεπιστημιακούς κριτικούς (καθαυτό κριτικοί ή λογοτέχνες που ασχολήθηκαν με την κριτική και μελέτη της νεοελληνικής λογοτεχνίας). Απ' αυτούς, οι παλιοί ένας-ένας χάθηκαν, φυσικά. Οι νεότεροι, μέσα στο σμήνος των πανεπιστημιακών, καταλήξαν μερικοί, ενώ όσοι απ' αυτούς είναι και λογοτέχνες περιορίστηκαν, με σπάνιες εξαιρέσεις, στο λογοτεχνικό έργο τους. Έτσι, οι πανεπιστημιακοί «εισβολείς» κυριάρχησαν στο κριτικό πεδίο, με άνεση.

Αν πάμε και λίγο βαθύτερα, διαπιστώνουμε πως αυτή η εξέλιξη ήταν ως ένα σημείο κι αναπόφευκτη.

Η αποθήκη των γενικών γνώσεων του παραδοσιακού κριτικού πάνω στη λογοτεχνία, όσο γεμάτη κι αν είναι, δεν μπορεί πια να τροφοδοτήσει μόνη της τη γνωστική προσέγγιση του λογοτεχνικού κειμένου με τις μεθόδους και τους τρόπους που διαθέτουν και χρησιμοποιούν σήμερα οι επιστήμες της φιλολογίας και της γλώσσας. Αυτές οι μέθοδοι, απαιτούν επιστημονική ειδίκευση και επαγγελματική απασχόληση, προσόντα που τα έχουν οι πανεπιστημιακοί φιλόλογοι και που αυτονόητα στερούνται οι παραδοσιακοί κριτικοί. Μπορεί αυτό να σημαίνει αλλαγή στο χημισμό της μελέτης και κριτικής της λογοτεχνίας, υπερκάλυψη ορισμένων τομέων της και εγκατάλειψη άλλων κτλ., θρίαμβο της σχολαστικότητας και των υποσημειώσεων, όμως όλα αυτά είναι «άλλο ευαγγέλιο» που θα το διαβάσουμε πιο κάτω.

Περνώντας στις συνέπειες της στροφής, για την οποία έγινε λόγος πιο πάνω.

1. Οι «φιλόλογοι» — δηλαδή, οι πανεπιστημιακοί νεοελληνιστές εδώ — κόμισαν στην κριτική και έρευνα των νεοελληνικών γραμμάτων τη φιλολογική γνώση το ειδικό επιστημονικό πνεύμα και τις εξαρτημένες απ' αυτό θετικές μέθοδες εργασίας για την αντικειμενική προσέγγιση και ερμηνεία των λογοτεχνικών κειμένων, τη γραμματολογική και βιβλιογραφική τεκμηρίωση και συνέχισαν στην έρευνα, τις αναλύσεις τους πάνω στη γλώσσα και γενικά, όλα τα θετικά επακόλουθα της επιστημονικής φιλολογικής εργασίας.

Αντίστοιχα και ταυτόχρονα, όμως, υποχώρησαν και κάποτε χάθηκαν οι μεγάλες γραμμές της λογοτεχνικής κριτικής: η αναζήτηση και περισσότερο η ανεύρεση της ενδότερης ουσίας και ευαισθησίας των κειμένων, η ικανότητα για ανίχνευση και διάκριση του αυθεντικού λογοτεχνικού ρήματος από το μη αυθεντικό, η ικανότητα σύνδεσης των κειμένων με κοινωνικές, ιστορικές, φιλοσοφικές και αισθητικές παράμετρους καθώς και η ερμηνευτική κάλυψή τους στη βάση αυτών των γενικότερων παραμέτρων, η γνώση των μυστικών της «λογοτεχνικής κουζίνας» κ.ά.

«Χάθηκαν», δηλαδή, ακριβώς τα στοιχεία εκείνα, που αντικειμενικά και εξ ορισμού, οι επιστήμες της φιλολογίας αδυνατούν να εισφέρουν στην κριτική έρευνα κι ερμηνεία της λογοτεχνίας και, που αν τα συνοψίσουμε, είναι: Πρώτο, η γνωστική ικανότητα που τροφοδοτείται από μια ιδιαίτερη έως χαρισματική υποκειμενική ευαισθησία — αυτή που διαφέρει από την καθ' αυτό καλλιτεχνική ευαισθησία, μονάχα ως προς την αδυναμία της να εκφραστεί καλλιτεχνικά, να παράγει δηλαδή, λογοτεχνήματα — και δεύτερο, οι ευρύτερες γενικές ποικίλες γνώσεις, που ο επαρκής μη φιλόλογος μελετητής και κριτικός της λογοτεχνίας, τις αντλεί από μια σύμφυτη στην καθολικότερη φύση του γνωστική πολυσυλλεκτικότητα, τις αφομοιώνει προσωπικά, δηλαδή, κάπως μοναδικά και εμπλουτίζει τελικά μ' αυτές τις αναλύσεις του.

2. Το άλλο, υποκειμενικότερο αυτή τη φορά, αποτέλεσμα της παραπάνω εξέλιξης υπήρξε το εξής — αν και αναγκαίο — απρόβλεπτο: στη θέση της παλιάς «φιλολογικής συντροφιάς» — κάποτε και κλίκας — (κράμα ως γνωστό από λογοτέχνες και κριτικούς) εγκαταστάθηκε η πανεπιστημιακή ομάδα κάποτε και κλίκας. Οι διαφορές τους είναι σημαντικές.

Κατά κανόνα, η πρώτη είχε κάπως αυθόρμητο και συγκριτικά εφήμερο και χαλαρό σχηματισμό. Η δεύτερη, έχει επαγγελματική και συνεπώς υλική βάση, ασύγκριτα μεγαλύτερη συνοχή και διάρκεια, όσο τουλάχιστο διαρκεί η επαγγελματική συνάφεια των μελών της.

Διαμορφώνεται με άξονα την οικεία πανεπιστημιακή έδρα και μετέχουν σ' αυτήν, εκόντες άκοντες, όλοι όσοι δουλεύουν στην έδρα.

Στην παραδοσιακή λογοτεχνική συντροφιά κέντρο ήταν οι λογοτέχνες που την αποτελούσαν. Ο κριτικός της ακολουθούσε. Στην πανεπιστημιακή ομάδα, ά-

ξονας είναι ο πανεπιστημιακός δάσκαλος: οι λογοτέχνες έπονται ή επιλέγονται απ' αυτόν. Εξαιρέση γίνεται μονάχα για τους πιο κορυφαίους λογοτέχνες για λόγους ευνόητους, αλλά κι αυτό πάλι, είναι σχετικό. Η μακρόχρονη και συστηματική «έκλειψη» του Ρίτσου απ' το κριτικό πανόραμα της πανεπιστημιακής ομάδας μέχρι πρόσφατα, είναι εντυπωσιακά χαρακτηριστική περίπτωση. Αλλά η π.ο., στο πλαίσιο της, δεν εκτόπισε μονάχα τους λογοτέχνες, εξαφάνισε με δυο τουλάχιστον τρόπους και αρκετούς, από τους ελάχιστους άλλωστε που απέμειναν, εξωπανεπιστημιακούς κριτικούς: τους ανάγκασε να δεχτούν τον κριτικό κώδικα και την ηγεμονική της θέση ή απλούστερα τους αγνόησε με διάφορους τρόπους.

Τα παραπάνω, θα είχαν περιορισμένη σημασία, αν δεν επηρέαζαν σε βάθος και έκταση τον χαρακτήρα της κριτικής της λογοτεχνίας. Κατά κάποιο τρόπο όχι συνειδητό, αλλά οπωσδήποτε άφευκτο από την ίδια την ιεραρχική διάρθρωση και τους σωπηρούς κανόνες λειτουργίας της «πανεπιστημιακής ομάδας», η αποδοχή ή απόρριψη και γενικά η βασική κριτική αξιολόγηση των λογοτεχνικών κειμένων καθορίζεται αναγκαστικά απ' τον προκαθήμενό της. Οι επόμενοι στην κλίμακα ακολουθούν την χαραγμένη απ' αυτόν γενική γραμμή πλεύσης.

Το αποτέλεσμα είναι, ο περιορισμός του αντίλογου, της ποικιλίας των απόψεων και της πολυφωνίας, που όμως, είναι απαραίτητες για κάθε δημιουργική γνωστική προσέγγιση, ιδιαίτερα στον πολυσήμαντο αλλά και άκρως ελαστικό χώρο της λογοτεχνίας. Κι ακόμα, η μακροπρόθεσμη δεσμευτικότητα των κρίσεων που εκπορεύονται από τις παραπάνω πανεπιστημιακές ομάδες με το καθοριστικό πέρασμά τους στους φοιτητές των φιλοσοφικών σχολών!...

1. Γνωρίζω και τιμώ, αρκετούς πανεπιστημιακούς. Το ζήτημα όμως, δεν είναι στα πρόσωπα — που ωστόσο έχουν κι αυτά τις ευθύνες τους — ούτε στις εξαιρέσεις. Είναι στις καταστάσεις και τους κανόνες. Ίσως, η πρόσφατη κατάλυση της «έδρας» να συμβάλλει και στην αποδέσμευση της «πανεπιστημιακής ομάδας». Από και πέρα όμως, απαιτείται να οριοθετηθούν με όλη τη δυνατή σαφήνεια η φιλολογική έρευνα από τη λογοτεχνική κριτική, γιατί παρ' όλο που σε κάποια σημεία τους επικαλύπτονται αμοιβαία, διαφέρουν βαθύτερα κι ως προς τα μέσα κι ως προς το γνωστικό τους αντικείμενο. Αλλιώς η σύγχυση αυτών των ορίων και αυτών των διαφορών, θα συντηρεί μόνιμα την ανώμαλη εξέλιξη της κριτικής.

Συλλογή ΒΑΒΕΛ

Χοντρά κόλπα απ' τον Αρκά, αδυναμίες κι ευαισθησίες του ηρωικού κόκκορά του σε μια εποχή χοντρής αναισθησίας. Θα επιβιώσει ο ήρωάς μας απ' τη δυσκοιλιότητά του; Μήπως πρέπει να κόψει (στην ηλικία του!) τη μαλακία; Είναι αλήθεια πως έγινε αδελφή; Αυτά κι άλλα αγωνιώδη ερωτήματα θ' απαντηθούν σε χοντρές γραμμές σ' αυτό το έξαλλο (αλλά πολύ διδακτικό) αλμπουμάκι. Δημοσιευμένο και αδημοσίευτο υλικό.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

δαδέλ
ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 68
📞 3645133

— ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΑ ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΒΡΕΙΤΕ ΠΑΝΤΑ: — και σίγουρα στο **ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΤΗΣ ΒΑΒΕΛ**. —

Αρκάς
Ο Κούκορας
ΥΠΟΘΕΣΗ
ΒΙΑΣΜΟΥ

Γ' ΕΚΔΟΣΗ

καθε μηνα **δαδέλ** μην χάσετε το τελευταίο τεύχος

Βιβλίο και διαφήμιση

Συχνά έχουμε κάνει αναφορές στο «ΑΝΤΙ» για το θέμα της διαφήμισης. Έχουμε εξηγήσει πόσο απαραίτητη είναι για την επιβίωση του Τύπου και πόσο δύσκολη —από οικονομική άποψη— είναι η απόφαση να αρνηθείς μια διαφήμιση. Συγχρόνως, όμως, έχουμε επιμονα διατηρήσει το δικαίωμά μας να κρίνουμε τους διαφημιζόμενους στο περιοδικό μας, εφόσον διαφωνούμε μαζί τους. Αυτή τη στάση «επί ξηρού ακμής» την έχουμε υποστηρίξει με «αντιδιαφημίσεις» και σχόλια που διευκρινίζουν με σαφήνεια τη θέση μας. Κι αυτό δεν το κάνουμε μόνο για να έχουμε τα οικονομικά ωφέλη της διαφήμισης, μια και υπάρχουν περιπτώσεις —όπως αυτές των εφημερίδων της αριστεράς που συστηματικά διαφημιζόμαστε, πιστεύοντας ότι μ' αυτό τον τρόπο συμβάλουμε στη διακίνηση των ιδεών και την προώθηση του διαλόγου— στις οποίες υπήρξε συμφωνία ανταλλαγής διαφημιστικής καταχώρησης που σήμερα πια είναι μονομερής και αποκλειστικά εκ μέρους μας (παράδειγμα «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ», βλ. τχ. 211-212). Ο κυριότερος, όμως, λόγος είναι ότι θεωρούμε τη διαφήμιση μια μορφή πληροφόρησης η οποία, στο βαθμό που υπάρχει και «βομβαρδίζει» με όλα τα μέσα το καταναλωτικό κοινό, μας υποχρεώνει στην αντιμετώπισή της και όχι στην στρουθοκαμηλική αγνόησή της.

Θα μπορούσαμε, βέβαια, να πούμε, ομολογώντας την εμπάθειά μας, ότι κάποιες διαφημίσεις θα μας ήταν οριακά ανυπόφορες.

Ήσμα Πολεμιστήριον

«Το πιο επαναστατικό στοιχείο, ωστόσο, που εισάγεται στο Ήσμα Πολεμιστήριον, και που αποτελεί την κατεξοχήν ιδιοτυπία του, είναι η σύνδεση της ελευθερίας της Ελλάδας με την πορεία των στρατευμάτων της γαλλικής, επαναστατικής ακόμα, Δημοκρατίας:

*“Γάλλοι και Γραικοί δεμένοι,
με φίλιαν ενωμένοι,
Δεν είναι Γραικοί ή Γάλλοι.
Αλλ’ εν έθνος Γραικογάλλοι”.*

Στο βάθος της σκέψης του Κοραή θα υπήρχε, οπωσδήποτε, η ανάμνηση ενός σχεδίου που κυοφορήθηκε στις αρχές της γαλλικής επανάστασης και για το οποίο είχε ο ίδιος πληροφορήσει, Νοέμβριο του 1792, τον φίλο του Δ. Λώτο. (...) Πολύ πιο πρόσφατη ήταν η πραγματικότητα της γαλλικής παρουσίας στα νησιά του Ιονίου, τα “γαλλοκραϊκά” ή “γραικογαλλικά διαμερίσματα”, όπως αποκαλούνταν και επίσημα από τους γάλλους οι οποίοι άφηναν, με πολλούς τρόπους, να εννοηθεί ότι από εκεί θα ξεκινούσαν και οι επιχειρήσεις για την απελευθέρωση της Ελλάδας. Όταν εκδόθηκε το Ήσμα Πολεμιστήριον, οι “ελευθερωταί Γάλλοι” είχαν ήδη αναγκαστεί να εγκαταλείψουν τις προσωρινές αυτές κατακτήσεις.

Όμως, πολύ περισσότερο από τις αβέβαιες αυτές εδαφικές διαμορφώσεις, εκείνο που δέσποζε, κυρίως, στη σκέψη του Κοραή, ήταν η ελπίδα της διάχυσης, στις ελληνικές περιοχές, χάρη στην παρουσία των στρατιών της γαλλικής

Δημοκρατίας, των γαλλικών ιδεών, των ιδεών της Ελευθερίας και της Ισότητας: αυτές θα επέτρεπαν στην εθνική απελευθέρωση να αποκτήσει το πραγματικό νόημά της.

Λίγο αργότερα και ο ίδιος, και άλλοι προοδευτικοί έλληνες θα διαπιστώσουν ότι και η επαναστατική Γαλλία

*“υβριζε την τυρρανία
μα διψούσε για σολδιά”.*

Ο Κοραής θα γράψει, τότε, ότι ο Ναπολέων, “αντί να καταστήσει αυτόνομον την Ελλάδα, ήθελε την υποτάξει εις κανένα συγγενή του δεσπότην”. Αλλά αυτά είναι μεταγενέστερες σκέψεις και εκτιμήσεις. Στα 1800, οι υπολογισμοί και οι ελπίδες του Κοραή ξεκινούν από την αντίληψη ότι οι γάλλοι θα φέρουν μαζί με τα στρατεύματά τους και τις ιδέες της γαλλικής επανάστασης. Μ’ αυτή την προϋπόθεση, οι έλληνες είχαν κάθε συμφέρον να ενωθούν μαζί τους:

*“Δεν είναι Γραικοί ή Γάλλοι
αλλ’ εν έθνος Γάλλοι” Κράζοντες,
“Αφανισθήτω”
Κ’ εκ της γης εξαλαφθείτω.
Η κατάρατος δουλεία!*

ΖΗΤΩ Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ!

Η φωτομηχανική αναπαραγωγή του ανώνυμου έργου του Κοραή, «Ήσμα Πολεμιστήριον», έγινε από την έκδοση του 1800. Δημοσιεύουμε απόσπασμα από το «Σημείωμα για το Ήσμα Πολεμιστήριον» του Φίλιππου Ηλιού που είχε και τη φροντίδα της παρουσίασής του. Το «Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο» αξιοποιεί, κατά τον καλύτερο τρόπο, τη δυνατότητα που προσφέρει η φωτομηχανική αναπαραγωγή δυσπρόσιτων εκδόσεων, σε κοινό πέρας των ορίων των «ειδικών». Η ουσιαστική, όμως, παρέμβαση του Φίλιππου Ηλιού, ολοκληρώνει την παρουσίαση του έργου. Το σημείωμα και οι σημειώσεις του δίνουν με πληρότητα το ιστορικό πλαίσιο μέσα στο οποίο ο Διαμαντής Κοραής δημιούργησε το «Ήσμα Πολεμιστήριον» και φωτίζουν τους όρους ανάπτυξης των πατριωτικών ασμάτων στη διαδικασία προετοιμασίας της ελληνικής επανάστασης.

Να, για παράδειγμα, θα μας ήταν αδύνατο να διαφημίσουμε ένα βιβλίο του Χίτλερ ή του Γκαίμπελς και θα θεωρούσαμε απαράδεκτη την ανοχή σε κάτι παρόμοιο από μέρους περιοδικών ή εφημερίδων της Αριστεράς— αν και θα ήταν απαράδεκτο και για έντυπα της Δεξιάς, σήμερα. Αλλά ένα βιβλίο με του οποίου τις απόψεις διαφωνούμε θα μπορούσε να διαφημιστεί και συγχρόνως να κατακριθεί στις στήλες του βιβλίου.

Αφορμή γι’ αυτές τις σκέψεις μας έδωσε η επιστολή του εκδότη του βιβλίου «οι Κνίτες», στην οποία περιγράφει τη στάση σατιρικού περιοδικού απέναντι στο θέμα. Τελικά, οι εκδότες του περιοδικού —σύμφωνα πάντα με τον επιστολογράφο— αφού ζύγισαν το... βιβλίο, έκριναν πως δεν είχε θέση στο έντυπό τους ούτε για διαφήμιση. Το σατιρικό περιοδικό, βέβαια, δηλώνει απλώς αντιδεξιό, μια στάση τέτοια, όμως, δείχνει ισχυρή «συντροφική» αλληλεγγύη —με ανάλογη μεθοδολογία— προς τους Κνίτες. Οπωσδήποτε ένα βιβλίο για μια πολιτική νεολαία φτιαγμένο εξ ολοκλήρου από παραθέματα δεν είναι ένα βιβλίο ούτε αναγκαστικά αρεστό, ούτε όμως και το αντίθετο. Είναι ένα βιβλίο, σαν πολλά άλλα, για το οποίο θα μπορούσαμε να διατυπώσουμε ποικιλόμορφες απόψεις. Και αυτό θα ήταν μια πράξη - εκδήλωση δημοκρατικής συνείδησης και όχι άσκηση ιδεολογικής τρομοκρατίας με τη μέθοδο του αποκλεισμού.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

Καταπακτή

Πεζά κείμενα

Εκδ: Γνώση, Αθήνα

Σαράντα τέσσερα κείμενα αποτελούν την «Καταπακτή». Όλα τους διακρίνονται για την άκρως επίμονη προσπάθεια να δοθεί ο βαθύτερος εσωτερικός αντικτυπος της ζωής και μάλιστα της σημερινής ζωής, ο έρπων εσωτερικός διαλογισμός. Μέσα στην καταπακτή βρίσκεται ο έγκλειστος σημερινός άνθρωπος, τραυματισμένος, φοβισμένος και αποτραβηγμένος. Το βιβλίο μολονότι εξαιρετικά τολμηρό και απεριφραστο πάνω στα θέματα των ανθρώπων που από τη φύση τους υποφέρουν ερωτικά, δεν προκαλεί ιδιαίτερα τον αναγνώστη, μα περισσότερο τον κινεί σε μια παραδοχή.

ΕΝΤΕΝ ΦΟΝ ΧΟΡΒΑΤ

Καζιμίρ και Καρολίνα

Εκδ: Γνώση, Αθήνα

Γραμμένο το 1931, το έργο χρωσάει τη γοητεία του στο ύφος του. Με τρόπο, λιτό περιγράφονται απλά πράγματα, που όμως σε παγιδεύουν αμετάκλητα. Ο Χόρβατ παρουσιάζει μια κοινωνία υπό διάλυση μέσα από την ανυποψίαστη, ανώδυνη, μορφή ενός λαϊκού έργου. Έτσι, ξεσκεπάζει την ψευτιά και την υποκρισία ακόμα πιο αμείλικτα. Το έργο του Χόρβατ είναι ένας συνδυασμός από σκοτεινές και εύθιμες εναλλαγές.

ΚΩΣΤΑΣ Ν. ΧΑΤΖΗΠΑΤΕΡΑΣ

ΜΑΡΙΑ Σ. ΦΑΦΑΛΙΟΥ

Μαρτυρίες '40-'41

Εκδ: Κέδρος, Αθήνα 1982

Συναγωγή ντοκουμέντων με συναισθηματική φόρτιση θα μπορούσε να χαρακτηριστεί αυτό το βιβλίο, που με τρυφερότητα αγγίζει την ιστορική μνήμη μέσα, κυρίως, από τις προσωπικές μάρτυ-

ρίες. Επιστολές από το μέτωπο και από τα μετόπισθεν, ημερολόγια πολέμου, προφορικές αναμνήσεις, αλλά και συστηματική έρευνα σε ιδιωτικά αρχεία και συλλογές, σε βιβλιοθήκες και μουσεία στην Ελλάδα και στο εξωτερικό και στον Τύπο της εποχής, έδωσαν αυτό το εξαιρετικά φιλόπονο και ταπεινό αφιέρωμα στο φαντάρο του '40-'41.

Αλλά, πέρα από αυτό, μια σημαντική κατάθεση υλικού για τη γνωριμία και περαιτέρω ιστορική προσέγγιση της «Μάχης της Ελλάδας».

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΟΖΑΝΗΣ

Η γη εκείνη των απόντων

Εκδ: Έρασμος, Αθήνα 1983

«Με τις εννιά του φλόγες σπαρμένες στο στερέωμα / Με το ναυάγιο κοντά στις μαύρες πέτρες / Με τον αχέροντά του άπλευστον / Ήρθε απόψε ο φονιάς και με κατοίκησε / Επάνω του οι μέρες μου βαραινούνε / Ωρες τους ώμους γέρνοντας / Και μολυβής ο ουρανός τινάζοντας την αδικία / Δικό μου δίκαιο / Ανάρμοστο στους δρόμους που πατώ».

Κλειστός κύκλος που ολοκληρώνει το εσωτερικό του νόημα για να ξαναπιάσει το νήμα σε νέο κύκλο αισθημάτων. Μία ενδιαφέρουσα εγγραφή του Βίου, έτσι όπως συλλαμβάνεται έξω από το προσωπικό για να περάσει ξανά σ' αυτό, ενσωματώνοντας το γενικό.

Η. ΕΡΕΝΜΠΟΥΡΓΚ

Το ένατο κύμα.

Εκδ: Καστανιώτη, Αθήνα

Στο έργο του αυτό, ο συγγραφέας μετουσιώνει μια συγκλονιστική πραγματικότητα —που από μόνη της έχει δύναμη συγκινησιακή— σε έργο τέχνης.

Πρόκειται για την εποχή του ψυχρού πολέμου που οι συνέπειές του φτάνουν ως τις μέρες μας.

ΝΑΝΟΣ ΒΑΛΛΩΡΙΤΗΣ

Μερικές γυναίκες
Εκδ: Θεμέλιο, Αθήνα 1982

Ποιήματα και πεζά γραμμένα με τη γνωστή υπερρεαλιστική γραφή του Ν. Β.

«Τη γυναίκα αυτή τη συνάντησε για πρώτη φορά στο όνειρο ενός άλλου. Πάλεψε μαζί της μέχρις εσχάτων. Στο γυρισμό ένα απόγευμα απ' το πεδίο της μάχης είδε πως είχε παλέψει μ' ένα τέρας ψεύτικο μ' ένα όραμα».

Ο Ν.Β. κινείται στο χώρο της επιθυμίας: αναζήτηση του φανταστικού / απόρριψη του πραγματικού.

Το βιβλίο εικονογραφείται με πέντε σχέδια του συγγραφέα.

ΦΑΣΙΑΝΟΣ

Χαρακτικά

Εισαγωγή: Δ. Γιακουμάκης

Εκδ: Φόρκυς, Αθήνα 1982

Λεύκωμα στο οποίο περιλαμβάνονται πάνω από εκατό χαρακτικά του Φασιανού, τα οποία χαρακτηρίζονται από την ίδια ευαίσθητη υφή της ζωγραφικής του.

«Χρησιμοποίησα την χαρακτηριστική σαν ένα μέσο απλοποίησης της ζωγραφικής μου. Όταν για πρώτη φορά ζωγράφισα σε μια πέτρα επάνω και μετά είδα το αποτέλεσμα τυπωμένο αυτόματα με χρώμα ακόμα φρέσκο, θέλησα να κά-

νω το ίδιο πείραμα και στη ζωγραφική μου», λέει ο ίδιος και διευκρινίζει έτσι τη σχέση του με τη δημιουργία του — ζωγραφική ή χαρακτική.

Η έκδοση προσεγμένη ιδιαίτερα προλογίζεται από τον Μπερνάρ Γκεερμπράντ. Στο έργο του Φασιανού μας εισάγει με ουσιαστικό τρόπο ο Δημήτρης Γιακουμάκης.

ΜΑΡΚΟΥ Γ. ΠΟΛΙΟΥΔΑΚΗ

Η μάχη της Κρήτης στο Ρέθυμνο
Αθήνα 1983

Παρά τις μεθοδολογικές αδυναμίες του το βιβλίο αυτό συμβάλλει σημαντικά, με το πλήθος των γραπτών τεκμηρίων και των προφορικών μαρτυριών, στην περαιτέρω γνώση μας της θρυλικής «μάχης της Κρήτης στο Ρέθυμνο». Ο Μάρκος Γ. Πολιουδάκης έζησε στο χώρο των συγκρούσεων, όταν ήταν μόλις 13 χρόνων, και συγκλονίστηκε από την έξαρση της μάχης και το μοιραίο τέλος των αγωνιστών που εκτελέστηκαν από τους χιτλερικούς.

Κατάθεση τιμής στους αγωνιστές της ελευθερίας θα πρέπει να θεωρηθεί αυτή η έκδοση η οποία καταξιώνεται ως πράξη ήθους, χωρίς να μειώνεται ο ιστορικός της ρόλος.

Β. Σ. Νάιπουλ

‘Η πιό δυνατή λογοτεχνική φωνή
του σημερινού κόσμου

Πέντε από τα καλύτερα μυθιστορήματά του πού του έφεραν την παγκόσμια αναγνώριση και τον τοποθέτησαν στη λίστα των υποψηφίων για το βραβείο Νόμπελ, θα κυκλοφορήσουν σύντομα στα ελληνικά έπειτα από το ειδικό συμβόλαιο συμφωνίας πού υπογράφηκε ανάμεσα στο συγγραφέα και τον Μπάμπη Γραμμένο (Έκδόσεις Γλάρος). ‘Ο Νάιπουλ, πού η φωνή του είναι ένα μείγμα από Τζέιμς Τζόυς και Τζόζεφ Κόνραντ, θεωρείται ένας από τους σπουδαιότερους σύγχρονους ανατόμους του Τρίτου Κόσμου και ταυτόχρονα ένας από τους καλύτερους πεζογράφους πού έχει να επιδείξει ο σημερινός κόσμος. Τα πέντε μυθιστορήματά του θα κυκλοφορήσουν με την παρακάτω σειρά:

1. Οί ‘Αντάρτες
2. Στην καμπή του ποταμού
3. Μιά σημαία στο νησί
4. Μίγκουελ Στρήτ
5. ‘Ο κύριος Στόουν και η φαντασία του

‘Αργότερα θ’ ακολουθήσουν και άλλα μυθιστορήματα και νουβέλες του Νάιπουλ καθώς και τα περίφημα δοκίμιά του για τις αποικίες και για τον αγώνα των λαών για την ανεξαρτησία τους.

Μία μεγάλη, σύγχρονη, συνεπής ασφαλιστική εταιρία - αγροτικών και γενικών ασφαλειών - με δίκτυο εξυπηρέτησης απ' άκρη σ' άκρη στην Ελλάδα, πού προσφέρει τα κέρδη της σε αναπτυξιακούς, κοινωνικούς και πολιτιστικούς σκοπούς.

**Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ**
ΚΟΝΤΑ ΣΑΣ Ο,ΤΙ ΚΙ ΑΝ ΤΥΧΕΙ

ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΣΧΟΛΙΑ: για την ‘Υπουργική Σύνοδο του GATT, Συνεταιρισμούς, Πυρηνικό αποπλισμό κτλ.

ΑΡΘΡΑ: Ν. ‘Αλιβιζάτος, Κρατική εξουσία και πολιτικοί θεσμοί • Γ. Γκουνταρούλης, Εισαγωγή στο βιβλίο «Έναντια στη Μέθοδο» του P. Feyerabend • Α. Φεργάδης, Βενιζέλος και εξωτερική πολιτική • Π. Καψής, Οικονομική πολιτική του 1982.

ΕΝΘΕΤΟ: G. Peres, Experimental demonstration of the tomatopic organization in the Soprano.

ΚΥΚΛΟΦΕΙ ΤΟ 16ο ΤΕΥΧΟΣ

Πόσο κρατάει αυτή η «Άνοιξη»

του Γ. Μπράμου

Ο ελληνικός κινηματογράφος περνάει από την εμφάνισή του μια αμφίβολη, όσο (και αφύσικα) μακροχρόνια άνοιξη. Άνοιξη λοιπόν της φουστανέλλας, του μελò, της φαρσοκωμωδίας, άνοιξη του μιούζικαλ και του φωσκοπούλειου «δράματος», άνοιξη του νέου ελληνικού κινηματογράφου. Κάποτε όμως αυτή την άνοιξη τη διεκδικούσε μια μόνο περιοχή, ενώ σήμερα η διεκδίκηση είναι συνολική: Από τον Όμηρο Ευστρατιάδη μέχρι τον Βασίλη Βαφέα, από τον Γιάννη Δαλιανίδη μέχρι τον Γιώργο Κατακουζηνò. Κύριο κριτήριο γι' αυτή την άνοιξη το κοινό, που πια το διεκδικούν όλοι. Υπάρχουν βέβαια και οι οριακές ταινίες, όπως ο «Μπαλαμός» του Σταύρου Τορνέ, που δοκιμάζει με ανεπανάληπτο τρόπο, τα όρια και τις αντιστάσεις για προτάσεις που δεν εντάσσονται με ευκολία στο κυρίαρχο σώμα του ελληνικού κινηματογράφου.

Πόσο κρατάει, λοιπόν, αυτή η άνοιξη. Ή μήπως όλα είναι άκρατες αισιοδοξίες, «αλκυονίδες μέρες» και σύντομα θα 'ρθει πάλι η βαριά χειμερία νάρκη;

Άρνηση των σχημάτων

Μετά από μια μακρά περίοδο, όπου κυριάρχησαν τα σχήματα «παλιός», «νέος», ο σύγχρονος ελληνικός κινηματογράφος αναζητάει —για άλλη μια φορά— το πρόσωπό του. Τα στερεότυπα που ήθελαν την «παλιά» ταινία σαν άρτια παραγωγή, με λαϊκίστικο, αλλά σωστά διαρθρωμένο σεναριακό υλικò, με επιπεδη, αλλά «αποτελεσματική» σκηνοθεσία και αντίθετα χαρακτήριζαν «νέα», όποια ταινία ήταν «φτωχή» παραγωγή, με άρνηση των παλιών μύθων, με ιδιαίτερο βάρος στον πειραματισμό της σκηνοθετικής γραφής αυτά λοιπόν τα στερεότυπα φαίνεται να ξεπερνιούνται.

Ο νέος Ε.Κ. έχει ενσωματώσει πια πολλά και γόνιμα στοιχεία, όπως η σπουδή, πάνω στη φωτογραφία, η —έστω όψιμη— αναζήτηση μυθοπλασίας, η δουλειά πάνω στην διεύθυνση ηθοποιών που είχε κάποτε υποτιμηθεί.

Από την άλλη πλευρά, οι κανόνες της εσωτερικής αγοράς έχουν αλλάξει ριζικά, από την εποχή του Φίνου. Ο εμπορικός κινηματογράφος επιστρέφει στην εποχή του Στράντζαλη και συμπιέζει εξαντλητικά το κόστος παραγωγής. Οι ταινίες γυρίζονται κυριολεκτικά «της αρπαχτής» και φέρνουν μέσα τους το σπέρμα της αυτοκαταστροφής. Η Ρένα Βλαχοπούλου, ο Ντίνος Ηλιόπουλος, ο Κώστας Βουτσάς κ.α. επιστρέφουν με την αίγλη της Φίνος Φιλμς (που συντήρησε άλλωστε όλα αυτά τα χρόνια της απουσίας τους η τηλεόραση), με την αλεπάλληλη προβολή ταινιών εκείνης, της παλιάς εποχής. Οι σύγχρονες, όμως, αποδόσεις τους δεν προκαλούν πια το μεγάλο κοινό, που άρχισε ήδη, στην περίπτωση «της δημοκρατίας του νέφους» με τον Βουτσά, να τους αγνοεί. Τελευταίες «ελπίδες» η σεξουαλικοποίηση των τίτλων, («Αυτός και το πουλί του»), η εγχώρια «γρανιτοποίηση» των θεμάτων («Γρανίτα από μελάι» «Ρόδα, τσόντα και κοπάνια») και η επιδερμική εικονογραφία των προβλημάτων της νεολαίας («Η στρόφη», «Η κόντρα», «Τα βαποράκια»).

Ο κορεσμός και η εμπορική αφυδάτωση αυτής της κατηγορίας των ταινιών, δεν φαίνεται να είναι μακριά. Υπάρχουν άλλωστε και κάποιες ενδείξεις με τη «Στροφή» του Δαλιανίδη, που δεν είχε την επιτυχία των «Τσακαλιών», παρ' όλο που η θεματολογία τους είναι η ίδια.

Η Ζωή Λάσκαρη και ο Άρης Ρέτσος στο «Επικίνδυνο παιχνίδι» του Γιώργου Καρυπίδη. Η ταινία πέρα από μια πρόταση για το «φιλμ-νουάρ», ήταν και μια πρόταση για την ίδια την Λάσκαρη. Ποτέ σκηνοθέτης, της δικής της «φρουράς» δεν την κινηματογράφησε ερωτικά, κι όχι μόνο βάζοντάς την να επιδεικνύει τα κάλλη της. Ο Καρυπίδης προσπάθησε να συμφιλιώσει το «παλιό» και το «νέο» ή καλύτερα αποπειράθηκε να το υπερβεί.

Σε αναζήτηση κοινού

Αν όμως η νεύρωση της απώθησης του «νέου» προς τον «παλιό» Ε.Κ. έχει πια ξεπεραστεί, σήμερα φαίνεται να γεννάται μια άλλη νεύρωση της αναζήτησης κοινού. Και το παράδοξο είναι ότι όλοι ψάχνουν το κοινό, όχι μόνο μέσα από την αποτελεσματικότητα και κυρίως το είδος της ταινίας, αλλά από τις ατραπούς της διανομής, που άλλωστε είναι γνωστό από ποιούς και πώς ελέγχεται θέμα για το οποίο ελπίζουμε να επανέλθουμε.

Υπάρχουν τρία παραδείγματα, ας ελπίσουμε σποραδικά. Γιατί η ταινία δεν επιβάλλεται με κόλπα και με ψευδώνυμα και δεν είναι μακριά η εποχή που ο «La strada» του Φελλίνι βγήκε με τίτλο που έλεγε περίπου «Αυτή που την πούλησε η μάνα της», ή «η Σιωπή» προβάλλονταν σε πονηρές και ειδικές αίθουσες, μπροστά σ' ένα κοινό που το αποτελούσαν

«Το Ρεπό» του Βασίλη Βαφέα είναι μια από τις σημαντικότερες προτάσεις για την ανανέωση της κωμωδίας. Την πρώτη βδομάδα της προβολής της πήγε πολύ καλά, περισσότερο και από τις πιο αισιόδοξες προβλέψεις του γραφείου διανομής. Κι ενώ όλα έδειχναν ότι θα συνεχιζόταν και για δεύτερη βδομάδα, ξαφνικά κατέβηκε από τις περισσότερες αίθουσες και συνέχισε μόνο σε μια. Εξακολούθησε όμως κι εκεί να κόβει εισιτήρια, κι έτσι ο διανομέας αποφάσισε πια να την ξαναβάλει... Αυτή η μικρή νεοελληνική ιστορία, έχει να κάνει με γραφείο διανομής που φημίζεται για τις «αμερικάνικες προδιαγραφές» του. (Στη φωτογραφία μια σκηνή με τον Πέτρο Ζαρκάδη, τον Δημήτρη Πιατά και τον Κώστα Σφήκα).

ρέμπελοι και μονίμως χασομέρηδες κάθε ηλικίας (ας μην ξεχνάμε ότι και τότε η ανεργία ήταν στο φώρτε της).

Είναι λοιπόν «Το ταξίδι στην πρωτεύουσα» του Τάκη Παπαγιαννίδη, «Στο δρόμο του Θεού» του Δημήτρη Αρβανίτη και «Η αναμέτρηση» του Γιώργου Καρυπίδη. Από τις τρεις, η πρώτη έγινε «Στη ζούγκλα της Αθήνας» και αλλάχθηκε το μοντάζ, προσαρμοσμένο στις απαιτήσεις του παραγωγού. Η δεύτερη μετονομάστηκε σαν «Απόκρυφα μιας μοναχής» για εύλογους λόγους. Και η τρίτη προβλήθηκε σαν «Επικίνδυνο παιχνίδι».

Οι ευέλπιδες λοιπόν νέοι κρατούν την ταινία του Αρβανίτη, όχι γι' αυτό που είναι, αλλά γι' αυτό που υπόσχεται σαν τίτλος και σαν προθήκη και τελικά δεν δίνει. Στην περίπτωση του Καρυπίδη το πρόβλημα βρίσκεται σε μια αφίσα της Ζωής Λάσκαρης που δεν υπάρχει πλάνο στην ταινία... Φρούδες λοιπόν κι εδώ οι ελπίδες γι' αυτό, το περιπόθητο μεγάλο κοινό, αφού η Λάσκαρη δολοφονείται στο πρώτο τρίτο της ταινίας και όταν επιτέλους, αποκαλύπτει τα κάλλη της, αυτά είναι μια ονειρώξη του νεαρού, μπλεγμένο με μητρικά κι ένα ματωμένο στήθος...

Πρώτο θύμα αυτής της κατάστασης είναι ο ίδιος ο δημιουργός που εκβιάζεται να δεχθεί τους όρους του διανομέα. Η ελληνική ταινία χρησιμοποιείται σαν υποδεέστερο είδος, και δεν προστατεύεται από οποιαδήποτε αυθαιρεσία του διανομέα και του αιθουσάρχη. Αυτοί άλλωστε είναι και οι πρώτοι που καρπώνονται τα έσοδα της ταινίας χωρίς να διακινδυνεύουν τίποτα.

Μήπως λοιπόν αυτή η άνοιξη ανήκει μόνο στους εμπόρους; Στο Υπουργείο Πολιτισμού ετοιμάζεται ένα νομοσχέδιο για τον κινηματογράφο, το οποίο θα πρέπει να δώσει κάποιες απαντήσεις σ' αυτό. Η ελληνική ταινία δεν θα πρέπει να ανέχεται την προστασία του κράτους ή του διανομέα, αλλά να διεκδικεί, οπωσδήποτε την κατοχύρωσή της.

Το Ανοητολόγιο του Φλωμπέρ στη δημοκρατία των μεταφράσεων

Του Αντώνη Ζέρβα

Είναι κοινοτοπική αλλά θλιβερή η διαπίστωση ότι οι μεταφράσεις πια δεν αποτελούν κανένα πνευματικό γεγονός. Η παραγωγή τους υπακούει στους νιοκοπούς εμπορευματικούς κανόνες της σύγχρονης και ανεξέλεγκτης εκδοτικής επιχείρησης. Διαπίστωση που θα ταίριαζε βέβαια και για πολλούς άλλους χώρους των δημόσιων πραγμάτων, αφού η κοινωνία μας δε μοιάζει να καυχείται για τις αντιστάσεις της, και συνεπώς δηλωτική του σύγχρονου ήθους.

Κατακλυζόμαστε από μεταφράσεις —και όχι μόνο από αυτές— σάμπως το πρόβλημά μας να ήταν οι μεταφράσεις. Σάμπως να πρωτοβγήκαμε σήμερα στον κόσμο και αγωνιούμε να μπαλώσουμε το στρωσίδι του ύπνου μας.

Χύμα οι ψευδοπολυτελείς εκδόσεις, τα επίκαιρα για άλλους τόπους και νοοτροπίες βιβλία, έως ότου ο τάδε εκδότης πιάσει την καλή. Με το κέρδος κριτήριο, ο αντίλογος σωπαίνει και παραχωρεί τη θέση του σε μια σωπηρή συνενοχή που, στο κάτω κάτω, συμφέρει και τις δυο πλευρές. Εκείνοι, οι μετρημένοι, που θα είχαν ένα λόγο, θεωρούν τα πράγματα από την σκοπιά της αιωνιότητας: ποιός θα τους κρίνει.

Έτσι, βρισκόμαστε σήμερα στο πρωτόφαντο στάδιο της ιστορικής διαδρομής μας, όπου όλα είναι αποδεκτά, όπου σύγκρουση ανάμεσα στο υποτιθέμενο καινούριο και το υποτιθέμενο παλιό δεν υπάρχει ή δε συμφέρει, όπου οι αξίες και τα κριτήρια πηγαίνουν περίπατο. Κάποιος οραματίστηκε την Ελλάδα σαν μια δεύτερη Ελβετία. Το όραμα, κατά κάποιο τρόπο, κατορθώθηκε.

Παραμυθία μας το δήθεν μετα-μετασουρεαλιστικό χιούμορ, νιόκοπο κι αυτό.

Και ο λόγος για τις μεταφράσεις δε θα είχε λόγο αν, πλάι στον Μπόρις Βιάν, την κυρία Γιουρσενάρ και ένα φόρτωμα μεταγλωττίσεις, δεν τύχαινε αυτές τις μέρες να κυκλοφορήσει από τις εκδόσεις Ηριδανός, σε μετάφραση του Αντώνη Μοσχοβάκη, το έργο του Γουσταύου Φλωμπέρ, Μπουβάρ και Πεκυσέ. Και μάλιστα, να κυκλοφορήσει την καίρια στιγμή, εκατό και κάτι χρόνια δηλαδή από τη δημοσίευση του πρωτότυπου, μια και τώρα μόλις είμαστε κάπως έτοιμοι να αντικρύσουμε με μάτι κριτικό την Αντιπροσωπευτική Δημοκρατία και την ισοπεδωτική παρουσία του σύγχρονου αστού, με άλλα λόγια το θέμα του Φλωμπέρ.

Ο θάνατος βρήκε το συγγραφέα στο τραπέζι της δουλειάς του —ένας πραγματικά φλωμπερικός θάνατος— και το βιβλίο τυπώθηκε το 1881, ανολοκλήρωτο, δημιουργώντας σοβαρά προβλήματα στην κατανόησή του. Η Αλληλογραφία όμως του Φλωμπέρ καθώς και οι δυο σημαντικότερες εργασίες του Rene Descharmes: *Autour de Bouvard et Pecuchet*, 1926, και του D. L. Demorest: *A Travers les Plans, Manuscripts et dossiers de Bouvard et Pecuchet*, 1931, έβαλαν τα πράγματα σε κάποια τάξη, ώστε να έχουμε μια ιδέα της τελικής αρχιτεκτονικής του οψίγονου έργου.

«Είναι η ιστορία αυτών των δύο ανθρώπων που αντιγράφουν μια κριτική εγκυκλοπαίδεια φάρσα... Για τον σκοπό αυτό θα χρειαστεί να μελετήσω πολλά πράγματα που αγνώω, τη χημεία, την ιατρική, τη γεωπονική. Βρίσκομαι τώρα μέσα στην ιατρική,

Ναι, η βλακεία συνίσταται στο να ψάχνεις συμπεράσματα. (1850) Α, αυτό που λείπει από τη σύγχρονη κοινωνία δεν είναι ένας Χριστός ούτε ένας Ουάσιγκτον ούτε ένας Σωκράτης ούτε ακόμη ένας Βολταίρος. Λείπει ένας Αριστοφάνης, μα θα τον έπαιρναν με τις πέτρες. (1852)

Από την Αλληλογραφία του Φλωμπέρ.

αλλά πρέπει να 'σαι παλαβός και τριπλά φρενιασμένος για να καταπιαστείς σε παρόμοιο βιβλίο», γράφει ο Φλωμπέρ σε κάποια φίλη του, τον Αύγουστο του 1872, λίγο μετά την τρίτη και τελευταία γραφή του Πειρασμού του Αγίου Αντωνίου. Αυτά τα δυο ανθρώπακια δεν είναι παρά ο Μπουβάρ και ο Πεκυσέ οι οποίοι, με το οριστικό τους όνομα, μνημονεύονται, πρώτη φορά, σε κατοπινό γράμμα του ίδιου μήνα.

Αν δε γεννήθηκε μαζί με τον Φλωμπέρ, που στα εννιά του μόλις χρόνια θέλει να γράψει κωμωδίες για τις ανοησίες που μια κυρία λέει στον πατέρα του, η σύλληψη του μυθιστορήματος χρονολογείται από το 1852, διατυπωμένη σε ένα άλλο γράμμα του προς την Λουίζ Κολέ: «Αντιλαμβάνεσαι άραγε ότι γίνομαι ηθικολόγος; Στρέφομαι βέβαια προς την υψηλή κωμωδία, με πιάνει μερικές φορές μια φοβερή φαγούρα να σκυλοβρίσω τα ανθρώπινα, και θα το κάνω κάποια μέρα, σε δέκα χρόνια από σήμερα, σε ένα μυθιστόρημα μεγάλου διαγράμματος. Στο μεταξύ, μια παλιά ιδέα μου ξανάρθε, το Λεξικό μου των Παραδεδεγμένων Ιδεών (ξέρεις τι είναι;), ο πρόλογος προπάντων με ερεθίζει φοβερά, και το τρόπο που τον συλλαμβάνω (θα είναι ολάκερο βιβλίο), κανένας νόμος δε θα μπορεί να με τσακώσει, καίτοι θα τα βάζω με όλα. Θα είναι η ιστορική αποθέωση όλων όσα κανείς επιδοκιμάζει: θέλω να καταδείξω ότι οι πλειονότητες είχαν πάντα δίκιο, οι μειονότητες πάντα άδικο: θα θυσιάσω τους μεγάλους άνδρες σ' όλους τους ηλίθιους, τους μάρτυρες σ' όλους τους δήμιους, και όλα τούτα σε ύφος υπέρμετρο, διατονικό. Έτσι λοιπόν, για τη λογοτεχνία, θα εδραίωνα, πράγμα εύκολο, ότι η

μετριότητα με το να βρίσκεται στη διάθεση του καθενός, είναι το μόνο νόμιμο πράγμα, και πρέπει επομένως να προπηλακισθεί κάθε είδος πρωτοτυπίας ως επικίνδυνη, ηλίθια κτλ. Αυτή η απολογία της ανθρώπινης φαυλότητας σε όλα της τα πρόσωπα, ειρωνική και ουρλιάζοντας από τη μια ως την άλλη άκρη, γεμάτη παραθέματα, αποδείξεις (που θα αποδεικνύουν το αντίθετο) και φρικτά κείμενα (αυτό είναι εύκολο) έχει σκοπό να τελειώνουμε μια για πάντα με όλες τις εκκεντρικότητες, όποιες και να 'ναι. Θα ξαναγύριζα έτσι στη σύγχρονη δημοκρατική ιδέα της ισότητας, στη λέξη του Φουριέ: ότι οι μεγάλοι άνδρες θα καταντήσουν άχρηστοι, και με το στόχο αυτό, θα έλεγα, έγινε το βιβλίο. Θα μπορείς λοιπόν να βρεις εκεί κατ' αλφαβητική σειρά για οποιοδήποτε θέμα, ό,τι κανένας πρέπει να λέει στις συναναστροφές για να είναι άνθρωπος ευπρεπής και αγαπητός. Θα υπάρχει λοιπόν:

ΑΝΕΓΕΡΣΙΣ (στύσις): Δε λέγεται παρά μόνο για μνημεία.

ΓΑΛΛΙΑ: Θέλει σιδερένια πυγμή για να κυβερνηθεί.

ΓΑΡΙΔΑ: Θηλυκό του αστακού.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ: Όλοι τους είναι αφιλοκερδείς.

Θα πρέπει σε όλο το βιβλίο να μην υπάρχει ούτε μια δική μου λέξη, και μόλις κανένας το διαβάσει να μην ξανατολήσει να μιλήσει, μήπως και με φυσικότητα πει κάποια φράση που βρίσκεται στο βιβλίο».

Δεν υπάρχει, λοιπόν, αμφιβολία ότι αυτό το «μυθιστόρημα μεγάλου διαγράμματος» είναι ο Μπουβάρ και ο Πεκυσέ και ότι το Ανοητολόγιό του, που την εποχή εκείνη ο Φλωμπέρ φαίνεται να το προορίζει για ξεχωριστή έκδοση, έχει μολοτούτο στενότα-

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

Ζωολογική Πηγή 17, 36-39 980

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΠΙΛΟΓΗ ΧΑΜΗΛΟΤΕΡΕΣ ΤΙΜΕΣ

ΠΛΗΡΗΣ ΚΑΙ ΜΟΝΙΜΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΑΝΤΙΣΥΝΔΕΙΣΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ "Ελεύθερος Τύπος"

ΚΕΡΑΜΙΚΑ

σταχυ

Ξάνθου 7 Κολωνάκι

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Δημητρίου Γούναρη 30 Θεσσαλονίκη

τη σχέση με το μυθιστόρημα. 'Η μήπως και ο πρόλογος «ολάκερο βιβλίο» κατέληξε στη μορφή του Μπουβάρ που έχουμε; Το ερώτημα δεν είναι απλής φιλολογικής δεοντολογίας' βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με την αρχιτεκτονική του ατέλειωτου έργου. Έτσι που κάθε απάντηση απαντάει με τρόπο διαφορετικό στη σημασία του. Πως θα υπήρχε δεύτερο μέρος, τούτο είναι βέβαιο και έχουμε μάλιστα κάποιες νύξεις για τη μορφή του: «*Επιτέλους*», γράφει ο Φλωμπέρ σε μια επιστολή του, το Γενάρη του 1881, «*άρχισα το τελευταίο μου κεφάλαιο. Όταν θα τελειώσω, προς τα τέλη του Απρίλη ή του Μαΐη, θα πάω στο Παρίσι για τον δεύτερο τόμο που δε θα μου ζητήσει περισσότερο από έξι μήνες. Είναι έτοιμο κατά τα τρία τέταρτα και θα αποτελείται σχεδόν μονάχα από παραθέματα*».

Στο τραπέζι εργασίας και θανάτου του συγγραφέα εκτός από τα χειρόγραφα, τους διάφορους φακέλους με σημειώσεις και στοιχεία για τη μεγαλειώδη αυτή Εγκυκλοπαίδεια φάρσα (ξέρετε σε πόσους ανέρχονται οι τόμοι που χρειάστηκε να απορροφήσω για τους δυο ανθρώπινους μου; Σε περισσότερους από 1500!) βρέθηκαν μαζί το Λεξικό του και το 'Αλμπουμ, ένα ανθολόγιο με ανοησίες από επιφανείς συγγραφείς. Οι σημειώσεις, τώρα, για το τελευταίο κεφάλαιο του πρώτου μέρους που έμεινε ατέλειωτο, απολήγουν στη φράση: «*Και στρώνονται*» (στην αντιγραφή). Τι θα αντέγραφαν όμως οι δυο συνταξιούχοι; Οι μελετητές διχάζονται. Ο Ντεσάρμ αποκλείει την υπόθεση του Λεξικού ως δεύτερο μέρος γιατί αυτό θα προϋπόθετε κρίση και μέθοδο που δε διαθέτουν οι ήρωες. Ο Ντεμορέ, από τη μεριά του, θεωρεί ότι θα αντέγραφαν το 'Αλμπουμ, ενώ ο Μεϋνιάλ εκδίδει το έργο, στη σειρά του Γκαρνιέ, δίχως το Λεξικό και δίχως το 'Αλμπουμ. Αντίθετα, ο

Ραϋμόν Κενώ επιχειρεί μια σύνθεση, προτείνοντας ως δεύτερο μέρος και το Ανοητολόγιο και το 'Αλμπουμ, όπως παλιότερα είχε κάνει και ο Κονάρ, αλλά εντάσσοντάς τα στις Σημειώσεις του.

Ας πλησιάσουμε λίγο. Δυο απλοίκοι μεσήλικες, που κατοικούν στο Παρίσι και εργάζονται ως αντιγραφείς, δακτυλογράφοι θα λέγαμε σήμερα, ο Μπουβάρ και ο Πεκυσέ, κατορθώνουν να εγκαταστηθούν στην επαρχία και να επιδοθούν στο παλιό τους μεράκι, την απόκτηση μόρφωσης. Η έλλειψη μεθόδου από μέρους τους, η αμφιβολία όπου θεμελιώνονται όλες οι γνώσεις και τα θετά των επιστημών τους περιπλέκουν και τους παρασύρουν στο λαβύρινθο της μάθησης, χωρίς να βρίσκουν ένα σταθερό κέντρο. Αδύναμοι αλλά και απροετοίμαστοι να κατανοήσουν το σχετικό απελπίζονται, γυρεύοντας το απόλυτο. Κεφάλαιο το κεφάλαιο, περιπλέοντας από επιστήμη σε άλλη και από τη μια στην άλλη τεχνική, υφαιίνεται μπροστά στα μάτια μας η φαντασμαγορική εγκυκλοπαίδεια των αντιφάσεων, των έτοιμων ιδεών, των ασύνδετων γεγονότων της εκλαϊκευσης και των ανοησιών (κάθε σπουδαίος συγγραφέας έχει γράψει και μια βλακεία, λέει κάπου αλλού ο Φλωμπέρ). Τι μπορούν να επιφέρουν στη συνείδηση των απλών ανθρώπων οι επιστήμες και οι πολλαπλές αντικρουόμενες γνώσεις;

Η εύκολη πρόσβαση στην εμπορευματοποιημένη γνώση δε σημαίνει και ευκολία στην προσέγγισή της. Φτηνό ή ακριβό, ένα αντίτυπο της Θείας Κωμωδίας θα διατηρεί πάντοτε τις ιδιότητές της. Η απουσία μεθόδου και η συσσώρευση πληροφοριών οδηγούν ή στην απόγνωση ή στην ηλιθιότητα ή στην υποκρισία. Φιλοδοξία των δύο ανθρώπων είχαν η μόρφωση, η πνευματική

τους ανύψωση, κατά βάθος ένα είδος εξουσίας απέναντι στους ανόητους και υποκριτές συναδέλφους και γείτονες. Το πρόβλημα εδώ είναι μετα-οικονομικό. Για τούτο και ο Φλωμπέρ λύνει το ζήτημα της οικονομικής αποκατάστασης των ηρώων του με το τέχνασμα της κληρονομιάς. Ο σημερινός τεχνοκράτης, είτε σαν πρόσωπο είτε σαν φορέας, είναι εκείνος που κρατάει στα χέρια του, όχι τα μέσα της παραγωγής, αλλά την γνώση. Η βλακεία τους και η υποκρισία τους είναι πιο ύπουλες και πιο καταστρεπτικές από το χρηματίζουν. Έτσι βλέπουμε σήμερα τον εργοδότη και τον εργαζόμενο να αποδέχονται παθητικά αυτή την πολιτική ταυτότητα. Τι μπορεί να σημαίνουν για τον μέσο άνθρωπο οι επιστήμες πέρα από τις εφαρμογές τους και οι τέχνες έξω από τον κύκλο των διασκέδασων; Μολαταύτα, καθώς καταρρέει κάθε σιγουριά και κάθε βεβαιότητα, ο Μπουβάρ και ο Πεκυσέ γίνονται στον αναγνώστη συμπαθητικοί, χωρίς να επισκιάζεται η βλακεία τους. Κολυμπάνε στην κοινοτοπία, σκέπτονται με έτοιμες και παραδεδεγμένες ιδέες, συμπεριφέρονται κωμικά μια και δεν το βάζουν κάτω. Και το σπουδαιότερο, δεν αφήνονται μήτε στην υποκρισία μήτε στη μισητή ποταπότητα του αστού.

Όλο και περισσότερο αισθανόμαστε ότι πρόκειται για ανθρώπους που πολεμάνε να ξεφύγουν από την ηλιθιότητα. Αυτό θα γίνει όταν, *αντί να παθιάζονται για συμπεράσματα*, ριχτούν στην ανθολόγηση των αντιφάσεων και των ασυνεπειών που για χρόνια υπογράμμιζαν.

Η αμφίσημη στάση του Φλωμπέρ συνίσταται σε τούτο, ότι δε σατιρίζει τις επιστήμες παρά στο μέτρο που προτείνονται για απόλυτες και, συνεπώς, απάνθρω-

πες: τον επιστήμονα, που μιλώντας για το ειδικό, είναι βέβαιος ότι ονομάζει το γενικό. Τους σημερινούς τεχνοκράτες που ξεστόμισαν το περίφημο: «*Παιδεία είναι το σύνολο των πληροφοριών*», ανακουφίζοντας από τη μια το κοινό και βρίσκοντας από την άλλη, περίοπτη θέση στο Φλωμπερικό Ανοητολόγιο; Ο τεχνοκράτης όπως και ο ιδεολόγος πρέπει να βγάζει συμπεράσματα, δεν μπορεί να μένει στην αμφιβολία. Οφείλει να αγνοήσει ή να ξεμπερδεύει γρήγορα με κάθε παράταρο στο οικοδόμημά του. Η άλλη τους όψη είναι ο ερασιτέχνης.

Από εκεί και οι διάφορες γενιότητες, οι οποίες, τρομερές από το σχήμα του ειδικευμένου και την πόζα του σύγχρονου ντιλετάντη, αλλοιώνουν τη συνείδηση του πολίτη. Αυτός με τη σειρά του και με θωπευμένη την ψευδαισθηση ότι συμμετέχει παντού, μεταμορφώνεται σε φοβερό κριτή όλων όσα δεν περιέχονται στη σφαίρα του *όμοιου*. Τι γελοιωδέστερο μύθευμα από την Αντιπροσωπευτική Δημοκρατία του σύγχρονου κόσμου, το αυτεξούσιο και την πολιτική ωριμότητα του απρόσωπου ψηφοφόρου; Όστε, εάν το μυθιστόρημα τέλειωνε εδώ, θα είχαμε απλά τη φαντασμαγορία της σύγχρονης ηλιθίας κοινωνίας η οποία συνεχώς παράγει, καταργώντας αξίες και κριτήρια όπου τα πάντα είναι ή γίνονται αποδεκτά. Οι ανθρωπάκηδες αυτοί, οι δύο στύλοι της Δημοκρατίας όπως τους αποκαλεί ο Έζρα Πάουντ, δε θα έβγαιναν ποτέ από την Κόλαση. Αλλά η θεολογία της Δύσης έχει και το Καθαρτήριο της. Από το Κεφ. VIII κιόλας παρατηρούμε μια μεταστροφή της στάσης τους: «*Τότε μια σπλαχνική ιδιότητα αναπτύχθηκε στο πνεύμα τους, να βλέπουν την βλακεία και να μη την α-νέχονται πια*». Ο Ντεμορέ, μες α-

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

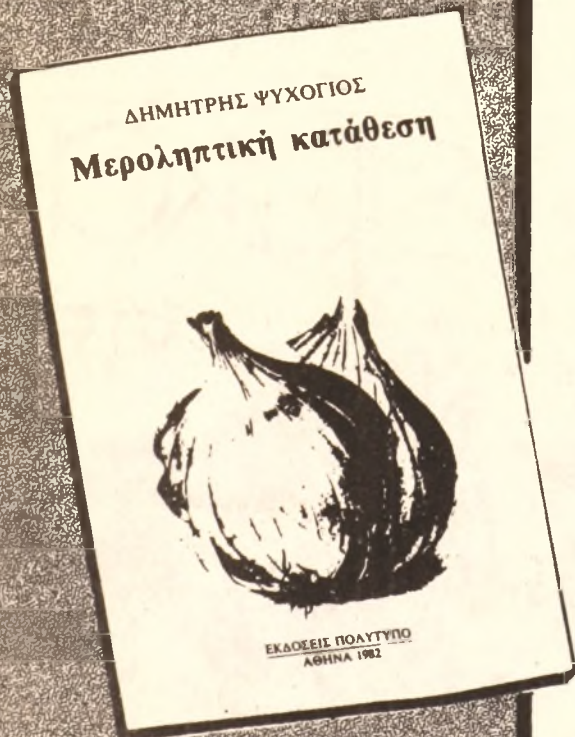
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ ΜΕΡΟΛΗΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΘΕΣΗ

Κριτικά δοκίμια για θεσμούς, γεγονότα και καταστάσεις. Οδοιπορικό των αποτυχιών και απογοητεύσεων της μεταπολεμικής περιόδου, με σαρκασμό και αναζήτηση της προσωπικής-μας αλήθειας:

● Στρατιωτική θητεία ● Δημοσιογραφία ● Κομματική ένταξη ● Επάγγελμα ερευνητή ● Λειτουργήματα πολιτευτή ● Καταλήψεις ● Ήταν ο Νέρων αριστερός; ● Διακοπές ● Επιμύθια, ψιμύθια, παραμυθίες

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

Δεινοχράτους 131 ● τηλ. 72.29.237—72.32.819

ό το χαρτομάνι χειρογράφων, έτυχε να ανασύρει ορισμένες ημειώσεις του συγγραφέα που ας επιτρέπουν να παρακολουθήσουμε καθαρά τη διαφοροποίηση στην ανέλιξη των χαρακτήρων: τα ηλίθια πρόσωπα, γνήσια ροιόντα της δημοκρατίας, αποασίζουν, στο τέλος, να εκδικηθούν αντιγράφοντας. Ξορκίζουν, ας το επάγγελμά τους, την αντιγραφή, που τους εμπόδιζε να ευχηθούν, ξαναπέφτουν στην αντιγραφή, απογοητευμένοι και ρενιασμένοι από εκδίκηση: «Τι θα κάνουμε; Όχι σκέψεις.

Ιντιγράφουμε (...)

Ισότης των πάντων, του καλού και του κακού, του ωραίου και του άσχημου, του ασήμαντου και του χαρακτηριστικού. Δεν υπάρχει αλήθεια παρά μόνο στα φαινόμενα».

Στη χορεία των μεγάλων σκετικιστών και κοινωνικών κριτών, πλάι στον Δον Κιχώτη, το Άμπελαι, τον Τρίστραμ Σάντυ, Μπουβάρ και ο Πεκυσέ ανοιούν το δρόμο για τον κ. Μπλουμου Τζούς. Είναι κρίμα που, τα άτια μας κολλημένα στη Δύση, εν κατορθώνουμε να δούμε το αλφά της και αναπαυόμαστε με τις λότητες και τα φληναφήματά της.

Να έρθουμε τώρα στη μετάφραση του έργου. Ο Ηριδανός είναι γνωστός εκδοτικός οίκος. Παραταύτα επιτρέπει να κυκλοφορήσει ένα βιβλίο του, τυπώνοντας στο εξώφυλλο το ακαλαίσθητο ΠΕΚΙΣΕ, ενώ παντού μέσα διατηρεί το σωστό ΠΕΚΥΣΕ. Ο Άντωνης Μοσχοβάκης είναι παλιός και έμπειρος μεταφραστής. Γον θυμόμαστε και από τον Γαλαξία. Και όμως κατόρθωσε να παρουσιάσει ένα αβασάνιστο κείμενο με πρόχειρα ελληνικά, κακοποιώντας και το γράμμα και το πνεύμα του Φλωμπέρ. Για την Φλωμπερική ηθική της ΚΑΙ-

ΡΙΑΣ ΛΕΞΗΣ θα χρειαζόταν ξεχωριστό δοκίμιο. Κάνει εντύπωση που δεν βρήκε να σημειώσει τίποτα δικό του, ύστερα από τέτοια εμπειρία, όπως η μετάφραση του Μπουβάρ. Τουλάχιστον θα έπρεπε να εξηγήσει στον Έλληνα αναγνώστη, γιατί προτίμησε αυτή την έκδοση και όχι άλλη. Προφανώς γιατί του είχαν βολικό, μια και το δεύτερο μέρος απουσιάζει εντελώς. Επιτέλους όμως, μια κάποια μνεία για την έκδοση είναι αναγκαία και αναγκαία η μνεία ότι το έργο είναι οψίγονο. Ακολουθεί λοιπόν σιωπή, την έκδοση του Μενιάλ, με κάμποσες προκλητικές αλλαγές στη διάταξη του κειμένου, και μεταφράζει τον πρόλογό του. Αλλά με ποια λογική αποδίδει το Dictionnaire des Idées Recues ως Λεξικό των εδραιωμένων πεποιθήσεων, ακόμη δεν μπορώ να καταλάβω. Ποιο θα ήταν τάχα το αποτέλεσμα, αν είχε το κουράγιο και να το μεταφράσει —όπως ο Εγγλέζος μεταφραστής που βασίστηκε στην ίδια έκδοση. Το «Εδραιωμένη πεποίθηση» δεν αποτελεί μόνο μεταφραστική πλάνη. Αποτελεί κατάφωρη διαστρέβλωση της πρόθεσης του Φλωμπέρ.

Οι παραλείψεις (πρώτη σελίδα, αράδα 8: Les Quais de Granit, σελ. 36, τελευταία αράδα: Le Pandule) η νοηματική παραποίηση, η αδιαφορία για κάθε έννοια ύφους και ρυθμού της φλωμπερικής φράσης καθώς και η τυχαία διατύπωση των ελληνικών κάνουν την ανάγνωση άχαρη και απογοητευτική. Περιμέναμε μια δουλειά ξεχωριστή που να σώζει τις δυνάμεις και τις αρετές του πρωτότυπου και σήμερα μένουμε εννεοί. Τι φταίει σ' αυτό τον τόπο και οι καλοί γίνονται κακοί, οι κακοί χειρότεροι; Είναι ποτέ δυνατό, άνθρωπος πεπειραμένος, να αφήνει την πρώτη πρώτη φράση: «Όπως έκανε ζέστη τριάντα τρεις βαθμούς...» και να την εν-

νοεί ως απόδοση της αντίστοιχης του Φλωμπέρ; Πως ένας άξιος μεταφραστής επιτρέπει στον εαυτό του τα: «λουλακιές πλάκες, πλάκινες στέγες, (το διαλεκτικό) πάνινο ρούχο, με τ' ακρόχειλα, άσγουρα μαλλιά, ανέβηκε στην εκτίμησή του σε καταπληκτικό ύψος». Κολλειόπαιδο όταν πρόκειται για μαθητή / γυμνασιόπαιδο. Παρόλα τα μονοτονικά και τις δημοτικές, κανείς δε θ' αποτολμούσε να γράψει: Υπηρεσία Γεφυριών και Οδοστρωμάτων. Ο Φλωμπέρ στις περιγραφές του περνάει συχνά από το είδος στο γένος: Στρατιώτης / στρατιωτικός, ιερέας / κληρικός. Απαράδεκτα τα ζεύγη: Στρατιώτης / φαντάρος, ιερέας / ρασοφόρος. Στην ίδια παράγραφο γίνεται λόγος για μια πάμφτωχη πόρνη: «... με μαύρα μαλλιά και βλογιοκομμένη, στηριζόταν στο μπράτσο του φαντάρου κι έσερνε τα πασούμια της. «Τα πασούμια, αντί του σωστού παλιοπάπουτσα, αλλοιώνει την εικόνα. Μα και το Trainer dea Savates σημαίνει ζω στη μίζερια και δεν μπορώ να φορώ πασούμια, φθαρμένες εμβάδες θα έγραφε ο Παπαδιαμάντης. Τι θέλει άραγε να πει το: «Απόφευγαν να 'ναι κοντά άλλα σπιτία» και γιατί περιποιήσεις αντί φιλοφρονήσεις. Τι σημαίνει: «έκανε την υποδοχή στο διαμέρισμά του»; Λέμε οι αυλακιές από τις ρόδες / οι αυλακιές του αμαξιού όχι «οι αυλακιές από ρόδες χάνονταν». Η συγκεκριμένη εικόνα, που γι' αυτήν έφτυνε αίμα ο συγγραφέας, γίνεται γενική και αόριστη: Αλυσίδα (ρολογιού) αντί πλεκτή αλυσίδα, «γράψιμο» όταν πρόκειται για ορισμένο είδος καλλιγραφίας. Εάν το Avenue αποδοθεί ως δρομάκι, τι εικόνα θα μεταφέρει τότε η λέξη Ruelle; Άλλού ο Παρατατικός γίνεται Αόριστος και το αισθητικό αποτέλεσμα καταστρέφεται. Ασυγχώρετες παραποιήσεις: «Είχε υπογραμμίσει τα λάθη στο έργο του

Τιέρ» αντί του «Είχε βρει / σημειώσει λάθη στο έργο του Τιέρ». Αδικοιολόγητες κοιλίες όπως στην πρόταση: «Όλο τους το χρόνο τον απορροφούσε η βιοπάλη» αντί για το απλό: «Το μεροκάματο τον απορροφούσε». Φραστικές αδεξιότητες που οφείλονται στην απουσία μεταφραστικής μεθόδου: «...αλλά είχε παραιτηθεί μόλις είχε σιγουρευτεί για την κληρονομιά», «το πρωί είχε θυμηθεί τι είχε κάνει».

Ορίστε η ισχνή σοδειά των εικοσιτεσσάρων σελίδων του Πρώτου Κεφαλαίου. Και το κείμενο συνεχίζει αβασάνιστο, προδοτικό, εύκολο, έτοιμο να κυκλοφορήσει για το γρήγορο κέρδος. Και όμως, ο κ. Μοσχοβάκης ήξερε πως να στρίβει τη φράση, είχε την αίσθηση της γλώσσας.

Τι συμβαίνει λοιπόν;

□

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

10 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ '82

1. Bouvard et Pécuchet: Flaubert. Oeuvres: Bibliothèque de la Pléiade, vol.II
2. Bouvard et Pécuchet: Oeuvre Posthume, Louis Conard, Paris 1923.
3. Bouvard et Pécuchet: Oeuvre Posthume, Edition de Ed. Maynial, Garnier, Paris 1965.
4. Bouvard et Pécuchet: Oeuvre Posthume, avec une présentation nouvelle de la deuxième partie et une introduction par Raymont Queneau. Paris 1947.
5. Bouvard and Pecuchet: Penguin Classics 1976.
6. Gustave Flaubert: Extraits de la correspondance ou Préface a la vie d' écrivain, Seuil 1963.
7. Gustave Flaubert: Correspondance Nouvelle Edition Augmentée, Septième et Huitième Séries 1873-1976, 1877-1880 Louis Conard, Paris 1930.
8. Pound/Joyce: Edited and with commentary by Forrest Read New Directions 1970.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΣΕΙΡΑ «ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΛΟΓΟΣ»

CHARLES KAHN: Ο ΑΝΑΞΙΜΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΟΣΜΟΛΟΓΙΑΣ

Μετάφραση: Νίκος Γιανναδάκης

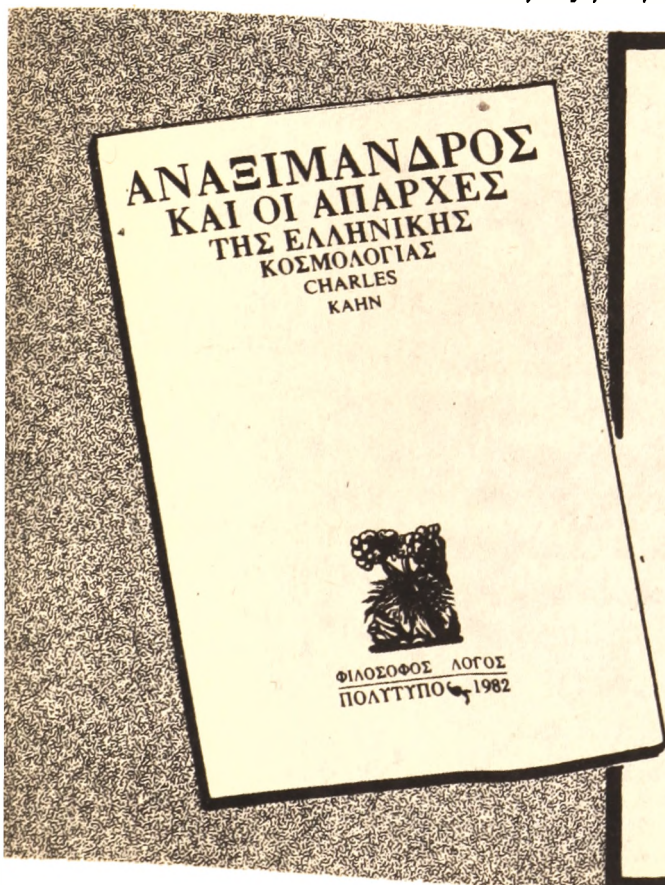
Στο σημαντικό αυτό βιβλίο, παρουσιάζεται και αναλύεται η Μιλήσια θεωρία για τον φυσικό κόσμο και προσδιορίζεται η επίδραση αυτής της θεωρίας στην όλη εξέλιξη της ελληνικής σκέψης.

Στην ίδια σειρά κυκλοφορούν προσεχώς:

- G. KIRK: ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ — Τα κοσμολογικά αποσπάσματα
- ΠΡΟΚΛΟΥ: Στοιχειώσις Θεολογική
- ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ: Περί μυστικής θεολογίας

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

Δεινοχράτους 131 • τηλ. 72.29.237—72.32.819

ΑΘΗΝΑ
ΛΟΝΔΙΝΟ
ΠΑΡΙΣΙ
ΛΥΩΝ
ΜΑΔΡΙΤΗ
ΜΙΛΑΝΟ
ΖΥΡΙΧΗ
ΓΕΝΕΥΗ
ΡΩΜΗ
ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ
ΝΤΥΣΣΕΛΑΝΤΟΡΦ
ΤΙΡΑΝΑ
ΦΡΑΝΚΦΟΥΡΤΗ
ΣΤΟΥΤΓΑΡΔΗ
ΒΙΕΝΝΗ
ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ
ΤΡΙΠΟΛΗ
ΚΑΪΡΟ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ
ΤΕΛ ΑΒΙΒ
ΝΑΪΡΟΜΠΙ
ΓΙΟΧΑΝΝΕΣΜΠΟΥΡΓΚ
ΚΟΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
ΤΖΕΝΤΑ
ΝΤΑΧΡΑΝ
ΝΤΟΥΜΠΑΪ
ΚΟΥΒΕΪΤ
ΑΜΠΟΥ ΝΤΑΜΠΙ

"Εχετε 28+1 λόγους νά ταξιδέψετε μέ τήν 'Ολυμπιακή στό έξωτερικό

Ἡ 'Ολυμπιακή Ἀεροπορία πετάει σέ 28 διεθνείς προορισμούς. Καί μαζί της, αἰσθάνεσθε σάν στό σπίτι σας, γιατί ἡ ἐλληνική φιλοξενία σᾶς συνοδεύει παντοῦ.

Ἐπί πλέον, οἱ περισσότερες πτήσεις τῆς 'Ολυμπιακῆς, γίνονται χωρίς ἐνδιάμεσους σταθμούς. Γιά παράδειγμα, ἡ 'Ολυμπιακή πετάει κατευθείαν γιά Νέα Ὑόρκη. Ἔτσι φθάνετε γρήγορα καί ξεκούραστα, μέ τά πιο σύγχρονα ἀεροσκάφη.

Ταξιδεύοντας στό ἐξωτερικό, γιά δουλειές ἢ διακοπές, ὁ καθένας ἀπό τούς 28 προορισμούς μας, εἶναι ἓνας λόγος γιά νά πετάξετε μέ τήν 'Ολυμπιακή Ἀεροπορία. Ἀλλά ὑπάρχει πάντα ἀκόμα ἓνας λόγος: ἡ εὐχαρίστηση ἀπό τό ταξίδι σας.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ
ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ

ΜΑΖΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΙΗΣΗ

● *Τις απόψεις του για τον τρόπο με τον οποίο οι μαζικοί πολιτικοί φορείς παρουσιάζουν την ποίηση, εκφράζει με την επιστολή σχόλιο ο ποιητής Στ. Μπεκατώρος:*

Αγαπητό ANTI,
Ο φιλόλογος κ. Γ. Κεχαγιόγλου στο κείμενό του για τη Β' Πανελλήνια Ποιητική Συνάντηση Θεσσαλονίκης (ANTI, τχ. 22, σ. 48) αναφερόμενος στην Α' Συνάντηση (1981) και συγκεκριμένα στο μεγάλο ποσοστό αρνήσεων συμμετοχής (εκλήθησαν 39 ποιητές, δέχθηκαν 16) σε αντίθεση με τη συμμετοχή των Κυπρίων ποιητών της Β' μιλάει για «διδασκτική (;) διαφοροποίηση των ποιητών της Κύπρου από τους συνομιλικούς τους ποιητές του ελληνικού χώρου, στη διάθεση συμμετοχής σε μια δημόσια Συνάντηση οργανωμένη από "μαζικούς" πολιτιστικούς φορείς, στην ποιητική αυτογνωσία και αυτοπεποίθηση, στο αίσθημα της καλλιτεχνικής ευθύνης και στην κοινωνική και πολιτική ωριμότητα». Νομίζω ότι η περικοπή αυτή είναι πράγματι ιδιαίτερα διδακτική για μια νοοτροπία —ένα είδος ορθοδοξίας— που αποτελεί σύμπτωμα της κοινωνικής, πολιτικής και πνευματικής μας ζωής. Μολονότι είμαι ένας από τους ποιητές που αρνήθηκαν συμμετοχή στη Συνάντηση αυτή δεν θα ήθελα να θεωρηθεί το σχόλιό μου αυτό ως προσωπική αντιδικία αλλά ως αφορμή προβληματισμού πάνω στο θέμα των εκδηλώσεων που γίνονται από μαζικούς φορείς —κατά το χαρακτηρισμό του κ. Κεχαγιόγλου— για την ποίηση.

Οι πιο πάνω χαρακτηρισμοί σωρείτες του κ. Κ. αποτελούν, κατά τη γνώμη μου, ένα τυπικό δείγμα πνευματικού ολοκληρωτισμού: ο αρθρογράφος γενικεύει αυθαίρετα τη σημασία που έχουν γι' αυτόν ορισμένες έννοιες —που όμως, δεν τη δηλώνει αλλά με τρόπο διαισθάνομαι ποια είναι— και με βάση αυτή καταδικάζει όσους δεν συμφω-

νούν με την "ορθόδοξη" γνώμη του και με τη γνώμη, υποθέτω, της κακόμοιρης εκείνης —πλην ευκίνητης(!)— ομάδας πολιτικοποιημένων (διάβαζε: κομματικοποιημένων) και δεκτικών(;) κοριτσιών και αγοριών της Πα.Πο.Κ. (ό.π.π., σελ. 49). Αλλά, νομίζω, οι έννοιες αυτές χρειάζονται ορισμό (οι όροι "ποιητική αυτογνωσία" και "ποιητική αυτοπεποίθηση" είναι και σκοτεινοί και άσχετοι με μια δημόσια εκδήλωση και δεν με απασχολούν). Για τον κάθε καλλιτέχνη και για τον κάθε άνθρωπο σημαίνουν διαφορετικά πράγματα.

Αναρωτιέται, λοιπόν, κανείς αν ο κ. Κ., πριν καταλήξει στην καταδικαστική του απόφαση, αναρωτήθηκε μήπως οι ποιητές που αρνήθηκαν συμμετοχή —πέρα από ιδιωτικούς λόγους, που δεν μπορεί να γνωρίζει ένας φιλόλογος έστω και "ορθόδοξος", και που πάντα πρέπει να γίνονται διακριτικά σεβαστοί— είχαν κι άλλους που επιβάλλονται από μια άλλου είδους αντιμετώπιση των εννοιών «καλλιτεχνική ευθύνη», «κοινωνική και πολιτική ωριμότητα». Ό,τι θέλω να πω είναι αν ο ποιητής έχει το δικαίωμα να τηρεί μια προσωπική στάση στη δημόσια (με τη δική του συμμετοχή) εκφορά της ποίησής του. Ο κ. Κ. φαίνεται να το αρνείται ή να μην το έχει ποτέ του σκεφθεί. Θα δώσω λοιπόν ένα παράδειγμα, μιας στάσης που εξηγεί, τουλάχιστον τη δική μου άρνηση και που τη θέτω εδώ ως αρχή ενός προβληματισμού.

Η ποίηση, χωρος κατεξοχήν ατομικών —δεν λέω ατομικιστικών— αναζητήσεων και αγώνων, είναι αδύνατο να λειτουργήσει σωστά αν κάνουμε χρήση της με κριτήρια ποσοτικά που έχουν στόχο τους τη λεγόμενη, "μάζα", τον ουδέτερο "λαό", που είναι ένας αποτρόπαιος πολτός αποπροσωποποιημένων ατομικτήτων, ένα σύνολο αφαιρέσεων, μια θεωρητική κατασκευή των ανθρώπων της δράσης —η ποίηση είναι άλλου είδους δράση— που βάνουσα ευνουχίζει τα άτομα από την προσωπική τους ιδιαιτερότητα και τα εμποδίζει να διεκδύσουν στα βαθιά της ανθρώπινης φύσης και της ζωής. Η ποίηση απευθύνεται στα βαθύτερα και αμετάβλητα χαρακτηριστικά του ανθρώπου, τα οποία είναι κοινά αλλά που η καθημερινή ζωή και γλώσσα δεν μας επιτρέπουν να τα διακρίνουμε. Αυτή, πιστεύω, είναι η ουσία της ποίησης, από αυτή πρέπει να ξεκινά και η κοινωνική της χρήση (λειτουργία).

Έτσι η κοινωνική και πολιτική

λειτουργικότητα ενός έργου πρέπει να επιβάλλεται από το ίδιο το έργο και αυτή πρέπει να είναι και η βάση της κριτικής του αποτίμησης. Τι λέει το ίδιο το έργο, πώς το ίδιο μας οδηγεί. Η καλλιτεχνική συνείδηση του δημιουργού του είναι άλλο θέμα που συνδέεται με την αυτογνωσία που έχει για το έργο του: αυτό θεωρώ "ποιητική αυτογνωσία". Για μένα απόλυτα υπεύθυνος κοινωνικά και πολιτικά είναι ο καλλιτέχνης όταν επιζητεί τις αρμονικότερες για το έργο του συνθήκες —«ως είναι για την τέχνη μας σωστό», θα έλεγε ο Καβάφης— κοινωνικής και πολιτικής λειτουργικότητας. Αν, δηλαδή, έχει γνώση και ενδιαφέρεται να περάσει η τέχνη του στους άλλους με τρόπους *σύμφωνους* προς την ίδια την ουσία της τέχνης. Να μην επιτρέπει να γίνονται στο έργο του ετεροκαθορισμοί βάνουσοι, ευνουχισμοί ή παραχαράξεις από εξω-καλλιτεχνικούς και εξω-πνευματικούς παράγοντες. Όπως με τις κριτικές ερμηνείες έγιναν και θα γίνονται πάντα παραγνώσεις του έργου το ίδιο μπορεί να συμβεί και με την ένταξη του σε μια δημόσια εκδήλωση το κακό, μάλιστα, είναι πιο μεγάλο αν συμμετέχει σ' αυτή και ο δημιουργός του. Αλλά έχοντας κανείς τέτοιες απαιτήσεις από τον ποιητή του ζητά κάτι που, βέβαια, ξεπερνά την ανθρώπινη φύση του ή και τις ιδέες που μπορεί να έχει στη ζωή του. Κάποτε οι δημιουργοί, ιδίως μάλιστα οι μεγάλοι, τρέφουν κοινωνικά ή πολιτικά ή θρησκευτικά και μεταφυσικά οράματα που παραβλέπουν τη σωματική φύση του ανθρώπου και τη φυσιολογική —απροσδιόριστη όμως πάντα— εξέλιξη των κοινωνιών (π.χ. βλ. τις περιπτώσεις του Πάουντ, του Χάμσουν, του Έλιοτ, του Παπαδιαμάντη, του Σικελιανού). Όμως οι συνιστώσες αυτές δεν πλήττουν την ουσία ενός μεγάλου έργου. Σε τελευταία ανάλυση οι ιδέες ενός καλλιτέχνη έχουν άμεση σχέση με την υφή της δημιουργίας του αλλά δεν είναι αυτές που της δίνουν τη διάρκεια. Όστε η "καλλιτεχνική συνείδηση" είναι μια δύσκολη έννοια.

Πέρα, όμως, από το θέμα αυτό σε μια εποχή μαζικοποίησης, τεχνολογίας, μηχανοποίησης, ευνουχισμού των ατομικτήτων και κατευθυνόμενης πληροφόρησης, η ουσιαστική κοινωνική λειτουργία και αποστολή της ποίησης στη ζωή μας είναι *αδύνατο* να επιτελεσθεί από φορείς μαζικούς και με κριτήρια ποσοτικά. Η ιδιαίτερη *ποιότητα* που πρέπει να

έχει μια ομαδική εκδήλωση για τη *μετάδοση* —όχι *διάδοση*— της ποίησης είναι κάτι που πρέπει να μας απασχολήσει πιο σοβαρά. Δεν είναι τυχαίο λοιπόν ότι ένας μαζικός "πολιτιστικός" φορέας —κομματικά κατευθυνόμενος— όπως π.χ. το Πα.Πο.Κ. εκάλεσε το 1981 μαζικά ποιητές σ' ένα χώρο ανοικτό, μαζικό, που προσφέρεται μάλλον για πολιτικές εκδηλώσεις και ομιλίες. Εκλήθησαν —όπως μας πληροφορεί ο κ. Κεχαγιόγλου— 39 ποιητές. Φαντάζεται κανείς τι θα γινόταν αν δέχονταν όλοι την πρόσκληση; Από 10 λεπτά ο καθένας —όπως στις σχολικές γιορτές που λένε τα παιδιά τα ποιηματάκια τους— μαζί με τα ενδιαμέσα κενά, ο συνολικός χρόνος της "παράστασης" θα γινόταν περίπου 7 ώρες. Ποιος ακροατής θα μπορούσε να συγκεντρωθεί και να αντέξει ένα τέτοιο βομβαρδισμό; Αλλά η ποίηση —ιδιαίτερα η σημερινή— απαιτεί απόλυτη περισυλλογή, εξαίρεση κάθε θορύβου, ατμόσφαιρα χαλάρωσης, πνευματική διαθεσιμότητα —και όχι ευκίνητα πολιτικοποιημένα κορίτσια και αγόρια—, συνθήκες περιορισμένου χώρου και μοναξιάς, απόσπασης από την καθημερινή σκοτοδίνη. Προς το παρόν μονάχα το βιβλίο και ο δίσκος ή το πολύ μια ολιγάριθμη ομοιογενής συντροφιά σε μια ζεστή και ήσυχη γωνιά μπορούν ν' αφήσουν το λόγο της ποίησης ν' ακουστεί *από μόνος του*, δίχως παράσιτα. Κι αυτό δεν το μπορούν —και δεν το θέλουν— τα ποικίλα κομματικά Φεστιβάλ ή οι κομματικά κατευθυνόμενες εκδηλώσεις που γίνονται στην Αθήνα ή στη Θεσσαλονίκη ή και αλλού. Ας θυμηθούμε και την τραγελαφική συνάντηση... εκατοντάδων ποιητών στο Φεστιβάλ της «Αυγής» —που εξελίχθηκε σε χάπενινγκ— οι οποίοι εκλήθησαν να "συνομιλήσουν" δίχως, μάλιστα να έχουν τεθεί κάποια θέματα για συζήτηση. Το δυστύχημα είναι ότι τα ποσοτικά μέτρα και σταθμά μαζί με την έλλειψη κάποιας τάξης χαρακτηρίζουν και εκδηλώσεις που δεν ελέγχονται από κόμματα, αλλά που δεν κατορθώνουν να ξεφύγουν από την οργανική αδυναμία των νεοελλήνων να οργανώσουν με προνοητικότητα και μεθοδικότητα μια ομαδική εκδήλωση (π.χ. οι ποιητικές εκδηλώσεις στα Συμπόσια της Πάτρας).

Φιλικά
Στέφανος Μπεκατώρος

● Από τον συνεργάτη μας Γ. Κεχαγιόγλου, στον οποίο θέσαμε υπόψη του την παραπάνω επιστο-

λή, πήραμε την ακόλουθη απάντηση:

Κύριε Διευθυντά,

Ο προβληματισμός του κ. Στέφανου Μπεκατώρου πάνω σε σημαία του κριτικού σχολίου μου για τη Β' Πανελλήνια Ποιητική Συνάντηση (βλ. ΑΝΤΙ, τχ. 222, 7.1.83, σ. 48-51) είναι γενικά αξιολογικός. Θα μπορούσε να αποτελέσει ευκαιρία γόνιμης ανταλλαγής απόψεων ανάμεσα σε λογοτέχνες, αναγνώστες / ακροατές και κριτικούς για αρκετά ζητήματα κοινωνιολογίας της λογοτεχνίας (δηλώνω), μάλιστα, ότι πολλές επί μέρους σκέψεις του κ. Μπ. με βρίσκουν απολύτως σύμφωνο. Πάντως, ο κ. Μπ. θα μπορούσε, προκαταρκτικά, να διαβάσει τον λιτό αλλά αρκετά χρήσιμο πρόλογο του Ξ.Α. Κοκόλη, «Η "Ποιητική Συνάντηση": Χρησιμότητα και αντιρρήσεις», στον τόμο *Πρώτη Πανελλήνια Ποιητική Συνάντηση, 1960 - 1980/Α*, Θεσσ., «Παρατηρητής», 1981, σ. 9-13. Και ως τότε, να αναλογιστεί πόσοι Έλληνες λογοτέχνες, από τους Επικούς και τον Ηρόδοτο ως σήμερα, απάγγειλαν ή διάβασαν, προς μεγάλο όφελος και των ακροατών τους και των ιδίων, «κείμενά» τους σε «μαζικές» εκδηλώσεις.

1. Δεν είμαι αρμόδιος να σχολιάσω τους λόγους που οδήγησαν καθέναν από τους 23 (σε σύνολο 39 προσκεκλημένων) ποιητές της Α' Πανελλήνιας Ποιητικής Συνάντησης να μην πάρουν μέρος στην εκδήλωση εκείνη. Οι οργανωτές της, με αναμφισβήτητο τακτ, δήλωσαν (*Πρώτη Πανελλήνια Ποιητική Συνάντηση*, ό.π., σ. 8) ότι οι αρνήσεις ξεκινούσαν «είτε από "τεχνικά" προβλήματα (λ.χ. αδυναμία αυτοπρόσωπης ανάγνωσης των ποιημάτων, αντικειμενικές δυσκολίες ταξιδιού) είτε από άλλους προσωπικούς λόγους». Ο κ. Μπ. επεξηγεί έναν από τους τελευταίους, τον δικό του, και οι διευκρινίσεις του είναι σεβαστές. Σεβαστές, ωστόσο, δεν σημαίνει και μη υποκείμενες σε κρίση. Και εξακολουθώ να υποστηρίζω στο ακέραιο την κρίση που καταχωρίζεται στη σχετική παράγραφο του σχολίου μου (ο κ. Μπ. την παραθέτει κολοβωμένα και ελαφρά τροποποιημένα): η «διαφοροποίηση» είναι «ενδεικτικά διδακτική».

2. Δεν είμαι αρμόδιος, επίσης, να σχολιάσω την αντιπάθεια του κ. Μπ. απέναντι σε συγκεκριμένους πολιτιστικούς φορείς (το ότι κυρίως ο ένας από τους δύο φορείς - οργανωτές των Πανελλήνιων Ποιητικών Συναντήσεων δέχεται τα πυρά του αποτελεί σεβαστό, επίσης, αυτοσχόλιο του κ. Μπ. όπως και το ότι τα εύγλωττα εισαγωγικά στο επίθετο «μαζικούς» του δικού μου κειμένου χάνονται όταν τους χρησιμοποιεί ο ίδιος, στον τίτλο και στο σώμα της επιστολής του). Ούτε είμαι αρμόδιος να σχολιάσω, ακόμη,

την αλλεργία του απέναντι στα νεαρά μέλη των πολιτιστικών φορέων. Ούτε, τέλος, τους αξιολογικούς χαρακτηρισμούς του για εκδηλώσεις που δεν παρακολούθησε.

3. Αρμόδιος είμαι μόνο για να καθυστερήσω τις ανησυχίες του κ. Μπ. που αφορούν την (κοινωνική, πολιτική και πνευματική) «νοοτροπία» μου: αν αυτό έχει κάποια σημασία για τον επιστολογράφο σας, τότε μετά χαράς τον διαβεβαιώνω ότι δεν ρέπω ούτε προς τον «ολοκληρωτισμό» ούτε προς την «ορθοδοξία», — με το περιεχόμενο που φαίνεται ότι εκείνος δίνει στους όρους αυτούς.

4. Με τις παραπάνω άρσεις, νομίζω ότι ο ουσιαστικά γόνιμος διάλογος, αυτός που αφορά τις θεωρητικές απόψεις και τις πρακτικές επιλογές του κ. Μπ. μπορεί πια να αρχίσει.

Με τιμή
Γ. Κεχαγιόγλου

ΔΕΝ ΚΑΝΩ ΔΗΛΩΣΕΙΣ

• Από τον πρόεδρο του Δ.Σ. της ΕΤΗΠΤΑ (Ένωση Τεχνικών Τύπου) λάβαμε την παρακάτω επιστολή:

Κύριε διευθυντά,

Στο τεύχος 223 του περιοδικού σας, σε σχόλιο για τις αρχαιρείς στην ΕΤΗΠΤΑ, αναφέρεται μεταξύ άλλων, ότι αναμένεται να αναδειχθεί δεξιά πλειοψηφία. Στο επόμενο τεύχος 224 στη σχετική στήλη, λέτε ότι όπως το είχατε προβλέψει στο προηγούμενο τεύχος, την πλειοψηφία ξαναπήρε ο κ. Θεοδωρόπουλος. Αν μ' αυτό εννοείται ότι δεξιά διοίκηση είναι ο Θεοδωρόπουλος έχω να σας πω τα εξής: στα 51 χρόνια ζωής του Σωματείου μας, ουδέποτε υπήρξε κομματική ή κομματικοποιημένη, διοίκηση. Είμαστε όλοι πολιτικοποιημένοι, αλλά αυστηρά προσηλωμένοι στις συνδικαλιστικές μας δραστηριότητες.

Πέραν αυτών όμως, θα έχετε ασφαλώς ακούσει ότι στη χώρα μας είναι κανείς ό,τι δηλώσει. Γι' αυτό ίσως κάποιοι δηλώνουν προοδευτικοί - αριστεροί.

Υπάρχουν όμως και πολλοί που αυτό που είναι το έχουν γράψει με τη ζωή τους. Παρά το ότι είναι αντίθετο με τη σεμνότητα που πρέπει να διακρίνει τον καθένα μας, είμαι υποχρεωμένος να σας γράψω δυο λόγια για τον εαυτό μου.

Το 1950 σε ηλικία 15 χρόνων έγινα μέλος της νεολαίας της «Δημοκρατικής Παράταξης». Το 1953, 18 χρόνων, μαθητής ακόμα του νυχτερινού Γυμνασίου, πιάστηκα στη συγκέντρωση της Πρωτομαγιάς και εκτοπίστηκα στον Αη-Στράτη μέχρι το καλοκαίρι του 1955. Το Νοέμβριο του ίδιου χρόνου με ξαναπιάνουν στην απεργία του Σωματείου Τυ-

● Κοντά στο σπίτι σας και δίπλα στο Λυκαβηττό λειτουργεί το νηπιαγωγείο. «Τό άστεράκι».

- Μία μικρή δαση μέσα στο τσιμέντο.
- Πρόγραμμα μελετημένο - Διδασκαλία και επίδραση από έμπειρο προσωπικό.
- Παιχνίδι και μάθηση σ' ένα περιβάλλον φροντίδας και αγάπης για το παιδί.
- Έλστε να γνωριστούμε και να συζητήσουμε για το παιδί σας.

Γκόλφω Π. Εύθυμιού

Βαλαμώνας 4 και Άσκληπιού τηλ. 6447830 - 3635419.

Πρόκληση

Μηνιαίο περιοδικό πολιτικής παρέμβασης
και κοινωνικής κριτικής

- ΠΑΣΟΚ Ή ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ;
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
- Η ΠΟΛΩΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΣΗΜΕΡΑ
- ΠΡΟΚΛΗΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ...

Στά κεντρικά βιβλιοπωλεία

τεύχος 20
Μάρτης '83

ΑΛΕΞΗ ΠΑΝΣΕΛΗΝΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΕΣ
ΜΕ
ΣΚΥΛΟΥΣ

Διηγήματα

κυκλοφορησε

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γεωργίου Γενναδίου 6 - Τηλ.: 36.15.783

ογράφων Αθηνών, με ξαναστέλ-
ουν εξορία, από την οποία γύρι-
α τον Οκτώβριο του 1958. Τον ί-
ο χρόνο γράφτηκα στην ΕΤΗ-
ΠΤΑ. Το 1966 εκλέχτηκα μέλος
του Εποπτικού Συμβουλίου. Τον
ούνιο του 1967 με συνέλαβε η δι-
τατορία για παράνομη συγκρό-
ηση Συμβουλίου. Κάθισα ένα
ήνα στην Μπουμπουλινάς και
τέρασα από Έκτακτο Στρατοδι-
κείο. Στη συνέχεια αρνούμαι να
πογράψω τη δήλωση υποταγής
στο καθεστώς, που ζητάγε από ό-
λους τους εργαζόμενους ο Φώτης
Μακρής. Με διαγράφουν από το
Σωματείο μου και αλλάζω επάγ-
ελμα για να ζήσω την οικογέ-
νιά μου. Το 1974 εκλέγομαι Α-
ναπληρωτής Γεν. Γραμματέας
στην πρώτη μεταδικτατορική
Διοίκηση του Σωματείου μου,
και από το 1975 Πρόεδρος του Δ.
Συμβουλίου. Το καλοκαίρι του
1976 διαφωνώ για συνδικαλιστι-
κά θέματα και αποχωρώ από το
ΚΚΕ του οποίου ήμουν μέλος από
το 1955. Από το 1976 παραμένω
ανένταχτος στο χώρο της Αρι-
στεράς. Έτσι με ξέρουν οι συνά-
δελφοί μου και έτσι με ψηφίζουν
8 χρόνια. Επομένως δεν είμαι α-
πό αυτούς που δηλώνουν τι είναι,
ούτε και έχω καμιά «δήλωση»
στη ζωή μου.

Πιστεύω ότι σεβόμενος τη δη-
μοσιογραφική δεοντολογία θα
δημοσιεύσετε τα παραπάνω.

Με τιμή
Γιάννης Θεοδωρόπουλος
Πρόεδρος
του Δ.Σ. της ΕΤΗΠΤΑ

ΥΠΟΤΡΟΦΙΕΣ ΙΚΥ

● Με αφορμή την προσωπική
της περίπτωση η αναγνώστριά
μας Εύα Μοδινού θίγει ορισμένα
προβλήματα που θεωρεί σημαντι-
κά, για την πολιτική η οποία ακο-
λουθείται από το ΙΚΥ σε θέματα
κατευθύνσεων των υποτροφιών:

Αγαπητό «ΑΝΤΙ»,
Όπως ένα μεγάλο ποσοστό νέ-
ων επιστημόνων, έτσι κι εγώ είχα

ελπίδες ότι μετά την αλλαγή θα
γινόταν ουσιαστικές βελτιώσεις
στην παιδεία, με κριτήρια επι-
στημονικά κι όχι τεχνοκρατικά.

Παίρνοντας το πτυχίο του Μα-
θηματικού, τον Ιούνιο του 1982,
θέλησα να συνεχίσω τις σπουδές
μου στην Αστρονομία κι αποτάν-
θηκα στο ΙΚΥ. Όσον αφορά τις
υποτροφίες εσωτερικού, οι κλά-
δοι των μεταπτυχιακών, για κα-
τόχους πτυχίων Μαθηματικού
τμήματος, δεν περιλάμβαναν τον
κλάδο της Αστρονομίας, αλλά
με πληροφόρησαν, ότι δε γινόταν
το ίδιο και με τις υποτροφίες εξω-
τερικού. Συγκεκριμένα, μέχρι το
1982, υπήρχε μια υποτροφία εξω-
τερικού γι' Αστρονομία. Πρό-
σφατα επισκέφθηκα ξανά το
ΙΚΥ, για να σημειώσω την εξετα-
στέα ύλη, προς μεγάλη μου έκ-
πληξη όμως, εκείνη η μοναδική
υποτροφία γι' Αστρονομία είχε
δώσει τη θέση της στα Εφαρμο-
σμένα Μαθηματικά.

Η κυβέρνηση της αλλαγής, ί-
σως ειλικρινά, προσπαθεί ν' ανε-
βάσει το επίπεδο σπουδών, αντί-
θετα με τις προηγούμενες κυβερ-
νήσεις της Δεξιάς. Μελετώντας
τις ανάγκες του τόπου, έκρινε
πως επιστήμες σαν την Αστρονο-
μία είναι καθαρή πολυτέλεια για
τους «Έλληνες, τους κεραυνό-
πληκτους χωριάτες», όπως μας
αποκάλεσαν οι φίλοι και σύμμα-
χοι μας Γάλλοι, σε άρθρο της
«MOND», με θέμα την υποτίμηση
της δραχμής. Οι στενά τεχνο-
κρατικές αντιλήψεις, όμως, δεν
μπορούν να φέρουν καμιά τομή
στην νοοτροπία των Ελλήνων, με
την οποία αντιμετωπίζουν τα επι-
στημονικά θέματα. Κι αν δεν αλ-
λάξει ριζικά αυτή η νοοτροπία δε
θα μπου ποτέ οι βάσεις για μια
ουσιαστικότερη παιδεία και τε-
χνολογική εξέλιξη. Δεν μπορού-
με ν' απορρίπτουμε ένα επιστη-
μονικό τομέα σαν άχρηστο και
να ωθούμε τους επιστήμονες σ' έ-
ναν άλλο, γιατί έχει ρεαλιστικό
αντίκρουσμα. Έτσι φτιάχνονται ε-

πιστήμονες ρομπότ, αποκομμέ-
νοι από τη γοητεία της επιστημο-
νικής φιλοσοφίας, που τόσο απα-
ραίτητη είναι στις δημιουργικές
εξελίξεις.

Η επιστήμη ή προάγεται συνο-
λικά, ή δε προάγεται καθόλου.

Εύχομαι οι λόγοι που οδήγη-
σαν σ' αυτή την αλλαγή του προ-
γράμματος των μεταπτυχιακών
σπουδών του ΙΚΥ να 'χουν παρο-
δική σκοπιμότητα και να δώσουν
τη θέση τους σε μια ευρύτερη συ-
νειδητοποίηση του προβλήματος
της παιδείας.

Ευχαριστώ
για τη φιλοξενία
Εύα Μοδινού
Νέο Φάληρο

ΚΕΦΑΛΟΘΡΑΥΣΜΑΤΑ

● Στις απόψεις του Γ. Καλιόρη
για τη γλώσσα, σημειώνει ο Χρ.
Δουλίδης:

Κύριε διευθυντή,
Διάβασα το άρθρο του κ. Γιάν-
νη Μ. Καλιόρη στο τχ. 223 του
«ΑΝΤΙ». Αδυνατώ να κατανοή-
σω γιατί, κατά το συγγραφέα, ο
Μέγας Ναπολέων διαθέτει περισ-
σότερη μεγαλοπρέπεια από το
Μεγάλο Ναπολέοντα και γιατί ο
Απόλλων «δηλώνει και κάτι από
το ίδιο το απολλώνειον πνεύμα»,
ενώ ο Απόλλωνας σημαίνει «α-
πλώς» τον αρχαίο θεό.

Κάνω κάποιες σκέψεις για τα
«ραμφίσματα» του κ. Καλιόρη
πάνω στη νέα ελληνική γλώσσα,
για την έκτασή του μπροστά
στα τριτόκλιτα θηλυκά και αρσε-
νικά: ιδεολογικός «παρενδυτι-
σμός»; Πριν να καταλήξω όμως
σε συμπεράσματα, θα ήθελα να
με πληροφορήσετε: Ο κ. Καλιό-
ρης ανήκει στην πρώτη γενιά της
οικογένειάς του που έμαθε γράμ-
ματα;

Υποχρεωμένος προκαταβολικά
Χρήστος Δουλίδης
γιος χειρωνάκτων
(σε γλώσσα λογιόμεικτη)

Κ. ΠΑΠΑΓΩΑΝΝΟΥ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ "ΟΥ"...

ΜΥΘ-ΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

Ιδιαίτερα μαθήματα
καθώς και σε ομάδες
τριών μαθητών
από πεπειραμένο καθηγητή
τηλ. 72.26.107

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΡΤΙΝΙΔΗΣ

Συνηγορία της Παραλογοτεχνίας

Τέσσερις μονογραφίες και ένα δοκίμιο πάνω στα αστυνομικά και κατασκοπικά μυθι-
στορήματα, την «επιστημονική φαντασία» και τα κόμικς.

Οι ιστορικές καταβολές, οι λογοτεχνικές συγγένειες και η ψυχολογική λειτουργία της
ανάγνωσης της παραλογοτεχνίας.

Μια μελέτη που διαβάζεται με τόσο ενδιαφέρον όσο και ένα αστυνομικό μυθιστόρημα·
επιπλέον δίνει όλες τις πληροφορίες και τα στοιχεία για την κατανόηση ενός είδους με
πολλούς φίλους.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

Δεινοχράτους 131 ● τηλ. 72.29.237—72.32.819

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ
ΑΝΤΡΕΑ ΚΕΡΕΝΗ

ΠΤΗΣΗ 474
Μυθιστόρημα

ΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ
ΤΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ
Διηγήματα

Εκδόσεις
«Α. Καρκαβίτσας»

Κεντρική διάθεση:
ΟΔΥΣΣΕΑΣ τηλ. 36.19.724

Θωμάς Δρίτσιος Γιατί με σκοτώνεις σύντροφε

Το χρονικό του κατατρεγμού
χιλιάδων αγωνιστών
στο βουνό
και την πολιτική προσφυγιά

Με θάρρος μπροστά στην αλήθεια
Γιατί τόση φρίκη
Στο βουνό δεν ήταν μόνο η δόξα...

Σταγόνες νερού που τρελαίνουν
Ένα χαστούκι για τη συντρόφισσα
Κι ένας αγωνιστής που κρεμιέται

Το Κόμμα έχει τη δική του «παιδαγωγική»

Εκδόσεις Γλάρος
ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31 - ΑΘΗΝΑ 141 - ΤΗΛ. 36.18.457

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

● Θέματα που αφορούν τις μεταπτυχιακές σπουδές στην Ελλάδα θίγει ο αναγνώστης μας Θάνος Σταματόπουλος. Μεταξύ άλλων σημειώνει στην επιστολή του τα ακόλουθα προτείνοντας να καταργηθούν οι υποτροφίες σε χώρες του εξωτερικού:

Αγαπητό Αντί,

Ένα σημαντικό επίκαιρο θέμα στην Ελλάδα, είναι το πρόβλημα της οργάνωσης μεταπτυχιακών σπουδών. Χωρίς να έχω ολοκληρωμένη άποψη για το θέμα, θα θίξω μια μικρή του πλευρά, τις υποτροφίες που δίνει το ελληνικό δημόσιο (ΙΚΥ, Υπουργεία κτλ.) για μεταπτυχιακές σπουδές στο εξωτερικό.

Συγκεκριμένα, παίρνοντας για παράδειγμα την περίπτωση ενός μεταπτυχιακού φοιτητή που κάνει στην Αγγλία έστω, διδακτορικό, το ελληνικό δημόσιο δίνει για 4 περίπου χρόνια από 600.000 με 700.000 δρχ. περίπου για δίδακτρα το χρόνο, συν το μηνιαίο συνάλλαγμα, γύρω στις 35.000 δρχ.

Πιστεύοντας ότι δεν πρέπει να περιφρονούμε τα μικροθέματα και ρισκάροντας να χαθώ στη λεπτομέρεια, νομίζω ότι το ελληνικό δημόσιο πρέπει να καταργήσει τις υποτροφίες για πανεπι-

στήμια ή πολυτεχνεία του εξωτερικού και να διαθέτει τα εξοικονομούμενα έτσι χρήματα (και μάλιστα σε συνάλλαγμα) για περισσότερες π.χ. υποτροφίες εσωτερικού και οργάνωση των μεταπτυχιακών και ανώτατων γενικά σπουδών στην Ελλάδα (...)

Και κάποιες ερωτήσεις. Πόσο στοιχίζει άραγε ένα μεταπτυχιακό σεμινάριο που θα οργανωθεί σε κάποια σχολή στην Ελλάδα και όπου θα δώσουν διαλέξεις επιστήμονες του εσωτερικού ή του εξωτερικού; Και δεν είναι αυτός ένας τρόπος για να ενωθούν στην Ελλάδα οι έλληνες επιστήμονες όλου του κόσμου;

Πόσα λοιπόν τέτοια μικροπρόβλήματα μπορούν να λυθούν με αυτά τα μικροποσά; Η απάντηση θα πρέπει να δοθεί από τους υπεύθυνους.

Θάνος Σταματόπουλος

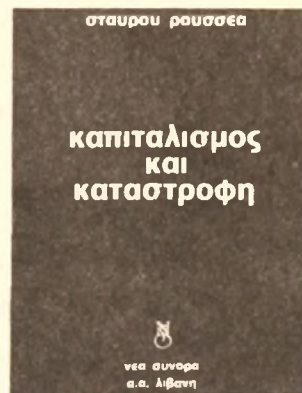
ΕΛΛΗΝΟΑΛΒΑΝΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

● Από τον κ. Παντ. Γ. Παντελέων, προσωρινό πρόεδρο του «ΕΛΛΗΝΟ-ΑΛΒΑΝΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ» πήραμε την ακόλουθη επιστολή:

Κύριε Διευθυντή,

Στις 23 Φλεβάρη 1983 ο Σύνδεσμος έστειλε τηλεγράφημα στον Αξιότιμο κύριο ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ πρωθυπουργό της

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΣΤΑΥΡΟΥ ΡΟΥΣΣΕΑ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

Η σύγχρονη ζωή με επίμονα φαινόμενα καθολικής κρίσης αμφισβητεί την ανομιμότητα του καπιταλισμού...
Το βιβλίο θέτει το πρόβλημα.

Α.Α. ΛΙΒΑΝΗ & ΣΙΑ Ε.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
«ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ»

Σόλωνος 94, Τηλ. 3600.398 - 3610.589

λλαγής. Στο τηλεγράφημα ζη-
ήμε από τον κύριο πρωθυπου-
την κατάργηση εδώ και τώρα
ου Β.Δ. Α.Ν. 2636/10/11/1940
ου χαρακτηρίζει μέχρι σήμερα
ην γειτονική Α.Σ.Δ. της Αλβα-
ας «Εμπολεμο-Εχθρική» για τη
σοσιαλιστική Ελλάδα.

Στο λόγο του το Νοέμβρη 1982,
ηγέτης της Α.Σ.Δ. της ΑΛΒΑ-
ΙΑΣ Εμβέρ Χότζα επισημαίνει
ε έμφαση: «δυστυχώς όμως και
ωρίς κανένα λόγο από 40 χρό-
ια τώρα διατηρείται στην Ελλά-
α ο λεγόμενος νόμος της «Εμ-
όλεμης» κατάστασης με την
λβανία, ένας νόμος παράλο-
ος, αβάσιμος, που τον καταδι-
άζουν και ο ελληνικός λαός και
αλβανικός λαός και η παγκό-
μια κοινή γνώμη.

Κάθε λογικός και ρεαλιστής
ανθρώπος στην Ελλάδα καταλα-
αίνει ότι ένας τέτοιος ΝΟΜΟΣ
μποδίζει τη συντόμευση των
ρόμων για μια ανάπτυξη ακόμα-
το φιλική στην κατεύθυνση της
ΑΡΤΑΣ-ΠΡΕΒΕΖΑΣ-ΓΙΑΝ-
ΝΙΝΩΝ, καθώς και όλης της Ελ-
άδας.

Είναι τελείως αδιανόητο να ι-
σχύει μέχρι σήμερα το Β.Δ. Α.Ν.
2636/10/11/1940 τη στιγμή που
ΔΕΝ έχει επικυρωθεί από τη Βου-
λή στα χρόνια 1946-1981. Είναι
μία συνταγματική παρανομία.

Είναι καιρός να αρχίσουν σε ε-
πίπεδο υπουργών συζητήσεις για
την εξομάλυνση των σχέσεων με
την γειτονική Α.Σ.Δ. της Αλβα-
νίας. Όσο για το πελώριο θέμα
της ακίνητης περιουσίας των Αλ-
βανών στην Ελλάδα που ανέρχε-
ται σε εκατοντάδες δισεκατομ-
μύρια δραχμές, είμαι βέβαιος ότι
η Νέα Αλβανία το αντιμετωπίζει
με ρεαλισμό και κατανόηση.

Με ειλικρινή τιμή
Παντελής Γ. Παντελέων
Προσωρινός Πρόεδρος του
Ελληνο-Αλβανικού-Συνδέσμου

ΠΑΣΟΚ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

● Στο άρθρο «Η πολιτική διάστα-
ση των οικονομικών μέτρων της
κυβέρνησης» του Στέλιου Αλε-
ξανδρόπουλου (ΑΝΤΙ τχ. 224) α-
ναφέρεται η επιστολή του ανα-
γνώστη μας κ. Ρουσόπουλου από
την Χαλκίδα:

Αγαπητό ΑΝΤΙ,

Είναι πολύ εύκολο για κάποιον
να πολιτικολογεί. Πολλές φορές
όταν αυτή η πολιτικολογία έχει
κάποια βάση αλήθειας και ρεαλι-
σμού, τότε μπορεί να φανεί απο-
δοτική. Όταν όμως στηρίζεται
σε σκόπιμη διαστρέβλωση της
πραγματικότητας και σε εικατο-
λογίες τότε επιφέρει το ακριβώς
αντίθετο αποτέλεσμα.

Δυστυχώς το άρθρο του κ. Α-
λεξανδρόπουλου εντάσσεται στη
δευτέρα κατηγορία. Ίσως από
ια μεριά να είναι δικαιολογημέ-
τος. Γιατί μπορεί να μην έχει α-
κόμα καταλάβει ότι το ΠΑΣΟΚ

δεν αποτελεί ωραιοποίηση του
καπιταλιστικού συστήματος.
Παρά ότι ήλθε στην εξουσία για
να δημιουργήσει ένα κράτος δι-
καιού, απαλλαγμένο από δομές
κτισμένες σε 40 χρόνια! Θέλετε
κ. Αλεξανδρόπουλε, να γίνονται
όλα τέλεια. Αμφισβητείτε από
τους άφθαρτους μέχρι πριν λίγο
στην πολιτική, σημερινούς κυ-
βερνώντες, το δικαίωμα να κά-
νουν λάθη και πολύ περισσότερο
το δικαίωμα να 'χουν το θάρρος
να τ' ομολογούν μπρος στο λαό
και να μην προσπαθούν να τα α-
ποποιηθούν!

Πρέπει ειλικρινά να βρίσκεστε
εκτός πραγματικότητας όταν λέ-
τε ότι δεν δημιουργούνται αυτο-
διαχειριζόμενες παραγωγικές μο-
νάδες με τη συμμετοχή του συν-
δικαλισμού και της Τοπικής αυ-
τοδιοίκησης. Μήπως σας θυμίζει
τίποτα το όνομα «ΒΕΛΚΑ» και
μια σειρά από άλλες επιχειρήσεις
που δόθηκαν στους εργαζόμε-
νους με αναστολή όλων των
προηγούμενων χρεών των επιχει-
ρήσεων; Κι αν ναι, ποιοι εκτός α-
πό τους εργαζόμενους συμμετέ-
χουν στη διοίκησή τους;

Πώς συμπεραίνετε ότι με την
υποτίμηση της δραχμής συμπιέ-
ζεται η τιμή της εργατικής δύνα-
μης ως μόνου συντελεστή αύξη-
σης της ανταγωνιστικότητας α-
φού και οι πρωτοετείς οικονομο-
λόγοι γνωρίζουν ότι με την αύξη-
ση των εξαγωγών και την παράλ-
ληλη βελτίωση της παραγωγικό-
τητας δημιουργούνται οι πιο ευ-
οίωνες προοπτικές για το εργατι-
κό δυναμικό; (μείωση ανεργίας
κτλ.).

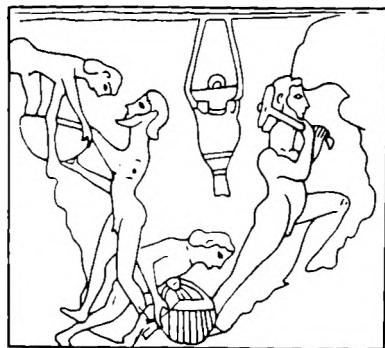
Όχι κύριε Αλεξανδρόπουλε. Η
υποτίμηση δεν αποτελεί υπανα-
χώρηση της κυβέρνησης. Δεν εί-
ναι πωγύρισμα. Ήταν ανα-
γκαίο να γίνει, γιατί μόνο έτσι θα
μπορέσουμε να μπούμε στο στά-
διο της οικονομικής ανάκαμψης.
Κι αν δεν έγινε νωρίτερα είναι
γιατί ο κίνδυνος ήταν μεγάλος.
Κίνδυνος που προερχόταν τόσο
από το ντόπιο όσο και το ξένο
κεφάλαιο, που τότε αν μπορούσε
θα ανέτρεχε δίχως άλλο τη νεο-
εκλεγμένη σοσιαλιστική κυβέρ-
νηση. Δεν έπρεπε λοιπόν να του
δοθεί ένα τέτοιο όπλο. Επομένως
σίγουρα αυτή η πολιτική δεν είναι
η επιθυμητή απλώς επιβλήθηκε
από τα πράγματα.

Κανείς δεν ομολόγησε κ. Αλε-
ξανδρόπουλε ότι όλα «βαίνουν
καλώς» ότι το όραμα του ΠΑ-
ΣΟΚ για μια Ελλάδα σοσιαλιστι-
κή εκπληρώθηκε. Αυτό όμως που
περίτρανα ομολογείται είναι ότι
ΕΔΩ και ΤΩΡΑ δίνεται η μάχη
κόντρα σε ξένους και ντόπιους
εκβιαστές και υπονομευτές για
το χτίσιμο μιας ΝΕΑΣ Ελλάδας.
Μην βγάζετε λοιπόν πρόωρα και
αόριστα συμπεράσματα. Η κριτι-
κή σίγουρα είναι ευπρόσδεκτη,
πολύ περισσότερο μάλιστα σ' αυ-
τή τη φάση. Αρκεί μόνο να είναι
καλοπροαίρετη. Να μη στηρίζε-
ται στις «Κασσάνδρες» που τό-
σες φορές από τις 18 Οχτώβρη

Για πρώτη φορά στη
γλώσσα μας το σχετικό
μέρος από τα Grundrisse

KARL MARX

ΠΡΟΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΟΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ
Η Ο Β Σ Β Α Μ

“καλδος”

Εκδόσεις Κάλβος
Αναξαγόρα 1 Αθήνα
τηλ. 52.46.241

ΠΗΤΕΡ ΝΙΟΥΕΛ
Η εξέγερση της Βορκούτα

ΖΑΝ ΜΠΩΝΤΡΙΓΙΑΡ
Ρέκβιεμ για τα μέσα
επικοινωνίας

ΟΥΪΛΙΑΜ
ΜΠΑΡΟΥΖ
Ηλεκτρονική
επανάσταση

ΓΙΩΡΓΟΣ
ΒΑΣΙΛΑΚΟΣ
Οι Λίμνες του Ήλιου

ΑΝΤΩΝΕΝ ΑΡΤΩ
Ηλιογάβαλος

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ
Πανούκλα

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ
ΤΥΠΟΣ

Ζωοδ. Πηγής 17
τηλ. 36.39.980

κυκλοφορούν

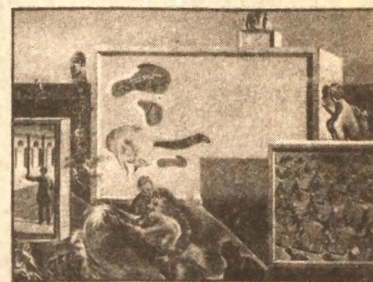

ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ ΓΚΑΡΣΙΑ ΜΑΡΚΕΣ

Μάτια γαλάζιου
σκύλου

Μετάφραση
ΚΑΛΙΤΗ ΣΩΤΗΡΙΑΔΟΥ-ΜΠΑΡΑΛΑΣ

νεφέλη

ΧΕΝΡΥ ΜΙΛΛΕΡ

Ο καιρός
των δολοφόνων

Μετάφραση
ΑΝΤΩΝΗΣ ΦΩΣΤΙΕΡΗΣ
ΘΑΝΑΣΗΣ Θ. ΝΙΑΡΧΟΣ

νεφέλη

ΝΙΚΟΣ ΔΗΜΟΥ

Η ΧΩΡΑ
ΤΟΥ ΕΔΩ
ΚΑΙ ΤΩΡΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Έκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ

Μαυρομυχάλη 9, Αθήνα

Τηλ. 3607744

του '81 έχουν διαψευστεί.
Με φιλικούς χαιρετισμούς
Κ. Ρουσόπουλος
Φοιτητής ΑΣΟΕΕ - Χαλκίδα

ΛΥΘΗΚΕ ΤΟ «ΑΘΗΝΑΪΚΟ» ΜΥΣΤΗΡΙΟ

● Ο τίτλος της «Αθηναϊκής» δεν μεταβιβάστηκε σε κανένα. Αυτό μας πληροφορούν οι σημερινοί ιδιοκτήτες του με το γράμμα που ακολουθεί:

Κύριε Διευθυντά,
Στο τεύχος της 18 Φλεβάρη δημοσιεύετε την πληροφορία, ότι γνωστός εκδότης σχεδιάζει την έκδοση εφημερίδας που θα έχει τον τίτλο «ΑΘΗΝΑΪΚΗ».

Με αφορμή την πάρα πάνω είδηση σας πληροφορούμε ότι τα δικαιώματα της εφημερίδας «ΑΘΗΝΑΪΚΗ» (και οι παρεμφερείς τίτλοι Αθηναϊκή εσπέρα, Αθηναϊκή γνώμη κτλ.) περιήλθαν στους κληρονόμους του ιδρυτή και εκδότη της Ι. Παπαγεωργίου οι οποίοι δεν τα εξεχώρησαν σε κανένα ούτε εκαναν καμία σχετική συζήτηση.

Με εκτίμηση
Γεωργία Ι. Παπαγεωργίου
Υψηλάντου 18 Αθήνα

Η ΑΠΛΗ ΑΝΑΛΟΓΙΚΗ

● Ο αναγνώστης μας Σπ. Αρφαράς, φοιτητής της Νομικής, αναφέρεται με επιστολή του στις θέσεις του ΠΑΣΟΚ για την απλή αναλογική.

Αγαπητό Αντί,

Επειδή πολύς λόγος γίνεται τον τελευταίο καιρό για τις προθέσεις της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ σχετικά με το μελλοντικό εκλογικό σύστημα θα ήθελα να αναφερθώ σε μια έκδοση του 1975 με τίτλο «ΠΑΣΟΚ-ΣΥΝΤΑΓΜΑ

ΓΙΑ ΜΙΑ ΕΛΛΑΔΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ» (εκδόσεις Κέρδος). Στην έκδοση αυτή περιλαμβάνονται οι εισηγήσεις της ομάδας επιστημόνων που είχε συστήσει το ΠΑΣΟΚ για τη μελέτη του κυβερνητικού σχεδίου του Συντάγματος του 1975. Προεξέχουσα φυσιογνωμία της ομάδας αυτής ήταν ο καθηγητής Κώστας Σημίτης ο οποίος και προλογίζει τη σχετική έκδοση. Οι απόψεις και οι τροποποιήσεις που προβάλλονται και αντιπαρατίθενται στο κυβερνητικό σχέδιο του Συντάγματος του 1975 είναι πολύ ενδιαφέρουσες. Στις σελίδες 76-81 γίνεται αναφορά στο άρθρο που διαλαμβάνει τα του εκλογικού συστήματος δηλαδή στο άρθρο 54 του σχεδίου το οποίο και πέρασε τελικά μερικώς στο Σύνταγμα του 1975. Το ΠΑΣΟΚ είχε προτείνει την τροποποίηση του άρθρου 54 ως εξής:

Άρθρο 54

1. Οι εκλογές διενεργούνται με το σύστημα της απλής αναλογικής. Η ολομέλεια της Βουλής ψηφίζει νόμο, που ορίζει τον τρόπο διενέργειας των εκλογών και τις εκλογικές περιφέρειες.
2. Ο εκλογικός νόμος μπορεί να ορίσει όριο συμμετοχής στην κατανομή των βουλευτικών εδρών, το οποίο δεν μπορεί να είναι υψηλότερο ποσοστού 5% των ψήφων σε ολόκληρη την χώρα.
3. Οι βουλευτές μπορούν να εκλέγονται είτε απ' ευθείας είτε από κατάλογο υποψηφίων κάθε κόμματος με τη σειρά εγγραφής τους στον κατάλογο.
4. Ο αριθμός των βουλευτών κάθε εκλογικής περιφέρειας ορίζεται με προεδρικό διάταγμα με βάση το νόμιμο πληθυσμό αυτής, όπως αυτός προκύπτει από την τελευταία απογραφή. Προσωπικά πιστεύω ότι ο εκλογικός νό-

μος που θα ψηφιστεί δεν θα απέχει και πολύ από τα παραπάνω
Αρφαράς Σπύρος
Φοιτητής Νομικής

ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΟ

● Από δυο φίλες πήραμε —«αναμνηστικόν» το γράμμα που ακολουθεί:

Αγαπητό ANTI,

Με λύπη μας διαπιστώσαμε ότι για φέτος δεν μας επεφύλαξες την έκπληξη ενός «Αντιφεστιβάλ». Εμείς είχαμε, δεν είχαμε πολυκαταλάβει περί τίνος επρόκειτο· περάσαμε για λίγο με το αυτοκίνητό μας και κοντοσταθήκαμε. Είχατε πολύ φασαρία και το βάλαμε στα πόδια... Ακούσαμε όμως από τον πειρατικό σταθμό μερικές ωραίες και σοβαρές συζητήσεις, τον κ. Κηλαϊδόνη να λιώνει και πικάντικα αστεία από διαφόρους ασχέτους ή και σχετικούς.

Τελοσπάντων! πολύ θα πήγαινε να είχαμε ένα ρηπλέι του «Αντιφεστιβάλ»;

Τζένη-Στέλλα
ΚΥΨΕΛΙΩΤΙΣΣΕΣ
Αθήνα 5 Μαρτίου 1983

Σ.Σ. Εμείς λέμε πως είναι δύσκολη η επανάληψη. Όσο για εκπλήξεις —αν υπήρξαν— μπορεί και να ξανασυμβούν. Την επόμενη φορά μην κοντοσταθείτε— το μπαρ θα λειτουργεί...

Βέβαια, όπως πληροφορούμαστε ο «Τεχνχώρος» κατεδαφίζεται ή μετατρέπεται σε χασαποταβέρνα από τους νέους διαχειριστές. Με την ευκαρία ρωτούμε τις κοντοστεκάμενες δεσποινίδες —ή κυρίες— και όποιον άλλο φίλο: Αν έχετε γράψει σε κασέτα τις εκδηλώσεις του ANTI-ΦΕΣΤΙΒΑΛ ενδιαφερόμαστε να προμηθευτούμε ένα αντίγραφο με το αζημίωτο βέβαια.

αντί

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Αθήνα 601
Τηλ. 72.32.713 — 72.32.819

- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 601
- Υπεύθυνος τυπογραφείου:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΒΛΑΧΟΣ
Μιλτιάδου 23β
Χαλάνδρι
- Δημόσιες σχέσεις
Διαφημίσεις:
ΤΑΚΗΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ
- Καλλιτεχνική επιμέλεια:
ΜΠ. ΜΠΟΖΕΝΑ
- Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
- Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Αναπαραγωγή φιλμ:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Εκτύπωση:
«ΛΙΘΟΤΥΠ» Α.Ε.
Ιασιού 5 - Περιστέρι
Τηλ. 57.22.201

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξαμ. 600 δρχ. - Ετήσια 1.200
Ετήσια Οργανισμών
Τραπεζών, κτλ.: 4.000 δρχ.
Φοιτητική έκπτωση 15%

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: απλή δολ. 11
" αεροπ. δολ. 13
ετήσια: απλή δολ. 22
" αεροπ. δολ. 26
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία:
εξάμηνη: απλή δολ. 11
" αεροπ. δολ. 15
ετήσια: απλή δολ. 22
" αεροπ. δολ. 30
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: απλή δολ. 11
" αεροπ. δολ. 20
ετήσια: απλή δολ. 22
" αεροπ. δολ. 40

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60, ΑΘΗΝΑ 601

- ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 50
- ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 80

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
● για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Στα γραφεία του «ANTI»
Δημοχάρους 60, τηλ. 72.32.819
● για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας:
Βιβλιοπωλείο
Μ. Κοτζιά και Σία Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720
Θεσσαλονίκη

χάρτης

4

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΙΕΡΗΣ • ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΟΥΛΙΑΡΑΣ

ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ • ΠΑΝΟΣ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ

ΚΑΡΟΛΟΣ ΜΑΡΞ • ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΙΣΤΑΣ

Η. Χ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΙΩΡΓΗΣ ΓΙΑΤΡΟΜΑΝΩΛΑΚΗΣ

ΣΤΕΛΙΟΣ Γ. ΒΑΦΕΑΣ • ΛΕΥΚΙΟΣ ΑΠΟΥΛΗΙΟΣ

ΜΙΜΗ ΤΣΙΤΣΙΚΛΗ • ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΝΤΟΣ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΥΤΑΡΑΣ • ΜΑΡΙΑ ΚΥΡΤΖΑΚΗ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΕΛΤΣΟΣ • ΜΙΧΑΛΗΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΟΣ • ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΛΜΠΕΡΤΟ ΤΖΙΑΚΟΜΕΤΙ • ΕΛΕΝΗ ΚΑΛΟΚΥΡΗ

ΣΟΥΖΑΝ ΣΟΝΤΑΓΚ • ΤΖΕΝΗ ΜΑΣΤΟΡΑΚΗ

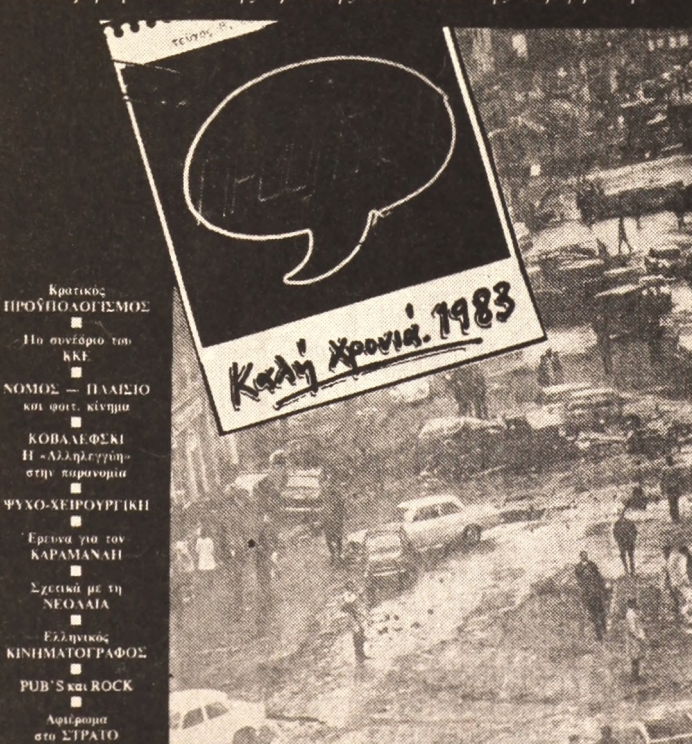
ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΑΘΑΤΟΣ • ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΦΕΡΗΣ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ • ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΟΖΑΝΗΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΙΤΣΟΣ-ΜΥΛΩΝΑΣ • ΝΑΣΟΣ ΘΕΟΦΙΛΟΥ

πρ πτικη

Επιθεώρηση κοινωνικής κριτικής και πολιτικής παράμυθισ.

Τεύχος 8, Θεσσαλονίκη, Φεβρουάριος '83

Δοσολ. 50

Δύο Δον Κιχώτες της Γνώσης

Τελευταίο έργο του Φλωμπέρ και απόσταγμα της ωριμότητάς του το **ΤΟΥΒΑΡ ΚΑΙ ΠΕΚΥΣΣΕ** διαφέρει τόσο από τα ψυχολογικά γραφικά του αριστουργήματα, τη «Μαντάμ Μποβαρύ» και την «Ισθηματική αγωγή», όσο και από τις μεγάλες λυρικές, ιστορικοφιλοσοφικές τους τοιχογραφίες, τη «Σαλαμπώ» και τον «Λειρασμό του Αγίου Αντωνίου». Είναι μια σάτιρα με πλούσιο και αντανό το κωμικό στοιχείο, που έχει στόχο την ανθρώπινη πρακτική, την επιστήμη και τη φιλοσοφική ή θρησκευτική ενατένιση, αλλά στην ολιθωμένη, ευτελή και στενόθωρη όψη που παίρνουν σε μια εποχή του βολέματος, εφησυχασμού και κουτής έπαρσης.

«Κριτική εγκυκλοπαιδεια σε φάρσα» χαρακτηρίζει το βιβλίο του ο συγγραφέας. Οι δυο ήρωές του, απλοϊκοί γραφιάδες, κυριευμένοι απ' το πάθος της μάθησης, βάζουν σκοπό της ζωής τους να διερευνήσουν την ανθρώπινη γνώση σ' όλους τους τομείς και τους κλάδους της, αλλά αντί αυτού δε συναντούν παρά την άγνοια, την κοινοτοπία, την οίηση της αμάθειας και της βλακείας, μη καταλήγοντας ποτέ σε κάτι από καινοτομιαστικό. Περιπλανιόνται αβέβαιοι κι απογοητευμένοι στο βασίλειο της Γνώσης, όπως ο Δον Κιχώτης κι ο Σάντρο στο βασίλειο της Ιστορίας.

Αμφισβητεί μήπως την ανθρώπινη γνώση, την επιστήμη, το φιλοσοφικό στοχασμό ο Φλωμπέρ; Ασφαλώς όχι. Αυτό που διδάσκει είναι η μετριοφροσύνη, η αναμέτρηση των δυνατοτήτων και η στάθμιση των κατακτήσεων του ανθρώπινου πνεύματος αντίκρυ σ' ένα κόσμο εξάντλητα άγνωστο, που δεν παύει να καταχτιέται, αλλά που πρέπει ν' αχίσει να κατευθύνεται με λογική και με σωφροσύνη. Βιβλίο επίκαιρο κι πολύτιμο στην εποχή μας, όπου η αλόγιστη, υπερφίαλη χρήση της γνώσης και της επιστήμης ανοίγει δρόμους προς την καταστροφή της ανθρωπότητας.

Το έργο είναι γραμμένο με το περίτεχνο, λιτό, ακριβολόγο ύλ του μεγάλου συγγραφέα. Η μετάφραση είναι του Αντώνη Μοσχοβάκη. Την έκδοση συνοδεύουν εισαγωγή του Ερμού Μαινιάλ και μελέτες των Μάρθας Ρομπέρ-Αρτύρ Ανμόφ, Ρολάν Μπαρτ, Μονίκ Βιττίγκ, που αναλύουν τη ζωή και το έργο του Φλωμπέρ και διερευνούν το μυθιστόρημα. Εκκλοφορεί, για πρώτη φορά στην Ελλάδα από τις εκδόσεις: **ΗΡΙΑΝΟΣ**, Ασκληπιού 1 Αθήνα, τηλ. 36.17.942, 36.01.108

Θωμάς Δρίτσιος

Γιατί με σκοτώνεις σύντροφε

*Το χρονικό του κατατρεγμού
χιλιάδων αγωνιστών
στο βουνό
και την πολιτική προσφυγιά*

Εκδόσεις Γλάρος

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31 • ΑΘΗΝΑ 141 • ΤΗΛ. 36 18 457